George Ion Ionescu

PROZA

VOL. III

DESTINE

Editura PRINTECH

George Ion Ionescu

Destine

O ÎNCERCARE DE PORTRET 5
MĂRTURISIREA 6
PRIMA MARE DURERE (sau Visul lui Pati) 8
CLEOPATRA 9
CONVINGERI 13
CONSTANTIN DUMITRESCU 17
O AVENTURĂ NETERMINATĂ 18
UN DESTIN IMPLACABIL 20
MARIA 21
DESTINUL EXEMPLAR AL LUI PAVEL GĂIETEANU 25
O ÎNTÂMPLARE CU UN MINER 30
SUBIECT PENTRU O SCHIȚĂ 32
AMIRAL D 41
O CONVORBILE LA MUZEUL OPEREI 44
ISTORIA UNUI NEAM 49
„FIUL GENERALULUI" 54
„CARTOFIOR" 57
O ÎNCERCARE DE SINUCIDERE CU PETROL LAMPANT 59
UN CAZ DE CLARVIZIUNE. NAUFRAGIUL 64
TATĂL MEU 69
UNCHIUL MITICĂ 93
TANTI ELENA ŞI MAMA MEA 104
„ÎNTÂLNIRILE MELE CU MEMORIA REGINEI MARIA" 114
NAȚIUNI CONLOCUITOARE: ȚIGANII 120
AU FOST OPT (Oameni şi destine) 127
NOTIȚE ŞI SCHIȚE PENTRU UN ROMAN 132

O ÎNCERCARE DE PORTRET

A murit Neculai (sau poate Gheorghe, sau Vasile, sau Ion...) Oancea. Nu ştiu dacă apucase să împlinească şaizeci de ani. Era încă înalt şi drept, alb ca zăpada, cinstit ca un heruvim, curat ca lacrima, desprins de mult, ca un sfânt, de răutăţile lumei acesteia. Mama lui Neculai murise la naştere. Dup câţiva ani, poate şase, poate şapte, tatăl se recăsătorise; gândea că şi copilul va avea o mamă. Soarta vrusese apoi ca, Neculai să aibă încă opt fraţi. Era încă prea crud când tatăl, om încă tânăr şi în putere, se prăpădise în miezul iernii muncind la pădure, zdrobit de un brad undeva pe lângă Ciucea, între Neamţ şi Suceava. Pământ nu avusese, vite nici atât. Mamă-sa îl avea pe cel mic la sân, pe ceilalţi şapte abia ridicaţi. Lui Nicolae îi revenise o sarcină grea, prea grea şi pentru umeri mai voinici decât ai lui. Plecase la păduse, căra lemne, ca şi tatăl său. Simbria o trimetea acasă. Mai trimetea ceva lemn. Pe ,,pământul" ei, vădana punea păpuşoi; avea o capră. În părţile acelea de Moldovă, pământul era puţin; oamenii aveau opt-nouă copii, pământul se împărţea; a doua generaţie mai avea câţiva ari, a treia abia câteva ,,prăjini", adică numai câteva zeci de metri pătraţi. Oamenii plecau după lemn, la pădure, la oi, ori în lumea largă, cu plutele şi de multe ori nu se mai întorceau niciodată.

Neculai ducea lemne la primărie. Le spărgea, făcea focul, rânea grajdul notarului ca să primească puţin lapte, cânta la cor, ducea plicurile, pleca la Piatra când i se poruncea, trecea munţii ca săducă de mâncare sau scrisori, slujea fără odihnă, pleca fără zăbavă, şi de îndată ce dădea îngheţul, pleca să lucreze în munte, la lemn, la pădure. Văzându-l aşa inimos, cei de la primărie se obişnuiseră cu el; ştiau că făcuse cândva patru clase primare. Avea scriitură frumoasă; observând asta, cei de la primărie începuseră să-l folosească pe la Cancelarie; copia acte vechi, scria ce i se poruncea, ba mai făcea şi socoteli... Văzându-l atât de harnic, notarul vorbi cu învăţătorul; Niculae învăţă (numai el ştia cum!) clasa a cincea, apoi dădu, cu înceutl clasele a şasea şi a şaptea la şcoala primară. Ani în şir, Neculai (sau Gheorghe sau Vasile, sau Ion) Oancea, munci din dimineaţă până-n noapte, ca să-i crească pe cei opt fraţi mai mici. Câţiva ani după moartea tatălui, obosită de muncă şi de viaţă, disperând s-o mai scoată vreodată la capăt, muri şi cea de-a doua mamă a lui Niculae, lăsându-l pentru a treia oară orfan. Rămas singur cu opt fraţi, având vârste între trei şi doisprezece ani, Niculae se apucă şi mai aprig de muncă. I se părea lui că învăţătura e ceva bun, şi e lucru drept de mirare, căci nimenu nu-l învăţase asta. Dintre fraţi, pe cei doi mai mari i-a dat la ciobani, să păzească oile şi să facă brânză, şi-au ajuns gospodari şi oameni în rândul oamenilor în sat. Pe ceilalţi şase însă, a hotărât să-i dea la carte. Cum a făcut, nu ştiu; pe una din surori a dat-o la şcoală şi mai apoi la internat şi la liceu, la Piatra; pe alta, la Liceul Industrial din Iaşi; un frăţior a ajuns la Şcoala Profesională, apoi la Şcoala Metalurgică, la Liceul Militar şi mai apoi la Şcoala de Ofiţeri; alt frate era în internat la Liceul Forestier. Toţi şi-au luat examenele, au luat examene de bursă, au primit de la Neculai, când şi când, bani pentru o cămaşă, pentru caiete şi cărţi, pentru ac şi aţă... Muncind atât de mult, trebuind să aibă grijă de atâţia, veşnic pe drumuri, împărţit între munca la pădure şi serviciile făcute la primărie, Niculae a îmbătrânit repede. La treizeci de ani arăta ca la patruzeci; la patruzeci începuse să albească. Nimeni nu mai ştia când avea grijă Neculai de atâţia; gătea, spăla, căra lemne, muncea la pădure, scria pentru primărie, alerga cu poşta, trimetea pachete nenumăraţilor lui fraţi, îngrijea de toţi şi de toate, uitându-se pe sine. Când a reuşit să facă clasa a şasea şi a şaptea primară, dând examenele cerute, apoi pe cele pentru primele clase de liceu (care era pe vremea aceea cu opt clase), numai el ştia. Buchisise pe nişte cărţi găsite la primărie şi înţelesese repede şi bine. Anii treceau şi Neculai nu s-a mai însurat. Avea, şi chiar prea multă!, familie. De cei care au vrut să lucreze, s-a îngrijit să-i dea la meserie, şi a avut grijă deci să facă treabă; de cei care au vrut să înveţe, s-a îngrijit să aibă acel minimum fără de care viaţa omenească nu mai e posibilă. Părea uimit că pe la treizeci de ani terminase şi el cele patru clase de liceu, şi îşi dăduse ,,maturitatea", cum i se spunea pe atunci examenului. Fusese primit apoi cu slujbă la primărie; adică scria tot ce-i trebuia primarului, notarului

sau consiliului popular, căci avea scriitură frumoasă, spărgea lemnele şi făcea focurile, ducea depeşele şi împărțea poşta, alerga la Piatra sau la Suceava, când era nevoie, la primul ordin; comuna era săracă şi răsfirată şi nu putea plăti mulți funcționari, iată de ce Neculai era de neprețuit. Pentru frații lui, Neculai ar fi sărit şi în foc; mânca (dacă avea) mămăligă rece şi pâine uscată, le spăla rufele când veneau acasă, le trimetea bani şi pachete, cât putea el, căci erau mulți...

Aşa au trecut încă aproape treizeci de ani; dintre frații lui Neculai (sau Gheorghe, sau Vasile sau Ion) Oancea unul a ajuns colonel; o soră, profesoară; alta, învățătoare; un frate,tehnician silvic; alt frate, medic; doi, gospodari în comuna natală; iar cel mai mic, a ajuns adjunct al Ministrului de afaceri externe. Pentru „Bădia" aveau cu toții un cult; pentru ei omul acesta îşi jertfise cel mai de preț bun – viața.

Când a murit Neculai Oancea, n-a căzut nici o stea, sau a căzut, poate, dar nu s-a văzut. Ce n-ar fi putut să ajungă acest autodidact? Omul încă nu împlinise şaizeci de ani. Era încă drept, dârz, dar obosit. În jurul părului alb, parcă strălucea, dacă ar fi putut să se vadă, o aură a sfințeniei. Fusese un om de bine, care trecuse prin viață împărțindu-se pentru alții, fără hrană şi fără somn, ca un apostol al lumei acesteia, în care de prea puține ori ne aplecăm asupra celor pe lângă care trecem, şi pe care soarta, fără dreptate, îi face umiliții şi obidiții lumei acesteia.

Undeva, într-o curte de sat din munții Neamțului, o piatră albă de mormânt abia mai aminteşte de cel care a fost Neculai (sau Gheorgeh, sau Vasile, sau Ion, sau Constantin, sau Dumitru, sau Marin) Oancea. Câți Oancea or fi stând la temelia pământului acestuia, ca nişte jertfe ale zidirilor celor mari, fără ca nimeni să-i ştie, fără ca prea puțini să-i plângă ca pe sarea pământului, eroi şi sfinți ai zilelor noastre, de care oamenii nu află, de care gazetele nu scriu. De prea multe ori trecem, fără să băgăm de seamă, aceste eroisme tăcute, aceste jertfe ale sorții, aceste dăruiri fără seamăn; suntem orbi în fața acestor măreții, surzi în fața miracolului, tăcuți în fața acestor titani ai jertfei de sine. Înclinându-mă cu evlavie, scriu deci cu smerenie, dar cu majuscule: A murit Neculai (sau Gheorghe, sau Ion, sau Vasile) OANCEA.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu la 14 decembrie 1981, după un caz real.

MĂRTURISIREA

Rămăseseră întinşi în cele două paturi alăturate, obosiți, dar mulțumiți unul de celălalt. Afară se albea, iar în cameră începea să pătrundă lumina difuză a dimineții. Ea era profesoară de limbi străine la o şcoală oarecare, iar el medic-chirurg la un spital. Se cunoscuseră în urmă cu două luni, şi de atunci erau împreună. Nu ştiau aproape nimic unul despre altul; ea ştia doar că el are doi copii mari, că este văduv de un an, iar copiii lui au în jur de douăzeci de ani şi îşi termină studiile, ceea ce mai necesita un sprijin de doi-trei ani; el ştia doar că ea este singură de peste zece ani, iar fiul ei de şaisprezece ani mai are doi ani până îşi termină liceul. În afara acestor obligații morale şi materiale, erau cu desăvârşire liberi să-şi refacă viața, ceea ce şi intenționau. Ar mai fi avut poate, douăzeci de ani de trăit împreună; asta nu era puțin, dar ei nu se gândeau să facă o apreciere.

Pe neaşteptate, ea a început să-şi povestească viața de după boala şi moartea fostului ei soț, adică de la văduvie încoace. Era o oarecare amărăciune în povestea ei, dar şi o notăde satisfacție, de mândrie şi, uneori, de triumf. El asculta gata să o oprească, dar nu o opri. Ce o făcea oare să-şi povestească viața atât de amănunțit? Un sentiment de jenă îl cuprinse treptat. Ea nu omitea nimic, poate dintr-un sentiment al datoriei față de cel ce putea să-i devină soț. Sau poate dintr-o mândrie de femeie care se simțise curtată...

O îndemnase să spună toate lucrurile asta prietena ei, despre care el abia auzise, sau poate, dorea ca el să nu le afle abia după căsătorie, de la alții, şi pe urmă să-i reproşeze? Poate că în conştiința ei îşi reproşa ceva sau dorea doar ca el să ştie despre ea totul dinainte?

El asculta, şi pe neaşteptate sentimentul de jenă crescu.Îşi dădea seama că niciun lucru

nu poate rămâne de un alb imaculat dacă trece prin mai multe mâini, poate prea multe mâini, se gândise el, şi că orice viitor poate să se clădească numai ținând seama şi de trecut. Nu avea de ce să nu creadă ce i se povestea; întrebă totuşi câteva amănunte, de a căror valoare îşi putea da seama ca medic; ea îi răspunsese egal şi totul se potrivea. Deci nu mințea, nu spunea totul doar ca să se laude, şi totul era adevărat. El se gândi cu durere şi naivitate, că ea avusese poate, mai mulți bărbați decât putea el să numere pe toate degetele. Uşurință omenească, goană după plăceri, necesitate, toate laolaltă? Nu ştia, dar nici nu mai ava vreo importanță. Nu se mai putea schimba nimic. Ea vorbea egal, el o asculta, cu un sentiment nedesluşit de părere de rău, ca şi cum i-ar fi murit cineva scump, o soție de pildă, pentru a doua oară. Când se căsătorise, prima lui soție era încă elevă, în ultimul an de liceu. O iubise mult, avuseseră trei copii şi trăiseră împreună peste douăzeci de ani, până când ea murise fără veste, în urma unui atac de inimă, în brațele unuia dintre copii, cu un an mai înainte. Avusese şi el câteva aventuri, cu totul accidentale, cu câte o asistentă medicală sau cu câte o pacientă recunoscătoare; o femeie foarte frumoasă pe care o salvase aproape de la moarte, cunoscând prețul neprețuit al frumuseții, i se dăruise, ca o supremă răsplată; apoi viața îi despărțise. Lucrurile astea se întâmplaseră în ultimii şase ani când el fusese detaşat într-un alt oraş, la peste patru sute de kilometri de oraşul în care rămăseseră soția şi copiii lui, pentru ca aceştia să-şi poată continua studiile. Femeile care i se dăruiseră, poate mai mult chirurgului care le salvase viața decât omului, ar fi vrut poate mai mult, dar îşi dăduseră seama că el nu le poate oferi mai mult, împărțit cum era între profesia de medic şi îndepărtata lui familie. O singură femeie insistase, sperând ca el să o păstreze. Fusese însă în zadar. Acum era aproape liber, căci copiii lui nu mai erau copii iar soarta îi luase ceea ce îi dăruise cândva, şi frumoasa lui soție nu mai era.

O ascula uimit pe femeia de lângă el care-i apărea acum tot mai necunoscută. Se gândea că numai în provestirea lui Aldous Huxley, ,,Brave, new world'' mai citise ceva ce semăna cu lauda dragostei libere şi neîngrădită dintre cele două sexe. Se întristă fără voie, şi îşi dădu deodată seama că soarta (sau viața?), îi joacă o farsă. Începu să se îmbrace încet în timp ce ea îşi termina mărturisirea.

Se simțise măgulită să fie chemată la telefonul şcolii de doctorul chirurg X, şi considera de datoria ei să fie sinceră. Considera că aşa şi-l va apropia definitiv; doctorul, care începuse să se bucure de notorietate îi plăcuse. Îşi dădea seama că era încă drăguță, cu carnația ei de un alb imaculat, cu fața ei încadrată de un păr castaniu,iar doctorul, vedea ea bine, nu era omul care să umble din femeie în femeie. Voia să fie al ei, şi va fi! Iar acum îi povestea totul pentru ca el să nu afle nimic de la alții, şi să-i cunoască viața de la ea însăşi Luptase din greu cu viața ca să-şi crască copilul. Mulți bărbați nu au scrupule şi el va înțelege asta. El încerca să o scuze, dar nu putea. Continuă să se îmbrace maşinal. ,,Ai de lucru aşa de dimineață?'', îl întrebase ea. ,,Da'', îi răspunsese el, spunând numai pe jumătate adevărul căci avea de făcut o operație relativ uşoară, o intervenție de rutină de numai două ore şi jumătate.

Trupul ei alb strălucea în semiîntuneric. Lui i se păru că strălucirea care îi plăcuse atât de mult se stinge deodată. Închisese încet uşa în urma lui şi se pierduse în ceața dimieții. De atunci nu o mai văzuse niciodată.

.....

Mă întreb şi acum: Are oare această întâmplare o valoare de simbol? Oare a greşit el, dorind-o altfel decât a fost ea? Oare a fost ea cu adevărat împinsă de viață să trăiască astfel? Oare sinceritatea ei nu trebuia apreciată? M-am gândit de multe ori dacă toate aceste întrebări nu ar merita puțină meditație şi, poate, un răspuns.

Dar viața trece peste atâtea şi atâtea întâmplări, peste atâtea şi atâtea probleme fără să le dea un răspuns, şi nu este în intenția povestitorului de a scrie povestiri cu o morală; dacă o face totuşi, este sigur fără voia lui.

Fapt este doar că, de atunci, doctorul nu a mai căutat-o niciodată, nici la telefonul şcolii, nici în altă parte. Ea l-a mai căutat o dată sau de două ori apoi a înțeles şi a renunțat.

Scrisă de mine George Ion Ionescu, la Stâna de Vale, în 1972, tot după un caz real.

PRIMA MARE DURERE
(sau Visul lui Pati)

Pati (Patricia) se agită, neliniştită, prin somn. I se părea că zboară. Se făcea că se află într-o pădure troienită. Fagi înalți acopereau coasta domoală, amestecați cu arini, cu aluni şi, ici colo, cu câte un stejar. Pădurea era rară, cu o mulțime de luminişuri, acoperite cu tufişuri nu prea dese; i se părea că trece pe deasupra stratului gros de zăpadă afânată, în care piciorul s-ar fi înfundat până la genunchi dacă ar fi păşit. Dar ea plutea pe deasupra, fără să-l atingă, de parcă ar fi căutat ceva. Dintr-un tufiş, i se păru că printre lăstari se ridică spre cer țeava unei puşti. Zburând parcă în continuare, se apropiase; i se păru că priveşte un om. În spatele puştii se afla fața unui om cu creştetul nins, fără căciulă, privind cu ochii deschişi şi înghețați pentru totdeauna, nemărginirea. Omul părea că stă chircit, ținând puşca între picioare cu țeava în sus şi rezemându-se de trunchiul unui copăcel. „Dar e Gelu!" strigase Pati prin somn, recunoscându-l. „E Gelu!" îşi mai spusese ea speriindu-se şi sărind din somn. „Mamă!" strigase ea, „mamă, cred că i s-a întâmplat ceva lui Gelu, prietenul logodnicului meu!". „Liniştește-te, draga mea, Gelu e la Străjeşti, la rudele lui, de acum o săptămână! Spuneau că se duc la vânătoare." „Mamă, l-am visat rău, mamă, l-am visat înghețat în lunca Siretului. Ştii, acolo unde am fost şi noi acum doi ani, numai că acum locul e troienit; să telefonăm la Străjeşti!" „Ce spui tu, fată, hăi?!" se miră mama. „Străjeştii nu au telefon, iar aici la Iaşi degeaba am da telefon, toți sunt plecați! Să mai aşteptăm câteva zile!"

.....

Gelu Naum se dusese acasă, la Străjeşti. Ar fi vrut să-i arate lui Pati cât şine la ea, dar nu îndrăznea. Doar era logodnica lui Jean, fiul răsfățat al clanului Ştefăneştilor, moştenitorul unui domeniu, pe când el, Gelu, era doar fiul unui răzăş... Şi pe urmă, Jean era prietenul lui, aşa o cunoscuse pe Pati... Ar fi vrut cel puțin să-i atragă atenția printr-o faptă ieşită din comun ca cel puțin ea să-l bage în seamă... Să vâneze un lup de pildă... Iarna, lupii veneau în haită de peste Siret, şi atacau stânele, saivanele, şi uneori când era zăpadă mare şi erau flămânzi, chiar vitele din grajduri. Învățase să cheme lupii cu o oală de la solomonari... Se ridică, îşi luă puşca, fluieră cățaua cea roşcată şi porni spre pădurea rară din luncă. Se înserase bine, dar ştia că lupii nu răspund la chemări decât noaptea. Şi pe urmă, nu era nici departe; la mai puțin de un ceas de mers de la casa pădurarului, unchiul lui. De atunci, pe Gelu nu l-a mai văzut nimeni.

.....

Abia în primăvară la dezgheț s-au găsit nişte oseminte risipite într-un lăstăriş; omul trebuie că se aciuise acolo de frig sau de frică, rezemat de un copăcel; ştiuse probabil că atâta vreme cât va sta în picioare, lupii nu vor îndrăzni să-l atace, dar apoi înțepenise de ger şi se cinchise, aşezându-se pe vine cu puşca între picioare. O oală de cele în care se păstrează smântâna stătea culcată ceva mai încolo peste nişte lăstari. O puşcă ce începuse să rugineasc lucea pe o parte cu cartuş pe țeavă. Dincolo de luminiş, câteva resturi din trupul unui câine abia dacă arătau că avusese o blană roşcată. Mai departe încă, o altă grămadă de oase roase şi câțiva peri de lupi.

.....

„Nu ştiu ce e cu Gelu", spunea Jean. „A plecat de la Străjeşti de două luni, şi nimeni nu ştie nimic de el; cum nu-l avea decât pe unchiul său, pădurarul, acesta a crezut că ar fi plecat la Iaşi...". „Căutați-l în pădurea din lunca Siretului.", spunea puțin speriată Pai. „De ce?" se mirase Jean. „Am ... am avut un vis rău!" se destăinui Pati.

Alarmat de cei veniți din Iaşi, pădurarul reconstituise întamplarea petrecută, şi spunea el, cu amărăciune, doar la un ceas de mers de acasă. Gelu chemase lupii cu oala, aşa cum învățase de la solomonari. Pe urmă, se oprise la pândă sau haita fusese prea mare şi Gelu se oprise lângă un copac pentru ca la nevoie să se refugieze în el. Cățeaua cea roşcată fugise şi

fusese ajunsă din urmă de lupi. Nu rămăseseră din ea decât cele câteva oase şi câteva smocuri de blană roşcată. Gelu probabil că trăsese un cartuş sau două, lovind un lup, dar poate nu mortal, atunci când lupii fugiseră după cățea; haita nu se săturase cu hoitul câinelui, ci-l sfâşiase şi pe lupul cel rănit. Pe urmă, se întorseseră să-l pândească pe Gelu, care rămăsese în picioare, ştiind că lupii te atacă numai imediat ce cazi jos. Sau poate că atunci trăsese, ucigând sau rănind lupul ce fusese sfârtecat de haită? Apoi haita plecase, Dumnezeu ştie de ce, iar Gelu începuse să înghețe. Îşi pierduse, cine ştie cum, căciula, poate în timpul goanei,şi acum simțea cum îl pătrunde încet, încet, gerul. Picioarele aproape că nu le mai simțea, iar urechile, după ce-l înjunghiaseră o vreme, începuseră să se încălzească. Şi întrț-adevăr, parcă simțea că nu-i mai este frig... Înțepenise încet, sub ninsoarea care cădea necontenit, cu ochii ațintiți printre lăstarii între care uitase puşca, cu gândul la Pati care... Zăpada se aşternuse apoi ca un lințoiu cald, din ce în ce mai gros, în timp ce vântul se oprise, iar Pati, în somnul ei agitat, striga în sinea ei: ,,Mamă, dar îl acoperă zăpada, mamă! O să moară acolo!'', apoi se trezise şi alergase strigând: ,,Să dăm măcar un telefon, să facem ceva!''.

,,A ținut probabil foarte mult la tine, o dată ce ultimul lui gând a fost pentru tine, fata mea.'' îi spunea mama. ,,Dar de ce n-a spus nimic, nimic, mamă; poate că l-aş fi iubit; tu ştii doar că m-am logodit cu Jean doar de gura voastră şi a mătuşii Teodora!'' striga Pati.

Şi în timp ce preoții slujeau săculețul ce conținea cele câteva oase lăsate de păsările cerului şi de jivinele pământului ale celui ce fusese Gelu Naum, pădurarul se gândea cu amărăciune pe câți oameni de ispravă nu i-a pierdut nesăbuința, ca pe acest nepot, un tânăr curajos, vrednic şi ambițios, din care în câțiva ani, va mai rămâne doar o amintire în visul unei fete.

Aflată şi scrisă de mine, Geoge Ion Ionescu, la Iaşi şi Bucureşti, în februarie şi martie 1982.

CLEOPATRA

Ca să te duci în vizită la Cleopatra, trebuia să te programezi cu câteva zile înainte. Nici nu ştiu ce s-ar fi făcut Cleo fără telefoane; avea două telefoane la care o puteai chema la birou şi unul acasă. Când o cunoscusem, cam cu vreun an mai înainte de această întâmplare, mi se păruse foarte rece şi distantă; cu numai un an şi ceva mai mare decât mine, mă trata de ,,puşti'', ceea ce, la cei douăzeci şi ceva de ani ai mei şi funcția de ,,suplinitor cu studii neterminate'' la o şcoală profesională, mă supărase grozav, şi mă întărâtase teribil. Aşa încât, după ce-i fusesem prezentat accidental, o urmărisem pas cu pas, cu asiduitate, ceea ce la început o miră, apoi păru s-o amuze. Aşa îi aflasem telefoanele, adresa, instituțiala care lucra ,,în lumea mare'', dar nu reuşeam s-o văd decât dacă ,,mă anunțam'' telefonic cu cel puțin câteva zile mai înainte; o invitasem la cinema şi la restaurant – şi mă refuzase scurt. O invitasem la un teatru, şi primise. Încercasem să mă duc la ea acasă pe nepregătite – sunasem şi, deşi era trecut de ora zece seara – nu răspunsese nimeni. O aşteptasem o dată sau de două ori de la serviciu şi o invitasem la o plimbare prin parc. Primise... Era o primăvară splendidă, toți copacii erau în floare şi îmi venea să zburd ca un mânz. Dar la braț cu Cleo, aşa ceva, pur şi simplu, nu mergea! Era îmbrăcată cu un taior elegant, bine croit, de culoare închisă, cu o cămaşă brodată cu mâneci de dantelă şi cu pantofi cu tocuri înalte. Eu mă âmbrăcasem cu ce aveam mai bun; îi spuneam că sunt deja profesor, iar pe ea o pufnea râsul şi îmi zâmbea binevoitoare ascultându-mă în timp ce eu mă înroşeam minținд. Dar cum dracu' să-i spun că sunt doar un amărât de suplinitor la o şcoală profesională, că de fapt făcusem doar o şcoală postliceală, că eram calificat doar ca ajutor de instructor auto, că abia ştiam ceva mecanică şi îmi rotunjeam ,,veniturile'' ,,făcând şi pe pedagogul! pe la Internatul Şcolii Profesionale de Şoferi şi Ucenici-ajutori Auto?. ,,Ce faci Cleo în timpul când nu te găsesc?'' (voiam să spun ,,liber'', dar mereu greşeam) o întrebasem. ,,Îmi completez studiile'' îmi spunea. ,,Învăț contabilitate, engleză şi drept; am nevoie la birou. Pe urmă, intenționez să studiez dreptul şi economia.'' Mă intimida. Abia după şase luni îmi îngăduise în timpul plimbărilor noastre s-o apropii mai mult de mine. Într-o seară, iarna, la

teatru, în pauză, am ieşit să ne răcorim câțiva paşi. ,,Nu mai pot, Cleo'', i-am spus, şi am sărutat-o. N-a spus nimic, dar nici nu m-a încurajat. Abia în primăvara următoare, după explozia de bucurie nebunească a mugurilor în floare, într-o seară, după o plimbare prin parcurile în sărbătoare, am îndrăznit să-i spun: ,,Cleo, vreau să viu la tine!''. M-a privit lung, şi m-a întrebat direct: ,,Vrei să faci dragoste cu mine, Gigi?'' Am explodat: ,,Dar tu ce crezi; că vreau să cântăm psalmi sau să citim Evanghelia după Matei?'' ,,Mă chinui de un an de zile, nu m-.am mai putut uita la alte fete!'' Mințeam. ,,Ştii că îmi placi enorm.'' (Aici spuneam adevărul!), ,,Te-am dorit atâta.'' (Era destul de adevărat şi am ținut o tiradă de câteva minute.) M-a privit o clipă, apoi m-a întrebat candid: ,,Şi biletul pus în geamul demisolului în care stai, şi care poate fi văzut şi din stradă, da, acolo unde locuieşti, în blocul acela de pe bulevard, aproape vis-a-vis de facultatea de drept, şi în care scrii şi rescrii: ,,Iubito, în noaptea asta lipsesc; sunt plecat în delegație. Revino mâine seară după ora 20'', tot pentru mine era?''. M-am înroşit ca un rac. Îmi luasem într-adevăr obiceiul să las acest bilet în geamul de la stradă, pentru prietenii care m-ar fi putut căuta când eram de serviciu la şcoală, la intervenții, sau la internat ca pedagog. Îmi plăcea să îmi las prietenii să creadă că mă caută iubitele pe acasă. (Mai venea rareori şi câte o fată pe la mine; în fond eram şi eu tânăr, nu eram slut, şi aveam doar ceva peste douăzeci de ani; dar cum dracu' să-i explic toate astea lui Cleo?) ,,Şi pe urmă, continuă ea, ar trebui să studiezi mai mult, domnule-tovarăş ajutor de instructor auto; ca să faci filologia şi să devii scriitor, aşa cum zici că intenționezi, cunoştințele de pedagog nu sunt suficiente!'' Am înlemnit. ,,Cum Cleo, ştiai...şi ai continuat să ieşi cu mine?!'' ,,Ce voiai să fac?!'' Mi-a răspuns ea simplu. ,,Erai înduioşător când începeai să-ți dai aere ca să mă convingi ce personaj important eşti; când îți rupeai de la nevoiel tale suma de bani cu care plăteai biletele de teatru; când mă strângeai de braț, în timpul spectacolului; când îmi mângâiai paltonul ajutându-mă să mă îmbrac. Sunt şi eu femeie, şi m-am simțit mişcată!'' ,,Dar cum ai aflat...?'' Am încercat eu, ceva mai liniştit. ,,Foarte simplu, mi-a răspuns, ce vrei, nu uita că lucrez la o Instituție Centrală, iar profesiunea mea mă aduce în relații de serviciu cu fel de fel de oameni. Întâmplător, am întrebat de tine la liceul la care spuneai că eşti profesor, sau mă rog, suplinitor, nu te cunoştea nimeni. Atunci am întreprins o mică investigație pe cont propriu; apoi am făcut o mică vizită la blocul în care locuiai. Aşa am aflat că eşti totuşi un băiat cumsecade. E simplu...'' ,,Şi ce ai de gând să facem?'' am întrebat intimidat. ,,Uite ce e, Gigi'' mi-a răspuns. ,,Eu nu mai sunt un copil, în viața mea a mai fost un bărbat cu care trebuia să mă căsătoresc; eram logodiți, el era aviator; a murit acum trei ani într-un accident. Nu l-am uitat încă. Acesta-i adevărul. Dacă totuşi vrei să vii la mine, am să te primesc, pentru că te plac, simplu, fără obligații. Dar în casa mea vii când te chem eu şi faci ce-ți spun eu. Am mult de lucru, am multe de învățat. Vineri seara, însă, în loc să mergem la un spectacol, vii la mine. Trebuie să-mi dai însă timp să mă pregătesc. Pentru mine lucrurile astea au o altă gravitate. Înțelegi?'' De fapt nu prea înelegeam; să te păstrezi pentru amintirea unuia care s-a dus, mi se părea o exagerare. Să te pregăteşti (auzi colo!) mi se părea de neînțeles, dar am dat din cap şi am aşteptat să vină mai repede ziua de vineri. În fine, zilele au trecut cumva, şi vineri seara am pus în geam afişul cu: ,,,,Iubito; sunt plecat în delegație. Revino mâine seară după ora 20'' ca să ştie perietenul meu Gherman că nu sunt acasă. Am încuiat în grabă, şi după ce am alergat ca un nebun prin parc, am sunat la uşa micului apartament al lui Cleo. Apartamentul ei fusese separat dintr-un apartament foarte mare şi avea doar o cămăruță de trecere, o bucătărioară, o cameră de zi destul de spațioasă, şi camera de baie luxoasă a fostului apartament, cu o cadă de baie pe jumătate îngropată în podea; la cadă însă trebuia să urci încă două trepte de marmură, toată camera de baie fiind îmbrăcată în faianță vernil, cu un frumos brâu roşu cu alb; în fine, o adevărată lucrare de artă. În uşă, Cleo m-a îmbrățişat, m-a sărutat, mi-a scos paltonul, apoi mia spus: ,,Astăzi eşti invitatul meu, şi cel puțin, pentru o zi, vei fi chiar soțul meu, aşa că mă simt obligată să te serves, conform înțelegerii dintre noi.'' În jur totul era atât de curat de ziceai că strălucea, încât m-am uitat cu jale, neajutorat, la pantofii mei de stradă murdari de noroi, căci alergasem prin parc, grăbindu-mă, fără să țin prea mult seama pe unde treceau de fapt aleile... Observai apoi că în mâinile Cleopatrei se aflau deja o pereche de pantofi moi de casă căptuşiți cu blană albă. ,,Ia-i'' îmi spusese simplu Cleo. ,,Sunt ai tăi!'' apoi mă condusese prin micul ei apartament, arătându-mi

comoditățile, bucătărioara, baia şi toaleta, locurile de unde se aprindea lumina, mi-a deschis aparatul de radio (pe atunci nu existau încă televizoare), a pregătit o mică gustare, a turnat în două pahare mici lichior, apoi mi-a arătat o haină nouă de casă şi mi-a spus: ,,Cât timp te faci comod şi faci o baie pe care am să ți-o pregătesc, eu am să pun masa. Pe urmă, avem la dispoziție tot timpul cât am fi fost la spectacol. La douăsprezece trebuie să dormim, doar mâine lucrăm amândoi, nu?''. Nu ştiu de ce, evident mă tulburase grozav şi primirea făcută de Cleo. Ştiam că umblă elegant îmbrăcată, că are maniere distinse, dar să mă primească în felul în care mă primise, să aibă chiar un mic apartament (în vremurile acelea, cine avea o cameră ,,a lui'', cu toaleta şi chiuveta de apă pe culoar, eventual cu ,,acces'' la aragazul din bucătăria comună, era cineva!). ,,Nu mâncăm mult, mi-a răspuns zâmbind Cleo'', pe urmă, văzând privirile mele, adăugă: ,,Nu uita că am fost la un pas de a fi măritată, şi nu era să stăm în stradă, nu-i aşa?'' Mi-am blestemat în gând stinghereala care îmi dădea mereu gândurile de gol. Am băut lichiorul şi m-am uitat la covor. Avea un desen ciudat, de maşină. ,,Grăbeşte-te!''mi-a strigat în glumă Cleo din bucătărie. ,,Mâine lucrăm!''. Şi totuşi, simțeam cum creşte în mine un sentiment de nesiguranță, ca o nelinişte care mă năpădea ca o vară rece, care se ridica în mine împiedicând orice impuls. Nu ştiu cât am stat aşa, dar am văzut-o la un moment dat în fața mea pe Cleo, spunându-mi: ,,Ce-i cu tine, Gigi? Ți-e rău?'' m-a mai întrebat ea. Nu ştiam nici eu prea bine ce-i cu mine; îmi era şi ruşine (ce şi-ar fi putut închipui Cleo?!) ,,Dar trebuie să mă duc acasă.'' Trebuia să mă duc acasă, asta era, trebuia să mă duc urgent acasă, ceva îmi comanda sî mă duc urgent acasă! ,,Cleo, trebuie să mă duc urgent acasă. Nu te supăra!'' ,,Bine, Gigi'' mi-a răspuns, ,,dacă trebuie neapărat, du-te''. M-am dus acasă alergând apăsat, repede, dar fără să alerg, ca şi cum ceva m-ar fi grăbit cu prudență spre casă. Ajung. Stupoare! La fereastra mea, lumină! Înăuntru, oarecare zgomot. Fără să mă gândesc prea mult, încerc clanța; încuiat! Sun, şi... apare un necunoscut; înăuntru mai erau alți doi; întreb, într-o strălucire de prezență de spirit: ,,Domnul Gheorghe Popescu (adică eu) este acasă?'' ,,Nu! mi-a răspuns vesel necunoscutul. A plecat până mâine seară şi a lăsat biletul ăsta: ,,Iubito!'' am recunoscut eu biletul, ,,Noaptea asta sunt plecat în delegație, revino mâne seară după ora 20''. ,,Vedeți?'' m-a întrebat necunoscutul. ,,Fiind un om atât de cumsecade, prietenul nostru Gheorghe Popescu ne-a lăsat nouă camera până mâine (şi mi-i arătă pe ceilalți doi), când se întoarce el din ,,dăslegație!'' şi sughiță. Pe masă erau cele două sticle cu vişinată trimise de mama, aproape golite. Sub masă, o damigeană, care nu era a mea. Pe pat şi pe podea, câteva bocceluțe în care era strâns bietul meu avut.''Mulțumesc, am spus îndepărtându-mă, am să revin mâine seară după ora 20.'' Mă gândeam că dacă aş fi spus că eu sunt Gheorghe Popescu, borfaşii m-ar fi snopit în bătaie după care ar fi plecat cu lucrurile mele. După colțul străzii erau două cabine de telefon public. Am format cu înfrigurare numărul lui Gherman. ,,Esti singur la secție?'' l-am întrebat. ,,La mine în cameră sunt trei borfaşi! (Da, Gigi!) Nu ştiu dacă sunt înarmați, dar ştiu că sunt beți; da, şi mi-au băut toată vişinata! Vino repede!''

După vreun sfert de oră, Gherman apăru în civil dintr-o dubiță, urmat de doi militari în uniformă: ,,Gigi, tu vii cu mine'' mi-a spus el; ,,dânşii blochează cealaltă ieşire!''. (Îmi plăcea să spun că la mine la demisol, având două ieşiri, dau drumul unei fetel pe o ieşire, când vine cealaltă; mințeam...). Când unul din militari a izbit cu bocancul în uşa intrării de serviciu, borfaşii au sărit în picioare scoțând cuțitele; eu am deschis cealaltă uşă, iar Gherman a întins pistolul prin uşă strigând: ,,Sus mâinile! Haide, haide, fără prostii că vă curăț!''. Aproape în aceeaşi clipă, cealaltă uşă s-a deschis trosnind şi militarii au intrat cu automatele sub braț. I-au legat pe cei trei cu sârmă telefonică şi i-au dus apoi la secție cu maşina cu care venise Gherman, înghesuiți între noi, în spatele dubei, în timp ce militarul de pe locul de lângă şofer îi amenința cu arma; din spate (maşina avea multe locuri) îi păzea celălalt militar; nu ştiu de ce îi legaseră, de fapt, ca pe nişte salamuri puse la afumat. Erau delincvenți care tocmai se bucuraseră de o amnistie pentru nişte tâlhării mai vechi; neavând unde dormi şi văzând afişul meu adresat ,,iubitelor'' mele, s-au gândit că au unde dormi, că pot fura tot ce vor şi că nu va mai şti nimeni cum răsplătiseră ei încrederea ce li se acordase prin amnistie. Urmarea se cunoaşte.

,,Ce dracu' nu vrei tu să te faci copoi?'' îmi spusese Gherman, ,,Nu vezi ce fler ai? Cum

dracu' ți-a venit în minte să vii tocmai atunci acasă...şi încă de unde!"... Gherman cu nasul lui fin de copoi mirosise ceva, dar mai mult bănuia decât ştia ceva precis despre Cleopatra. De fapt nici eu nu ştiam de unde venise intuiția aia ciudată de a mă duce acasă, de a constata lucrurile (Domnul Gh. Popescu e acasă?), de a-l chema pe Gherman, care, spre norocul meu, se afla tocmai atunci la secție! Gherman era de ani de zile cel mai bun prieten al meu, încă de pe vremea când eram în Muscel; mersesem amândoi cu vacile şi cu oile şi fusesem amândoi la sapă şi la secerat; pe urmă eu învățasem mecanica, iar el se făcuse militar, dar rămăsesem prieteni ,,ca în vremurile ăle bune, când ne suiam sus la stână, cu oile şi cu câinii..."

De unde-mi venise intuiția, sau cum i-o fi zicând, (unii îi spun telepatie; alții presimțire; alții nici nu recunosc că ar exista aşa ceva!), nu ştiu. Ştiu doar că intuiția asta era să mă coste prietenia cu Gherman. Iată cum s-au întâmplat lucrurile: stam amândoi la mine, fumam şi citeam; radioul zbârnâia ceva, iar pe masă era puțin lichior şi o sticlă cu vin; o atmosferă de sâmbără seara, ce mai, când te simți bine. Pe neaşteptate, îi spun lui Gherman, simțindu-mă neliniştit: ,,Măi Ghermane, tu-mi ascunzi ceva!" ,,Ce să-ți ascund, băi Gigi, tu eşti Capiu?". ,,Măi Ghermane, tu să nu pleci săptămâna viitoare în călătorie, că e cu primejdie! Poți să mori!" ,,Băi Gigi, dacă eşti nebun spune, că eu chem să te lege, te pun la trăgători, îți dau 25 la c... şi-ți trece!". ,,Băi, Ghermane, tu să nu fii prost, că deraiază!" ,,Ce dracu' să deraieze mă, ce, eşti nebun? că eu nu plec nicărieri! Numai tu deraiezi, da' numa' cân' te-apucă!". Săptămâna următoare, Gherman a primit misiunea să însoțească un transport însemnat, nu ştiu cu ce; trenul însă a deraiat. În tren era şi un general, pe care Gherman trebuia să-l ocrotească. Nici până în ziua de azi, după mai bine de douăzeci de ani, nu se ştie dacă a fost un simplu accident sau a fost şi un sabotaj. ,,Băi Gigi, tu ştii ceva şi nu vrei să-mi spui!" mă lua Gherman la întrebări. ,,Ce dracu' să ştiu, bă', nu ți-aş fi spus atunci? Ce? Era să ştiu pentru mine?!" Nu suntem ca frații?". ,,Băi, Gigi, tu ai ştiut ceva şi n-ai vrut să-mi spui! Dă-mi un fir, să-i pedepsim pe ăia răi!". ,,Ce drac' de fir să-ți dau, băi, Ghermane, că tot ce-am ştiut ți-am spus, zău!" Gherman m-a bătut aşa la cap vreo două luni, pe urmă m-a luat ,,tare": ,,Să ştii, băi, Gigi, că te iau la întrebări altfel! Să spui tot ce ştii că altfel te chem la secție!" ,,Bine, i-am răspuns, şi eu am să te denunț că ştiai de deraiere țşi că nu l-ai anunțat pe general să oprească trenul!" ,,Tu eşti nebun, băi Gigi, a strigat el. Cum dracu' să-i cer generalului să oprească trenul special pentru păsărelele tale!". Dar s-a supărat pe mine, şi câțiva ani ne-am răcit unul de celălalt. Apoi timpul a treut; mă gândeam o dată cum a doua zi după prima mea vizită, i-am telefonat Cleopatrei ca să-i povestesc istoria de necrezut cu borfaşii; cum după ce m-a ascultat, mi-a spus calmă: ,,Ştii ceva, Gigi? Tu ar trebui să te angajezi antenă la emisiunea pentru mincinoşi!". După obiceiul ei, a verificat la secție povestea mea – şi m-a iertat! (Care femeie, în fond, rabdă insulta de a-i pleca iubitul pe nepusă masă pentru că l-au apucat ... presimțirile!).

(După ani şi ani, s-au găsit şi unii care să studieze ciudățeniile astea – mă refer la ghicit, presimțiri, telepatie... dar ce nu se studiază oare în ziua de azi?!).

.....

Zilele trecute, având treabă pe la inspectoratul capitalei, mă întâlnesc nas în nas cu Gherman: ,,Ce mai faci, Gigi, mă ia el la întrebări, de parcă nu ne mai văzusem de ieri. Tot mai faci pe Cassandra? (Rândurile astea le-am scris de fapt cam de multişor de bucurie că l-am reîntâlnit pe Gherman, maior!) ,,Mai faci profeții?" ,,Dar tu! i-am zis, Tot bănuitor?" ,,Crezi că dacă vii pe la noi o să te mâncăm? Vino şi tu cu nevasta!" l-am încercat eu. ,,Bine, Gigi, dacă vrea Geta îți telefonez; vineri seara e bine?" ,,Sigur, foarte bine!" i-am răspuns. ,,Tu şi cu Geta... care? Aia brunețică şi u... (voiam să zic ,,urâțică", dar mi-am muşcat limba) de pe scara trei? V-ați căsătorit? Şi aveți două fetițe? Păi veniți, frate, cu ele, să le vedem şi noi!" ,,Bine, tovarşe profesor, cum ordonați dumneavoastră!"

Acasă, îi spuneam soției meole, Cleopatra: ,,Să vezi ce arătos era Gherman în uniformă de maior! Ce distins! A luat-o pe brunețica aia u... (Aici mi-am înghițit din nou limba) de pe scara trei, pe Geta, da, şi au două fetițe; l-am rugat să le aducă să ni le arate şi nouă! Zice că nu mai are nimeni nevastă ca a lui!" ,,Să vină, mi-a răspuns Cleopatra, că şi noi avem ce să le arătăm!" şi zâmbi către camera de alături. Impecabilă ca în tot ce făcea, Cleopatra făcuse doi gemeni: un băiețel şi o fetiță (odată pereche!) adorabili, pe care-i crescuse numai ea ştia cum, ajutată

doar de o mătuşă tare bătrână, în timp ce studia dreptul şi contabilitatea; acum, copiii mergeau la şcoală; în casa – farmacie – în care locuiam, eu aveam datoria să efectuez doar reparațiile şi cumpărăturile, şi conform dorinței exprese a Cleopatrei ,,să mă realizez în filologie''. ,,În fond, eu am trei copii'', spunea Cleopatra (care o fi fost al treilea?, mă gândeam eu cu necaz dar şi uşor amuzat). Aşa am ajuns, cum îi plăcea lui Gherman să spună, cel mai mecanic dintre profesorii de filologie, şi cel mai filolog dintre mecanici...'' ,,De ce dracu' nu te-ai făcut tu copoi?'' mă lua el la rost. ,,Cu flerul tău, ajungeai departe!''. ,,Şi ce!'' îi răspundeam eu cu necaz, ,,Aşa n-am ajuns departe? N-am ajuns să scriu până şi ... schițe literare?! Dar ,,copoi'', e adevărat, n-am mai ajuns niciodată!''.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, după douăzeci de ani, cu nume schimbate, după ciudate întâmplări reale, la Bucureşti, pe 4 februarie 1981, noaptea.

CONVINGERI

La procesele de divorț, tânărul avocat pleda invariabil şi cu convingere pentru împăcare, şi nu rareori, reuşea să-i împace pe împricinați şi (de ce să nu spunem?) să-şi piardă în felul acesta clienții. ,,Cât se poate de adevărat, replica el, dar în asemenea procese, interesul major este cel social'', ,,şi acesta cere ca împăcările să fie mai dese decât divorțurile'', iar interesul meu material şi interesat, trece pe planul al doilea; şi apoi cum m-aş putea apăra eu însumi în fața conştiinței mele dacă aş pleda ceva împotriva convingerilor mele?'' argumenta el şi trebuie să recunoaştem că avea dreptate.

,,Când doi oameni se căsătoresc, şi astăzi lucrul acesta nu se mai poate întâmpla decât de bună voie şi nesiliți de nimeni, conform literei şi spiritului legii'', continua el, ,,înseamnă că cei doi se iubesc, căci altfel, ce rost ar mai avea să se căsătorească? Dacă stau din plictiseală, tot din plictiseală se vor despărți, iar toate celelalte le pot face şi fără a fi căsătoriți!'', şi trebuie să recunoaştem că din nou avea dreptate.

Dintre toate motivele de divorț ,,cel mai neîntemeiat i se părea, ,,nepotrivirea de caracter''...''căci, pleda el, o căsătorie presupune doi oameni care se iubesc; şi cum s-ar putea iubi doi oameni care nu se potrivesc unul cu altul ?'' şi, în parte, avea şi aici din nou dreptate.

Încercase să-1 împace până şi pe consilierul ministerial Popescu cu soția lui, care după ce timp de doi ani declarase că ,,n-are bărbat de lăsat'', se declarase brusc de acord cu divorțul. Tânărul avocat, profesionistul, avusese deci un succes, obținând divorțul, tânărul avocat, omul, regretase sincer această despărțire, căci cum poți să aprobi o despărțire din motive atât de neîntemeiate (supranumite ,,nepotrivire de caracter'', ironiza el!), când consilierul inginer Popescu, căsătorindu-se cu desenatoarea tehnică Vasilescu, este evident că a luat-o din dragoste? Şi apoi tot Popescu pleacă de acasă, părăsindu-şi tot ce avea mai scump? Într-adevăr, faptele stăteau exact aşa; consilierul Popescu, om de 50 de ani şi cu un salariu de 6000 de lei lunar în care intra şi salariul personal şi ținând seama şi de cei 2000 lei câştigați lunar cu prelegerile ținute la Politehnică, se căsătorise cu tânăra desenatoare, Vasilescu, o blondă ravisantă de o rară frumusețe, care câştiga doar 1200 lei lunar, dar pentru care Popescu ar fi dat nu tot salariul, ci ar fi umblat şi în genunchi ca în fața altarului sfintei Filofteia. Popescu, deci, cumpără un apartament pentru sine şi tânăra sa soție, o aduce şi pe mama soacră să stea cu fiica, pentru ca acesteia să nu-i lipsească unicul părinte care-i mai rămăsese şi corespunzătoarea căldură sufletească, iar cu banii câştigați de el ca autor al lucrării despre ,,turbine şi maşini termice'', şi al celei despre centrale termoelectrice, cumpărase o maşină mare ,,Renault'', pentru a se putea deplasa mai repede între cele două instituții la care lucra, şi a veni mai repede la soția sa pe care o ducea şi o aducea de la serviciu cu maşina. Pentru a face pe placul soției sale, Popescu mai urmase încă o dată şcoala de şoferi împreună cu ea, aşa că acum şofa şi noua doamnă Popescu.

Apoi încet-încet, dragostea doamnei Popescu slăbi; doamna Popescu n-a vrut copii –

şi n-a avut. Noua doamnă Popescu i-a declarat consilierului Popescu că „e plictisită", aşa că în vara precedentă despărţirii, consilierul plătise 6000 de lei şi îşi trimisese soţia trei săptămâni să vadă Italia, pentru a se reface. Doamna Popescu îi mulţumise, dar exact trei luni mai târziu, domnul Popescu pleca de acasă doar cu ce era pe el; îşi luase însă maşina, căci instituţiile la care lucra erau situate la capetele opuse ale marelui oraş şi chiar fără a ieşi din oraş şi a merge în altă parte decât la serviciu, consilierul trebuia să parcurgă între 60 şi 100 kilometri pe zi.

Tânărului avocat, consilierul Popescu îi declarase:"Pur şi simplu nu mai putem trăi împreună... încep să cred că, de fapt, eu nu însemn nimic pentru ea, în afară poate doar de posibilitatea unui trai mai uşor, dar în rest, nu mai are nici un sentiment pentru mine ... Cred că nu ne potrivim de loc la caracter" îi spusese el avocatului, care făcuse apoi totul pentru ... a-i împăca! Şi tocmai când credea ca a reuşit, soţia lui Popescu se declarase brusc de acord cu divorţul! Tânărul avocat nu avea de unde să mai ştie că Popescu consilierul şi acum îşi mai iubea încă foarte mult soţia, şi că, la cererea ei îi împrumutase maşina, pentru ca ea să se simtă bine în concediu".

Ea accidentase maşina, şi apoi nu mai fusese de acord să i-o dea înapoi, cerând jumătate din costul maşinii, pe motiv că este „un bun obţinut în timpul căsniciei"; deşi nici drepturile de autor, nici salariul personal nu constituiau, conform legii, asemenea bunuri iar disproporţia de salariu era strigătoare la cer, această cerere l-a convins pe Popescu că trebuie să obţină divorţul cu orice preţ, aşa că a intentat proces de partaj. În faţa acestei intenţii, doamna Popescu renunţase la automobil, pe care de fapt îl şi accidentase în timpul concediului, cu condiţia ca:

a) Domnul Popescu să-i cedeze „partea ei de la casă", deşi apartamentul fusese cumpărat pe numele consilierului Popescu, şi din banii domnului Popescu;

b) Domnul Popescu să plătească 3000 lei reparaţia maşinii şi daunele pentru refacerea celeilalte maşini accidentate de doamna Popescu,;

c) Domnul Popescu să-i dea 10.000 lei pentru „partea ei de maşină", şi să plătească cheltuielile de divorţ.

Consilierul Popescu acceptase totul; făcuse act de donaţie la notariat, se împrumutase peste tot, plătise tot şi scăpase: iar divorţul fusese pronunţat „din vina ambelor părţi"; tânărul avocat obţinuse un nou succes profesional, dar nu era satisfăcut. Viaţa, care este atât de bogată, şi uneori atât de complicată, chiar ciudată uneori, avea să-i servească o lecţie teribilă şi poate, mai greu de înţeles tânărului avocat. Cine ar fi crezut că tocmai tânărul avocat, cu convingeri atât de solide ... ?! Dar să lăsăm să vorbească faptele.

Tânărul avocat era căsătorit de cinci ani. Amândoi se iubeau, sau îşi imaginau că se iubesc, şi menajul lor a mers mai mult decât bine primii patru ani. Apoi au început neînţelegerile; cînd se căsătorise ea era studentă la biologie în anul IV, şi dorise să întrerupă studiile un an sau doi, pentru a se dedica menajului. „Un an de fericire", spunea ea, şi el nu s-a opus. Apoi el a dorit un copil, dar ea n-a vrut; „mai târziu" i-a spus ea. Apoi el a dorit ca ea să-şi reia studiile, iar ea nu mai vroia; până la urmă a convins-o, şi acum era aproape de ultimele examene; „dacă termin facultatea, divorţez" 1-a avertizat ea o dată; el a zâmbit, crezând că ea glumeşte. „Ba ai să faci o fetiţă frumoasă ca să ai cu cine să te joci" i-a replicat el.

Pe neaşteptate, în al doilea semestru al ultimului an, ea a întrerupt din nou studiile, pretextând o nevroză; el a chemat trei medici, care n-au găsit nimic, dar ca om înţelegător, el a reuşit să-i obţină amânarea examenelor cu încă o jumătate de an „pe motiv de boală", şi pentru ca ea să nu se obosească, a angajat o femeie de serviciu ca să o ajute la menajul pentru ... trei persoane, căci acuma erau trei, cu servanta. Neavând ce face şi stând toată ziua acasă, tânăra femeie a început cu adevărat să se nevrozeze; la venirea acasă, îi împuia capul cu ce a făcut, şi mai ales cu ce nu a făcut servanta. „Concediaz-o", i-a răspuns el. „Bine, dar ce m-aş face fără ea?" a replicat tânăra soţie, la care el a ridicat din umeri, vrând să evite o discuţie. Încercând să o distreze, venea acasă cu bilete la spectacole, dar cel mai adesea ea refuza să meargă, pretextând că este obosită, şi atunci rămâneau acasă şi pierdeau biletele. Apropiindu-se scadenţa examenelor, ea devenea tot mai nervoasă. Până la urmă a dat două

dintre ele, şi nu pe cele mai grele iar el a obținut din nou o amânare, dar numai pentru două luni, în care ea ar fi trebuit să-şi susțină ultimele trei examene. Şi atunci, a survenit ceea ce la viața lor avea să devină o catastrofă, pornind de la un fleac de nimic, un accident ca atâtea altele care ar fi putut să treacă neobservat. Dar n-a trecut.

În ziua aceea el venise foarte obosit şi nervos. Avusese o zi grea; pledase în trei procese încurcate, cu un succes îndoielnic, nişte cauze care, chiar dacă nu erau dinainte pierdute, erau cel puțin greu de câştigat, cu toată convingerea lui în dreptatea clienților săi.

Ştiind că ea este uşor răcită, dăduse telefon ca să o întrebe cum se simte, şi dacă doreşte sau nu ca el să cumpere bilete la vreun spectacol (încă nu exista televiziune). Ea refuzase, dar îi ceruse să-i aducă nişte fructe frumoase. El căutase prin trei prăvălii, şi până la urmă cumpărase de la o cofetărie câteva portocale mai frumoase.

Acasă, femeia de serviciu avea zi liberă, şi ea îi pregătise masa; avea o mulțime de lucruri să-i spună şi mai ales să se plângă de lenea servantei. Fatalitate!? sau poate din contra determinism? Obsedat de procesele sale, el îi spuse că e păcat să se ocupe de asemenea mărunțişuri, şi că sunt şi lucruri mai importante pe lume decât comportarea unei servante; ea se enervase. „Ce-ai adus acolo?" întrebă ea, încă nervoasă. „Portocale pentru tine" îi răspunsese el. Ea se uitase o clipă, apoi aruncase punga pe jos strigându-i: „Nu sunt bune deloc; sunt prea mari!". El o privise o clipă uluit, iar ea strigase din nou: „Dacă nu te interesează ce spun eu, n-ai decât să ți le iei!Nu-mi mai trebuie!". Fără să-şi dea seama ce face, el îşi luase pardesiul, şi cu capul gol, ieşise afară, buimăcit, fără să-i răspundă nimic. Hoinărise fără țintă vreun ceas, gol sau poate prea plin de gânduri nedefinite, apoi se dusese la cumnata lui, sora ei mai mare, o femeie aşezată, funcționară şi la care amândoi țineau mult. El aştepta un telefon de la ea. Cumnata, mai înțeleaptă, îi telefonase soră-sii, care îi spusese înțepat că n-are nimic de discutat cu el. Lucrurile se încurcau tot mai rău. „N-are decât să nu mai vină acasă", strigase la telefon tânăra lui soție. El o luase în serios... „Rămâi la noi în noaptea asta, dormi cu Dorel (cumnatul) şi mâine s-o potoli" spusese atunci cumnata. Înțelegător şi recunoscător că se face o concesie şi orgoliului lui, acceptase.

A doua zi a aşteptat toată dimineața telefonul ei, dar din mândrie, ea a refuzat să-l caute. Seara, a dormit la un coleg, şi i s-a părut că o pedepseşte. Ea n-a vrut să-l caute în nici una din zilele următoare, crezând că aşa cum se întâmplase de obicei până atunci, el va ceda.

El a închiriat o cameră mobilată în oraş, iar la chenzină, ca om al legii, i-a trimis o treime din salariu prin mandat poştal, şi i-a scris să concedieze servanta. I-a servit ca pensiune o treime din salariu până în momentul când ea şi-a dat ultimul examen, adică timp de trei luni, dar n-a mai trecut pe la vechea adresă niciodată. Ea i-a păstrat cămăşile şi hainele în dulap, ca pe ale unui mort. El nu şi-a luat nici măcar codurile de legi de acasă, şi şi-a cumpărat altele. Au trecut luni şi luni. După toamna aceea rece a venit o iarnă cu zăpadă multă, apoi o primăvară caldă. În săptămâna patimilor, sau imediat după Paşti, de ziua pe care ortodoxia o numeşte „a împăcării", ea a venit la el la serviciu, ca să-i ceară iertare. Era mai frumoasă ca niciodată; înaltă, suplă şi elegantă, cu părul ei roşcat ondulat în bucle mari care-i cădeau pe fruntea albă, înaltă, care-i umbrea ochii căprui, plini de luminițe aurii. Îşi dăduse de mult toate examenele; acum lucra la Institutul Republican de Biologie; servanta fusese concediată de mult, aşa cum îi ceruse el, şi toată numai zâmbet, îi spunea că doreşte tot ce vrea el; că îi va face şi copii, numai să vină acasă.

Întunecat, slăbit de întristare, el arăta rău. Lunile de singurătate ascetică prin care trecuse, camerele mobilate luate cu chirie în care dormise prost, lăsaseră urme. Dar, mai ales, era ceva bolnav în sufletul lui. O iubea poate încă, sau nu mai ştia nici el. O privea cu o vie părere de rău, şi-i răspunsese cu o vădită greutate şi aproape cu durere: „Ştii, nu te supăra... dar eu nu mai pot veni acasă... Nu ştiu nici eu de ce... Dar s-a terminat!".

Într-adevăr, era prea târziu. Nici el nu ştia de ce; nici nu mai ştia dacă are ceva cu adevărat serios pe care să i-l reproşeze ei; „De ce?" Stai şi te întrebi câteodată de ce se întâmplă unele lucruri? De ce acțiuni izvorâte parcă din nimic ajung la dimensiuni şi ritmuri majore, la fapte pe care nu le mai poți stăpâni, şi pe care apoi nimeni nu le mai poate opri? Există oare o sămânță a răului, cum cred superstițioşii? Sau faptele astea au rădăcini adânci,

pe care nici nu le bănuim!

De atunci, tânărul avocat nu a mai pledat la nici un proces de divorț, şi nici nu a mai încercat vreodată să-şi piardă clienții, împăcându-i, cum făcea mai înainte. Nu se mai pronunța asupra netemeiniciei ,,nepotrivirii de caracter'', nu mai spunea că ,,este un nonsens să afirmi că nu te înțelegi cu un om pe care singur l-ai ales, pe care l-ai ales din dragoste şi cu care ai un ideal de înfăptuit, idealul vieții tale, aşa cum atât de frumos se exprimase până atunci.

Au trecut de atunci aproape douăzeci de ani. Tânărul avocat nu mai e tânăr; de căsătorit nu s-a mai căsătorit a doua oară, dar nici n-a divorțat de prima soție. ,,În fața legii, nu am nici un motiv viabil'' mi-a declarat el. ,,Eu nici nu mai pot trăi cu femeia pe care am iubit-o, şi care mi-a arătat atât de clar că se poate lipsi oricând de mine; puțin trebuie să fi ținut la mine, dacă m-a alungat cu atâta uşurință...'' Uşurință? Sigur! Lipsă de dragoste? Este mai greu să ne pronunțăm... Orgoliu? De ambele părți... S-au iubit oare aceşti oameni? Cine ar putea-o spune cu certitudine? Ea a revenit... De ce? Poate din interes? Nu se ştie... A văzut că a greşit, de ce i-au trebuit pentru asta atâtea luni şi ani? Nici asta nu se poate şti... Şi-a vârât poate vreun al treilea drac coada ca să deschidă acest proces, şi apoi ca să-l împiedice să se desfăşoare şi să ajungă un proces în justiție? Posibil...

Toate ipotezele pot fi admise, dar numai ca ipoteze... Ce a fost acolo nu mai ştie nimeni – poate nici măcar eroii noştri... şi atunci, deconcertat, tu, spectator imparțial, stai şi te întrebi mirat: de ce?

Dacă aşa ceva s-a întâmplat cu adevărat ? Da, cititorule, este, din păcate, încă o povestire adevărată. Ce va fi făcut avocatul în aceşti zece ani de la despărțirea în fapt? Nu ştim, dar este uşor de ghicit, căci noi oamenii nu suntem îngeri. Dar povestea asta este chiar adevărată din păcate, de la prima şi până la ultima literă, şi fiecare viață este doar ,,un subiect pentru o schiță'', cum spunea cândva Cehov; doar că, pentru a spune aşa, ,,viețile noastre sunt doar unele din aceste schițe'' ar trebui să admitem că schițele astea, aşa cum sunt ele, sunt viețile noastre. Le scriu aşa cum le-am auzit, fără a înfrumuseța sau urâți nimic, căci şi eu cred în virtutea adevărului, şi consider că din fiecare viață putem învăța ceva; nu atât ceea ce trebuie, cât mai ales ceea ce nu trebuie să facem...

Şi cine ar avea o imaginație atât de bolnavă pentru a inventa atâtea întâmplări atât de nelegate între ele, dintre care abia o parte au o semnificație majoră?

În general cred că, un scriitor care scrie doar pentru ca să scrie, este un fel de nonsens ... Scrii doar când ai ceva de spus, ceva de povestit, sau ceva ce ți-a povestit viața... Această viață pe care o iubim şi o disprețuim atât, viața care suntem noi înşine, faptele şi visele noastre, gândurile noastre pe care le închidem în filele unei cărți... De ce, dacă stai să te gândeşti, lucrurile se petrec aproape întotdeauna exact invers decât te-ai aştepta, de ce ne dă lecții atât de usturătoare şi nu totdeauna binevenite, viața? Cine ar putea spune? Aşa că, abia când învățăm bine aceste lecții constatăm că nu mai avem nevoie de ele – şi nu ne mai servesc la nimic, sau aproape la nimic, căci a face morală celor tineri cu experiența vieții tale de om matur, este aproape muncă zadarnică; numai experiența proprie te învață ceva. Iar a avea înțelepciune atunci când viața s-a sfârşit – la ce bun? La fel ca şi în paginile unei cărți, când sunt scoase din viață, au viață, punând din nou viața sub ochii tăi. Dacă nu sunt scoase din viață, rămân toate rânduri fără viață şi fără viață în ele...

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, dar descriind o viață adevărată şi irosită în mod ciudat nu de un tânăr avocat, ci de un medic (doctor) matur, prieten timp de ani de zile cu mine, după despărțirea de soția lui, bioloagă, una din cele mai frumoase şi capricioase pe care le-am cunoscut (sau nu le-am cunoscut!). Doctorul a plecat în Egipt prin 1980 pentru a nu mai reveni niciodată. Revăzută în 2017. Şi la fel de adevărată!

CONSTANTIN DUMITRESCU

Constantin Dumitrescu trecuse de treizeci şi cinci de ani, fiind al nouălea copil, şi „prâslea" al familiei, se bucurase dintotdeauna de dragostea mamei; poate de aceea nu se mai căsătorise, şi poate tot de aceea, mama se declarase, rând pe rând, împotriva tuturor eventualelor „nurori"; toate „aveau lipsuri", aşa că, până la urmă, „Costel" rămăsese holtei. Şi acuma, îi venise şi lui rândul. Găsise o fată de aproape treizeci de ani, funcționară la o agenție de turism de pe litoral, care îi declarase simplu, că-l iubeşte; omului nostru i se păru că şi lui i-a venit vremea să se aranjeze cumva, să-şi pună ordine în viață; el însuşi era rodul unei iubiri târzii; tatăl lui avusese aproape cincizeci de ani când el abia se născuse; şi mamă-sa era acum la o vârstă înaintată, şi de fiecare dată, săptămânal, când venea să o vadă, se gândea că „data" aceea putea fi ultima; şi apoi, fusese într-adevăr, şi acea ultimă dată. Acum nu mai avea la cine se duce. Se gândea că de atâtea ori amânăm să ne ducem la părinții bătrâni, până când nu mai avem la cine să ne ducem. Costel Dumitrescu nu amânase; dar soarta ne mai joacă şi feste. Aşa că acum, când într-adevăr nu mai avea la cine se duce, şi nici cine să mai găsească cusururi adevărate sau închipuite candidatelor la măritiş, se hotărâse să se însoare. Dorea să aibă copii, să aibă o casă şi o familie pentru care să muncească, care să dea vieții lui un sens. Băiat de la țară, făcuse cu greu liceul la seral, lucrând ca muncitor în Buzău, şi apoi în portul Brăilei; pe urmă făcuse cursurile de maiştri, lucrase în Balta Brăilei şi în Delta Dunării, în carierele de piatră şi la repararea navelor pescăreşti, în construcții şi din nou în port, la Tulcea... Voia să-şi construiască o casă... Puținii lui bani i-a pus deci în mâinile proaspetei lui soții, care a plătit cu ei prima rată a unui apartament, undeva pe litoral, unde, spunea el, îşi va găsi liniştea mult visată... Va avea cuibul lui... Copii... Dar n-a fost să fie aşa.

Constantin Dumitrescu iubea copiii, îi plăceau, aşa cum alții îndrăgesc o profesiune, iubita, o pasiune... Soția lui însă, nu a avut cu el copii. Constantin s-a dus pe la doctori, i-a consultat, s-a zbătut; examenele medicale arătau că nu el este de vină. Atunci a dus-o şi pe ea; examenele medicale arătau că e pe deplin sănătoasă... Cine să îi spună lui Constantin Dumitrescu că ea îşi făcuse, câțiva ani mai înainte, o operație discretă pentru a nu mai avea niciodată copii? Legarea unor canale... Ca să nu strice un cămin, poate, doctorii au tăcut. Constantin aştepta... Au trecut aşa câțiva ani. Constantin tot mai aştepta... Apoi, pe nesimțite, femeia a început să se schimbe. Constantin îşi dădea seama că ceva nu e în regulă, dar nu putea spune ce... Parcă era alta; până şi gesturile ei în momentele lor de intimitate parcă erau altele... Acum, ea începuse să mai lipsească şi câte o noapte de acasă... „Chestiuni de serviciu" la agenția de turism, îi spunea ea. Constantin răbdase, apoi ajunseseră la ceartă. Ea îşi luase lucrurile şi plecase la mama ei, la Constanța. Se împăcau după câteva săptămâni. El pleca îmbufnat la vapoarele lui; rufele zăceau înmuiate în baie câteva zile, apoi săptămâni... El gătea, aştepta... Până într-o zi, când, la câteva zile după o asemenea „împăcare", el simțise o jenă în regiunea vezicei... Doctorul îl îndopase că sulfamide şi antibiotice; îi ceruse să urmeze şi soția tratamentul... Constantin nu mai înțelegea nimic; ştia că nu fusese cu nici o altă femeie, nici din port, nici de aiurea; jenat, doctorul îi vorbise de posibilitatea unei „contaminări indirecte". Constantin îi ceruse explicații, apoi îi ceruse explicații şi ei; în loc de explicații, ea plecase încă o dată la mama ei, apoi din nou se împăcaseră... şi au mai trecut aşa câteva luni. Ea lipsea în continuare unele nopți pentru „chestiuni de serviciu"; de copii, nici vorbă... Nu se mai discuta. Trecuseră câțiva ani buni de la căsătoria lor. Cuibul visat, era tot gol. Apoi, pe neaşteptate, un nou examen medical îi arată lui Constantin că este bolnav de tricomonas. În loc de explicații, ea îi oferi divorțul. Constantin plecă din oraş la un alt şantier naval, şi o lăsă pe ea să acționeze cum va dori. Mai întâi, ea vându apartamentul; cum Constantin o lăsase să încheie contractul pe numele ei, nu avu nici o greutate să recupereze banii, banii lui Constantin, fireşte. Pe urmă, declară că tot Constantin părăsise domiciliul conjugal, ceea ce, luat ad-literam, formal, era adevărat. Apoi ceru divorțul,

plecând tot de la acest motiv, ca şi de la faptul că exista o flagrantă ,,nepotrivire de caracter'' între ea şi fostul ei soț. Constantin nu se prezentase la nici o ședință a procesului de divorț, dar trimisese vorbă, în scris, că este de acord cu orice hotărâre a tribunalului. Aşa că acum avea de plătit încă şase mii de lei, cheltuieli de judecată şi taxă de divorț. Avea acum patruzeci şi trei de ani. Stătea toată ziua cățărat pe navele lui, aflate în verificări sau în reparație, şi hotăra ce trebuie lucrat, asculta zumzetul lin sau vuietul motoarelor aflate în probe, şi încerca să uite. Să o uite pe prima lui dragoste, pe care nici familia, adică mama lui, nici familia ei, adică mama şi frații ei, nu fuseseră de acord să o ia... Fugiseră ei câteva luni prin țară, el lucrase la construcții, făcuse cărămizi de chirpici, ea îi aducea de mîncare... dar era de o gelozie nebună, aproape sălbatecă, bolnăvicioasă... După o astfel de criză de gelozie a ei, el fugise, nu ştia nici el unde, şi se pomeni, pe şantierul naval din Brăila... Acolo făcuse liceul, la seral, apoi plecase în Delta Dunării... Apoi mamă-sa îl luase din nou sub pulpana ei ocrotitoare când de la distanță, când de aproape... Constantin nu se mai însurase, pînă la treizeci şi cinci de ani... Acum plătea ultimele rate ale cheltuielilor de divorț. De casa lui se alesese praful, iar el stătea, ca nomazii, vara la periferia oraşului, căci în centru stăteau sezoniştii, iar iarna în centru, ca să se bucure de încălzirea centrala a vreunui bloc... De pe urma apartamentului lui nu se alesese cu nici un ban, toți banii din vânzare îi luase ea, cea de a doua soție. Se gândea el serios că, la patruzeci şi trei de ani se mai poate căsători şi mai poate avea copii?... Printr-o întâmplare la un an de la pronunțarea divorțului (în favoarea ei, fireşte) află mai apoi că, de fapt, fosta lui soție mai are un copil dintr-o primă căsătorie din tinerețe, de care el nu ştiuse nimic, copilul fiind crescut undeva, la Bistrița, la o vară a ei. Un alt an mai tîrziu, tot de la un ,,binevoitor'', indiscret sau inconştient, află că şi fosta lui soție se pregăteşte să se recăsătorească cu fostul ei şef, contabilul şef al organizației aceleia de turism, că are ca dotă un apartament, răscumpărat, exact la aceeaşi adresă la care locuiseră împreună; că, de fapt, vânzarea fusese fictivă... Mai află, că toată lumea din jurul lor ştiuse dintotaeauna că ea nu va mai putea avea niciodată copii; nu fusese un secret. I se mai spusese şi că se bănuieşte că povestea cu contabilul ,,e poveste veche de cel puțin trei ani'', şi i se comunicase chiar şi data plănuitei căsătorii. Constantin nu făcuse nici un comentariu, nu acționase, în nici un fel... Ascultându-şi motoarele aflate în probă şi sperând încă ,,să aibă totuşi şi el copii'', şi reamintindu-şi de rufele care zăceau cu săptămânile ,,la muiat'', în timp ce ea era ,,plecată la mama'', de jena medicului care îi vorbea de ,,contaminările indirecte'' şi de răuvoitorii care îl acuzau pe contabil, Constantin devenit mai înțelept, striga în porta-voce: ,,Treci în a doua!''. Apoi reamintindu-şi de contabilul ,,şef'', se gândea indiferen: ,,Aşa îi trebuie! O să vadă el pe dracu'!'' şi pleca urechea la vâjâitul devenit strident al motoarelor lui.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, la 27 iunie 1982, după o relatare directă auzită la Constanța. Nume schimbate. Viața poate uneori să fie aproape banală!

O AVENTURĂ NETERMINATĂ

Se întâlniseră din întâmplare, pe stradă. Ea, Crina, fosta soție a prietenului său Dinu, mort de aproape douăzeci de ani într-un accident cumplit de automobil, ea venind de la ştrand, într-o rochie care lăsa, generos, să se vadă puțin din sânul, încă drept, peste care nu purtase niciodată sutien... El, fostul ei pretendent, de care Dinu o separase de fiecare dată când, amețit de dans, el uita să mai revină cu dânsa la masa lor de la bal. Nici ei nu-i fusese indiferent; ea dansa uşor, ca o artistă a dansului, şi se abandona strângerilor lui abia mascate. Dinu era gelos, dar nu o arăta; ştia că dacă nu se stăpâneşte, o pierde. Apoi ei se căsătoriseră, şi el nu-i mai revăzuse până după accident, acel oribil accident de maşină în care Dinu, abia avansat inginer şef al uzinei la care lucra şi proaspăt dar imprudent conducător auto, se accidentase mortal.

Ea ştiuse că Dinu nu mai e, îşi dăduse seama, nici ea nu ştia cum, încă din momentul accidentului; între ei se stabilise o legătură curioasă, aproape telepatică, şi care funcționase pentru moment şi dincolo de viață, apoi se rupsese, poate ...

Bărbatul considera că ea va fi o pradă uşoară; ştia că nu îi fusese indiferent, şi deşi

nu ştia ce alți bărbați mai fuseseră în viața ei, se considera, nu ştia nici el de ce, sigur ... O însoțise până la ea acasă. Îşi reamintea că Dinu stătuse într-o casă veche, undeva pe la Foişorul de Foc; depanaseră vechi amintiri, din ce în ce mai depărtate de scopul pentru care venise el. Ea îşi deschisese inima, mărturisindu-i suferințele şi amărăciunile vieții ei de femeie singură. Cum trebuise să-şi crească fiul, acum student, să-şi ajute tatăl, pensionar de mai bine de zece ani bătrîn şi bolnav; cum, la câțiva ani după Dinu, murise pe neaşteptate şi mama ei, în urma unui infarct; cum i se părea că o vede, uneori, stând dreaptă la capul patului, şi veghind-o pe Crina în timp ce dormea, cum mama ei se pleca să o sărute ca pe atunci când era fată, apoi dispărea ca un fum. Cât de greu îi fusese să stăpînească un băiat din ce în ce mai mare... Cât de greu îi fusese să-l ajute pe taică-său, după moartea mamei ei ... Bătrînul rămăsese nemângâiat; nu mânca cu zilele, nu dormea... Ce greu îi fusese cu mama lui Dinu, pentru care totul se terminase în clipa când Dinu, inginerul şef de treizeci şi doi de ani al uzinei, fiul ei, fusese depus în pământ... Crina povestea egal cum se luptase cu viața şi cu adversitățile, cu lipsurile, căci devenise, cu salariul ei de inginer proiectant principalul sprijin al familiei, capul familiei compuse din doi bărbați, tatăl tot mai bătrân şi mai bolnav, şi fiul ei, tot mai greu de stăpânit... Cum se luptase cu bădărănia bărbaților care credeau că o femeie singură li se cuvine, de drept, prin funcție sau prin oboseală, într-o lume strâmbă, considera Crina, care îi favoriza în mod nedrept pe bărbați, acei bărbați care credeau că totul li se cuvine, că nu au decât să întindă mâna...

Bărbatul asculta gînditor, cu un amestec de interes şi admirație şirul de întâmplări şi de mărturisiri, uitând că şi el se gândise că vină tot ca un cuceritor, tot ca un pretendent, la un loc vacant care, credea el, i-ar fi putut reveni mai demult, dacă nu l-ar fi oprit un sentiment de jenă, ca de atingere a unui lucru oprit... Evocându-1 pe Dinu, Crina povestea cum aproape timp de un an după moartea lui sau mai mult, i se păruse că îl vede în somn, cum îl dorise, cum i se păruse că el încerca să vină la ea dintr-o lume interzisă. Nu-i fusese niciodată frică atunci când o visase pe mama ei, îi fusese însă frică de acest alt Dinu, venit din morți, care încercase să se apropie de ea, tot ca mai înainte, dar nefiresc, înspăimântând-o... Bărbatul asculta cum ea luptase împotriva nebuniei născânde, şi până la urmă învinsese; după vreun an, începuse să-l uite pe Dinu, dar şi acum după atâția ani, se mai zbuciuma uneori de dorul şi la amintirea lui... Între ei fusese o legătură ciudat de trainică, acea legătură care se stabileşte doar o dată în decursul unei vieții. Apoi băiatul crescuse şi ocupase un loc tot mai important în viața ei; moartea mamei ei îi adusese aminte că şi tatăl ei avea nevoie de ea. Mama lui Dinu ieşise din starea de prostrație abia după cîțiva ani; trebuise să o îngrijească şi pe ea...

Bărbatul se uita cu un amestec de îngăduință, de înțelegere şi de admirație la femeia aşezată lângă el, atît de îngrijit îmbrăcată, atît de feminină, atît de puțin deformată de trecerea anilor.. Nu, precizase ea, mai mulți ani de la moartea lui Dinu nu avusese pe nimeni. Apoi viața o prinsese în viitoarea ei, ca pe toată lumea. Nu mai dansa, dar îi plăcea încă să înnoate; lucra în mod obişnuit câte zece ore pe zi, după care făcea gospodărie. Spăla şi gătea singură pentru toți trei, dar mergea în fiecare săptămână la teatru, la un concert sau cel puțin la cinematograf, lucra mult, nu atât din plăcere, cât mai ales pentru că avea mare nevoie de bani.

Bărbatul asculta, şi în el se ridica, fără voia lui, un sentiment de înțelegere şi de admirație. „Crina cea atât de delicată şi de fragilă... Cine ar fi crezut?! Un cap de familie atât de competent şi de devotat...". Încet-încet, aerele de cuceritor se destrămau ca un fum; bărbatul se afla în fața unei ființe de la care putea înțelege, de la care putea învăța... „Nu te-ai gândit să te recăsătoreşti?" o întrebă el. „Timp de foarte mulți ani n-am avut timp", îi mărturisi ea. „Abia de când fiul meu este student, m-am gândit ca atunci cînd va pleca el terminându-şi studiile, voi fi tare singură".

Când a plecat bărbatul, femeia 1-a condus pînă la autobuz. În minte, el îşi făcuse planul să o sărute la despărțire. În loc de asta, simțindu-i brațele ferme în mîinile lui, i le-a ridicat unul câte unul şi le-a sărutat cu respect. Nu ştiu dacă s-au mai revăzut vreodată. Ca şi cu nouăzeci de ani în urmă, aventura rămăsese neterminată. Dacă Viața care este o mare autoare, dar şi o mare corijatoare de erori i-a mai adus alături, nu mai ştiu...

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, Bucureşti, 22 august 1982. Nume adevărate. Colegi.

UN DESTIN IMPLACABIL

Când l-am văzut pe fiul meu strângând mâna preşedintelui de comisie pentru examenul de stat, care îl felicita pentru obținerea „cum laude" a titlului de inginer, îşi începu povestea topograful, am izbucnit în plâns. Eram aşezat în spatele unei coloane din marea sală de festivități în care se susțineau proiectele de diplomă, ascuns de privirile indiscrete, şi mă ascundeam de fiul meu... Lacrimile îmi izbucniseră spontan, ca o uşurare, ca o descărcare a disperării... Cu aproape doi ani înainte, când, după moartea tatălui lui adoptiv, care o luase de soție pe iubita mea însărcinată, încercasem să mă apropii de fiul meu, încercînd să-i explic, bâlbâindu-mă, că pierderea pe care o suferise nu era ireparabilă, că, de fapt, tatăl lui sunt eu, care trăiesc şi care îl urmărisem de la distanță de-a lungul atâtor ani, şi care eram gata să fac totul pentru unicul meu copil şi fiu; mă privise doar rece, şi îmi spusese cu o voce aspră şi disprețuitoare: „Ce bolboroseşti prostii, omule?! Singurul părinte şi tată pe care l-am avut vreodată şi pe care l-am cunoscut, este cel care zace de o lună în pământ. Dacă mama a greşit vreodată față de el, asta este o problemă a conştiinței ei, iar poveştile dumitale aberante, nu mă interesează", îmi mai spusese apoi, aproape întorcându-mi disprețuitor spatele. Adăugase: „Dacă ai avut vreodată un fiu, omule, de ce nu l-ai crescut? De ce vii să mă prosteşti cu poveştile dumitale absurde? Crezi că am să sufăr mai puțin, omule?! Să nu-mi mai ieşi vreodată în cale!", îmi mai spusese printre dinți, aproape amenințător, întorcându-mi spatele. Şi acum, stam în spatele coloanei, îmi mărturisea fostul meu coleg, şi îmi aminteam cum mă dusesem ultima oară la Ella, acum douăzeci şi trei de ani... Mă primise în capotul ei înflorat, puțin îmbujorată, gata pentru dragoste, puțin jenată... Soțul ei, geolog, lipsea de peste o săptămână; legătura noastră începuse cam cu un an mai înainte, într-o stațiune de munte, în care Ella venise singură, apoi rămăsese însărcinată. Se ascunsese de mine cât putuse, apoi îmi declarase că are un copil de la soțul ei, şi că legătura noastră trebuie să înceteze. Mă mai primise totuşi o dată şi după naşterea copilului; iar acum era pentru a doua oară, după câțiva ani, aşa cum ne mai întâlnisem şi mai înainte. Mă simțeam cam stingherit; Ella mi se dăduse cu timiditate, ca unui străin; niciodată nu reuşisem să-mi înving sentimentul că săvârşesc o faptă nedemnă, dacă nu chiar o nelegiuire, deşi, de câteva ori Ella îşi pierduse controlul şi mi se dăduse cu o patimă de care nu aş fi crezut-o vreodată în stare. Şi atunci, înainte de a pleca, o rugasem să-mi arate copilul, copilul ei, fără să mă gândesc la nimic anume, fără vreun gând ascuns. „Care copil?" mi-a strigat deodată, cuprinsă de furie. „De ce vrei să vezi copilul, când ştii bine că nu este al tău? Să ieşi din casa mea! Să nu mai îndrăzneşti să vii niciodată aici! Ieşi până nu încep să strig! În viața ta să nu-ți mai aminteşti că m-ai cunoscut! Ieşi, nemernicule!" strigase ea, tot mai puternic, deschizând uşa. „Vrei să chem vecinii?! Vrei să-mi strici casa?! Netrebnicule!" strigase ea în prada unei furii tot mai violente. Am ieşit, uluit, apoi, după câțiva paşi în întunericul nopții, în mintea mea s-a făcut deodată lumină. Era copilul meu! Al meu! Şi nimic nu mai putea să schimbe asta! Aşa se explică furia ei subită, insultele pe care mi le strigase mie – şi în sufletul ei, ei însăşi... De la această întâmplare trecuseră peste douăzeci şi trei de ani; îl urmărisem pe acest copil, care în fond era fiul meu, cum fusese primul în şcoala primară, cum devenise elev de liceu, cum ieşise odată la plimbare cu o fată... Şi totul pe ascuns, ca să nu tulbur atâtea existențe şi tânăra lui conştiință, dragostea şi încrederea în mama lui... Apoi devenise student; soarta vrusese ca eu să nu mă mai căsătoresc şi să nu mai am alții copii; toată dragostea de care mai fusesem în stare se revărsase din umbră asupra acestui copil; de câteva ori îi ieşisem în cale, fără să ştiu prea bine ce urmăresc, dar nu reuşisem nici măcar să-i fac cunoştință. Ella mă respinsese cu hotărâre, definitiv, şi pentru totdeauna. „Să nu-mi mai ieşi în cale, îmi spusese, nu ai dreptul!". Aflasem apoi că, atunci când avusese loc scurta mea idilă cu Ella, ei erau deja căsătoriți de aproape opt ani; deşi Ella se căsătorise foarte tânără, nu avuseseră copii. Amândoi voiau cel puțin un copil, dar soarta nu îi ajutase. Discret, Ella consultase un medic;

nu era ea de vină. Analizele făcute, fără ca el să ştie, arătaseră că el nu putea avea copii. Şi atunci, Ella se hotărâse: va avea totuşi un copil!

Când o cunoscusem eu în acea staţiune de munte, Ella avea deja douăzeci şi nouă de ani; eu, douăzeci şi patru. Nu ştiam că e căsătorită, şi bănuiam doar că e plictisită şi, la aproape treizeci de ani, speram să nu aibă complexe. Într-un cuvînt, speram, ca tânăr bărbat, să fie o pradă uşoară. Nu fusese aşa. Ella avusese scrupule, avea îndoieli, avea simţul răspunderii. Prima oară, aproape că o violasem; şi mai apoi avea reţineri, mă respingea, avea izbucniri neaşteptate de regret, aproape ca şi cînd ar fi fost virgină, mă gândeam. Apoi plecase pe neaşteptate, dar o regăsisem, şi legătura continuase, parcă împotriva voinţei ei; mă primea rar, la intervale de câte o lună sau mai multe; aşa aflasem că e măritată. Soţul ei, geolog, pleca în fiecare lună în ţară, iar ea, îmi dădeam seama, nu avea puterea să mă mai respingă după ce o regăsisem. Apoi venise copilul, şi totul se schimbase. După naşterea copilului, Ella se înstrăinase brusc; o singură dată îmi mai permisese să mă apropii de ea, apoi mă gonise, în noaptea aceea, care îmi răsună încă în memorie, de parcă aş fi fost un răufăcător, sau un criminal... Eu însă, nu putusem să o uit; o dată cu timpul, ajunsesem să preţuiesc tot mai mult, pe lîngă neobişnuita ei frumuseţe, discreţia ei, distincţia ei, siguranţa ei, sentimentul că lângă o asemenea femeie viaţa merită trăită... Iată de ce eu nu mă mai căsătorisem; ştiam că o altă Ella cu devotamentul ei ciudat, nu voi mai găsi, că suntem legaţi de un destin pe care nu îl puteam înţelege, prin acest copil care era, dar care nu putea fi al meu, pe care îl doream şi care, deşi al meu, nu îmi aparţinea... Şi anii trecuseră, iar eu şedeam acum în spatele coloanei şi plângeam, în timp ce fiul meu, care totuşi nu va fi niciodată al meu, tânăr inginer, era felicitat de preşedintele Comisiei, iar lacrimile îmi curgeau pe obraz, ca o ciudată recunoaştere a unei crime pe care poate nu o comisesem...

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, după o relatare de prin anii 80'.

MARIA

Maria avusese o copilărie frumoasă. În satul ei de pe valea Bistriţei, munţii acoperiţi cu păduri se ridicau chiar de la marginea satului către cerul albastru al înălţimilor. Aproape în faţa casei, trecea Bistriţa cea repede, cu ape bogate pe care treceau plutele, şi pe care copiii se suiau cu tot pericolul de a cădea între buşteni, aşa cum se întâmplase şi cu bărbaţi zdraveni care se înecaseră aşa; copiii se duceau cu plutele până către toance, unde... luându-i frica, scoborau în apa înşelătoare ,,umblând'', cum ziceau ei, apa spre mal. La cotul râului, umbla o moară în al cărei scoc se înecase cândva o fată, din dragoste se spunea. Alţii spuneau că din farmece. Cine să mai ştie azi, când legenda şi adevărul se amestecaseră? După cot, pe podul cel mare din beton, trecea şoseaua către domeniile forestiere; zi şi noapte apele umblau neobosite, dar şoseaua era destul de liniştită. În zilele de august, Maria pleca cu copiii din sat după mure şi smeură, tocmai pe muntele Grinţieşul; uneori rătăceau şi reveneau în sat abia noaptea târziu, petrecuţi de razele lunii şi de lătrăturile câinilor. Carte învăţau la şcoala din sat, ţinută de o pereche de institutori severi, care făcuseră din şcoală a doua biserică a satului. Măriei nu prea îi plăcuse să se ducă la şcoală, aşa încât mama, înţeleaptă, o mai lăsase un an să bată pădurile, ca să ,,îi mai vie minte'', şi o trimisese la şcoală odată cu cea de a doua fiică, cu grea poruncă, pentru cea mare ,,să aibă grijă de a mai mică'', şi pentru cea mică, ,,să înveţe cu cea mare''. În satul de pe Bistriţa, vremea trecea fără să o simţi, oamenii plecau cu oile, la lemne şi cu plutele, clopotele băteau prelung, apoi se auzea toaca iute şi subţire, şi timpul se ducea, nu se ştie unde, curgând repede pe apele Bistriţei, către viitorul de nimeni ştiut, numai ca o părere a lumii acesteia. Lumina soarelui aurea codrii de brad, apoi iernile învăluiau satul într-o hlamidă a veşniciei, până ce alţi copii, porniţi la şcoală, aveau să afle taina slovelor de la soţii Teodorescu, ori Moldoveanu, şi până la vacanţa mare aveau să bată drumurile de pe pâraie şi lunci către lumina pe care numai mintea o putea vedea.

Adolescența Mariei fusese umbrită de război. Lipsuri prea mari nu fuseseră, cel puțin la început, căci apoi bărbații lipsind, lipsise şi câştigul, turmele se împuținaseră, lemnul nu mai avea cine a-l scoate din pădure, şi Bistrița se tot sărăcise de plute; moara de la cotul râului se stricase, iar podul de beton către domeniile forestiere îl aruncaseră germanii în aer când se retrăseseră; băieții cu care ar fi trebuit să vorbească, şi apoi să se mărite Maria, erau pe front ori muriseră; satul era golit de bărbații tineri, de parcă o groaznică pojarniță îi adunase pe toți. Maria învățase să țească la şcoală industrială, şi trecând cu greu prin internate, terminase apoi liceul. Să învețe mai departe, nu prea o trăgea inima, şi nici nu prea era cu ce, căci după ea mai veneau trei fete; aşa că Maria se angajase la Asigurări, apoi la Pensii, şi devenise funcționară. Pe vremea aceea, cine avea bacalaureatul se considera că are studii (medii), şi nu erau prea mulți nici cu aceste studii. După câțiva ani, Maria fusese numită la Bacău. Aici l-a întâlnit pe Vlad. Vlad fusese maistru militar. Îi plăcea să se laude cu isprăvile lui din timpul războiului; nu fusese pe front, dar îi plăcea să povestească cum zbura el cu pilotul de încercare pe avioanele de şcoală, cum mâncau la prânz la Craiova şi seara la Arad, cum avea el câte o iubită în fiecare oraş ... La Bacău, ar fi vrut să o aibe pe Maria. Maria, deşi se apropia acum de treizeci de ani, nu vroia însă să-i fie iubită, ci soție. Aşa încât, simpaticul maistru aviator, devenit acum maistru de locomotive la Bucureşti, o luă de nevastă.

Câțiva ani, care au trecut repede, au dus-o bine. Apoi au avut un copil, şi Maria a căpătat o nouă grijă. Apoi mama lui s-a îmbolnăvit, şi au adus-o la ei, şi tot Maria a trebuit să aibă grijă şi de dânsa. Pe vremea aceea, case se găseau greu; se construia foarte puțin, iar în multe cartiere, deloc. Patru persoane nu mai puteau locui într-o cămăruță care abia ajungea şi unor tineri căsătoriți. Plătind o chirie ceva mai mare, Vlad a găsit „o casă" la un „proprietar", compusă dintr-o cameră şi un antreu, cu toate celelalte dichisuri în curte. Maria alerga din casă la bucătărie şi de acolo la apă, în altă parte a curții. Vlad o mai ajuta din când în când, dar începând producția de locomotive la fabrică, aproape că nu mai dădea pe acasă. Maria le făcea pe toate, şi piață, şi curățenie, şi spălat şi scutecele copilului, şi îngrijirea soacrei care ar fi trebuit să o ajute, fără să crâcnească. Toate ar fi mers bine, dacă n-ar fi intervenit accidentul. Pe vremea aceea, marea uzină în care lucra Vlad, construia aproape de toate, în funcție de nevoile economiei. O comandă specială, ceruse construirea unui mare pod rulant, cu o deschidere-portal neobişnuit de largă. Uzina îl construise într-un timp record, dar beneficiarul extern cerea să se efectueze teste de încercare foarte dure, pentru a avea siguranța că podul rulant nu va prezenta defecțiuni după darea în folosință. La cererea beneficiarului, podul fusese încărcat mult peste sarcina nominală; rezistase. În entuziasmul clipei, colectivul de realizatori declarase beneficiarului că şi dacă ar mai sui zece oameni pe podul rulant, acesta tot ar rezista. Al nouălea om care se suise pe pod fusese Vlad. Şi atunci se întâmplase accidentul. Vlad căzuse de la doisprezece metri înălțime, odată cu consola principală a podului, care cedase. Doi oameni îşi pierduseră viața. Vlad fusese dus imediat la spitalul uzinei, pe jumătate paralizat. Se lovise la şira spinării, şi nu se ştia dacă paralizia membrelor inferioare nu este definitivă. După un an ieşise din spital, dar nu mai ştia să meargă.

Când vorbea, se bâlbâia şi gesticula, crezând că se face mai bine înțeles. Pusese trecut într-o muncă mai uşoară, pe care îi venea însă greu să o facă, şi pentru care primea şi un salariu cu mult mai mic. Se făcuse egoist, ascuns şi bizar. Îşi arăta nemulțumirile pentru toate fleacurile, şi considerând că Maria este obligată să aibă grijă de toate, de el şi de mama lui, de copil, de piață şi de spălat, de gătit şi de reparațiile casei, îi vorbea de sus. Bizareriile lui au început cu o falsă autoîncredere exagerată prin care încerca să-şi dovedească lui însuşi, că este o persoană căutată, importantă şi interesantă. Nu mai suferea să fie contrazis, iar de la o vreme nu mai dădea bani în casă, decât atunci când şi cât credea el, pe motiv că el „aduce în casă destul", şi cumpăra ceva cartofi, varză şi lemne. Maria ar fi răbdat şi asta, dar paharul s-a umplut când a aflat şi ea, ceea ce cartierul ştia de mult, că urâta şi bătrâna „fată" a proprietarului, acum căruntă şi căzută în mintea copiilor, fusese cândva, una din multele „iubite" ale maistrului aviator, care apoi îşi luase zborul, declarând cu seninătate că „nu doreşte să încurce viața unei ființe dragi, întrucât ... pleacă pe front". Rudele Măriei veniseră

din provincie şi luaseră copilul; vruseră să o ia şi pe ea, dar ea nu vroia să-şi strice casa. Aşa încât lucrurile continuaseră să meargă tot aşa de rău, până ce, după o lungă suferință, mama lui se sfârşi. Pentru mama bolnavă, şi apoi pentru moarta lui, Vlad avu toate atențiile; pentru casă nu mai avea bani, dar clădi cavou. De copil nu se prea interesa, dar se ducea prin stațiunile balneare, ca să se trateze de boli reale sau închipuite, şi Maria stătea şi aştepta o soartă mai bună. După câțiva ani, li s-a dat casă şi au adus copilul la ei. Era deja în şcoala primară. Maria spera ca totul să se schimbe, dar n-a fost să fie aşa. Vlad era tot acelaşi; ținea în felul lui la Maria, dar nu o ajuta aproape deloc; îi dădea ceva bani în casă, dar o acuza că e risipitoare.

Maria cheltuia în casă tot ce câştiga; Vlad avea acum destui bani ca să plece şi prin străinătate. Pe Maria nu o lua niciodată cu el, ca şi cum ea nu avea nevoie de nimic. Şi anii au trecut...

Pe Maria o durea în regiunea plexului solar. Nu ştia ce poate însemna asta, dar bănuia ceva la stomac. S-a internat la clinica din P. Acolo, medicii i-au pus şi un diagnostic: ulcer. Un chirurg renumit, i-a făcut operația. Nu a găsit nimic Nici urmă de ulcer. „Nu cumva e vreo altă boală?" întrebau rudele contrariate. „Nu am găsit nimic, nici ulcer, nici altceva", declarase doctorul încurcat. „Şi după peste douăzeci de ani de chirurgie abdominală, pot zice că am văzut ceva cazuri...". Alarmată, direcția spitalului a început o lungă serie de examene medicale. Până la urmă s-a depistat un „abces" la plămânul stâng. Dar de ce natură, nu se ştia. Doctorii cercetau, încercau, şi nu găseau, sau nu îndrăzneau să rostească cuvântul groaznic. Numai doctorul Stulnopschi, om abia trecut de cincizeci de ani, dar complet albit, şi care îşi făcea griji pentru fiecare bolnav internat în salonul lui, a îndrăznit să spună familiei; dacă o operăm, poate să mai trăiască trei luni ... poate şase; dacă nu o operăm, poate trăi trei luni, până la un an... E tot ce vă pot spune ... Mai mult nu ştim nici noi. Ne facem griji, ne amărâm, şi noi şi dumneavoastră, dar este degeaba... Sunt şi cazuri în care medicina rămâne neputincioasă...". Printr-o ironie a soartei, Maria avea să-i supraviețuiască doctorului Stulnopschi; două săptămâni mai târziu, inimosul doctor care se amăra şi suferea pentru fiecare bolnav al lui, făcuse un infarct, şi în acest caz, medicina se dovedise din nou neputincioasă. Doctorul Ch., colegul lui S., la care era acum internată Maria, suferise groaznic auzind de moartea colegului său. Apoi se resemnase... Îi făcuse Mariei doze mari de întăritoare, şi o supusese unor doze mari de radiații, în speranța că boala o să cedeze, cel puțin pentru o vreme. Maria arăta acum ceva mai bine; prinsese chiar o oarecare roşeață în obraji. Deşi suferea de peste un an, mai avea încă puterea să meargă. Fusese întotdeauna o fire veselă, glumea şi acuma cu bolnavele din salon, din care, aproape în fiecare săptămână, una pleca, pentru a nu mai reveni niciodată. După două luni de tratament cu radiații, tumoarea de pe plămânul stâng dispăruse. Plămânul arăta la radiografie clar, doar la bază, parcă se întindea o mare de lichid care topea totul.

Maria se plângea de dureri abdominale, de plămân uitase cu totul. Durerile arau încă suportabile, şi Maria era curajoasă. Fiul ei, care era acum student, şi soțul, care încă nu intuia întinderea pericolului, o vizitau, plini de speranță în însănătoşire. Maria a ieşit din spital ceva mai înzdrăvenită, dar acasă a căzut din nou la pat. Vlad, după obiceiul lui, a plecat mai întâi la Vatra Dornii, apoi într-o călătorie pe care şi-o programase mai demult, în Germania.

Maria se stingea. Încet, obrajii ei se decolorau, devenind tot mal palizi; culoarea ei trecea de la nuanța petală veştedă către culoarea hârtiei vechi, în timp ce părul i se usca, îngălbenindu-se. Auzea tot mai departe lumea din afară, în timp ce ochii îi rămâneau larg deschişi, sau se închideau pentru perioade tot mai lungi. Durerile creşteau gradat, deşi medicii încă nu voiau să-i facă citostatice, de teamă că se vor ivi alte complicații; cu câteva luni înaintea sfârşitului, i se refuzară şi substanțele de tipul morfinei, din cauză că, spunea doctorul M. .., „cancerul nu a fost depistat formal". „Sunt circa 10% din cazuri", spunea doctorul Ch., în care nu putem spune unde se ascunde cancerul; organele par neatinse, şi totuşi...". Apoi, deodată, metastazele izbucniră pe coaste, în abdomen, la baza plămânului stâng, care începu să se topească, dispărând de la o radiografie la alta, ca şi când tumoarea inițială iradiată şi distrusă s-ar fi răzbunat, reizbucnind în zeci de alte locuri, ca o caracatiță

a morții... Fiul ei îi făcea acum injecții cu morfinice; un tub legat la mână îi aducea lichidul de perfuzie. Nu mai primea decât alimente lichide. Nu mai suporta lumina şi zgomotul. Scufundată într-o mare de suferință, Maria trăia în lumea ei, o lume pe care noi nu o să ajungem să o cunoaştem niciodată, înainte.

Maria vedea acolo lucruri pe care nu mai găsea de cuviință să ni le spună şi nouă; pe cerul ei, lumini ciudate se urmăreau, într-o goană către zări necunoscute, printre norii unei alte lumi, în care străluceau alte speranțe. Sunete ciudate, ca nişte vâjâituri îi băteau în urechi, în timp ce o inimă tot mai obosită bătea un tact tot mai anevoie, tot mai lipsit de cadență. I se părea că zăreşte lumini prin întuneric, dar nu ar fi putut spune ce fel de lumini erau; i se părea că luminile o aşteaptă, dar nu o primesc încă; auzea uneori dangăte îndepărtate, ca acelea ale satului copilăriei ei, în vreme ce timpul se scurgea pe un fel de Bistriță a unei dureri fără margini şi fără capăt. Undeva, ştia că o va primi ceva... La cea mai mică şoaptă, ne spunea: ,,Tăceți!'' sau ,,Ascultați apa... Curge timpul...''. Nu suporta lumina. La camera ei, ferestrele erau oblonite zi şi noapte. Dacă doar o geană de lumină se strecura în odaie, se ruga: ,,Stingeți, stingeți lumina...'' Să fi fost stupefiantele ce i se făceau pentru calmarea durerilor? De câteva ori şi-a revenit. ,,O să fie bine'', spunea. ,,Am fost la mama. O să vină şi Anişoara...''. (Anişoara era sora ei mai mică, cea care murise cu câțiva ani mai înainte, fulgerată de o apoplexie, sau, poate de o tumoare la creier, care o răpusese în mai puțin de o săptămână, înainte de a apuca să împlinească cincizeci de ani). Alteori, spunea că a văzut-o pe Anişoara scufundată în pământ, doar cu capul, umerii şi mâinile ieşind în afară; Anişoara spunea: ,,Dac-ați şti voi ce rău e aici...''. De obicei însă, era senină. Cu o putere pe care nu ştim de unde o lua, suporta durerile din ce în ce mai crâncene fără să se plângă, fără să geamă, fără să ceară, să implore sau să acuze pe cineva. Evident, există eroi pe câmpul de luptă. Dar există şi eroi anonimi, ai suferinței niciodată meritate, niciodată iertate, niciodată ştiute pe de-a-ntregul. Pe marea ei de suferință, Maria făcea călătorii lungi. Înțelesese şi se pregătea pentru asta, încă de când cumnatul ei, ateu convins, o sfătuise să se împace cu dumnezeul ei, (căci ea avea încă dubii), şi să găsească, poate acolo, o înțelegere pe care oamenii nu i-o mai puteau da. Maria ascultase ateul vorbindu-i despre dumnezeul pe care şi ea îl pierduse, şi ceruse să i se facă o slujbă ca la toți morții. Educația ei ateistă o îndemnase să renunțe; o speranță nebună, biciuită de groaznicele dureri, o îndemnau însă să ceară cor şi flori, şi un coşciug, şi a stabilit cu surorile ei ce rochie să poarte, şi ce legătură pe cap, şi la câte zile să i se facă parastas... şi l-a încredințat grijei surorilor pe fiul ei, cel puțin până la terminarea studiilor, şi cumnatul i-a promis că o să aibe şi el grijă – dar el i-ar fi promis orice, ca să o facă să uite. Speriat de moarte, Vlad a sosit din Germania, dar era deja prea târziu. Maria mai spunea doar: ,,Lăsați-mă'', ,,Nu mai vorbiți'' şi ,,Stingeți lumina ca să pot să văd''. Ce va fi văzut ea atunci, nu a mai spus nimănui. Era deja într-o altă lume, poate că mai bună decât aceasta, poate mai luminoasă, în care auzea doar sunetele acelea numai de ea ştiute, şi îi vedea pe toți, aşa cum promisese că îi va vedea şi la ultima ei slujbă, de pe plafon, apoi îi va însoți pe ultimul el drum...

Perfuziile au mai ținut-o în viață încă o săptămână. Sora ei din provincie s-a supărat că Vlad i-a făcut perfuzii, căci trebuia să mai facă încă un drum la Bucureşti, spunea ea; apoi a plecat, şi s-a întors peste o săptămână. Maria murise.

Maria a plecat din lumea aceasta fără să ia nimic cu dânsa, aşa cum facem cu toții. A plecat în linişte, aşa cum a trăit, fără scene, fără reproşuri, fără regrete. A lăsat în urmă o pată urâtă pe canapeaua pe care zăcuse, ca şi cum trupul se grăbea să lepede, odată cu ultima suflare, tot ce mai arăta că trupul e încă viu, în timp ce două prietene se grăbeau să o spele şi să o îmbrace înainte ca trupul să intre în rigiditatea morții. Aranjată puțin şi fardată, arăta încă frumoasă, ca o floare de hârtie, în aşteptarea ultimei ei mari întâlniri. Când a aflat vestea, infirmiera care o îngrijea a izbucnit în plâns; a plâns-o şi fiul când s-a întors acasă... Surorile o plânseseră mai demult, cu un an înainte, atunci când aflaseră ce boală are, aceeaşi de care murise şi mama lor. Apoi totul s-a făcut aşa cum dorise Maria, cu cor şi flori, cu bentiță neagră pe frunte şi parastas la patruzeci de zile. Iar unde s-a dus Maria, şi dacă a întâlnit-o acolo pe Anişoara, nu mai ştie nimeni.

.....

De aici înainte, nu mai ştiu să-ți povestesc nimic despre Maria, cititorule. Te întrebi, poate, de ce am scris o asemenea poveste, dureroasă şi poate anostă, prea adevărată, din păcate, pentru a mai fi şi „literară". Am scris-o, cititorule, pentru că trecem în fiecare zi pe lângă milioane de asemenea Marii, neştiute, oneste şi anonime, harnice şi necunoscute nici măcar celor din preajmă, care merg la serviciu, gătesc, spală, îngrijesc de copii, de soți şi de bătrâni, ducând pe umerii lor fragili jumătatea nu cea mai uşoară a poverilor lumii acesteia, Ele ne-aduc pe lume, ne cresc, ne îngrijesc, ne servesc şi ne iubesc, harnice, anonime, modeste, şi apoi dispar din viața noastră ca o lumină care se stinge, ca un zvon în depărtare, ca o amintire care nu a existat niciodată. Şi milioanele acestea de Marii, se jertfesc fără să ştie, fără să protesteze, şi fără să ceară ceva în schimb vreodată ... Şi se duc ca păsările cerului către zări numai de ele ştiute, împlinind vreri necunoscute şi pierzându-se în timpuri, în vreme ce apele timpurilor trec ducând într-o curgere fără sfârşit întâmplări uitate, amintiri, existențe şi oameni care au fost.

Scrisă de mine, George Ion lonescu, la 15 decembrie 1980. Nume neschimbate.

DESTINUL EXEMPLAR AL LUI PAVEL GĂIETEANU

Pavel Găietanu sau Găieteanu, după înscrisul de la primărie, era cel de-al şaselea copil al unui țăran sărac şi fără pământ, din părțile Vlaşcei. Născut cu câțiva ani înainte de primul război mondial, crescuse, de fapt, fără tată; când copilul ar fi trebuit să meargă la şcoală, războiul bântuia cu furie. Tatăl său fusese rănit în retragere, în luptele din trecătorile Carpaților. Rana de la cap fusese superficială, dar cea de la brațul şi umărul stâng fusese destul de grea şi foarte dureroasă. Tatăl trecuse cu greu de Curbura Carpaților, mergând pe jos ca într-un vis rău, şi fusese până la urmă găzduit de nişte săteni din Vrancea. Dacă l-ar fi întrebat cineva ce este eroismul, oşteanul Ion Găieteanu n-ar fi ştiut ce să răspundă. Dar mergea înainte, aproape în neştire, cu un fatalism sănătos, către „ai lui", ca să făurească România Mare, până când căzuse în fața porții unui gospodar. Acesta îl purtase într-o odaie lângă hambar, îl îngrijise, îl ascunsese atunci când veniseră austro-maghiarii, pe urmă, după câteva luni, însănătoşit, îl călăuzise pe poteci ascunse la ai noştri. Ostaşul fusese trimis să lupte la granița cu Bucovina, aflată pe atunci în Imperiu, apoi fusese trimis în Transilvania şi în Ungaria, în Banat şi în Maramureş. Fusese declarat erou, decorat de două ori, şi i se promisese pământ. La reforma agrară ce avusese loc după război, i se dăduseră două hectare de pământ arabil, cam secetos şi nisipos, e drept, undeva pe lângă comuna natală, dar nu i se dăduseră nici unelte, nici animale, aşa încât continua să fugă de sărăcie, dar fără să se poată îndepărta vreodată. Pământul fusese pe moşia unui politician liberal, aşa că după luarea puterii de către liberali, nici vorbă nu putuse fi să intre efectiv în stăpânire sau „în posesie" cum se spunea atunci, până în 1923, când liberalii căzuseră de la guvern. În acest timp, Pavel Găiteanu creştea, dar spre deosebire de frații săi, o neostoită sete de învățătură, îl gonea către un alt destin; acum flăcău , învățase buchiile cu popa şi dascălul, de la care deja deprinsese şi puțin slavoneşte, preotul fiind de neam pe jumătate sârb şi cunoscând slavona şi scrierea cirilică. Bătrânul preot impresionat de uimitoarea uşurință la învățătură a lui Pavel Găietanu ar fi vrut să-l vadă învățând la seminar; băiatul ar fi vrut să se ducă la o şcoală pentru studii de filologie; în loc de asta, după cele şapte clase care se învățau pe atunci în meciul rural, a trebuit să se mulțumească să intre la o şcoală pentru învățători, urmaşă directă a şcolii properandiale din P. Ca învățător, Găietanu a continuat să învețe limbile clasice, şi în primul rând latina şi greaca veche. Citea deja în slavonă şi, ca tot românul absolvent al unei şcoli între cele două războaie mondiale, învățase puțin franțuzeşte. În urma unui examen de bursă, devenise student la Filologie; urma să studieze, în patru ani, limbile clasice: latina şi greaca veche. Bursa abia îi ajungea să mănânce, iar economiile i se topeau văzând cu ochii cu plata gazdei. Pe vremea aceea nu existau nici cămine, nici cantine ale statului pentru studenți; aşa că Pavel Găietanu se pomeni făcând comparații între luxul orbitor al clasei oligarhice

stăpânitoare şi lipsurile crunte în care trebuiau să trăiască tatăl său, bunicul, bătut crunt şi arestat pe un şlep la răscoala din 1907, şi mizeria la limita decenței în care trebuia să trăiască el însuşi. Pavel se pomeni aproape fără să ştie că protestează împotriva acestei stări de lucruri, pe care o considera nu numai înjositoare , dar şi profund nedreaptă. Ca idei, începuse să se apropie, deşi nu se înregimentase încă în nici un partid politic, de socialiştii țărănişti, iar în discuțiile particulare argumenta pentru necesitatea unor schimbări de fond în societatea românească.

Pe nesimțite, aceste argumentări s-au transformat în proteste, iar gândurilor abia exprimate față de el însuşi, le-au locul câteva articole de protest în presa de stânga; o călătorie în nordul țării l-a adus pe Pavel Găietanu pe teritoriul, întins pe mai multe județe, pe care se aflau pădurile din „Domeniile Coroanei". Comparând apoi, într-un articol bine documentat, veniturile prinților Casei Regale, pentru care nu munceau, cu veniturile țărănimii, pentru care munceau din greu, dar din care nu se puteau întreține, Găietanu se întreba în final: „Oare Hohenzolernii şi-au adus „Domeniile" în geamantanul cu care a venit în țară Carol I la Severin în 1966?". Un alt articol, în care, cu ocazia desființării burselor studențeşti câte erau, la aplicarea faimoaselor „curbe de sacrificiu", scria textual: „Un rege hoț, ajutat de un guvern venal, îngrămădeşte averi peste averi, într-o țară al cărei popor este condamnat la pelagră şi tuberculoză", i-a adus darea în judecată pentru „lése-majestate". Contrar aşteptărilor autorităților regale, procesul i-a adus mai multă faimă decât oprobiu; studentul în anul IV la limbi romanice şi clasice, Găietanu a fost susținut de cei mai mulți studenți şi profesori; procesul a trenat mai bine de un an, în care a şi absolvit facultatea, iar ultimele opt luni ale procesului, le-a petrecut în închisoare; condamnat la un an de închisoare, şi grațiat (ironia soartei!) prin clemența „M.S.Regelui" de executarea restului pedepsei, Găietanu a ieşit din închisoare cu o nouă conştiință a lucrurilor; la proces, îl apăraseră avocați comuniști, dar el nu avea să afle asta decât douăzeci de ani mai târziu, cu ocazia altui proces... De altfel, nici nu ar fi avut bani ca să-şi angajeze un avocat. Evident procesul, cu toate că judecat cam cu uşile închise, stârnise oarecare zgomot, căci cuvântul ar fi fost prea mult; unele cercuri antimonarhice ar fi dorit ca tânărul să-şi continue studiile; pe de altă parte, cercurile monarhice însele, ar fi dorit să-l exileze, ca un exemplu. Cum se întâmplă mai rar, aceste influențe antagonice făcură ca lui Pavel Găietanu să i se acorde o bursă de studii de doi ani la... Atena! Om harnic, în acest scurt răstimp Găietanu îşi dă doctoratul în greaca veche, cu un studiu comparativ între folclorul vechilor greci şi cel trac, idee foarte nouă pe atunci, arătând profunda înrudire dintre cele două popoare. La terminarea studiilor, i se recomandă însă, oficios, să nu revină încă în țară... deci exilul! Prin intermediul aceloraşi cercuri care îl trimiseseră la Atena, reuşeşte să primească o slujbă ca documentarist... la Roma! Funcționa pe atunci la Roma un Institut de Studii Româno-Italiene; după obiceiul lui, Găietanu urmează şi o formă de specializare în literatura latină, pe care o absolvă după numai un an. O încercare de a ajunge în Spania Republicană, unde se desfăşura cu furie războiul civil, îi aduce însă expulzarea din Italia şi reîntoarcerea, sub pază în România. Timpurile erau tulburi; războiul bântuia deja în Spania, în Etiopia şi în Bolivia; în Europa aveau loc atentatele din Germania, Austria, Franța şi Jugoslavia, din România şi din atâtea alte țări; lui Găietanu i s-a atras atenția, discret, „să se potolească", şi îi vor fi uitate „păcatele". În urma unui concurs, ajunge profesor de limba latină la liceul „Gheorghe Şincai" dintr-unul din frumoasele oraşe transilvane din nordul provinciei. Acolo a petrecut un an liniştit; soarta însă, a făcut ca tocmai atunci, regele să decreteze desființarea democrației, înființarea partidului unic „Frontul Renaşterii Naționale" şi să impună o nouă constituție, prin care instituia de fapt, dictatura regală; pe deasupra mai cerea şi tuturor funcționarilor publici să depună şi să semneze un jurământ public de lealitate față de rege personal. Pavel Găietanu consideră însă că tot idealul său de democrație este trădat; ar fi înțeles o soluție de tip elvețian, o democrație parlamentară oarecare, dar dictatura acelui „rege hoț", cum îl denumise el cu numai şase ani mai înainte, niciodată! Era în 1938; Pavel Găietanu refuză să semneze jurământul şi ține un mic discurs în fața colectivului de profesori şi elevi ai şcolii; culmea (pentru regimul regal) alți patru profesori ai şcolii i se raliază, refuzând să semneze! Câteva săptămâni mai târziu,

grupurile de opozanți arestați sunt închise în nişte clădiri dezafectate din nişte localități pierdute din centrul Moldovei; unii dintre cei închişi, mai slabi de înger, ca să scape, au semnat angajamentul cerut. Pavel Găietanu a rămas însă în acest lagăr improvizat mai bine de un an. Războiul bătea la uşă; regimul regal se clătina deja. Guvernul regal declarase în toate părțile că ,,întreg poporul român îl urmează pe regele său'', şi îi venea foarte greu să explice de ce, pe lângă închisorile în care zăceau atâția adversari politici, mai trebuie să se înființeze şi aceste lagăre suplimentare pentru deținerea opozanților neîncadrați în partide politice. Aşa încât, încet-încet, a început să-i trieze pe ,,pensionarii'' de nevoie ai acestor ,,centre''; în cazul lui Pavel Găietanu, soluția s-a găsit în mod ingenios: nu făcuse armata şi având mai puțin de treizeci de ani şi studii superioare, i se pusese în vedere să aleagă între arma geniului (la explozivii) şi marină! Găietanu refuză să discute. Atunci, prin hotărâre superioară, fu detaşat ca elev-aviator pe un aeroport din centrul Transilvaniei! La aviație, armata dura trei ani; în toamnă începuse războiul în Polonia; pe urmă în Franța; aproape întreaga Europă fusese ocupată de germani. Contingentele des concentrate cu ani în urmă au fost rechemate sub arme; contingentelor noi, nici nu se mai punea problema să li se dea drumul la vatră. Aşa încât Pavel Găietanu se pomeni pe rând sergent aviator, adjutant, iar după doi ani, ofițer pilot cu gradul de locotenent! Cu toată opoziția sa, era considerat cadru activ al armatei; de desconcentrare nici nu putea fi vorba. În afara zidurilor cazărmii viața îşi continua, tumultoasă, cursul; regele abdicase, un alt rege îi luase locul; guvernul trecuse la extrema dreaptă, pe urmă extremiştii fuseseră răsturnați la rândul lor, şi venise la putere un general, care ordonase începerea războiului în răsărit; Găietanu zburase pe avioane româneşti, I.A.R.-uri, apoi făcuse instrucție pe avioane germane. Cu talentul său la limbi şi silit de împrejurări, învățase şi puțină germană. În afara aeroportului, totul se schimba; înăuntrul armatei însă, totul părea să rămână la fel. Generalul instituise consemne severe; pentru orice act de protest, închisoarea; pentru orice act de nesupunere, moartea prin împuşcare. Pavel Găietanu trebuise să tacă, ,,să-şi înghită limba'', cum spunea el. Armă considerată de elită, mai bine echipată şi mai bine dotată şi tratată decât celelalte, aviația era şi cu atât mai bine supravegheată. Pavel Găietanu nu se putuse abține să nu insulte un maior din siguranța statului, care îl anchetase, nu fără brutalități, în primul său proces, şi acum ajunsese la acelaşi aeroport; maiorul jurase să se răzbune, dar pentru moment nu avusese ce-i face; ofițerii piloți erau puțini, şi războiul bătea la uşă. Pe urmă trebuise să plece pe frânt. Misiuni, bombardamente, lupte aeriene... Pavel Găietanu luptase cu deznădejde ca să-şi salveze viața într-un război pe care îl dezaproba, el, adeptul studiilor clasice care condamna războiul ca acțiune, ca procedeu, şi războaiele în bloc, ca cel mai sălbatec şi inuman procedeu de rezolvare a problemelor internaționalei. În loc să fie din nou blamat , pentru comentariile lui atât de libere şi limba lui ascuțită, se pomeni declarat... erou! Protestele sale nu i-au servit la nimic; s-a considerat doar că face... exces de modestie, boală fățarnică, obişnuită printre intelectuali. Aşa au trecut aproape doi ani. Căzut cu avionul la Cotul Donului (lovit de antiaeriană), rănit la cap şi la torace, cu mâna dreaptă într-o eşarfă kaki, Găietanu a fost trimis în țară pentru refacere; se ştia deja că, probabil nu o să mai poată pilota niciodată un avion, şi cu atât mai puțin un avion de vânătoare-bombardament pentru misiuni independente ca până atunci. Întors în țară, Găietanu a continuat să comenteze lucrurile tot ca şi pe front; ceea ce era trecut însă cu vederea acolo, nu mai era iertat aici. Urechi ,,binevoitoare'' au început să-l asculte – şi să raporteze. Găietanu punea sub semnul întrebării întregul război din răsărit, alianța cu Germania, utilitatea războiului ,,sfânt'', şi a pierii armatelor române, prost echipate şi (din păcate!) atât de modest conduse, în Rusia. A fost pus sub observație; ,,erou erou, dar toate au o limită!''. Ceea ce însă a dus la degradarea, arestarea şi condamnarea lui ca opozant al regimului antonescian, a fost ,,afacerea manifestelor'', cum i s-a spus după aceea. Natură profund justițiară şi egalitaristă, Găietanu nu putea să sufere aerele de ,,popor de stăpâni'' pe care şi le dădeau germanii; considera că realizările germane în ştiință sau alte domenii nu le dădeau în nici un caz dreptul să se erijeze în ,,Herren-volk'' (popor de stăpâni) şi să trateze toate celelalte popoare ca popoare supuse, inferioare. Câteva ieşiri ale germanilor față de romani pe front, îl aduseseră la limita răbdării; țăranii aceia soldați prost tratați ar fi putut să

fie fraţii lui! Aşa încât, atunci când îi căzuse în mină pamfletul lui Arghezi „Baroane", fusese uimit, şi apoi încântat; fără să se gândească prea mult, Găietanu reuşise să obţină acces la un „gestättner" al forţelor aeriene, apoi învârtise vesel la manivelă cu mâna rămasă întreagă până când reuşise să multiplice aproape zece mii de exemplare din pamflet; ideea că aşazisei noblețe a baronului i se putea opune adevărata noblețe, a unui întreg popor, îi mersese la inimă. Plin de încântare, distribuise apoi colegilor săi ofițeri, iar apoi şi altor persoane, pamfletul. Aşa se face că la aeroporturi, ca o glumă reuşită, mai mulți ofițeri germani găsiseră pe mesele de la cantină, odată cu ceaiul, şi câte un exemplar din „Baroane"... Cercetările întreprinse imediat, au dus pe toate firele la Pavel Găietanu, bănuit că a venit de pe frontul de răsărit „roşu". (Aşa se explică, probabil, prin mai multe acțiuni disparate de reproducere şi difuzare, ecoul neaşteptat de larg al pamfletului). În loc să nege, locotenentul a declarat că se mândreşte cu acțiunea întreprinsă, într-o țară în care „toți cei ce n-ar trebui, pentru că se cred mari în stat, îi pupă în c... pe nemți", ceea ce a condus la arestarea şi judecarea sa de urgență, în timp ce poliția germană îl cerea, insistentă; generalul însă, nu ar fi admis aşa ceva. „Oamenii mei, îi pedepsesc eu!" hotărâse el, odată pentru totdeauna. Cum să pedepseşti un erou al aerului ? Mai întâi, ca pedeapsă pentru încălcarea consemnelor militare, locotenentul a fost degradat în fața trupei; pe urmă i s-a dat să aleagă sau se „reabilitează" pe frontul de est într-un detaşament de genişti deminori (cu şanse de supraviețuire infime!); sau va fi trimis într-un lagăr de internare, şi i se va intenta un nou proces. Pavel Găietanu a refuzat să se supună, aşa că procesul l-a condamnat la zece ani de închisoare militară „pentru acțiuni subversive şi ostile statului", din care avea să facă mai bine de un an într-un lagăr de concentrare. Era în 1943. Aşa se face că, în timp ce Tudor Arghezi era îndreptat spre şi închis în lagărul de la Târgu-Jiu, Pavel Găietanu era închis într-o odioasă închisoare militară dintr-un fund pierdut de provincie, cu regim de detenție severă (carceră). A rezistat acolo zece luni, după care s-a îmbolnăvit. 23 august 1944 1-a ‚găsit grav bolnav, închis într-un lagăr militar din Banat; a fost eliberat odată cu deținuții politici, dar nici acum, Pavel Găietanu nu s-a apropiat de partidul comunist, sau cel puțin de socialişti, deşi întreaga sa viață fusese o viață de luptător democrat. După o perioadă de convalescență, Pavel a fost trimes ca instructor la o şcoală a trupelor aeriene ‚şi avansat căpitan. El însă,nu dorea decât să se termine războiul, să iasă din armată şi să se consacre studiilor lui clasice. Îi era frică să nu uite frumoasa lui limba latină, greaca veche şi slavona, şi visa cu un fel de voluptate la realizarea unor studii filologie comparată şi istorie veche, deşi războiul bântuia încă cu furie în Ungaria şi Polonia. Prin 1946, i s-a dat drumul din armată; în 1947, concura pentru un post de „profesor pentru studii clasice, specialitatea greacă veche şi latină", la o universitate nou înființată din vestul țării. A fost imediat angajat ca lector-conferențiar, şi a predat trei ani filologia latină, greaca veche, şi limbi romanice. În tot acest răstimp a continuat să studieze, perfecționându-şi cunoştințele şi în limbile moderne, ca franceza, italiana, greaca modernă şi germana. S-a căsătorit a treia oară, şi a avut al treilea copil, fiecare de la altă soție; dar asupra acestui fapt vom mai reveni.

Prin anii cincizeci, Pavel Găietanu este chemat la prefectura regiunii T., în a cărei capitală funcționa ca universitar. În fața lui fostul maior de la Siguranța Statului, care îl anchetase în primul lui proces, dar purtând acum o altă uniformă şi gradul de colonel, răsfoia un dosar. „Aşadar, dumneata ai plecat pe frontul de Răsărit ca voluntar, înrolându-te în forțele aeriene. Ai doborâte două avioane sovietice... Te-ai întors ca „erou", cu gradul de locotenent pilot de aviație...". „Bine, dar eu am fost împotriva acelui regim... Am fost închis..." îi răspunse Găietanu uluit. „Nu mă interesează acțiunile întreprinse de dumneata pentru a dobândi capital politic; pe mine mă interesează numai faptele, acțiunile dumitale antistatale, ca militar de carieră...". „Înțelegeți odată că eu am fost împotriva acelor regimuri; nu am fost niciodată militar de carieră; anii de închisoare şi lagăr pe care i-am suferit, începând de la domnia lui Carol al II-lea...". „Da, iar pe urmă te-ai dat cu guvernul Antonescu; iată şi semnătura dumitale că. pleci voluntar pe front!". „Dar este un fals!". „Până vei dovedi dumneata că este un fals, dacă vei mai apuca vreodată să dovedeşti ceva... până atunci vei fi trimes 60 de luni la reeducare, ca toți foştii ofițeri de carieră care au luptat din convingere pe

frontul de răsărit!". „Tocmai dumneata, care m-ai arestat când erai comisar regal, dumneata, care ai fost maior în Siguranța Statului...". „Ai spus bine; a Statului! Asta mi se ordona asta trebuia să fac; de altfel, nu ți-am spus, când slujeai în aviație, că o să ne reîntâlnim ?". „Protestez! Protestez împotriva acestei nemaiauzite samavolnicii! Este o nedreptate...". „Nu mai protesta, că îți îngreunezi situația degeaba", ripostă colonelul ironic. „Cel mult, am să-ți prelungesc reeducarea cu doi ani de arest administrativ...". (În acei ani, ca o rămăşiță a războiului, exista şi o asemenea formă de detenție, cu o durată de până la doi ani).

Pavel Găietanu avea să lucreze câțiva ani într-o carieră de piatră; spărgea piatră, laolaltă cu alți deținuți, pentru a fi întinsă pe şosele. De concasare încă nu se pomenea. Nu avea de unde să ştie că, într-o altă carieră, fostul maior din Siguranța Statului, care îşi luase libertatea de a aresta oamenii după aprecieri şi interpretări arbitrare ale câte unui dosar, condamnat la zece ani de muncă silnică, făcea acelaşi lucru la numai câțiva zeci de kilometri depărtare. Pavel Găietanu a lucrat ca cioplitor în piatră, ca minier, ca artificier-ajutor, ca infirmier, şi chiar ca... cioclu! În ultimul an de detenție, a avut surpriza să vadă, tot ca deținut, un fost coleg de facultate, legionar notoriu, care încerca să îl împingă spre confesiuni. Scârbit, Găietanu îl apostrofase: „Tot nu te-ai potolit, lichea legionară?". Sub un nume fals, fostul legionar devenise, imediat după eliberare, director de penitenciar! Fusese demascat de foştii lui camarazi, acum deveniți deținuți, şi cu care se purtase ca o fiară, de teamă să nu îl denunțe, ceea ce până la urmă tot se întâmplase... Cu câteva luni înainte de eliberare, Găietanu fusese dus, împreună cu alți deținuți, la tăiat stuf; condițiile erau foarte grele, şi unii oameni mureau... Condițiile erau făcute şi mai grele de către unul din ofițeri, fost curelar în oraşul B., în care Găietanu recunoscuse, cu stupoare, pe unul din agenții Siguranței, care veneau la chestura din B., ca să dea rapoarte cu privire la urmărirea comuniştilor; Găietanu era pe atunci anchetat pentru multiplicarea pamfletului „Baroane", şi nimeni nu-i dădea importanță în încăperea cam aglomerată unde fusese, de fapt, uitat... Urmărirea asta, îşi amintea Găietanu, dusese la arestarea întregului grup al comunistei Tereza O., şi la executarea acesteia, după un proces sumar; generalul nu glumea, şi vroia să fie „temut". Acum, fostul agent de siguranță – curelar în B., spunea cu emfază: „Reeducare? Pe lumea cealaltă! Unu nu scapă de aici!". Găietanu îşi ținuse gura nu protestase nici atunci când fusese reținut suplimentar încă o jumătate de an; lipseau oamenii la muncă. Pe urmă, un ordin venit de sus reluase toate procesele şi i se dăduse drumul. „Veți fi reintegrat... În cazul dumneavoastră este vorba de o interpretare. Mai aveți ceva de declarat?", îl întrebase politicos ofițerul superior care îi întocmise, la Bucureşti, formele de eliberare. „Da, ar mai fi... Cred că am recunoscut în acel căpitan, care declară că „nu are să mai scape nimeni de la reeducare", un fost agent al Siguranței, care a trădat în 1943, grupul Terezei O., din B. Nu sunt însă tocmai sigur, sunt atâția ani...". „Ați fi de acord să dați o declarație?" „Cu specificațiile şi limitările de rigoare, desigur!", admise el. Peste câțiva ani, Găietanu are să afle că avusese dreptate; fostul agent – trădător, care dusese la moarte grupul Terezei O., se infiltrase ca ofițer de penitenciar... un ofițer dur, de frică să nu fie cumva trădat de foşti complici. Acum spunea că este ilegalist şi singurul supraviețuitor al grupului. Declarația lui Găietanu nu fusese singura; un deținut din Iaşi, dar care trecuse prin mâna fostului agent, declarase acelaşi lucru. Un altul, la Craiova, unde fostul agent fusese „şef de zonă", i-o strigase în față, dar... nu mai apucase să părăsească închisoarea; faptul însă se consemnase. Pe urmă, fostul agent al Siguranței fusese trimes şi el la stuf; îngrozit, se pomenise în față cu foştii lui deținuți... Ceruse mutarea, şi fusese mutat într-o mină; murise într-un accident...

Pavel Găietanu era, în fine, liber. Liber şi reintegrat într-o mare instituție a Ministerului de Justiție, la Arhive, unde era nevoie de oameni care să cunoască mai multe limbi străine. Pe urmă, fusese „descoperit" de un academician; într-adevăr, un om care să cunoască latina, italiana, franceza, greaca veche şi modernă, slavona, rusa şi ceva bulgară şi germană nu se găseşte chiar pe toate drumurile... Aşa încât, sub conducerea academicianului, arhivarul, apoi şeful de serviciu Găietanu, făcuse parte din colectivele care traduseseră „Războiul peloponeziac", de Thucidide, „Istoria Romei" de Titus Livius (5 volume!), „Viața şi faptele lui Alexandru cel Mare" de Curtius Rufus şi atâtea altele. La început, scrisese sub pseudonim:

Gaius Popescu. Pe urmă, când ajunsese la cea de a 17-a traducere din clasici, îi apăruse şi prima culegere de schiţe şi nuvele, sub numele lui: Găieteanu... Devenise apoi membru al Fondului Literar şi fusese invitat la unele şedinţe ale Uniunii Scriitorilor... I se spusese odată: „Pentru greşelile dumneavoastră, care vor fi fost, aţi plătit o dată; noi nu pedepsim nici o greşală de două ori...".

Cu femeile, Pavel Găietanu făcuse o experienţă de-a dreptul uimitoare; avea trei copii, de la trei femei diferite, toate în viaţă, şi era căsătorit cu o a patra... „Cum se poate una ca asta?" l-am întrebat. „Iată cum", mi-a răspuns. „Prima mea soţie era foarte frumoasă, o învăţătoare; am de la ea un băiat, pe care l-a crescut mama. Când m-am declarat public împotriva regimului carlist, şi-am fost închis a doua oară, în lagărul din centrul Moldovei, nervii ei n-au rezistat. Familia ei a convins-o să divorţeze, ca să scape de ruşinea de a fi nevasta unui antiregalist". Şi s-a recăsătorit cu directorul şcolii!". „Şi a doua?" am întrebat. „A doua nevastă era o închipuită; ea se măritase cu un ofiţer aviator, cu un pilot erou, nu cu mine; când am fost degradat, şi nu am mai fost nici ofiţer, nici erou, m-a lăsat; a găsit un alt erou, din administraţie, închis după război pentru jaf în teritoriul ocupat; cu ăsta e şi acum! De la această a doua nevastă o am pe fată; tot mama, săraca, a crescut-o...". „Şi a treia soţie?", am întrebat. „A treia era cadru universitar; când am fost trimes la „reeducare", i s-a pus în vedere: ori divorţează, ori îşi pierde postul... Şi a divorţat...". „Şi când v-aţi întors, nu v-aţi recăsătorit?". „Nu a mai vrut ea; nu ştiu de ce. Nici ea nu s-a mai recăsătorit; fata a doua a crescut-o ea... Nu am mai avut nimic comun, decât fata; mă evită...". „Si pe urmă?". „Pe urmă... am găsit o fată de la ţară care lucra la Arhive; fată cultă, învăţase singură... Licenţiată. Da' cam singuratecă, celibatară convinsă, cum ajunsesem şi eu... de nevoie! Şi tot traducând împreună din Tukidydes până la urmă, m-a tradus..., sau poate că „am tradus-o" eu pe ea" râse el, cu un surâs ce-i lumină brusc chipul. „Bine", am spus, „dar moralul ... curajul, vreau să zic, nu vi l-aţi pierdut niciodată?". „Niciodată! Ştiam că poporul ăsta obidit avea dreptate, şi cu toate că n-am ajuns niciodată să mă încadrez în vreun partid, (ce vrei, asta-i firea mea...!), ştiam că va învinge! Iar rătăcirile câtorva indivizi, chiar dacă din pricina lor am avut de suferit şi eu, nu înseamnă nimic, ca şi suferinţa mea, în faţa uriaşului bilanţ pozitiv realizat! Ştii ce sunt copiii mei?", mi-a spus el cu mândrie. Am dat din cap. „Băiatul este inginer şi directorul unui trust alimentar, membru de partid; are doi copii, ca două floricele... Sunt deci bunic. Fata mea cea mare este directoare de şcoală, iar cea mică, arhitectă... Şi dacă ţi-aş spune că satul meu de origine este doar la câţiva kilometri de Flămânzi, asta ţi-ar spune ceva ?", a mai adăugat el, privindu-mă maliţios, aşa cum făcuse poate şi cu judecătorii care îl întrebau, cândva, de ce se leagă de „Domenile Coroanei", sau cu cei ce se mirau că îi plăcuse prea tare pamfletul „Hei, baroane", cum îi plăcea lui să-i spună...

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, la Bucureşti, 28 august 1982. După cumplite întâmplări adevărate!

O ÎNTÂMPLARE CU UN MINER

Doru C. era necăjit, Deşi funcţionar superior, foarte bun profesionist, interesat de meseria lui, cultivat, om trecut bine de patruzeci de ani, se simţea nefericit. În apartamentul lui mobilat cu gust, o bibliotecă bogată mărturisea dragostea pentru lectura aleasă. O mică discotecă spunea destul despre pasiunea pentru muzică. Soţia lui, Stela, era cu peste zece ani mai tânără; abia se apropia de treizeci şi trei de ani. Femeie liniştită, gospodină, alintată, puţin cochetă, Stela îi umpluse existenţa, completând în mod fericit pasiunea lui Doru pentru tehnică, lectură şi muzică. Şi cu toate acestea, Doru G. se simţea nefericit. Ar fi vrut un copil. De când se ştia, se gândise că proverbul popular care spune că „fiecare om la viaţa lui, trebuia, dacă e om, să sădească un pom, să clădească o casă, şi să crească un copil", are dreptate. Nu sădise pomi, dar sădise, prin meseria lui, nenumărate case; ani de-a rândul fusese ofiţer activ, şi „crease", în felul lui, nenumăraţi tineri care şi-l amintesc ca pe un om sobru, integru, poate puţin sever, dar model de omenie şi înţelegere umană. Lucrase apoi ca

inginer constructor pe nenumărate şantiere. Văzuse clădirile crescând sub ochii lui. Tânjea însă după un copil. Un copil care să fie al lui, care să-i umple casa şi să-i lumineze bătrânețea ce sta la pândă. Ar fi luat un copil de suflet; dar tot sperase că Stela, fiind mai tânără... Stela încercase toate tratamentele cu putință; medicii îşi dăduseră seama că nu e posibil (aici, aproape că nu există posibilități!), nu e ea de vină.

Asta o amărâse destul; Doru C. era aşa de cinstit, de înțelegător, şi aşa de nefericit că nu are un copil... Şi deodată, minune! După paisprezece ani de căsătorie, la treizeci şi patru de ani, după mai multe tratamente, Stela rămăsese însărcinată. Născuse greu; „Prima naştere la femeile trecute de treizeci de ani e mai dificilă" o pregătise doctorul. Se devotaseră amândoi creşterii micuțului. Avuseseră alături de el emoția primului strigăt de viață, a primului plâns, a primului dinte... Primul cuvânt fusese, ca mai totdeauna „Maa", care vroia să însemne „mama". Copilul era voinicuț, frumuşel, delicat... Trecuseră apoi încă doi ani.

.....

Stela se plimba prin parc, sorindu-1 pe Alin (aşa îi spuseseră copilului; Alinarea lui Doru) în căruț; era o zi luminoasă de toamnă, când soarele parcă regretând că o să plece, trimite lumina aceea dulce şi melancolică ce se filtrează printre frunzele ruginii, ca un semn al anotimpului, în lumea ce stă să se schimbe, dar cu o lumină deja depărtată, ca o rază de speranță, în timp ce vântul duce încet frunzele îngălbenite, în peisajul ce străluceşte ca într-o amintire... îşi dădu seama că o ajunge din urmă un bărbat înalt, spătos, cu umerii largi şi paşi de uriaş, care îi pune mâna pe umăr. Bărbatul era puțin măsliniu, cu un păr negru ca pana corbului, cu ochii căprui, catifelați, calzi ca ochii de căprioară, cu o mustață frumos tăiată, el însuşi frumos ca o pictură de Dürer, plin de viață şi de vitalitate, aşa cum sunt bărbații la treizeci de ani, cu o lumină caldă în ochi, aşa cum au cei ce lucrează în subteran atunci când văd lumina soarelui. Bărbatul o privi cu duioşie, apoi se aplecă deasupra căruțului, zâmbind parcă, puțin melancolic. „De ce-ai venit?" se sperie femeia. „Ai venit să-l vezi?". „Nu ți-l dau!". „Şăzi blând, începu omul, adică stăi liniştită, se corectă el, îl luam doar dacă vedeam că nu ai grijă de el...". „Da' de ce-ai venit?" se sperie ea din nou, neştiind ce să creadă. „Apăi nu mi-ai dat adresa dumitale? M-am interesat, am aflat că ai un copil, şi am venit...". „E al tău..." îi spuse femeia emoționată. „Mi-am dat seama de cum l-am văzut" îi răspunse bărbatul. „Să ai grijă de el!" mai spuse el calm. O însoți apoi prin parc, până spre seară. Se făcuse răcoare, şi femeia ar fi dorit să se ducă acasă, dar singură. Bărbatul continua să o însoțească. „Unde mergi?" îl întrebă ea. „Vin cu tine!" îi răspunse el. „Nu se poate!" se sperie ea. „Ce-o să zică ...?". „Nu putem trăi în minciună!" îi răspunse el, continuând să-i însoțească. Femeia se sperie în sinea ei, dar nu mai îndrăzni să zică nimic. Din bărbatul chipeş de lângă ea se degaja o forță calmă, plină de încredere, liniştită, dar care, dacă ar fi fost nevoie, ar fi putut deveni de temut. Merseră ei aşa în tăcere o bucată, apoi ajunseră acasă. Stela deschise uşa, omul ridică cu uşurință căruțul şi-l băgă înăuntru, apoi intră şi el. Doru C. îl privi mirat. Omul spuse „Bună sara", apoi se aşeză. Doru se aşeză şi el, aiurit. „Domnule, eu mi-s ardelean cinstit, miner din Maramureş, îi spuse el. Acu' doi ani, după o surpare din care am ieşit ca printr-o minune cu viață, am fost la Lacu' Ursu, unde o stat la sanatoriu şi nevasta dumitale; am petrecut o lună acolo; era tare nenorocită, doamna dumitale, că nu poate avea copii, şi dânsa ştia că, în fapt, dumneata nu poți ...". „Şi ai venit să iei copilul? se sperie Doru C., pălind. „Dacă aş fi văzut că nu e îngrijit, îl luam" răspunse omul. „Sau la mumă-mea, sau la soru-mea, că n-are copii tot îl creşteau! Da' eu mai am acasă trei, să-mi trăiască, iar dumneata văd că îl îngrijeşti şi îl iubeşti; şi nici n-am venit să-ți stric casa; da' până şi hiarele codrilor şi nu-şi părăsesc puii, dar eu, Om?!". Şi în cuvintele omului răzbătea o mândrie calmă, o siguranță de sine care impunea. „Am văzut-o atât de nefericită pe doamna dumitale, care ştia că dumneata doreşti atâta un copil şi nu ai să ai, că aşa o vrut soarta, că m-am înduioşat şi i-am zis: „Doamnă dragă, ți-oi face eu unul, mai am acasă trei, adică îs bun de prăsilă. Şi, noroc bun! Oi veni să îl văd, şi i-am cerut adresa...". Doru C. se liniştise. Nu-i lua copilul! Restul nu va mai conta. Ştiuse aproape sigur că el nu poate avea copii şi nu se mai gândise cum izbutise Stela sau nu mai vroise să se gândească. Acum se uita. În fața lui stătea un exemplar magnific al speței umane, unul din acei feciori ai munților noştri, care fac

modelele pentru statui. „Şi ce caracter frumos”, se gândea Doru. Are curajul răspunderii şi o judecată fără greş: „Până şi fiarele codrilor şi nu-şi părăsesc puii, da’ eu, Om?” spuse. Fără voia lui, Doru C. se simți deodată uşurat, şi simți un sentiment vag de admirație pentru omul din fața lui. „Oare eu, într-o împrejurare similară, aş fi avut curajul?” se gândi el. „Poate că Stela alesese bine! îi fulgeră prin minte. „Hei, ce stai?” se auzise el spunând. „Adu o gustare, adu vin de cel vechi, adu ce ai prin casă!” se auzi el strigând, în timp ce Stela, topită de emoție, se mişca parcă printr-un vis între masa la care şedeau cei doi bărbați, bucătărie şi camera în care se afla copilul adormit, aducând la masă, îmbujorată, uitându-se la copilul aflat în pătuțul lui, turnând vişinată şi tăind pâinea. „Noroc bun, şi să ne trăiască!” ciocni minerul, apoi începură amândoi să mănânce. „Cu soața dumitale a fost o soartă!” spunea omul, gânditor. „Că eu am acasă femeie tânără şi iute, avem trei copii frumoşi, da’ i-am spus şi a înțeles... că eu nu mă ascund! Şi o să vină vremea când noi n-om mai fi, că dânsa e vicleană şi nu ştii ce soartă îți pregăteşte, şi copilul nu trebuie să se ştie singur pe lume, da’ să ştie că are trei frați buni, care ar sări şi în foc pentru el şi pe care i-o vedea când a veni vremea! Că nici dumneata, văd, nu mai eşti chiar aşa tânăr, nu-ți fie cu supărare, domnule dragă, mai zise el, şi când noi n-om mai fi, să aibă la cine se duce, că-i tare rău să n-ai la cine te duce, de-al tău... Iar dacă o fi vreo nevoie, om sări, că noi nu ne părăsim pruncii! mai spuse el. Iar dacă n-o fi vreo nevoie, al dumitale să fie! Şi să ne trăiască!”

.....

„Îl ascultam şi mă minunam”, îmi povestea Doru C. Am vorbit până târziu, în noapte, când am chemat un taxi, ca să-l ducă la gară. Un moment mă temusem îngrozitor să nu-mi ia copilul. După ce mi-a spus însă: „Îl luam dacă vedeam că nu-l îngrijiți...” şi-am văzut cu câtă cumințenie vorbea, m-am liniştit. La plecare mi-a spus: „Venii degrabă, că trebuia să văd ce şi cum... da’ e bine!”. Omul se dovedise cinstit, curajos, de o mare puritate sufletească; privindu-l cât este de chipeş şi de frumos clădit, mă gândeam fără voia mea, cu un amestec straniu de admirație şi de invidie, că sigur, Stela, iubita mea Stela, care ținuse atâta să-mi dăruiască un copil, nu greşise chiar atât de tare, dacă ... mai mi-a spus el înghițindu-şi nodul care i se pusese în gât, dacă a greşit cumva!

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, la Bucureşti, 5 octombrie 1982. După mărturisirea lui Doru C.

SUBIECT PENTRU O SCHIȚĂ

„Fiecare viață poate constitui subiectul unei schițe; viața este însă prea bogată pentru a constitui numai atât; pentru a descrie unele vieți, ar trebui sute, sau poate chiar mii şi mii de pagini; fiecare viață trăită este ca un roman, fiecare este unică, are semnificația ei; numai că cele mai multe dintre aceste vieți au fost scrise prost şi ar trebui scrise din nou...” (Cehov)

Pe vremea aceea, toate notabilitățile din A. cunoşteau prietenia strânsă până la contopire, dintre familia doctorului Popescu şi familia procurorului Găiteanu. Lumea spunea că tânăra soție a doctorului Popescu este cea mai frumoasă soție de doctor din oraş; nu prea înaltă, cu o piele de un alb imaculat, cu străfunzi ochi căprui! cu părul castaniu, perfectă ca forme şi proporții, doamna Popescu stârnea admirație (la bărbați) şi invidie (la femei) oriunde apărea. Cu mişcări calme, cu un mers de regină, modestă dar remarcabilă, doamna Popescu era o persoană echilibrată şi caldă, foarte feminină, discretă şi inteligentă; dar mai mult decât atât, doamna doctor Popescu ştia să vadă acolo unde alții nu erau în stare, şi era înzestrată într-o măsură neobişnuită cu acel simț pe care bărbații, invidioşi, îl numesc „subtilitate” feminină. Deşi foarte tânără, doamna Popescu era la 25 de ani mamă a patru copii, dintre care cel mai vârstnic era deja de vârsta şcolară şi urma cursul primar; urma o fată, care va semăna la caracter mamei, fiind la fel de înzestrată ca inteligență, dar de o frumusețe exotică, bună şi cu un păr negru, asemănător cu al tatălui; mai urmau un băiat şi o fată, prea mici încă pentru ca să ne intereseze în povestirea noastră. Doamna doctor Popescu îşi iubea soțul, şi foarte mult copiii; iubindu-şi foarte mult copiii, îşi iubea şi soțul, iar mândria de a fi o mamă atât

de tânără o încânta, poate tocmai pentru că mai era încă atât de tânără.

Domnul doctor Popescu, cu 12 ani mai vârstnic decât doamna doctor Popescu pe care o iubea, şi ca pe o soție, şi ca pe un copil, căci aşa o luase, şi ca pe mama copiilor săi, era un om serios, destul de harnic, lucrând simultan şi la spitalul din oraş, şi ca medic legist la tribunalul oraşului.

Domnul doctor Popescu era foarte bine primit şi insistent invitat în familia procurorului Găiteanu, care îi arăta o mare prietenie. Fiind în drumul doctorului, nu de puține ori trăsura tribunalului sau numai paşii doctorului se opreau la locuința procurorului, pentru o scurtă vizită a doctorului. Necesitatea acestor vizite era dictată şi de existența precară a celor trei copii cam slăbuți ai procurorului, care făceau uşor febră, ceea ce o îngrijora pe doamna Găiteanu. Familia Găiteanu avea un băiat de zece ani, dar ceilalți doi copii erau mici de tot, şi tare neajutorați; iată de ce doctorul era primit cu mai mult decât o caldă prietenie, şi era oricând mai mult decât binevenit, iar doamna Găiteanu, femeie între două vârste şi cu experiență, prețuia prietenia dintre soțul ei şi doctor, prietenie pe care o dorea şi o încuraja cât putea, mai ales că fiind şi în servicii apropiate, atât procurorul cât şi medicul, devenit de nevoie şi medic judiciar, îşi puteau face reciproc prețioase servicii.

Dacă doctorul Popescu ar fi fost mai subtil, ar fi observat însă ceea ce doamna Popescu observase de mult, iar oraşul ar fi dorit să fie chiar mai mult, pentru a avea un motiv în plus de bârfeală; fără voia, şi poate chiar fără ştirea lui, domnul procuror hrănea în adâncul sufletului o tainică pasiune pentru toamna doctor Popescu; pentru nimic în lume, domnul procuror nu şi-ar fi mărturisit pornirea, poate nici măcar lui însuşi; om al legii, realmente cinstit şi loial, nu şi-ar fi putut imagina că este de fapt îndrăgostit de doamna Popescu. Dar fire caldă, simțea că se topeşte atunci când săruta la o vizită mâinile doamnei Popescu, dar nu se gândea şi nici nu vroia să se gândească de ce; domnul procuror cumpăra întotdeauna bilete la spectacole pentru ambele familii şi colecta invitații la sindrofiile mai selecte, şi era nenorocit dacă se întâmpla cumva să lipsească doamna Popescu. Domnul doctor Popescu, mult prea ocupat venea la toate aceste manifestații numai ca o concesie făcută procurorului, mai ales că refuzase întotdeauna să-i ia vreodată acestuia vreun onorariu, ca o obligație de societate, sau poate pentru a-şi distra soția, care ocupată cu nevârstnicii săi patru copii, şi la 25 de ani, simțea probabil nevoia (şi doctorul era prea bun medic pentru ca să nu observe) să mai iasă. Dacă ar fi observat că în fundul sufletului procurorului ardea o mică flacără de care nici acesta nu vroia să ştie, dar care putea deveni într-o bună zi o vâlvătaie mistuitoare, poate că lucrurile ar fi luat o altă întorsătură, şi vizitele şi prietenia ar fi încetat, căci aici este locul să dezvăluim şi câteva trăsături negative; doctorul era gelos, şi ştiind că are o soție frumoasă şi atât de tânără, încuia cu grijă poarta vilei sale când pleca de acasă; vila era înconjurată de un gard înalt, şi furnizorii tratau cu servitoarea doar printr-o trecere special amenajată, pe stradela laterală; doctorul îşi iubea mult soția, şi ținea foarte mult la copii şi la familia lui. Iată de ce copiii primeau lecții de limba germană de la o bătrână profesoară, acum pensionară, şi se chinuiau să cânte la vioară, lucru care nu i-a reuşit până acuma niciunuia dintre ei; în schimb, doamna doctor Popescu cânta bine la pian, şi fiind frumoasă, se acompania şi din gură, ceea ce plăcea tuturora; la recepții, familiile stăteau împreună, şi atmosfera era de obicei vioaie, sau chiar veselă; procurorul, mai tânăr decât doctorul şi decât soția sa cu câțiva ani, făcea glume foarte reuşite, dar fără să jignească pe nimeni; doctorul povestea diferite întâmplări interesante sau cazuri întâlnite profesional, şi era într-adevăr un om interesant, prin experiența lui, şi inteligența cu care trata orice problemă, ceea ce fără glumele procurorului poate că ar fi fost plicticos, dar aşa, se completau fără să-şi dea seama unul de altul, şi întrețineau o atmosferă caldă şi vioaie, care pe cei din jur îi încânta. Doamna procuror Găiteanu avea replici bine gândite, şi, femeie cu experiență, căuta cu bună ştiință să se facă plăcută; reuşise atât de bine, încât pentru echilibrul şi distincția ei în parte calculată, avocatul Găiteanu o rugase să-i fie soție, ceea ce ea acceptase numai după o matură gândire, dat fiind că avocatul era mai tânăr decât ea cu trei ani, ceea ce, în fond, ar fi putut să nu conteze. Domnul Găiteanu o iubea pe doamna Găiteanu, dar nu ştia de ce se fâstâceşte în fața doamnei Popescu; o clipă intrigată şi îngrijorată, doamna Găiteanu, prea sigură pe

dragostea soțului ei pentru a se teme totuşi cu adevărat, sfârşise prin a se împrieteni de-a binelea cu tânăra doamnă Popescu, pe care ținuse să o cunoască , apoi se simțise atrasă, şi de care aproape că fusese chiar cucerită, şi ar fi şi fost, dacă ar fi avut mai puțină experiență. Rămasă văduvă de tânără, suferise destul, condamnată apoi fără motive reale de o societate obişnuită să bârfească, doamna Găiteanu prețuise sinceritatea, distincția şi devotamentul tinerei doamne Popescu încă de la venirea acesteia în oraş. Când se întâlneau în public, domnul Găiteanu începea cu glumele, domnul Popescu cu vreo istorie neobişnuită, doamna Găiteanu gândea o replică plăcută pentru toată lumea, iar tânăra doamnă Popescu replica cu naivitatea tinereții ei vreo prospețime care îi încânta pe toți. Rezultatul a fost acela că, în scurtă vreme, toată lumea dorea să-i invite, şi, pe vremea aceea neexistând telefon, legăturile celor două familii deveneau tot mai strânse; soții se vedeau zilnic la palatul justiției, şi de foarte multe ori doctorul trebuia să treacă, obligat să reintre o clipă la amicii Găiteanu; în replică, la două, trei zile doamna Găiteanu, care în inima ei se simțea puțin ocrotitoarea şi protectoarea doamnei Popescu, trecea pe la doamna Popescu, iar domnul Găiteanu fie că o însoțea, fie că venea să o ia cu o trăsură, locuința doctorului fiind situată mai la marginea oraşului, aproape de spital.

Singura care observase clar mica pasiune a domnului Găiteanu şi îi acordase importanța cuvenită, era doamna Popescu. Deşi căsătorită de foarte tânără, avea acel bun simț şi subtilitate feminină care îi arătau până unde trebuie să meargă, iar acestor calități li se adăuga o sinceritate dezarmantă care arăta clar oricărui adorator că o femeie frumoasă, mamă a patru copii, este, poate şi trebuie să rămână pură, dacă nu pentru alt motiv, fie şi numai pentru a se putea stima pe ea însăşi. Iubindu-şi mult gelosul şi cumpătatul soț, doamna Popescu îi suporta micile scene de gelozie, iar căminul şi copiii erau singura ei preocupare; pentru doctor, deşi stăpân absolut şi aproape feudal în vila lui, soția şi copiii săi erau altarul şi catapeteasma lumii, iar profesiunea şi activitatea de medic, evanghelia şi catehismul existenței acesteia. Doamna Popescu îl iubea aşa cum era, şi doctorul dorise atât de mult să o lege pe viață, încât făcuseră patru copii în numai cinci ani, şi, trebuie să recunoaştem că o asemenea legătură este grea, dacă nu imposibil de desfăcut, iar desfacerea unei căsătorii cu mai mult de doi copii, este cel puțin un fapt neobişnuit.

Aşa se face că doamna Popescu, în mod firesc şi aproape fără să-şi dea seama, nu l-a încurajat în nici un fel pe domnul Găiteanu şi aici este locul să recunoaştem şi calitățile domnului Găiteanu; niciodată nu a arătat mai mult decât exuberanță față de, sau în prezența doamnei Popescu, a continuat să-şi iubească soția, în scurt timp l-a îndrăgit şi pe doctorul Popescu, cu care, fără să ştie nici unul, se completau într-un mod foarte fericit şi original, iar mica flăcăruie din inima lui, care poate ar fi fost o pasiune pe care nici lui nu voia să şi-o mărturisească, a rămas ca un mic articol de lege ascuns, păstrat într-un proces ca o speranță ce aproape sigur nu se va împlini.

În fond, n-avem de ce să fim dezamăgiți; tactul frumoasei doamne Popescu, îndrăgite de toată lumea, experiența doamnei Găiteanu, echilibrul doctorului Popescu şi discreția ca şi mica pasiune a procurorului Găiteanu, au condus la un rezultat original, dar fericit; nici certuri între soți, nici invidii, nici ruptură; din contra, simpatia şi afecțiunea reciprocă a condus la o mare, sinceră şi adevărată prietenie între cele două familii; albumele ni-i arată fotografiați cu toți cei şapte copii ai lor, cei trei mai mari ai doctorului şi ai procurorului ținându-i pe cei patru mai mici, câte doi ai fiecărei familii, cei mici fiind aşezați pe toți cei patru cai de lemn ai fotografului din Arad. În părți, fericiții părinți, toți de o parte, mamele de alta. Această prietenie a durat mai mult de zece ani, şi ar fi durat poate şi mai mult, dacă soarta nu i-ar fi despărțit. Procurorul, prin avansare, a fost numit la Oradea, şi domnul Găiteanu a regretat în gura mare Aradul, cunoştințele din Arad şi în adâncul sufletului, nu ştia dacă a regretat mai mult Aradul, sau pe doamna Popescu, pe care simțea acum doar nevoia să o admire de la distanță, ca pe o icoană. Cumpătatul doctor Popescu se legase de familia Gîiteanu, şi ochii i s-au umezit la vederea trenului ce se îndepărta. Si-au promis că vor scrie – şi şi-au scris, dar scrisorile s-au rărit. S-au văzut din când în când, şi cu aceeaşi plăcere căci, oricum Aradul şi Oradea sunt aproape. Dar depărtarea rămâne depărtare, şi

anii trec; un an mai târziu, doctorul,este avansat medic judiciar al județului Iaşi; după o vreme, procurorul este numit procuror şef al municipiului Bacău, iar doctorul Popescu, terminându-şi examenele de doctorat în medicină legală este numit, după un concurs, în capitală, la Bucureşti.

Prietenia celor două familii părea că se destramă; dar cum se întâmplă în asemenea cazuri legătura rămâne, şi proiecte de căsătorie între copii cam de aceleaşi vârste ai celor două familii veneau să alimenteze teancurile de scrisori schimbate între Arad, Oradea, Iaşi, Bacău şi Bucureşti. Dintre doi fii şi o fiică ai procurorului şi cei doi fii şi cele două fiice ale doctorului, doar băiatul cel mare al doctorului, Guy, căruia însă toată lumea în scria numele cu ortografia noastră chirilo-latină ,,Ghi'', ciudată literă şi mai ciudat sunet încă, şi fiica procurorului, Nella, căreia îi plăcea să-şi scrie numele ,,Nelly'''' (şi aşa îşi semna şi scrisorile) păreau să se fi ataşat unul de altul printr-o adevărată prietenie. Între băiatul cel mare al procurorului, Călin şi fiica cea mare a doctorului, frumoasă şi inteligentă, era o adevărata duşmănie, datorită mai ales faptului că fiind cu câțiva ani mai mare, Călin o tratase cândva pe Ilona drept o fetiță, şi asta ea nu îi putea ierta nici după ani, părându-i-se că reîncepe vechea bătaie de joc, chiar şi atunci când Călin, atras de frumusețea fetei, de promisiunile familiilor, începuse cu adevărat să o prețuiască. Asta nu a împiedecat cele două familii să se întâlnească în vacanțe, sau cel puțin să-şi trimită copiii una alteia. Anii treceau, şi ,,Ghi'', fiul doctorului Popescu, acum ,,student inginer'', (după titulatura vremii), la Politehnica din Bucureşti, mergea în fiecare vară la Bacău, să-şi petreacă vacanța. Nimeni nu îi grăbea, dar familiile îi considerau pe cei doi tineri ca şi logodiți.

În vacanța dinaintea ultimului an de studii, Guy a făcut câteva mici încercări de apropiere , dar ceva mai mult decât simplă prietenie, gândindu-se că el termină Politehnica, iar ea liceul şi că, la urma urmei, între doi viitori soți, trebuie să existe ceva mai mult decât o simplă prietenie, fie ea chiar şi mai caldă decât cea care se stabilise între el şi Nelly; a încercat să o sărute. Spre uimirea lui însă, nu a primit decât o sărutare pe obraz, şi asigurările ,,celei mai adevărate prietenii care a existat vreodată între un băiat şi o fată'', cum îi spunea Nelly. Descumpănit, dar având simțul măsurii tatălui şi mamei lui, deşi i se spusese că se pot căsători încă în vara aceea, prea puțin perseverent când ar fi trebuit să înțeleagă că o fată nu se cucereşte prin înțelegerea a două familii, ci se vrea cucerită cu orice preț; lipsit de experiență în acest domeniu, tânărul nu a insistat. Toate acestea se petreceau sub ochii familiei Găiteanu, care credea doar că între cei doi tineri există doar o răceala cu totul temporară. Între timp, procurorul îşi descoperise pasiunea agriculturii. Sătul de peregrinări, îşi cumpărase imediat în afara oraşului, o casă cu o grădină ca de un hectar şi jumătate, pe care o lucra singur, ajutat doar de soție şi de cei doi băieți. Nelly nici nu voia să audă de grădină. îşi avea acolo casa, o mică vie, o livadă şi grădina din care făcuse un mic paradis. Casa era acoperită de viță şi înconjurată de flori, grădinile aveau două fântâni, iar gardurile erau din salcîmi vii; grădina aducea oarecare venit, pe care procurorul, om drept, îl împărțea cu fii săi, în raport cu munca fiecăruia, după ce acoperea cheltuielile. Guy lucra şi el cu plăcere, gândindu-se de fapt la Nelly; spre surprinderea lui, la plecare, în toamnă, Nelly ca o supremă dovadă de încredere şi prietenie, îi înmânează o scrisoare către Teitel, cel mai bun prieten al său şi coleg de an la Politehnică, pe care îl roagă insistent să i-o înmâneze confidențial acestuia, mărturisindu-i că îl iubeşte de un an pe acest Teitel, şi că deci, nu el este cel ales. Supremă subtilitate feminină pentru a-i verifica sentimentele? Naivitate de fetişcană? Cine mai poate şti?

Fapt este că Guy a luat scrisoarea şi s-a dus, fără să spună un cuvânt. Doar mamei sale, frumoasa doamnă Popescu pe care o adora, i-a spus că nu se poate căsători cu o fată care iubeşte pe un altul, şi împotriva voinței ei. I-a înmânat apoi scrisoarea lui Teitel, care într-adevăr locuise doi ani în Bacău, şi se lăuda uneori cu ,,aventurile'' sale, povestind ceva şi despre ,,o dragoste'', dar fără a intra în amănunte; fapt este că acest Teitel venea des în casa doctorului Popescu, sub pretext că învață cu Guy, şi se declara grozav de amorezat de frumoasa Ilona Popescu, acum studentă în anul II la medicină, încercând să o facă geloasă cu ,,amorurile'' lui şi cu ,,marea lui dragoste''. Ilona era însă plină de tact şi rezervată, ca şi doamna Popescu, şi văzând cu cine are de-a face, îl evita, lucru care nu-l împiedica pe el să

o aştepte după cursuri, fără să se pretindă grozav de îndrăgostit. Fata fiind frumoasă şi mai fiind şi fata cea mai mică a doctorului, în casa acestuia veneau deseori colegii celor doi fii, în vorbă de dragul colegelor, de fapt, de dragul fetelor, iar Teitel se întrecea în declarații. „Despre o mare dragoste nu se vorbeşte, cum vorbeşti tu", 1-a repezit într-o zi Ilona pe Teitel şi din ziua aceea i-a interzis să mai vină în casă sau să o mai caute. Duşmănos, Teitel a început să o bârfească, ceea ce nu făcea decât să confirme că fata avusese dreptate.

Pentru Guy însă, o lume întreagă de iluzii se dărâmase. Privea fetele cu un nespus dispreț, şi fiind un băiat chipeş, a început să aibă succese; la telefonul proaspăt instalat, tânărul inginer Popescu era foarte insistent căutat, şi numai cu mare greutate putea fi găsit acasă. O fată care servise la restaurantul studențesc şi acum era responsabila unui local, a declarat că se sinucide pentru el; probabil că nici ea nu credea, dar faptul arăta că Guy îşi pierduse busola.

Cum era şi firesc, corespondența celor două familii s-a rărit tinerii nu şi-au mai petrecut vacanțele unii la alții, deşi Călin, acum avocat cu vechime înscris în baroul din Iaşi, venea adeseori la Bucureşti „din interese de serviciu" şi nu avea ochii decât pentru Ilona, care însă s-a măritat cu un medic fost coleg de facultate mai mare cu câțiva ani, încă din anul III de facultate.

Teitel a ajuns şeful sectorului comercial al unei fabrici din prefabricate de beton. Guy a continuat să studieze, ocupându-se în special cu studii de echipament industrial standardizat pentru industria chimică; Ovidiu, fiul cel mic al familiei Găiteanu, acum student la facultatea de Mecanică, venea uneori la Guy, cu fel de fel de probleme. Pe lângă studii, Guy se ocupa de femei. Ar fi vrut să le studieze ca pe rezistența materialelor, dar nu izbutea. Până la urmă poate că din plictiseală, poate din ceea ce a luat drept dragoste, s-a căsătorit cu o femeie-pisică, funcționară tot la trustul bătrânului unde lucra el acum; destul de frumoasă, şatenă, ou ochi verzi, căreia îi plăceau luxul şi distracțiile, dar care avusese talentul să-l convingă timp de câteva luni că îl iubeşte cu pasiune şi, ceea ce era şi mai important, că şi el o iubeşte pe ea; şi ca să-1 convingă pe deplin îi mărturisise că este însărcinată în patru luni, şi că îi va face copilul, chiar dacă el nu o va lua de nevastă. Cavaler, Guy se înclinase şi cu toate ca ştia că Liana era asiduu curtată şi de Tertişco, administratorul adjunct al trustului, un om aproape vârstnic, care se credea mare cuceritor, o luase de nevastă, dată fiind, „marea ei dragoste". Calculați, deci, Liana era egoistă şi dornică de parvenire. Copilul era într-adevăr al lui Guy, deşi Liana luase de fapt în considerare şi varianta Tertişco, dar acesta pierduse din cauză că, deşi cu o situație materială mai bună, totuşi nu avea studii, şi deci nici viitor. Şi „câştigase" Guy, proiectantul principal de la utilaje pe care îl urmărise mai bine de un an cu vizitele la serviciul proiectări şi telefoanele acasă; acum era doamna Popescu, şi ținea să rămână, aşa încât încercase să ia frânele în casă, dar din păcate, după numai un an Guy observase că „marea dragoste" a Lianei a trecut repede; nu ştia ce e cu Nelly şi nici nu mai vroia să ştie; Ovidiu, fratele Nellyei, terminase facultatea şi era la Piteşti. Pe Liana o văzuse rece, egoistă, aspră chiar cu copilul ei, şi gata să flirteze cu Tertişco, şi asta nu o putea tolera; avea moştenit sentimentul stabilității căsniciei de la tatăl său; pe deasupra, frumoasa doamnă doctor Popescu murise pe neaşteptate în urma unei crize de inimă. Atunci se destrămase familia Popescu. Aproape trei ani, doctorul Popescu umblase bezmetic incapabil să înțeleagă cum de altarul şi icoana vieții lui, tovarăşa lui de viață, cu doisprezece ani mai tânără decât el – nu mai este, şi nimic şi nimeni nu o mai putea aduce înapoi. Guy se căsătorise cu Liana şi plecase de acasă, apoi toți ceilalți copii îi urmaseră exemplul; numai Ilona a revenit după câțiva ani, în casa rămasă deja pustie, să locuiască din nou acolo cu tatăl şi cu soțul ei. Când Guy a pus piciorul în prag, Liana i-a răspuns cu vorbe aspre; dar Guy era hotărât să termine totul şi a plecat de acasă. Ani de zile au stat aproape despărțiți. Apoi Liana i-a mai dovedit o dată că îl iubeşte, şi i-a mai făcut un copil; într-o explicație tăioasă, i-a declarat că pentru el totul s-a terminat; trebuie să stea cu ea ca să crească copii. Dar în umbră îl ținea şi pe Tertişco, o umbră care a devenit coşmarul vieții lui. Nelly rămăsese doar o amintire, dar Teitel reapăruse ca şeful serviciului comercial, şi cu pretenții de specialist în utilaje. Guy îl iertase de mult, dar Ilona a refuzat să-1 mai vadă vreodată.

Concernul zahărului unde lucrau toate personajele noastre, avea multe fabrici: la Giurgiu, la Borş, la Chitila, la Ripiceni, la Roman şi cine mai ştie unde.

Pe neaşteptate, la fabrica de zahăr din R. s-a produs un incendiu; o explozie distrusese o parte din utilaj, doi muncitori fuseseră grav răniți, iar pagubele erau destul de însemnate. Cei trei ingineri ai fabricii, acuzau instalațiile, declarând public că este inerent să se producă incendii la fabricile de zahăr din cauza scăpărilor de praf de zahăr în atmosferă; amestecul de material inflamabil, care este praful de zahăr, cu oxigenul din atmosferă, care este un oxidant, este exploziv, afirmau ei; deci, nimeni nu poate fi tras la răspundere! Trustul nu dorea o anchetă publică, dar nici nu putea trece cazul cu vederea; plăti mai întâi daune celor doi oameni răniți, fără a face dificultăți, apoi hotărî să lămurească lucrurile.

A admite că exploziile sunt inerente în fabricile de zahăr, ar fi însemnat o triplă prăbuşire; pe plan financiar, a creditului de care se bucura concernul; pe plan profesional şi tehnic şi-ar fi creat o faimă proastă; iar pe piața muncii şi a mâinii de lucru, un dezastru, căci cine vine să lucreze cu plăcere într-o fabrică bântuită de explozii?

Au hotărât deci să trimită un inginer capabil. Se punea problema dacă va fi Teitel sau Guy. Teitel era mai şmecher, dar incompetent pe plan profesional; Guy era competent, dar dacă într-adevăr utilajele erau de vină, era prea cinstit ca să nu o spună public, şi asta nu ar mai fi convenit concernului. Până la urmă l-au trimis totuşi pe Guy.

.....

Aşa se face că, în urma anchetei efectuată cu toată minuțiozitatea, şi în ciuda relei voințivădite a personalului şi a inginerilor fabricii, Guy descoperă că utilajele fabricii nu mai fuseseră revizuite de doi ani, şi merseră în continuare fără oprire; într-adevăr, în atmosferă se produseseră scăpări de praf de zahăr, care împreună cu oxigenul atmosferic constituise un amestec exploziv; dar faptul că se ajunsese la această stare a utilajelor din lipsa reparațiilor capitale, nu mai vroia să-l recunoască nimeni.

Mirat, Guy cercetă actele fabricii; din registre reieşea clar că reparațiile şi revizia generală fuseseră efectuate în termen, şi ce sumă se plătise pentru aceste revizii neefectuate unui antreprenor, Postelnicu, de altfel şef de birou tot la fabrica de zahăr din Roman, care preluase cu doi ani înainte şi această lucrare... Ceva era în neregulă aici. „Vă rog să-l chemați pe inginerul Postelnicu" ceru Guy. „Nu e inginer", pufni o funcționară, „e jurist". „Nu e jurist", spune alta, „e doar şef de birou". „Orice ar fi, este antreprenorul unei lucrări care nu a fost efectuată, decât cel mult în parte, şi vă rog să-l chemați aici", insistă Guy. „Doar lucrează tot aici!".

Trecu o oră, două, trei; Guy era înconjurat de lume, tratat, urmărit cu toată atenția, numai Postelnicu nu apărea. Guy insista, i se răspundea liniştitor: „Vine imediat", apoi iar se aduceau cafele, țigări, lichior. Jocul începuse deja să-l obosească şi să-l enerveze, când simți din freamătul celor din jur că trebuie să fi venit Postelnicu. „Infine", îşi spuse el, „vine". Aproape pe neaşteptate, fu lăsat în birou singur. Rămăsese o clipă descumpănit, apoi uşa se deschise încet, şi în birou intră o femeie cu ochi obosiți, care îi reamintea de cineva bine cunoscut, pierdut în ceața amintirii. „Iartă-l", spuse femeia îngenunchind; „avem şase copii". Guy se cutremură; nu o mai văzuse pe Nelly de aproape douăzeci de ani; era obosită, demnă şi tristă. „Tu?" îi spuse el înnecat. Ea dădea încet din cap, afirmativ. „Ridică-te", îi ceru el, „nu pot să te văd aşa". Nelly se ridică, şi începu să povestească. Teitel fusese un mincinos; încă o dată Ilona avusese dreptate. „Marea lui dragoste" fusese doar un balon de săpun. Pe de altă parte tot Bacăul ştia că fiul doctorului Popescu vine la Bacău de trei veri ca să se însoare cu fata procurorului; când evenimentul nu se produsese, lumea începuse să vorbească. Mai mult decât liceul, Nelly nu voise să învețe, iar în Bacău nu se mai putea mărita, aşa că atunci când Postelnicu din Roman, pe atunci om de 27 de ani şi student la drept o ceruse de nevastă, acceptase. „Ce avea de pierdut?", îşi mărturisea parcă păcatele, vorbind cu glas egal, ca unui duhovnic. Postelnicu o luase de nevastă numai pentru că era fata primului-procuror din Bacău, şi spera să facă carieră. Cam leneş, uşuratic, credea că deacum totul era rezolvat. De fapt, nu trecuse niciodată decât de anul I de la drept, şi niciodată de cel de al doilea; de terminat, n-a mai terminat facultatea niciodată. Au venit apoi copiii, şi e

greu să creşti şase copii; procurorul Găiteanu, devenit acum pensionar, îi ajuta cu de toate; fără el, ar fi murit de foame... Postelnicu nu era un om rău, dar era incapabil să-şi ia vreo răspundere, fie ea cât de mică; îi plăcea să stea, să mănânce bine, să se distreze, să mai bea un pic, să joace table, şi, în ultimul timp, să joace cărți, şi totdeauna pierdea masiv. Pentru a-l ajuta să aibă un salariu mai bun ca să-şi poată creşte copiii, procurorul nu a cruțat nimic, nici bani, nici influență, nici demersuri; avocatul Călin Găiteanu îi rezolva problemele judiciare ale fabricii, iar banii îi lua Postelnicu; Călin Găiteanu pledase gratuit în favoarea fabricii, pentru ca Postelnicu să poată fi avansat şef de birou, apoi ca şef de serviciu adjunct, căci mai mult nu ar fi putut. Când termina lucrul, Postelnicu zicea „uff" şi se ducea să joace table. „Asta a fost viața mea", plângea Nelly, „şi am de crescut şase copii".

Banii pentru revizie se împărțiseră între directorul administrativ, unul din ingineri, un maistru şi Postelnicu, care îi pierduse la cărți; Postelnicu fusese angajat din nou, ca „antreprenor" al reviziei, doar un om de paie...

„Si tu, îi strigă Nelly, n-ai înțeles că te puneam la încercare cu scrisoarea aceea? Cum era să mă mărit cu un om care nu mă iubea?", dar îşi dădea seama singură că minte şi împinge minciuna prea departe, şi izbucni în plâns. „Trebuia să nu mă laşi", mai suspină ea, apoi tăcu. Totul fusese spus. Soarta soțului ei erau în mâinile celui ce i-ar fi fost soț, iar acesta tăcea. Descumpănit, el simțea ruptura netă între slăbiciune şi datorie, şi ar fi vrut ca femeia aceasta din fața lui, să fi fost alta, sau să nu fi existat niciodată. Tăcerea se prelungea. Un raport urmat de o anchetă, ar fi condus la un proces şi destituirea lui Postelnicu nu ar fi fost decât o etapă oarecare; şase copii, fii ai unui delapidator ordinar... Guy se cutremură. „Bine, bine" spuse el fără să-şi dea seama ce spune. Nelly era încă tânără, dar obosită de viață, de sarcini, de griji. „Du-te", îi ceru el, „voi vedea ce pot face".

.....

În trenul ce-l ducea înapoi la Bucureşti, eroul nostru visă urât; se răsucea în cuşeta de sus, şi i se părea că trebuia să se prăbuşească... „N-am avut noroc cu Tertişco ăştia şi cu Terii ăştia", confunda el apoi în minte; un Teitel, cu „Tertel"... Şi în trenul care-l ducea spre Liana „lui", în minte îşi făcea loc, încet, dar sigur, îndoiala... Oare, într-adevăr Nelly nu 1-a iubit? Sau a vrut doar să-1 încerce? Sau ... Şi adormi zbuciumat de vise grele, ostenit, pentru prima oară, de încercările vieții ...

.....

Poate vă veți mira că povestirea mea se termină aici; de fapt, ea nu se termină niciodată. Dacă delapidatorii au intrat în puşcărie? În nuvelele bune, intră sigur; şi moral se argumentează şi de ce. În cele proaste, se argumentează contrariul. Căci moral este ca cei necinstiți să fie pedepsiți. Dar ... dar cititorul să mă ierte (ştiți, n-aş vrea ca nuvela mea să fie o nuvelă proastă; rămâne însă un „dar"; este moral să fie lipsiți şase copii de tatăl lor (dacă stă în puterea ta să îl scapi), oricât de neisprăvit ar fi acest tată, şi fără ca ei să fie vinovați, să îi condamni? Da, să îi condamni, la lipsuri materiale, la mizerie, la oprobiu şi indirect la stigmat. Da, din punctul de vedere al dreptății, este drept! Noi putem spera că delapidatorii au fost pedepsiți, dar că Nelly şi cei şase copii ai ei n-au avut de suferit – dacă aşa ceva este posibil ...

Ce a făcut inginerul Guy Popescu, nu mai ştim; că a fost o anchetă, este sigur; dacă trustul i-a scos poate vinovați pe cei doi oameni răniți în accident (căci se ştie că totdeauna, mortul este vinovat!); dacă inginerul Guy a reuşit (sau a dorit ?; sau n-a dorit; sau n-a putut?) să limpezească lucrurile – tulburându-le atât de tare, încât să nu se mai vadă nimic – nu ştiu.

De unde au apărut personajele mele? De peste tot; din viață, din zilele de ieri şi de azi, de peste tot şi de totdeauna; poate din povestirea doctorului Popescu, care îmi spunea cu o voce obosită: „...Guy n-a vrut să-mi spună nimic în plus, decât că Nelly e tare nefericită, îmi pare rău de ea; până la 14 ani a fost ca şi copilul meu ... Bărbatu' e cam uşuratec, cam joacă cărți şi cam bea ... apoi îşi ia seama şi o vreme o ascultă, de ruşinea copiilor, care acum îl judecă; apoi vin „prietenii" – şi iar o ia razna... Dacă o fi făcut vreun an de puşcărie pentru treaba aia murdară? Stiu eu ? Se prea poate...". Ştiu doar că doamna Găiteanu ne-a vizitat acum, poate, doisprezece ani, mult după ce a murit nevastă-mea, ca să-mi reproşeze

de fii-miu... I-am spus de scrisoare şi de Teitel – şi a rămas înmărmurită; apoi, cu tactul care o caracterizează, a replicat: ,,Băiatul n-a avut experiență... Fata a vrut poate numai să-l încerce... să vadă dacă ține la ea... sau chiar dacă ar fi fost vreun gărgăune în capul ei, astea sunt poveşti din tinerețe... Ascultă-mă pe mine, doctore, ce păcat că n-am ştiut să fim părinți până la capăt!''. Vezi, cititorule, personajele mele nu sunt create de mine; toți scriitorii, buni sau răi, fie că mărturisesc sau nu, îşi iau personajele tot din viață; numai nebunii de geniu fac altfel, dar nebunii sunt o minoritate (cu excepția cazurilor când e altfel, şi tot sunt nebuni, dar numai puțin, ceea ce de altfel nu e prea rar), iar nebunii ,,de geniu'' sînt o minoritate a acestei minorități, adică sunt neglijabil de puțini...

Şi pentru că v-am spus numai adevărul afirmând că mi-am luat personajele din viață, şi pentru că sper că ele trăiesc, (cel puțin în imaginația mea şi a dumneavoastră), voi încerca să închei aici povestirea mea, arătându-vă ce au devenit aceste personaje.

Frumoasa doamnă Popescu putrezeşte de aproape douăzeci de ani în pământ, iar pe mormântul ei, unul din fii, mai poet, a scris câteva versuri:

,,O Doamne, dacă tu exişti,
De ce există ochi trişti,
De ce atâtea suferinți?
De ce ne minți, de ce ne minți?

Rămân poteci, rămân izvoare,
Şi noi pierim şi nu le ştim,
Şi nu ştim viața ce rost are,
Şi niciodată n-o să ştim:

Căci ce e viața noastră 'ntreagă?
O întrebare, nu răspuns,
Şi tot ce facem de-ndoială,
Şi de neființă e pătruns''.

Doctorul Popescu mi-a povestit cum nu vroia să creadă că soția lui e moartă ... Cum o chema el... Cum a căzut în prag Ilona venind de la spital, de acum doctoriță, aflând că mama ei murise... ,,Mama noastră'' spunea ea.

Ilona a ajuns chirurg, reuşind într-o meserie în care dau greş mulți bărbați; soțul ei o iubeşte – şi o cam ascultă...

Guy este prins de ,,Liana'' lui (,,ce nume predestinat'', comenta doctorul Popescu, ,,ca un crampon''), prins prin cei doi copii pe care îi iubeşte, de o femeie pe care nu o iubeşte şi care îl cam consideră naiv, jucătoare şi aventurieră, care îl ține în şah cu bietul Tertişco, acum infinit rău – dar totuşi director administrativ ,,Dacă Guy s-ar lua după lume, le-ar sparge capul'', comenta doctorul, parcă pentru a-mi aminti cât suferise el însuşi din gelozie.

Teitel este tot în serviciul administrativ; de la povestea cu Romanul, când a refuzat să se ducă, nu se mai pretinde ,,specialist în utilaje'', ci ,,în vânzări; cum vindea prefabricate din beton precomprimat, acum vinde zahăr, şi o face destul de bine; n-am auzit ca fabricile de zahăr să stea, şi de când s-a descoperit rafinarea zahărului şi consumarea alimentului ăstuia, n-am auzit să se lipsească cineva de el'', comenta cam amar doctorul Popescu.

Postelnicu a rămas neschimbat; poate că a fost judecat – suma luată de el nu era mare, vina principală rămânând însă complicitatea –, poate că a scăpat; i-a spus nevestei: ,,Bravo Nella, ai fost grozavă, l-ai dat gata dintr-un foc pe inginer!'', apoi... apoi s-a dus să joace table ... Cine mai ştie?

Care este morala nuvelei? Niciuna. Autorul nu are pretenția să facă morala cuiva. Când a fost tânăr i s-a făcut atâta morală, încât s-a săturat pentru tot restul vieții de ea. Prea e oficială, prea e rece, prea dreaptă. Dacă cititorul vrea o morală, să şi-o scoată singur. Si totuşi ... şi totuşi este aici o persoană sacrificată. Marea sacrificată a acestui crâmpei de viață, este Nelly; poate că atunci, la 17-18 ani a greşit, dezaxîndu-l pe Guy; poate că nici n-a greşit, şi, poate că nici doamna Găiteanu, ca mamă, nu ne-ar mai putea spune precis; ne-ar putea-o spune precis Teitel, dar el nu are nici un interes să o facă ... Şi dacă ar spune ceva, cum este

el cam lăudăros, ce bază am putea pune oare pe spusele lui?

Prin naşterea şi creşterea a şase copii însă, prin sacrificiile impuse inerent de aceasta, Nelly şi-a răscumpărat înmiit orice eventuală „vină"; ea este marea victimă a povestirii noastre; ca mamă a şase copii ei i se cuvine o statuie de la copiii ei...

Dar Postelnicu? El este un inconştient, şi din păcate, deşi am dori poate să-l schimbăm, nu se poate, el este şi va rămâne aşa, oricât ne-am strădui noi. Oamenii mai trebuie luați şi aşa cum sunt, şi nu aşa cum ne-ar place nouă să fie. Căci de la o limită încolo (şi limita asta este din păcate încă foarte apropiată), cele mai multe lucruri scapă puterii noastre; ne place să ne lăudăm că prin voință, putem aproape orice; de fapt ne place să ne mințim. Orice diagramă Pert ne arată cât de limitate sunt de fapt, posibilitățile noastre. Să ne lăudăm că putem – este una; să dorim un lucru – câte nu doreşte fiecare! – să trecem la acțiune – deja este o problemă; iar dacă acțiunea va da sau nu roade – asta este cu totul altceva, care numai în parte depinde de noi.

Dacă într-o fabrică mărim puterea financiară, 80 până la 90 % din fonduri sunt dirijate de către 10 până la 20 % din personal (asta este o lege economică a inverselor proporționalități), poate că şi în viață, schimbând procentele, rezultatele acțiunilor noastre depind într-o prea bună măsură şi de alți factori – decât de lăudăroasa, dar biata noastră voință.

Nuvela mea se încheie aici. S-ar părea că se termină prost. O prietenie frumoasă a două familii, a pregătit (prea bine!) nefericirea a două căsnicii; sau poate că autorul greşeşte? Căci viața Nellyei pare să devină o tragedie: soțul, închis pentru hoție şi şase copii de crescut, toți minori; procurorul a ieşit la pensie, şi n-o mai poate ajuta... sau poate a murit...

Guy nu mai are încredere în femei şi apoi în nimeni – şi în primul rând nu în Liana lui, care l-a înlănțuit – şi îl ține solid, dar îl ține în şah şi cu Tertişco, poate că, răzbit, face tot ce-i spune femeia-pisică; poate că înfuriat, a plecat de acasă; dar asta nu se poate scrie aşa simplu, căci are totuşi doi copii, ale căror interese autorul trebuie să le apere – căci altfel – ce fel de autor ar mai fi ?

Restul personajelor? Despre restul personajelor – nimic. De ce nimic? Pentru că ele nu constituie pentru noi decât un decor. Ca la teatru. În fond, aproape cu toții suntem doar nişte decoruri. Uneori, ne vedem actori, dar asta doar atunci când ne spunem rolul; apoi, redevenim cu toții un decor ca toate celelalte.

Ascultând povestea doctorului Popescu, şi ghicind ceea ce el nu voia să spună, asistând ca un spectator la suferințe străine la care nu putem participa, pentru că durerile acelor oameni nu-mi aparțineau, mi-am amintit fără voie de o altă scenă în care, oameni în halat alb încercau să ghicească de ce inima mea bate aiurea; de ce tensiunea arterială a scăzut la 7,5, acul electrocadriografului înregistra salturi violente la fiecare a patra bătaie, iar medicii discutau între ei, „cvadrigeminism probabil", spunea unul; „da, dar combinat cu „tahicardie" (adică bătăi rapide de inimă), spunea altul; „şi ce extrasistole frumoase" exclama cel de al treilea. Astăzi, le sunt recunoscător acestor oameni; atunci însă mă gândeam cu amărăciune că acele „extrasistole frumoase" pot însemna tot atâția ani de viață mai puțin... îl uram pe nepăsătorul doctor. La fel, această schiță ar fi putut să se petreacă oriunde şi oricând; personajele – suntem noi, bietele, frumoasele noastre, inegalabilele, unicele noastre vieți. Iar autorul, ca şi medicul de la cardiograf, poate doar spune: ce dramă frumoasă! Dar pentru cel ce suferă, şi noi suntem aceia, drama rămâne totuşi dramă, şi fiind dramă poate deveni tragedie şi nu mai poate fi frumoasă...

Dacă totuşi toată povestea asta tristă are vreo morală? Da, are. Este aceea că viața fiecăruia dintre noi, este doar un subiect pentru o schiță; viața este însă de multe ori mai bogată, şi atunci, o viață poate constitui un roman; numai că cele mai multe dintre aceste romane au fost scrise prost şi ar trebui scrise din nou.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, la Bucureşti, iulie 1970, după cazuri reale.

AMIRAL D

Umbrele se prelingeau pe cheiurile portului militar, apropiindu-se de vasele ancorate la țărm, legate cu parâme de Pe torpiloare, sentinelele priveau în întunericul apelor, fără să vadă altceva decât strălucirea slabă a apelor şi a stelelor nopții nordice. Cele câteva distrugătoare ancorate ceva mai spre mijlocul portului înconjurau nava amiral, un crucişător înarmat cu artilerie grea cu bătaie lungă, o artilerie antiaeriană cu o mare putere de foc, prevăzută cu radar, o noutate de ultimă oră în anii patruzeci, instalații puternice de radioemisie, hidrolocatoare şi toate sistemele de comunicație optice folosite în marină în acea vreme. Intrarea portului era protejată de o plasă antisubmarin, iar portul însuşi era acoperit de bătaia unor tunuri de coastă instalate în cazemate săpate în stâncile falezei. Pe gara maritimă se învârtea fără odihnă un radiolocator, o invenție de ultimă oră, pe ecranul căruia apărea necontenit imaginea portului şi o zonă cu o rază de câteva zeci de kilometri, din care ar fi putut veni aviația duşmană iar instalațiile ,,asdic'' de ascultare împotriva submarinelor, stăteau la pândă.

Umbrele prelinse prin umbra construcțiilor de pe cheiuri se apropiau în acest timp de nave, în acest timp, sentinelele îşi făceau cartul sau rondul, cu mai multă sau mai puțină conştiinciozitate, fie pe puntea navelor, fie la puncte fixe, pe cheiuri, urmărite cu nelinişte de umbrele care se apropiau. Deodată, pe una din nave izbucni în sus o flacără roşie, abia vizibilă în lumina nopții, pe alte câteva torpiloare se ridicară pavilioane albe, în timp ce semnalizatoarele optice transmiteau grăbite. Din fundul zării izbucniră apoi câteva rachete, cărora le-au răspuns alte rachete albe şi roşii de pe țărm, semnalizând că şi acolo acțiunea fusese îndeplinită şi dusă la bun sfârşit; bateriile de coastă fuseseră luate în stăpânire de agenții trimişi să aducă la îndeplinire ordinul de întoarcere a armelor împotriva inamicului ereditar, fostul aliat prin forța împrejurărilor şi prin puterea forței. Ceea ce-i îngrijora pe agenți erau navele, proprii şi ale fostului aliat, care cu puterea lor de foc ar fi putut distruge complet oraşul şi portul în câteva ore. Probabil că printre echipajele torpiloarelor fuseseră mulți marinari preveniți din vreme, căci în scurtă vreme pe navele acostate la cheiuri apărură pavilioane albe sau roşii, semnal că puterea pe navă fusese preluată de reprezentanții noii puteri. Semnale grăbite întrebau de la nava amiral: ,,Ce se întâmplă ?'', dar fără să primească răspuns. Nu se trăsese încă foc, nu se auzise încă nici o împuşcătură, dar alarma plutea în aer. Câțiva marinari de pază de pe torpiloare fuseseră luați prin surprindere şi puşi sub pază; una sau două sentinele fuseseră înjunghiate, dar în afară de aceste excepții nu se produseseră încă pierderi de vieți omeneşti. Situația era foarte confuză. Se primiseră ordine deconcertante, care se contraziceau, unele cerând interzicerea oricărui contact! cu coasta, altele dimpotrivă cerând subordonarea unora din navele militare căpităniei portului sau chiar autorităților militare terestre, ceea ce ofițerilor flotei li se păruse de-a dreptul o înjosire. Zile întregi navele rămăseseră fără acoperire aeriană, avioanele fiind necesare în cu totul alte locuri; hrana era insuficientă şi uniformă, muniția venea cu mare întârziere sau nu venea deloc, combustibilul era drămuit sau de foarte proastă calitate. La ieşirea din port, în apele imediat vecine, vegheau submarinele inamice în imersie, uneori aşezate pe fundul aflat la 50-70 de metri, pândind navele care ar fi ieşit din port fără escortă, sau pe cele care se întorceau readucând o parte din trupele închise în peninsula Munților (Crimeea?).

Semnaleverzi; câteva vase cu trupe fuseseră scufundate abia la câteva zeci de kilometri de intrarea în marele port militar, iar avioanele inamice atacau uneori în raiduri îndrăznețe portul în miezul zilei, sosind în escadrile organizate sau ca avioane izolate ce zburau la rasul valurilor venind de peste mare, pentru a nu putea fi detectate de instalațiile radar. Un vas fusese torpilat chiar în port de un avion inamic rătăcit, iar faptul că şi avionul fusese până la urmă doborât, nu putea constitui decât o prea slabă consolare pentru constatarea stării pazei portului. Atmosfera era sumbră, şi trupele demoralizate. Retragerea de pe spații de sute de kilometri şi chiar de pe teritoriul național, părăsirea tuturor porturilor inamice cucerite, bombardamentele aeriene masive ale puterilor aliate, creaseră o situație militară

grea şi aproape fără ieşire, ducând şi la o criză generală de încredere, combinată cu o situație economică din ce în ce mai gravă.

Amiralul D., comandantul flotei stătea cu capul în mâini în biroul său de la bordul crucişătorului navă-amiral, în timp ce telegramele se îngrămădeau pe biroul său, iar semnalizatoarele optice, în pofida oricărei reguli de securitate aeriană, continuau să transmită cu febrilitate. Format la şcoala aspră a rigorilor militare, amiralul D. urmase liceul militar de opt ani (cam din actuala clasă a V-a primară până la maturitate), făcuse şcoala de ofițeri de marină şi armata timp de patru ani, navigase alți nouă, după care fusese trimis la academia navală din Anglia şi la o specializare în Italia. Recepționase apoi câteva din navele construite acolo, şi rigoarea absolută de care dăduse dovadă în şantierele italiene din Livorno şi Genua, îi aduseseră faima de „cerber" şi de „incoruptibil" printre constructorii de nave italieni, şi de inflexibil printre ofițerii subalterni. Contraamiral la patruzeci de ani, amiral la patruzeci şi cinci fusese numit apoi comandantul flotei în guvernul de tehnicieni care preluase conducerea țării la izbucnirea războiului.

Marțial, distant, precis ca un ceasornic, foarte bun administrator, marinar de cursă lungă, amiralul pusese de fapt stăpânire cu flota sa, numeric atât de redusă, pe toată Marea Interioară, în care inamicul, în fapt nu mai îndrăznea să iasă. Şi acum, în urma repetatelor şi consistentelor înfrângeri de pe uscat, trebuia să-şi retragă navele, să organizeze transportul de convoiuri cu nave militare de însoțire, într-o mare care devenea pe zi ce trece tot mai mult a inamicului, flota lui fiind redusă de fapt la un fel de serviciu în garnizoană şi departament de transporturi local, până la peninsula Munților Verzi. Deşi extrem de obosit, amiralul îşi ridică fruntea cerând ultimele radiograme. Chiar când era furios îşi păstra calmul învățat de la englezi, lucru rar la popoarele peninsulare cu origine pe jumătate latină; se spunea că avea o adevărată morgă britanică, un calm olimpian, şi o politețe glacială. Mai curând tăcut, meditativ, hotărât fără a fi ostentativ, politicos până la a fi imperturbabil, cu o natură mai curând meditativă, amiralul impunea prin înțelepciunea hotărârilor, prin repeziciunea acțiunilor, prin perseverența şi meticulozitatea de care dădea dovadă. În lupta de la Marea Putredă trecuse la reflux cu navele prin ape de mică adâncime, atacându-l pe inamic chiar în porturile de instrucție ale unităților urmărite, nu se sfiise să-i dea inamicului iluzia că se retrage, practic fugind, în timp ce în larg acesta era aşteptat de cele două nave mari ale amiralului însoțite de escortele lor mai mobile, precum şi de cele trei submarine pe care le avea. De atunci flota inamică se retrăsese în spatele unor complicate instalații de apărare de coastă. Înaintarea trupelor de uscat proprii dăduse lovituri grele acestor dispozitive, condamnând flota inamică la fugă; câteva nave se sabordaseră, una sau două fuseseră capturate. Iar acum, totul se întorcea împotriva amiralului. Ultimele ştiri primite erau de-a dreptul catastrofale; căderea a două capitale provinciale, spargerea frontului, retragerea armatei de uscat cu încă două sute de kilometri, pierderea a zeci de mii de militari, părăsirea în grabă a peninsulei Munților Verzi şi închiderea flotei în portul militar, practic asediat de pe mare şi acum şi de pe uscat de către fostul inamic, pe care posturile de radio civile îl indicau ca pe viitorul aliat. Flota nu primise încă nici un ordin precis, iar amiralul cunoştea prea multe cazuri ale unor ofițeri inferiori sau chiar superiori .judecați şi nu rareori condamnați de către tribunalele militare, pentru că se retrăseseră sau îşi schimbaseră doar poziția în urma unui ordin primit telefonic sau numai verbal, a cărui paternitate nimeni nu mai vroia să o recunoască, pentru a mai îndrăzni să acționeze din proprie inițiativă... Răsfoia doar cu nelinişte radiogramele primite, pentru ca să întoarcă armele împotriva cui i s-ar fi ordonat, dar, ofițer conştiincios, nici prin minte nu-i trecea să o facă înainte ca ministrul de resort sau Marele Comandament să-i fi dat ordin. Dar ordinul nu venea, în timp ce torpiloarele înălțau unul după altul steagurile albe şi roşii ale ralierii la noua ordine; marina părea să fi fost neglijată, părăsită, ca o entitate fără nume, ca o unitate orfană... Ceea ce amiralul nu ştia însă şi nici nu avea să mai afle vreodată, era faptul că acest ordin nici nu avea să mai vină vreodată; în seara zilei precedente ministrul fusese arestat, iar Marele Comandament nici nu mai exista; la întoarcerea armelor, ofițerii subalterni preluaseră comanda unor batalioane şi chiar a unor regimente, anihilaseră punctele de comandă şi de rezistență ale noului inamic,

iar într-un centru provincial se organizase un alt Comandament General, care nu apucase încă să ia legătura cu Aviația şi Marina. Ofițer conştiincios, amiralul socotea însă că nu poate proceda la întoarcerea armelor fără un ordin precis; nu se împotrivise la schimbarea pavilioanelor torpiloarelor, dar nici nu le încurajase; în schimb dăduse ordine precise de pază pe distrugătoare şi pe nava amiral, sentinelele având ordine clare să tragă dacă cineva ar încerca să le ia în stăpânire cu sila, înainte de sosirea ordinelor. Amiralul cerea prin repetate radiograme ordine clare, iar soartei o noapte de răgaz. Nu a primit însă nici una, nici pe cealaltă. În zori, agenții s-au apropiat pe ascuns de distrugătoare, încercând să urce pe cele mai apropiate de țărm; sentinelele au tras, ucigând câțiva agenți, până când micile ambarcațiuni ce-i purtau s-au retras. Pe urmă, la ivirea clară a zorilor, torpiloarele şi-au întors provele cu tuburile lans-torpile către distrugătoare, amenințându-i pe foştii lor camarazi; şalupe rapide s-au îndreptat către distrugătoare, aducându-i din nou pe agenți şi echipe voluntare de marinari din flotă. Distrugătoarele nu aveau ordin să deschidă focul cu tunurile. Marinarii sosiți s-au suit pe punte şi n-au mai luat în seamă somațiile sentinelelor, care au tras din nou; înfuriați, noii veniți au deschis focul cu câteva automate, îndreptându-se apoi spre nava amiral. Amiralului i s-au adus la cunoştință noile evenimente, şi el a cerut noilor veniți să aibă răbdare până dimineața, când socotea el, vor sosi, probabil, noile ordine. Marinarii şi agenții nou sosiți nu aveau însă nici răbdare, nici nu doreau să temporizeze; poate că îşi aveau propriile lor ordine, numai de ei ştiute; poate că acționau după un plan, cine ar putea spune astăzi, după patruzeci de ani de la evenimente ? Câțiva ofițeri superiori au fost arestați, câteva execuții sumare au avut loc, sub febra momentului, câțiva comandanți de navă au ridicat din proprie inițiativă sau poate numai sub impulsul momentului, steagurile albe şi roşii; toți ştiau însă că, până la urmă, tonul îl va da nava amiral, cu deplasamentul ei de peste zece mii de tone, cu armamentul ei formidabil, cu mijloacele ei de comunicație prin care va afla tot ce trebuia aflat pentru a se acționa în conformitate cu imperativele împrejurărilor. Între timp, şalupele, în care luaseră loc câțiva agenți însoțiți de câțiva marinari; unul din micile vase de însoțire din port, ca şi o vedetă rapidă ce purta un ofițer superior (care cerea lămuriri), se îndreptau spre nava amiral. Pe puntea acesteia, sentinelele înarmate cu arme simple cu tragere foc cu foc, făceau de pază, având doar consemnul să nu lase pe nimeni să urce pe vas până la clarificarea ordinelor. După ce au permis urcarea pe vas a ofițerului superior şi vedeta s-a întors, sentinelele s-au opus urcării agenților însoțiți de marinarii raliați. S-au schimbat focuri de armă, dar agenții aveau arme automate care au decis în favoarea lor rezultatul scurtei lupte. Nu se va şti niciodată exact ce s-a întâmplat acolo; în rapoartele întocmite abia la vreo jumătate de an după aceste întâmplări, se afirmă doar că agenții nu au putut pune stăpânire pe vas, fiind alungați de paza puternică a vasului; că un număr de sentinele au fost ucise cu această ocazie, iar amiralul, primind în fine ordinul de întoarcere a armelor şi fiind acuzat că oamenii au fost ucişi din vina lui, s-ar fi sinucis; o imagine relativ romantică a lucrurilor îl prezenta pe amiral la postul de comandă, cu pistolul la tâmplă, cuprins de remuşcări la auzul veştii morții sentinelelor, pe care şi-o reproşa. O altă versiune afirmă că agenții au arestat pe navă un număr de ofițeri superiori, iar amiralul ar fi fost ,,sinucis''. A existat şi o versiune populară a lucrurilor; poporul portului, revoltat de întârzierea inadmisibilă a ralierii la entuziasmul popular a flotei maritime militare către noul aliat fost inamic!, ar fi făcut dreptate, trimițându-l la judecata populară pe amiral, ca şi pe câțiva comandanți de navă. Un număr de ani după aceea, în dosarul fiului fostului amiral, se mai putea încă citi mențiunea: ,,Nu va putea ocupa posturi de răspundere sau posturi de conducere''. Fost ofițer de marină, fiul amiralului a devenit inginer specializat în construcții de maşini, şi, în mod natural, constructor de nave de mare tonaj în noile mari şantiere construite între timp în porturile naționale. Cincisprezece ani mai târziu, i se întocmea un nou dosar, pentru trimitere la doctorat în construcții navale. Umbra trecuse.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, la Piatra Neamț, august 1982, pornind de la dramatice întâmplări reale ale flotei noastre militare din Marea Neagră în august 1944.

O CONVORBIRE LA MUZEUL OPEREI

Fusesem invitați la directorul Muzeului Operei Române. Erau acolo spade purtate de cântăreți celebri, costumele de epocă ale diferitelor primadone, fotografii ale scenelor montate de regizori faimoşi, imagini ale decorurilor gândite de scenografi de renume, recuzite imitând pietrele scumpe, şaluri şi iatagane din piese orientale, afişe de operă, fotografii-portret ale unor cântăreți de renume internațional, partituri originale, fotografiile îngălbenite de vreme ale unor coruri, baghetele unor dirijori faimoşi, fotografiile melancolice ale unor balerine care au fost, afişele de premieră ale unor spectacole de altădată, o spadă a lui Othello, o batistă a Desdemonei, o noapte a Valpurgiei care striga încă din fotografia orgiei, deznădejdea păcatului. Într-un raft întins pe un întreg perete, o cartotecă imensă mărturisea faptul că directorul muzeului avusese vreme de aproape o jumătate de secol şi rolul de Argus al Operei, selectând, tăind, catalogând şi păstrând tot ce se spusese despre Operă şi artiştii ei, vreme de o viață de om. Pe biroul directorului, un iatagan folosit la montarea spectacolului „Fuga" sau „Noaptea din Serai", nu mai mi-aduc bine aminte. Pe o etajeră, câteva cărți rare, legate în piele. Pe un colț al biroului, volumul de sonete al directorului, autor al cunoscutelor sonete „Tamiris", „Orfeu" şi „Semiramis". Într-un colț, atârnat în cuier, un costum melancolic de epocă din „Rigoletto". Şi parcă prin ceața fumurilor de țigară din vasta încăpere, vedeam venind spre noi personaje din trecutele vremi, martore ale dramelor trecute, îi vedeam pe spectatorii apuselor tragedii, pe eroinele care ridicau sala într-un elan frenetic, plânsul eroilor acoperit într-un târziu de aplauzele publicului care parcă se trezea dintr-un vis, jalea Margaretei lui Gounod, lebedele plutind peste zările slave din opera lui Ceaikowski, exotismul Indochinei franceze din Lakmé, măreția Aidei lui Verdi, drama Traviatei şi farmecul delicat al Chopinianei...

Pe birou, un model de avion IAR-22, foarte exact redat, o elice în miniatură şi câteva trofee, primite ca premii în concursuri aviatice; m-am întrebat mirat: oare vreunul din cântăreții Operei Române fusese... aviator?! Observându-mi privirea mirată, unul din prietenii de față îmi spuse: „Nu ştiați că directorul muzeului operei, înainte de a fi un susținător entuziast al Operei Române, a fost aviator?" ... „Şi a zburat cu avionul de vânătoare IAR-22, a luptat în război, după ce a dobândit în diferite concursuri toate aceste trofee ?" m-am mirat eu. „Dar, a fost şi doborât cu avionul, a căzut prizonier şi a evadat din prizonierat, faptă pentru care a fost şi avansat căpitan la 25 de ani, şi"... „Si a mai căzut odată cu avionul şi a rămas fără o parte din laba piciorului drept, şi merge cu cârja asta" completă directorul muzeului cu ironie, arătându-mi un baston de abanos cu mâner de fildeş, cu care eu crezusem până atunci că doar se fandosea, ca să facă pe interesantul, deşi avea lipsă aproape o jumătate din laba unui picior, fostul aviator nu şchiopăta! „... Şi... chiar ați doborât avioane inamice, ați bombardat şi mitraliat oamenii la sol, ați...". „Dacă am ucis oameni? Cred din păcate că da, pentru că aşa e la război, deşi nici eu nu ştiu bine nici câți, nici când... În afară de cele trei victorii sigure de pe frontul din vest, omologate după înregistrările pe film... Dacă nu-i doboram eu, m-ar fi doborât ei pe mine, şi dacă toți lăsam lucrurile aşa, țara ar fi ajuns doar o colonie a unor puteri străine...". „Dar credeți oare că un om, indiferent în numele căror principii, indiferent în numele căror „legi" sau imperative, are dreptul să ucidă, indiferent pe cine şi când" îl întrerupsese unul din prietenii noştri comuni, adept convins al nonviolenței, inamic declarat al războiului (ai oricărui fel de război), şi membru al tuturor mişcărilor de genul „Pacea mondială", „Pace acum!", „Faceți dragoste nu război", „Mişcarea pentru avântul non-violenței" etc. „Este adevărat că o crimă rămâne totdeauna crimă, indiferent în numele căror principii a fost comisă", îi răspunsese calm fostul pilot. „A fost scris: să nu ucizi! Dar dacă o asemenea faptă este sau nu condamnabilă, asta este cu totul altă problemă", continuă el. „Cum adică?" îi ceru lămuriri preopinentul. „Iată, ca să vă lămuresc, am să vă povestesc o întâmplare din copilăria mea, asta, numai dacă o să-mi dați voie", continuă directorul-poet, fost pilot de vânătoare şi admirator entuziast al muzicii de operă. „Aveam vreo doisprezece

ani, sau poate anişori, dacă vreți, şi eram şi eu un copil zburdalnic ca atâția de la poalele munților Bucovinei; de la noi începeau pădurile Dornelor şi tot de la noi la vale, începeau obcinile scăldate în acea lumină azurie de basm pictată de maeştrii Voronețului; eram şi eu un copil care săruta mâna tatei şi a preotului, căci aşa apucasem, şi învățam carte cu sârg să mă fac aviator, căci aşa mi se spusese, că numai păsările şi aviatorii zboară în albastrul cerului şi prind mai multă lumină, căci sunt mai aproape de soare. Altfel eram un copii cuminte, şi spre deosebire de mulți copii de la țară, îmi plăcea să merg la şcoală, deşi cei de acasă ar fi preferat să mă duc mai bine cu vaca. Locuiam pe atunci puțin în afara satului, căci bunicul meu fusese pădurar şi avusese casa în pădure, spre Dorna; mai pe urmă satul venise spre noi, dar casa noastră rămăsese totuşi în pădure, deşi mai aproape de sat, decât înainte. Pădurea se întindea cale de câteva ceasuri peste coline, după care începea Muntele, cu stânci şi alte păduri, veşnic verzi, cu pâraiele şi animalele lui, cu norii şi cu cerul lui veşnic schimbător, într-o lume a înălțimii, a soarelui şi a ploilor. Într-o margine a pădurii, pe o colină se întindeau încă ruinele romantice ale unei vechi întăriturii sau cetăți medievale sau poate şi mai vechi, din care se păstrau încă un vechi turn, câteva ziduri, şi o fântână destul de largă şi adâncă, alimentată probabil de vreun izvor subteran, odată ce-şi păstrase încă apa bună de băut şi după atâtea sute de ani de la săparea ei, şi era folosită încă de oamenii care mergeau spre pădurea de sub munte, după lemne. Se spunea că pe la ruine ar fi stafii, iar sub ziduri ar fi ascunsă o comoară; mulți afirmaseră că văzuseră flăcări jucând pe ziduri, acolo unde chiteau ei că va fi fiind comoara; alții vorbeau de o apariție albă a unei domnițe închise şi moartă în turn, pentru că s-ar fi iubit cu un flăcău de rând. Umblau multe poveşti şi eresuri, iar oamenii vorbeau vrute şi nevrute, că istoriile erau vechi în acele părți de lume, iar oamenii aveau graiul dulce al plaiurilor şi pădurilor bucovinene şi nu se scumpeau la vorbă.

Într-o seară, numai că mă cheamă alde Mihăiță şi Ionuț să mergem după comoară, că ar fi ştiind ei unde să săpăm, la fântâna veche. Ne-am luat noi un hârleț ca să săpăm cu rândul, un cuțit, că ne era frică de rău de om, nu de fiare, şi un capăt de luminare, ca să o aprindem dacă vom socoti că e nevoie. „Măi, Gheorghieş, îmi ziceau ei cu viclenie, tu eşti ăl mai bun din clasă, de te laudă mereu şi dom' învățător şi dom' părintele; aşa că drept îi să ai şi tu partea ta de comoară, chit că am ghicit-o noi; că şi tu o să ne ajuți pe urmă". Aşa că, ce mai vorbă, m-am dus cu cei pe care-i socoteam prieteni. După cale de un ceas şi mai bine de mers, ajungem noi „la cetate" cum îi ziceam, ocolim şi dăm spre fântână; într-astă vreme se-nnoptase bine, şi abia ne mai vedeam. O lună bolnavă lumina copacii ca într-o jele de lume, iar sub copaci, beznă. Când, simt că mă apucă, sau mai bine zis, mă înşfacă Mihăiță şi după el Ionuț, într-o strânsoare ca o menghină. „Ce faceți ?" le-am strigat. „Ne-am săturat de aerele tale!" mi-a strigat Mihăiță. „Ne-am săturat să te tot dea de igzemplu dom' învățător! Uite, zice, vine din pădure, da' învață mai ghini ca voi, ăştia de lângă şcoală! Nici părinții nu ne mai lasă-n pace! Nu ne iertau că tu înveți, şi ai să fii aviator, şi că noi n-o să fim nimic! Aşa e Ionuț?" a mai strigat el cu obidă. „D'aia ne-am 'otărât să terminăm cu tine!". „Ce faceți?! Ați înnebunit?!" am strigat, luptându-mă, în timp ce ei mă târau cu sila spre fântână. Singuri, îi puteam birui pe oricare dintre ei, şi ei ştiau asta. Pe amândoi deodată însă, ba. M-am opintit în ghidul fântânii. Norocul meu că era înalt şi m-aia proptit bine cu picioarele. Nu ştiu cât ne-am luptat, că eu mă opinteam cu frica morții, dar mândria nu-mi dădea glas să strig, şi pe urmă, ştiam că dacă oamenii ți-au pus gând rău, strigi degeaba. Ne luptam în tăcere, ei având avantajul puterii, eu pe al agilității. De două ori le-am scăpat din mâini şi am vrut să fug, dar m-au prins din nou. Pe urmă, am obosit cu toții... „Şi v-ați întors în sat, nu?" întrebă adeptul non-violenței. „Aşi!". Obosiți cum eram, îl aud pe Mihăiță că zice înfundat către Ionuț: „Dacă nu se dă prins, să-l gâtuim mai întâi, apoi. să-l aruncăm în fântână;" şi m-a apucat de gât, într-o cravaşă câinească şi fără scăpare, în timp ce Ionuț mă ținea de mâini, lipit de fântână. După un timp am simțit ca un leşin; în mine se făcuse o linişte adâncă, în care parcă băteau clopote... şi m-am trezit în apa rece a fântânii, la şapte-opt metri mai jos, în timp ce pe marginea de piatră a acesteia se conturau în lumina lunii chipurile foştilor mei prieteni". „Şi v-au aruncat în fântână? Dacă mureați?!" se miră unul din convivi. „Chiar

credeți că ei urmăreau altceva?!" se miră fostul pilot. „Şi cum ați scăpat?". „Iată, spuse directorul, fostul aviator, minune a fost, că pentru mine altceva nu pot zice că a fost, că am simțit curentul apei care trecea prin fântână, căci de fapt fântână era alimentată doar de un pârâu care trecea pe sub pământ. şi m-am aciuit sub o bortă care se făcea într-o parte a peretelui fântânii. Am tăcut mâlc, ca să creadă cei de sus că m-au terminat. Borta fiind în pământ nu se vedea de sus, aşa că, după o vreme, duşmanii mei au crezut că am pierit şi s-au dus". „Si pe urmă?" întrebă un amic. „Pe urmă, numai eu ştiu cum m-am ținut până dimineața. Norocul meu, şi tot minune cred că a fost, că apa nu era mult mai adâncă decât eu înalt şi mă mai sprijineam cu picioarele de fund, în timp ce înghețam, deşi eram în miezul verii... Pe urmă a venit un om, ce nici nu era de la noi din sat, şi când a băgat ciutura, m-am agățat de ea; când am strigat, omul s-a speriat ca de altă arătare, dar până la urmă m-a scos. I-am spus că abia am căzut din nebăgare de seamă în fântână, că nu era adâncă, în timp ce omul îşi tot făcea la cruci şi spunea: „Minune mare... Minune dumnezeiască... Minune mare mi-a fost dat să văd...". M-am târât cum am putut până acasă, unde m-au bruftuit bine pentru că lipsisem noaptea, ca să merg la pădure, după prostii, ziceau ei, bieții... Da' mie îmi era ruşine să le spun că eram tare mândru, şi nu-mi venea la socoteală că mă biruise alde Mihăiță...". „Şi chiar au încercat să vă omoare?" se miră pacifistul nostru prieten. „Nu numai că au încercat, dar ei credeau că au şi făcut-o, şi în sinea lor se şi mândreau cu asta!". „Nu se poate!". „Ba se poate, vezi bine că se poate, dovadă că s-a putut să mă arunce, pe jumătate sufocat, în fântână! Între copii se petrec uneori lucruri de neînchipuit, şi pe care copiii, fie de frică unora dintre ei, fie de ruşine sau din mândrie, sau din falsul sentiment de „a nu trăda" nu le spun niciodată celor mari". „Şi ați lăsat lucrurile aşa?" se miră unul din conlocutori. „O vreme, da. îmi era ruşine, îmi era şi frică, eram şi mândru; când mă întorceam de la şcoală, treceam prin pădure, dar mă uitam cu grijă să nu fiu urmărit; când m-au văzut la şcoală, Mihăiță mi-a spus printre dinți arătându-mi un cuțit: „Nu ştiu cum de-ai scăpat, da' dacă spui cuiva, te junghii ca pe porc...". Nu-mi era mie frică de el, da' vroiam să mă răzbun, ca să ştie şi el ce e frica de moarte...". „Chiar doreați să vă răzbunați?" îl chestiona pacifistul cu orice preț. „La început, o, da! Mai pe urmă...". „Şi ce s-a mai întâmplat?". „Vreo jumătate de an, nimic; pe urmă a venit primăvara, şi eu, fiul pădurii, aduceam la şcoală fel de fel de nimicuri... Fel de fel de pietre, broaşte, peşti şi flori, apoi frunze şi, când le-a venit vremea lor, fructe şi pui de păsări... Pe urmă a venit din nou vara, şi Ionuț tot ar fi vrut să-i dau şi lui pui de păsări, că eu ştiam să întind lațuri, şi să-1 duc la smeuriş, da' eu tăceam ca melcul... Doar Steluței îi spusesem pe unde se merge, şi fusese de câteva ori cu mine, da' eu doar ochii îi aveam pe ea, că eram copii curați... Mă bătea însă gândul să mă răzbun...". „Aveați oare dreptul?" se gândi cu glas tare adeptul „non-violenței". „Cum?! Când ei, şi mai cu orbire Mihăiță, mă condamnaseră la moarte doar pe invidie, şi mă uciseseră – după legea lor, eu nu aveam dreptul să mă răzbun?" se gândi cu glas tare şi aviatorul. „Moral, din punctul de vedere al celei mai înalte morale umane, nu!" răspunse pacifistul. „Vezi dumneata, pe vremea aceea nu mă gândeam eu la cea mai înaltă morală„ umană... Tot ce doream era să mă răzbun, aşa ca până la urmă l-am momit pe Ionuț, gândind că după aceea o să mă răfuiesc eu şi cu Mihăiță...". „Cum adică, l-ați momit?" întrebă Dinu. „Adică l-am momit că ştiu unde se ascund nişte cățelandrii de vulpe! Acuma dumneavoastră ştiți că vizuina vulpii are mai multe ieşiri, şi cu nici un chip nu poți prinde o vulpe la vizuină, şi cu atât mai puțin să-i iei puii... Numai foarte, foarte rar se poate întâmpla una ca asta, şi numai dacă ai câini buni şi un pădurar bun cunoscător al locurilor... Da' Mihăiță era prost, aşa că m-a crezut; odată în pădure, l-am biruit uşor, pe urmă l-am ținut aşa cum mă ținuse şi el pe mine la fântână, l-am legat mai întâi de mâini cu sfoara pe care o adusesem, pe urmă, am mai scos altă sfoară şi l-am legat de un fag... Ionuț plângea şi mă ruga să-i dau drumul, dar eu îmi aduceam aminte cum mă ținuse în timp ce mă gătuise Mihăiță, şi apoi mă aruncaseră în fântână, ca să mor acolo neştiut, să creadă lumea că m-am înecat din nebăgare se seamă... şi inima mi se încrâncena, şi îmi era şi milă, da' şi silă de el, şi l-am legat şi l-am lăsat acolo...". „Bine, dar putea să moară de frică, putea să-1 sfâşie vreo fiară, putea să se sleiască de foame, de frig şi de zbucium" strigă Pavel Surianu, muzicologul. „Putea" să piară de toate mult şi bine, eu mă

socoteam în dreptul meu! Era aşa, spre seară; abia a doua zi m-am dus prin sat şi am dat o raită şi pe la casele lui Ionuț. Erau cu toții speriați, dar eu mă ascundeam, aşa că nimeni nu m-a întrebat ceva. Pe mirişte l-am întâlnit pe Mihăiță, care acuma umbla cu un cuțit finlandez, şi mă pândea. ,,Stai, mă!'' mi-a strigat... ,,Aruncă cuțitu' şi vino la luptă dreaptă!'' i-am strigat şi eu. ,,Ba o s-o arunc pe mă-ta!'' mi-a strigat el batjocoritor, aținându-mi calea. Mihăiță se făcuse mai gros, se împlinise, dar era tot otova, aşa că nici la luptă, nici la fugă nu mă putea întrece. L-am ocolit în fugă, dar el nu a aruncat cu cuțitul după mine, cum crezusem , pentru că odată dezarmat, să mă întorc roată şi să-l prind înainte de a apuca să-şi regăsească cuțitul. M-a privit numai cu ochi răi şi mi-a strigat ,,Las» că te prind eu!'' şi a sticlit spre mine lama cuțitului. ,,Şi Ionuț?* întrebă Dinu. ,,Ce s-a întâmplat cu Ionuț?''. ,,Ei, a doua zi tot satul îl căuta pe Ionuț. Îl ținusem legat două nopți şi o zi; mă înspăimântasem şi eu, gândind că l-ar fi apucat vreo fiară; aşa-i trebuie! mă încrâncenam. Dar apoi mă apuca mila. ,,Că tare-i prostuț!'' mă gândeam. Spre seara celei de a doua zile, m-am dus şi l-am dezlegat; arăta sfârşit, nemâncat şi speriat cum era, sleit de nesomn, şi mai ales de sete. L-am scos din pădure de mână; mergea ca în somn, iar eu mă bucuram în sinea mea că nu se întâmplase mai rău; a zăcut bolnav aşa vreo lună, pe urma a rămas ca speriat multă vreme. Nici măcar n-a putut să mai spună acasă ce i se întâmplase! Poate că ceva îl speriase tare cât fusese legat; fiind vară, şi el în picioare, lupii nu atacă omul; dar el auzise mişunând jivinele şi-l speriase pe vecie ,,groaza morții''. În orice caz, după această întâmplare a rămas speriat multă vreme, şi nici om întreg nu s-a mai făcut vreodată! Ceva îl speriase, poate pe viață, în pădure...''.

,,Şi cu celălalt, cu Mihăiță? Ai lăsat-o moartă, nu-i aşa directore?'' îl întrebă doctorul Justin, fostul lui coleg de şcoală. ,,O vreme, da, mă gândeam că o viață valorează cât o alta, şi, de fapt, sperietura trasă până la urmă cu Ionuț,, când îmi dădusem seama ce putea să i se întâmple, îmi fusese destul; aşa că, de fapt, deşi nu-l puteam vedea în ochi pe Mihăiță, mă abțineam să mă mai gândesc la răzbunare...''. ,,Aşa că până la urmă nu v-ați mai răzbunat pe Mihăiță!'' interveni pacifistul. ,,Ba nu, din păcate! M-am răzbunat şi încă crunt de tot, dar tot el şi-a căutat-o cu lumânarea!'' spuse fostul aviator. ,,Cum aşa?'' se miră Dinu. ,,Uite cum, domnule arhitect-scenograf, continuă directorul muzeului. ,,Trecuseră mai mulți ani; terminasem cu bine cele şapte clase, apoi încă două, şi cu bruma asta de carte fusesem primit elev-aviator supleant, adică, de fapt, un fel de copil de trupă pe aeroport, cu condiția completării studiilor. Adevărul este că, pe vremea aceea oamenilor le era încă frică de avioane; nu-i vorbă că erau ele şi cu mult mai periculoase decât acuma; de multe ori cădeau mulți aviatori tineri plătind cu viața dezvoltarea aviației; pe de altă parte, tineri care să reziste la condițiile cerute unui viitor pilot, ca rezistență fizică şi nervoasă, viteză a reflexelor, echilibru psihic, nu găseai chiar cu uşurință. Iată de ce se angajau un număr de tineri de 17-19 ani ca să se familiarizeze cu viitoarea lor profesiune. Între timp, lucrau pe aeroport tot ce li se dădea să facă, de la curățatul W.C.-urilor şi până la curățirea cizmelor subofițerilor şi maiştrilor de aviație. Fiind copil sărman, de la țară, am găsit şi destule brute gata să-mi care pumni, dar şi destui maiştri cumsecade, care în amintirea tinereții lor la fel de grele, mă ajutau cât le stătea în putere. Seara mergeam la şcoală şi făceam un soi de cursuri de completare a primelor patru clase de liceu. Dimineața făceam instrucție militară, curățenie şi din când în când ne apropiam, de la distanță, de avioane. Primul meu salt cu paraşuta n-am să-l uit cât oi trăi, fiindcă după ce m-a întrebat zâmbind: ,,Pân' la cât numeri înainte de a trage inelul de siguranță?'' şi mă pregăteam să răspund ,,Zece'', m-am pomenit întors cu spatele la ,,instructor'' şi ce mai grozavă izbitură pe care am primit-o în viața mea în spate, m-a aruncat în vid. Am mai urmat şi nişte cursuri de autoapărare, ceea ce mi-a prins grozav de bine mai târziu, am fost de câteva ori la trageri, şi iată cum eu, copil sărman de la țară, dar îndrăgostit de avioane, am reuşit ca, înainte de al doilea război mondial, după zece ani de armată ,,la cataramă'', cum i se spunea pe atunci, să învăț să pilotez un avion de vânătoare... Abia mai pe urmă am reuşit să termin liceul, şi în timpul războiului am fost promovat ofițer''. ,,Dar cu Mihăiță ce s-a mai întâmplat?'' întrebă curios Dinu. ,,Ce să se întâmple, a avut ce a meritat; l-am evitat, cum se spune acum, cât am putut, adică am fugit de el câțiva ani, căci ştiam că e cuțitar, şi problema s-ar fi pus ,,care pe care''. Tot satul îl socotea cel mai puternic flăcău din

sat; cei mai mulți se temeau de el, şi, la adăpostul acestei frici, Mihai credea că poate să-şi permită orice abuz. Venisem deci, în sat, după primii mei doi ani de armată şi primele luni trăite pe aeroport; făcusem deja ceva instrucție, incluzând şi „lupta de autoapărare individuală" cum i se spunea, ocazie cu care mâncasem şi destulă bătaie de la instructori, spălasem la W.C.-uri de mă săturasem şi curățisem piese de ulei pentru cinci ucenici, făcusem de planton şi de serviciu la bucătărie până adormisem la masa de prânz, dar nu mă dădusem bătut; voiam să fiu pilot! În satul nostru nimeni nu fusese nici măcar mecanic şi aveam o uniformă nouă pe mine, cu însemne albastre, nişte pantaloni strânşi pe corp, tunica elevilor aviatori, capela forțelor aeriene şi nişte ghete semi-cizmă speciale, pe care mi le dăduse special pentru ocazia asta maistrul meu instructor, care ținea la mine, pentru că vedea că vreau să învăț, şi care şi el fusese copil de țăran, care cu greu îşi croise drum... Tot la Steluța, care mi-a devenit nevastă, țineam, şi stăteam cu câțiva tineri în drum, lângă troița de la răscruce, mândrindu-mă cu hainele mele albastre şi, de fapt pândind momentul când Steluța va ieşi din casă. Din capul uliței apăru atunci Mihai, care se uită batjocoritor la grupul nostru. „Uite-l şi pe ăsta, curcanu' lu' peşte, ce se mai fandoseşte ca o găină beată" îmi aruncă el în trecere, „las' că mă duc eu să-ți aduc ce-ți trebuie ție!" a mai zis şi a plecat brusc întorcându-ne spatele. Nu i-am răspuns la ocară, socotind că un viitor aviator este deasupra acestor jigniri mărunte. În ăs' timp apăru şi Steluța, față de care mă simțeam alt om. Bucuria revederii, dragostea născândă, fericirea de a fi acasă se împleti ca într-o vrajă, încălzind un vis pe care abia îndrăzneam să-l sper. şi atunci apăru Mihai, cu un chip ce nu prevestea nimic bun. Băieții care erau cu noi, au plecat care încotro; Mihai era temut. „Ce te uiți, bă, aşa la ea?! Că tot a mea o să fie!" mi-a strigat el. „Asta, o să mai vedem", i-am răspuns; „Să aleagă ea!". „Ce, te ții mândră că se uită curcanu' ăsta după tine?" i-a spus el Steluței, apucând-o de mână. „Las-o în pace!" i-am spus făcând un pas spre el. „O las, că am mai întâi o socoteală cu tine!" mi-a spus el. „Uite, am aici ceva pentru tine!" a mai spus, şi am văzut țâşnind în mâna lui un stilet argintiu, lung şi subțire cu care a încercat să mă lovească în burtă. Am fentat fulgerător, aşa cum învățasem la apărarea individuală. Cred că asta mi-a salvat viața. Sigur de el, Mihai mă amenință din nou cu stiletul, provocându-mă: „Hai, laşule, arată-i Steluței cât eşti de grozav! Eşti doar un curcan bun de tăiat, asta eşti!" mai îmi aruncă el, amenințându-mă din nou cu cuțitul. Eram complet neînarmat (ce primejdie să mă pândească în satul meu?!) aşa că singura mea apărare putea să constea numai din eschivări şi retrageri succesive. Steluța se dăduse la o parte țipând după ajutor, dar nimeni nu se grăbea să alerge. Sigur pe el, Mihai se apropia de mine din ce în ce, amenințându-mă tot mai de aproape; voia să-şi ofere plăcerea de a mă „cresta", adică de a mă răni fără să mă ucidă. „Prin uniforma asta frumoasă a ta am să te crestez", îmi spunea cu răutate, sigur se el, lovind la nivelul pântecului şi silindu-mă să mă retrag, spre batjocura Steluței. Siguranța asta de sine l-a pierdut. În clipa când am ajuns la gard, am ştiut că nu mai am unde să mă retrag; gândul că „voi fi crestat", sau poate chiar ucis, mă înnebunea, dar mai presus de toate mă înfuria cumplit. şi în clipa când cuțitul lui Mihai se apropia ultima oară de mine la mai puțin de doi metri, am recurs la o lovitură disperată; cu bocancul drept i-am smuls din mână cuțitul, cu cel sting, l-am atins groaznic la testicule. Mihai era voinic, a suportat lovitura şi s-a repezit la mine; asta la pierdut; l-am izbit din nou în testicule, silindu-l să dea înapoi. Apoi l-am izbit din nou până a căzut. învățasem că în asemenea cazuri o lovitură cu bocancul în falcă tranşează „bătălia". I-am aplicat-o fără să ezit, lovindu-l să zacă în praful drumului, ca pe un câine turbat. „Şi pe urmă?" întrebă Dinu. „Pe urmă ... nimic! Pe Mihai l-au dus la toți doctorii din Suceava, din Iaşi şi de mai ştiu eu unde, că ai lui aveau bani, dar nu aveau minte. Nici un doctor nu i-a mai putut reda bărbăție. A rămas aşa până când a murit, după război, când aduna grenade rămase neexplodate şi una i-a explodat în mâini; acasă la el s-a găsit un întreg arsenal!". „Şi Steluța?" întrebă arhitectul. „Cu Steluța m-am căsătorit în timpul războiului, într-un concediu; m-a îngrijit ca o sfântă când am venit bolnav de pe front, şi mi-a dăruit o fetiță. Cam asta e tot!". „Şi tot mai credeți că aveați dreptul să vă răzbunați?" insistă adeptul „non-violenței cu orice preț". „Ce să vă răspund la întrebarea asta repetată?" îi răspunse fostul pilot. „Pe front, fără să vreau şi fără să-mi fi făcut vreodată ceva, am ucis oameni

mitraliindu-i din avion, sau bombardându-i; probabil că nimic nu scuză distrugerea unei fiinţe umane; dar războiul îşi are legile lui crunte, şi nu o discuţie o să schimbe aceste realităţi, socotite şi internaţional, atât de dure. De Ionuţ mi-a părut până în cele din urmă, rău; era doar un prost. Dar de Mihai nu am de ce să-mi pară rău. Am fugit de el, şi cred că nimeni nu-mi poate nega dreptul de legitimă apărare! Poate că a mai fost şi Steluţa... şi cine m-ar putea condamna că o iubeam? Puteam eu oare, aveam dreptul să o las pe mâna unui asemenea monstru? În concluzie cred, mai zise el, că tot aşa cum avem datoria să ne apărăm, avem dreptul la viaţă; a ne apăra acest drept, înseamnă a ne apăra, de fapt, viaţa, iar acest drept este, pe de o parte, şi cea dintâi a noastră datorie. Iar cine se dă înfrânt în această necontenită luptă, nu are decât ceea ce merită: piere!" îşi încheie el povestirea, în timp ce doctorul şi arhitectul aprobau încet, gânditori din cap, iar adeptul non-violenţei cu orice preţ, clătina energic, a negare.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, la Piatra Neamţ, 14 august 1982, după o mărturisire a unui fost pilot ajuns... director la Muzeul Operei!

ISTORIA UNUI NEAM

Ascultă, spuse bătrânul doctor punând mâna pe mâna fiului său, de neamul nostru nu am fost chiar atât de paşnici; am fost străjeri, adică soldaţi ai domnilor Munteniei, haiduci de codru, şi uneori tâlhari, răzvrătiţi împotriva câte unui boier sau zapciu nedrept şi lacom, ciobani de munte, care mergeau cu oile până la Dunăre şi înapoi la munte în fiecare an, însoţitori de chervane, haiduci în Balcani şi în Rhodopi, negustori cu chervanele, de la Viena până la Constantinopol, ofiţeri de oaste şi slujitori ai domnului ţării cu armele şi cu calul.

Bătrânul medic respira greu. Înainte de sfârşit vroia ca măcar unul din fiii săi să cunoască povestea neamului lor, ca povestea să nu se stingă odată cu răsuflarea tot mat obosită a celui ce pierea.

„De neamul nostru ne ţinem că suntem ţânţari, adică români de la Ohrid, care acum e la sârbi; am avut licee româneşti la Bitolia şi la Săruna, adică la Salonic. Neamul nostru era puternic, neam de munteni, ciobani şi agricultori; din munţii noştri, unde era o Vlahie Mare, una Mică şi o Vlahie Neagră, de unde se recrutau cele mai bune trupe bizantine, şi mai apoi româno-bulgare. Despre noi s-a făcut cea mai veche menţiune în limba română, sau străromână. „torna, torna, fratre..." acum o mie patru sute de ani. Aici s-a născut primul stat românesc, al lui Ioniţă şi Petru Assan. Când au venit turcii, au început răscoalele; cel mai mare târg al nostru, Micapolis, sau Misopolis, nu mai ştiu prea bine, a fost ars de atâtea ori, până când nu s-a mai refăcut... Răscoale mari au avut loc mai ales pe vremea lui Mihai Viteazul, când turcii au pârjolit din nou ţinutul... Cine a scăpat cu viaţă, şi-a luat lumea în cap; unii au venit în Ţara Românească şi s-au stabilit în Slăveştii Teleormanului, ca ciobani, de unde au plecat pe urmă la Bucureşti; dar au rămas destui şi în Slăveşti, că şi după două sute de ani tot îşi mai primeau rudele din românii nord-dunăreni. Alţii s-au haiducit, şi treizeci de ani le-au dat de furcă turcilor în Balcani şi în Rhodopi, ca să se răzbune. Erau înţeleşi cu călugării de la mânăstirea Rila, şi acolo turcii n-au ajuns niciodată. Mai pe urmă, rând pe rând, cetele de haiduci au trecut Dunărea în Ţara Românească şi au intrat între slujitorii domneşti, sau făceau straja la chervanale cu marfă care veneau tocmai de la Leipzig (Lipsca), Viena sau Lvov (Lemberg), mergând uneori până la Cetatea Albă (Akerman) sau la Constantinopol (Istambul)... Alţii s-au apucat de ciobănie şi făceau transhumanţa cu anotimpurile, de la munte la Dunăre, ajungând până la Moineşti, în ţinutul Bacăului. Unii s-au apucat de neguţătorie şi a rămas în neam pilda unui frate al bunicului meu, care păzind carele cu peşte cu care venea de la Brăila şi fiind atacat de hoţi, nu s-a predat nici când toţi ceilalţi slujitori şi neguţători s-au supus sau au fugit; l-au omorât acolo, după ce şi el omorâse doi tâlhari pe drumul Galaţiului, şi a mai rămas doar o cruce de piatră spre amintire, după obiceiul pământului ... Erau oameni neînfricaţi aceşti străbuni ai noştri, şi neam de neamul nostru nu a fost slugă ... În schimbul libertăţii lor şi a scutirii de impozite, îl slujeau însă o

lună în fiecare an pe domnul țării cu armele şi calul lor, sau ori de câte ori domnul chema Oastea Țării; de asemenea slujeau în tinerețe trei ani în Oastea permanentă a Țării ... Ultima persoană din neamul nostru venită din sudul Dunării se zice că a fost o fată din Grebena, comună care acum a căzut la greci, care a venit de spaima ciumei după războiul ruso-turc încheiat cu pacea de la Adrianopole, din 1828. Se zice că avea la brâu o centură de piele fină din două fâşii între care erau cusuți douăzeci de galbeni de aur. Şi după obiceiul țânțarilor din neamul nostru, a venit tot la Slăveştii Teleormanului, unde a tras la o vădană care avea un fiu Grigore... Va fi fost acel Grigorie tot neam de țânțar sau doar teleormănean, nu mai ştiu. Şi fiind prins acest Grigorie cu arcanul la oaste, de la horă, după obiceiul vremii, i-a dat fata doi din cei câțiva galbeni cu care venise cusuți în cingătoare, că altă zestre nu mai avea, căci pe Grigorie tare îl îndrăgise. Şi a făcut acest Grigorie masă mare ca să-şi ia adio de la sat şi de la rudenii, căci odată luat la oaste, slabă mai era nădejdea ca să mai vină vreun flăcău înapoi; serviciul dura 12-13 ani, şi uneori, o viață, dacă nu şi-o pierdea pe undeva, cum au pățit atâția. Şi aşa de tare i-a îmbătat Grigorie pe ostaşii care-l păzeau şi pe vagmistru, că el ținea la băutură, că au căzut pe sub mese , iar el s-a dezlegat şi a fugit întins la Bucureşti, unde a vrut să se apuce de neguțătoria de piei, că el asta ştia să facă; iar vagmistrul a rămas să prindă un alt flăcău cu arcanul la oaste, dar în alt sat, unde nu-l cunoşteau oamenii, ceea ce a şi făcut. Negoțul nu i-a mers deloc lui Grigorie, aşa că a lăsat-o pe Ana la Bucureşti, unde o chemase ca să o ia de nevastă, şi a plecat la Bacău, unde s-a apucat de ciobănie – şi a reuşit. Pleca cu oile de la Moineşti la Bălțile Dunării, iar brânza şi lâna le trimetea la Bucureşti, nevestii. Şi aşa, au crescut opt copii, din care au trăit cinci, căci aşa era pe vremea aceea. Unul din aceşti copii a fost bunicul meu, care a ciobănit toată viața lui între Bacău şi Ialomița. Aveau un fel de spăngi, cu care se apărau de lupi, ca o lance nu prea lungă, dar cu vârf de fier, lung cât palma, cu margini atât de tăioase că trebuiau apărate cu o teacă de piele, aveau pumnale, un brâu gros de piele care le apăra mijlocul, şi, uneori, pistoale. Vezi deci că fiii lui erau şi ei obişnuiți cu armele. De la strămoşul nostru, Grigorie din Slăveşti, a rămas în neam obiceiul ca fiul cel mare să se cheme tot Grigorie, şi aşa îl chema şi pe tata, şi aşa îl cheamă şi pe fratele tău mai mare. Eu am fost Alexandru, dar mi-au zis şi Grigorie, ca al doilea nume. Acest Grigorie, deci, tatăl meu, fiind obişnuit, cum spuneam, cu armele, a intrat în slujba domniei şi a ajuns şef de ceată, adică un fel de ofițer de jandarmi. Păzeau trăsurile cu care plecau în Transilvania sau la Viena unele fețe simandicoase; păzeau convoaiele cu marfă ce veneau în Țara Românească din Ardeal, sau din țara nemțească, sau pe cele ce plecau în Turcia. Duceau, daca era nevoie şi poruncă, răvaşe de taină şi, trebuie să-ți spun, uneori mai făceau şi puțină neguțătorie de contrabandă, căci nimeni nu stătea să-i controleze chiar pe oamenii domneşti. Întorcându-se deci acest bunic al tău, fiule, cu chervanele din Transilvania, sau poate de la Viena, pe drumul Oltului şi pe calea Piteştiului şi a Târgoviştei, a nimerit el la o nuntă mare la Slobozia Morii de pe Dâmbovița, pe domeniul prinților Ghica de la Ghergani. Se mărita acolo o anume Anica, fiica unui gospodar din această Slobozie. Tatăl meu era un om la 27-28 de ani, gătit, trecut prin multe pe drumurile lumii, obişnuit cu greul; era înalt, vînjos, cu o privire hotărâtă, cu sprâncene negre, îmbrăcat cu găitane după moda vremii şi înarmat, cu flintă, junghere şi pistoale; fata care se mărita, Anica, era frumoasă, şatenă cu ochii căprui, înaltă şi subțire, dar fată sănătoasă, crescută la țară, fără fasoane şi mofturi. Cum se vor fi înțeles ei atunci, sau dacă vor fi fost înțeleşi mai dinainte, nu mai ştia nimeni, şi nici eu, căci tata a murit când eram încă mic, într-unul din drumurile lui, care nu erau fără primejdie, şi nu a apucat să-mi povestească, iar mama nu vorbea despre asta. Destul că a furat mireasa de la nuntă, şi tata socrul mic când a dat fuga după ei, i-a ajuns abia pe la pădurea Râioasa, spre Tărtăşeşti. Zic unii că tatăl meu ar fi dat un butoi de vin spre băutură flăcăilor, iar ginerele, care era tare mototol şi necopt, s-a îmbătat ca un prost. Iar fata, n-a aşteptat decât un semn, şi s-a suit pe cal lângă tata. Oamenii au văzut, dar au crezut că e doar un moft al miresei. Când tata socru i-a ajuns din urmă, erau deja spre Tărtăşeşti, aproape de Bucureşti; tata socru avea cu el doi slujitori, iar tatăl meu tot doi. Tata socru a tras un foc în aer; tata a oprit şi a tras şi el un foc în aer; pe urmă, a dat unui slujitor două săculețe; într-un săculeț a pus doi galbeni, şi două gloanțe în celălalt, şi i-a trimis vorbă viitorului tată socru

aşa: ,,Dacă alegi galbenii, vii la Bucureşti în Dealu' Spirii în două săptămâni şi facem nunta; întrebi de Grigorie Gherghiescu-Ciobanu în mahalaua Dealu' Spirii, unde toată lumea ne cunoaşte ca boierii Grigorie. Tatălui meu îi zice ,,Ciobanu'', pentru că se ocupă de oi. Fata ți-o plătesc, căci s-ar zice că am furat-o eu, cu toate că era şi voia ei. Zestre nu-mi trebuie; nici pământ; ci doar fata! Iar dacă nu vrei, ia la taica două gloanțe, şi să ştii că mai am! Toate cheltuielile mă privesc pe mine.'' Se zice că tata socru o cântărit pungile, a luat galbenii şi a trimes înapoi punga cu gloanțele, a păstrat şi zestrea, şi pământul, a luat ca preț al fetii cincizeci de galbeni (căci atâta valora atunci o femeie tânără de Valahia la Istambul); iar după două săptămâni au făcut nuntă mare în Dealu' Spirii; din această unire au rezultat zece copii, îşi continuă doctorul povestirea. Al zecelea copil am fost eu, dar numai şase am trăit. Acea Anica a fost buna mea mamă. Trebuie să-ți spun, de altfel, că neamul acesta al mamei mele Anica, era de felul lui din munții Zarandului, din Ardeal. La revoluția lui Avram Iancu din 1848, străbunul nostru Zamfir din partea Anicăi, mama mea, a fost ,,pribun'', adică şef de ceată la răsculați; şi fiind trimis el cu veşti spre Câmpeni, unde era Iancu, a fost prins de honvezii unguri ai generalului Bem când trecea printr-o pădure, şi împuşcat pe loc, căci valahii nu aveau drept de călătorie şi nici să poarte arme, şi l-au acuzat că e răsculat de-al lui Iancu, ceea ce era adevărat, şi face spionaj. Fruntaşii românilor răsculați au fost pe urmă convocați la contele Hatvanyi, acuzați de trădare a patriei ,,Republica Maghiară'', şi omorâți. (,,Ori vă integrați în patria maghiară'', li se spusese, ,,ori focul şi sabia va fi partea voastră!''). În lupta deznădăjduită care a urmat în Zarand, armatele maghiare, mai bine înarmate, i-au decimat pe răsculați. Cei ce au rămas din ceată, împreună cu doamna ,,pribunului'', tot o Anna, nu s-a pierdut cu firea şi au luat drumul pribegiei. Neamul mamei mele, Anica, se trage de la cei doi copii ai Annei, Sanda şi Toma, pe care i-a adus ea pe şeaua calului şi care erau mititei când ceata a trecut munții, luptând în Hațeg şi în Făgăraş cu trupele maghiare şi răzbind prin luptă în Țara Românească. Anna, care lua parte la conducerea cetei, îşi pusese copiii, pe Sanda şi Toma, în două samare, de o parte şi de alta a calului, iar puşca după şa; pe drumuri de munte numai de români ştiute, au trecut apoi şi ei prin munții Făgăraşului şi apoi, în Țara Românească.

În Țara Românească au fost primiți şi s-au aşezat pe moşia prințului Ghica, de la Ghergani, dar nu ca şerbi; ,,Am venit să te slujim cu armele, cu calul şi cu viața! Măria ta! I-a spus Anica prințului, susținută de cei vreo o sută şaptezeci de ardeleni; dar noi nu putem fi robi; aşa că dă-ne o slobozie, Măria Ta, Cere-ne orice, Măria Ta, i-au spus ei prințului, dar nu ne cere să fim robi!''. ,,Veniți peste o săptămână'' le-a spus Ghica, ,,şi-o să vă dau ce cereți.'' După o săptămână, au fost aşezați ca oameni liberi, într-o ,,Slobozie'', pe lângă o moară de pe Dâmbovița; de aici şi numele: Slobozia de la Moară. Probabil că în schimbul loturilor de pământ primite în folosință vor fi făcut şi aceştia serviciul de oameni de arme ai prințului, jandarmi, soldați domneşti sau ceva asemănător, căci şi Ghica a fost într-o vreme domn. Aşa se face însă că în toate acele sate din Dâmbovița ca, Brezoaiele, Slobozia, Poiana şi atâtea şi atâtea altele, bărbații poartă pantaloni de aba (iței) ca în Ardeal, cu aceleaşi modele de ornamente florale ca în Ardeal, țin hore cu strigături, cultivă cartoful, şi aşa mai departe. Aceasta este a doua trăsătură a neamului din care te tragi: Zarandul.

Din partea mamei tale, bunicul tău era din Domneştii Ilfovului, sat de slujitori domneşti cu armele şi cu calul, scutiți de impozite o vreme ca să slujească cu calul şi armele proprii la roşiori. Făceau instrucție trei ani, când erau tineri, se prezentau o lună pe an sau când îi chema domnul la porunca domnească şi slujeau când erau chemați. Fiind aproape de oraş, locuitorii satelor domneşti, care depindeau, cum le spune şi numele, ,,Domneşti'' direct de Domnul țării, făceau slujbă la palatul din Cotroceni, sau în Oastea Țării, fiind în general oameni obişnuiți cu munca câmpului şi creşterea vitelor, dar şi cu meşteşugul armelor, de voie, şi mai ales de nevoile cele multe ale acestui neam. Se spune că atunci când un Ghica a fost numit de turci bey de Samos, şi un răsculat grec a tras în el, unul din gărzile aduse din Slobozia s-a aşezat în calea glonțului şi a fost lovit în locul prințului. Primeau cam douăzeci de hectare sau chiar treizeci ca să se hrănească, aveau dreptul la vânătoare şi pescuit şi la lemn din pădure, şi nici nu plăteau biruri dar slujeau cu armele, cu calul şi cu viața ori de

câte ori le-o cerea Domnia.

Dinspre partea neamului mamei tale, adică a bunicii tale dinspre mamă, suntem pe jumătate sârbi. A patra generație de femei din urmă, adică bunica mamei tale, vorbea, sau cel puțin ştia încă bine sârbeşte. A treia generație mai înțelegea câteva vorbe. Pe urmă obiceiul ca femeile să vorbească sârbeşte între ele aproape s-a pierdut şi mama ta abia mai înțelege câteva cuvinte. Se zice că acest obicei provine din faptul că strămoaşele acestui neam au fost sârboaice get-beget aduse din Serbia acum vreo trei sute de ani şi care au fost luate în căsătorie de locuitorii Mahalalei de la Ghencea, unde erau câteva străzi sau uliție de le zicea chiar „sârbăria" şi vorbeau între ele sârbeşte, ca să nu înțeleagă soții lor ce spun. Iată cum se zice că s-au petrecut lucrurile. Într-o vreme de răzmeriță şi tulburări în Balcani, cam după domnia. lui Mihai Viteazul când s-au ridicat şi strămoşii tăi români macedoneni la răscoală. Fiind nesigure foarte drumurile Nişului şi Sofiei, haraciul din Serbia, ar fi fost trimis prin Țara Românească spre Constantinopole, pentru a evita să cadă în mâinile răsculaților sârbi. Ajungând la Bucureşti, în Mahalaua Izvor – Dealu' Spirii – Ghencea, de unde urmau să ia drumul Giurgiului, ocolind oraşul, care pe atunci avea marginea cam pe la Stadionul Republicii de astăzi, convoiul de căruțe a fost oprit de mahalagii care aveau de plătit o poliță unor hoți de drumul mare care jefuiseră în câteva rânduri mahalaua de la poalele dealurilor cu vii, şi pe care nu-i prinseseră încă pentru a-i trage în țeapă sau spânzura după obiceiurile vremii şi ale pământului. „Ce aveți voi acolo?" întrebaseră mahalagii, oprind convoiul de căruțe. „Câteva baloturi cu marfă... şi câteva butoiaşe cu brânză", mințiseră cei din garda convoiului. Văzând cât de grele erau butoiaşele „cu brânză", mahalagiii au spart unul dintre ele; înăuntru bani! Deci erau tâlhari! au sărit mahalagii. Dacă, spre norocul gărzilor convoiului, nu s-ar fi găsit cineva să cheme oamenii Agiei, adică ai poliției vremii, acolo le-ar fi rămas capetele, căci mahalagii erau mulți, înverşunați şi bine înarmați. Oamenii Agiei erau abili şi iuți; întreg convoiul de căruțe a fost îndreptat spre Agie, unde gărzile din sârbi şi arnăuți, şi oamenii Agiei, adică tot arnăuți, sârbi şi seimeni (adică oameni cu simbrie) şi ce vor mai fi fost, s-au înțeles repede, ca între plugari conaționali. Şi când venea vreo întrebare de la Constantinopol: „A ajuns haraciul din Serbia în Țara Românească, la Bucureşti? se răspundea; „N-am auzit; n-a ajuns!", căci ei se înțeleseseră şi împărțiseră banii între ei, după care oamenii se împrăştiaseră care încotro, dar cei mai mulți se aşezară la Bucureşti sau lângă oraş, unde îşi cumpăraseră loturi de pământ, cam pe terenul unde avea să se formeze mai târziu Calea 13 Septembrie de astăzi, numită cândva Calea Lăptarilor şi cimitirul Ghencea, toată această parte fiind pe atunci în afara oraşului. Apoi se apucaseră de agricultură şi de creşterea vitelor; iată de ce, drumul care ducea spre Domneşti se numea, pe o anumită porțiune, „Calea lăptarilor", după ocupația locuitorilor ei; din piața Chirigiilor de Poştă se forma „Drumul Viilor" unde se cultiva vița-de-vie, iar între Curtea Domnească şi Chirigiii de Poştă era „Podul Calicilor" (numit mai târziu, după victoria din Rahova, „Calea Rahovei"), căci multele şi bogatele biserici de pe lângă Patriarhie atrăgeau toată calicimea oraşului.

Pe urmă, după ce se aşezaseră gospodăreşte, căci bani aveau, cei mai mulți dintre arnăuți, sârbi, sau alți oameni din gărzile fostului convoi al haraciului prădat şi-au adus nevestele din Serbia, neveste care au continuat să vorbească acasă sârbeşte între ele, şi asta s-a prelungit vreme de mai multe generații, mai întâi ca să-şi amintească de vechea patrie, iar mai apoi, ca să nu le înțeleagă bărbații ce-şi spun. Erau femei frumoase, dar aprige, cu părul negru şi pielea albă, din sudul Serbiei, deşi multe sârboaice sunt, ca toți slavii, cum ştii, blonde şi cu ochi albaştri!

Ca să stârpească sămânța răscoalei din Serbia, care nu se mai potolea, armatele turceşti au făcut măceluri şi multe uciderі în Serbia şi în două rânduri piramide de capete ale celor ucişi, dar răscoala nu a putut fi stârpită şi turcii au trebuit să acorde autonomie sârbilor în 1830.

În povestea noastră, Domnia a căutat o vreme banii, dar cu cercetările erau însărcinați tot oamenii Agiei, care-i furaseră, aşa că cercetările se împotmoliseră repede, şi pe urmă, de ce s-ar fi pus oamenii pe jar pentru banii jefuiți de turci din Serbia? Mai bine să rămână banii

în țară! Mai în urmă, răscoala seimenilor din vremea lui Vodă Basarab Matei, a întors cu totul gândurile domniei de la nevoile turcilor, iar aceştia, s-au obişnuit cu vremea cu gândul că haraciul pe trei ani din Serbia s-a pierdut, furat probabil de hoți, care vor fi fugit în Țara Ardealului. Acestea sunt, principalele patru ramuri ale neamului nostru, şi dacă e vorba să vorbim de titluri de nobleță, atunci noblețea voastră se trage din Slăveştii Teleormanului şi Ohrida Macedoniei, din Domneştii Ilfovului şi munții Zarandului şi din cine ştie ce locuitori din vechiul Bucureşti, din Şoseaua Viilor şi din Dealu' Spirii. Căci tot ce e român se trage din țărani, cum spuneau bunicii, şi în neamul nostru, deşi au fost şi destui soldați, câțiva negustători şi mulți haiduci, originea noastră tot de la pământ se trage. Aprigile noastre neamuri din Dâmbovița, unde ai copilărit şi tu câțiva ani, mai haiduceau încă şi în a doua jumătate a celuilalt veac prin pădurile Râioasei, la marginea Bucureştilor, în timp ce alții băteau drumurile Europei în slujba domnilor munteni. Se mai spune că printre strămoşii mamei tale au fost români din Timoc, din cele două județe româneşti, Vârşeț şi Bela Țârcva (Biserica Albă) din care împărăteasa Maria Tereza formase un regiment românesc, şi pe care domnitorul Matei Basarab îi adusese în Țara Românească pe post de ofițeri plătiți, numiți „viteji", care aveau sarcina să-i scoată şi să-i conducă în luptă pe țăranii neştiutori înarmați cu coase transformate în lănci, măciuci, bâte şi ghioage, care „dădeau dosul" (fugeau) la apropierea inamicului, şi cu care i-au învins pe cei mai aprigi cavaleri ai vremii, cavalerii moldoveni şi călărești cazaci ai fiului lui Hmelnițchi, căsătorit cu preafrumoasa fiică Ruxandra a lui Vasile Lupu; dar asta este altă poveste, pe care o să ți-o povestească celelalte rude ale tale, altă dată!

Copiii tăi, la rândul lor, se vor putea mândri cu mama lor moldoveancă, al cărui tată se trage din Vânătorii Neamțului, care e doar la o aruncătură de băț de Cetatea Neamțului, unde ai lor slujeau ca plăieşi la apărarea cetății; din aceşti Vânători ai lui Ştefan cel Mare s-au stabilit locuitorii Humuleştilor, care l-au dat pe marele povestitor Creangă, cu care, pe bună şi sfântă treptate, toți locuitorii satului sunt pe undeva veri, aşa cum sunt veri ai tăi atâția țărani din Dâmbovița şi Teleorman. Că din partea mamei soției tale, copiii tăi, nepoți de moldoveni, se vor putea mândri că sunt rude cu familiile Oancea, care au dat ofițeri superiori şi un ministru, sau Dărângă, care l-au dat pe celebrul pictor francez cu acelaşi nume şi că au rude pe toată Valea Bistriței, de la Farcaşa la Piatra şi până la Teiul Doamnei şi Barnar. Astea vor fi titlurile lor de noblețe, după cum titlurile noastre de noblețe sunt generațiile care au lucrat pământul şi au crescut vite, care au păzit moşia şi au luptat în războaie, care au bătut drumurile Europei în slujba domnilor Munteniei, fiind după puterea lor şi vrerea vremurilor, plugari sau haiduci, ofițeri sau negustători cu chervanale, oameni de arme sau ciobani ai munților. Pe undeva, dacă stau să mă gândesc, suntem rude cu Miculeştii, din care se trage marele fizician român, dar legătura s-a pierdut de două generații; mătuşa ta Pia Preoțescu, ar putea să-ți spună mai multe; două din fetele Miculescu cred că mai trăiesc, dar Miculescu aparține acestui neam şi noi nu avem vreun merit mai deosebit decât că ne înrudim cu el. Meritele noastre sunt numai cele pe care le putem dobândi prin munca noastră proprie, încheie modest bătrânul medic, care slujise vreme de peste patruzeci de ani ca medic judiciar al oraşului Bucureşti, şi luptase zece ani în cele două războaie mondiale. Şi m-am gândit atunci, că până şi istoria unei familii, ca şi istoria celor mai umili oameni, poate fi la fel de pasionantă ca şi istoria unei dinastii, căci şi ea formează o Cronică. Memoria păstrează ca obicei amintirea neşansei şi a adversităților dar şi a dragostelor; ba mai mult au făcut pentru istoria şi progresul omenirii umilii țărani şi meşteşugari, decât atâția generali pe care, atentă, Istoria îi consemnează în Cronicile Dezastrelor. Şi am mai spune că este de o mie de ori mai nobil să-ți fii propriul tău strămoş, decât să te lauzi cu o faimă a altora, de care nu mai eşti demn.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, la 7 martie 1982, la Bucureşti, la moartea tatălui meu.

„FIUL GENERALULUI”

„Mă cunoşti dumneata pe mine?” îl întrebă răstit colonelul Marin Marin pe omul din faţa sa, arătând cu mâna spre sine. „N-nu” se bâlbâi cel întrebat, dând se întoarcă şi să fugă. „Stai pe loc” îi comandă colonelul. „De unde ai spus că mă cunoşti dumneata pe mine?” mai spuse, apucându-l de mâna stângă, pe care cel întrebat o ţinea încovoiată din cot, ca pe o aripă apărătoare, cotul părând înţepenit într-o poziţie nefirească. „N-nu... E vorba de-o confuzie!” spuse paraliticul, încercând să se degajeze din strânsoarea colonelului, care îl apucă şi de cea de a doua mână, răsucită şi ea, ca şi cum ar fi fost paralizată, parte din umăr şi parte din cot. „De ce ai apus că mă cunoşti, şi de ce te-ai dat drept fiul generalului Făgărăşteanu?” îl întrebă şi mai aspru colonelul. „Cine sunt părinţii dumitale?”. „Daţi-mi drumul!” spuse cu o voce nefirească interogatul. „Mie îmi vine rău!” adăugă, începând să dea ochii peste cap. „Cum te cheamă? Cine sunt părinţii dumitale?” continuă netulburat colonelul. „Până nu răspunzi, nu ieşi din mâinile mele! Deci: Cum te cheamă?”. „Mă cheamă... Făgărăşteanu Gheorghe!” răspunse în silă infirmul. „Unde stau părinţii dumitale?”. „...La Ploieşti!”. „Aci te-ai dat drept fiul generalului Făgărăşteanu, adjunct al ministrului şi membru în Comitetul Central?” Cel interogat tăcea, prefăcându-se că-i vine rău. „Nu vedeţi că ăsta e un escroc?” se adresă colonelul lui Vasile Vasile şi Ţaţei Măria, care rămăseseră tablou, înlemniţi de uimire şi de părere de rău. „Daţi-1 pe mâna miliţiei! Pe ăsta voiţi voi să-l luaţi de ginere?! Pe ăsta l-aţi ţinut voi trei luni în casă, pe mâncare şi băutură, şi nu v-aţi interesat măcar cine e şi ce hram poartă?!” se răsti colonelul.

Cu câteva zile în urmă, mândru că se va încuscri cu un general, Vasile Vasile îl invitase pe colonelul Marin Marin pe la ei, pentru a-l cunoaşte pe viitorul ginere; „Vino, nea Marine, să-l vezi, că el zice că te cunoaşte, că tu eşti fala noastră!”, îi spusese. Colonelul Marin Marin plecase din satul Bulzi cu peste treizeci de ani în urmă. Făcuse frontul de vest, plecând copil de trupă. După ce făcuse şcoala militară, fusese avansat ofiţer, iar acum, la mai puţin de patruzeci şi trei de ani era colonel plin; tot satul se mândrea cu colonelul Marin Marin, erou al războiului şi care venea în fiecare an în sat să lucreze la câmp, ca altădată consulii Romei republicane. Era prieten cu oamenii, şi îi mai şi ajutase de câte ori îi stătuse în putinţă. „Spune că mă cunoaşte?!” se mirase colonelul. „E fiul generalului Făgărăşteanu?” mai spusese; dar intrase la bănuieli. Ştia că generalul, pe care îl cunoştea personal, are doar două fiice, şi nici un băiat. Atunci?! Ordonat, colonelul pusese mâna pe telefon şi ceruse cabinetul generalului; fiind vorba de o problemă personală, i se recomandase, să vorbească cu soţia generalului care era acasă. „Are cumva tovarăşul general vreun fiu dintr-o altă căsătorie?” întrebase colonelul. „Nu, tovarăşe Marin” îi răspunsese soţia generalului, noi avem doar două fete, dintre care una este deja măritată, şi un nepot, căsătorit şi cu trei copiii. Generalul n-a mai fost căsătorit; când l-am luat, el era în şcoala de ofiţeri, iar eu aveam optsprezece ani! Acela care se dă drept fiul său nu poate fi decât un escroc; daţi-1 pe mâna organelor de miliţie!”.

...Şi acum, colonelul Marin Marin, îi spunea lui Vasile Vasile acelaşi lucru: „Asta e un escroc!Trebuie dat pe mâna miliţiei!”.

„...Nu se poate!” strigase ţaţa Maria. „Ne facem de râsul satului!”, iar faţa i se înnegrise şi mai tare ca de obicei. Jumătatea de obraz mobilă a lui Vasile Vasile se crispa involuntar, în timp ce cealaltă, la care avea o pareză, se înţepenise parcă şi mai tare, înlemnind definitiv. Pareza asta îşi avea şi ea povestea ei. Cu câţiva ani mai înainte, Vasile Vasile, cel mai bun legumicultor din Bulzi, vestit pentru soiurile sale de usturoi, tomate, pătlăgele vinete şi ardei, câştigase o mulţime de bani cu legumele, şi în special ou usturoiul, care se vânduse la Bucureşti cu un leu căpăţâna. Strânsese în trei ani – nu ştia nici el cât; trei sute de mii, poate patru sute de mii de lei. Pusese banii într-un sac de material plastic, pe care îl îngropase. Pe urmă, clădise peste acel loc grajdul pentru cai. Ca să strângă banii, trăiseră mai mult cu pâine şi apă, cu ceva legume şi o sticlă de vin duminica; acum însă, îşi zicea, vom fi bogaţi!

În primăvară, când avusese nevoie de câteva mii de lei, Vasile Vasile dezgropase sacul cu bani; în locul banilor văzuse însă doar ceva ca o pastă, amestecată cu bucățile ferfeniţite de hârtie colorată... Urina de la cai ajunsese până la sac, îl pătrunsese şi banii fermentaseră... Nu mai rămăsese nimic. Atunci, de uimire şi durere, după atâta avere şi muncă pierdută, lui Vasile îi paralizase faţa; după o intervenţie chirurgicală şi îndelungate tratamente, o jumătate de faţă reîncepuse să se mişte, dar cealaltă jumătate rămăsese fixată, în mod grotesc, de parcă ar fi îngânat prin nemişcare partea care se mişca.

Ţaţa Măria făcuse un icter mecanic, şi se gălbejise la faţă ca toţi bolnavii de hepatită, apoi se înnegrise de atâta supărare. Satul aflase câte ceva despre cele întâmplate, şi vorbea, ca gura lumii, când apăruse cel care se dădea drept fiul generalului Făgărăşteanu. Ai lui Vasile îşi ziseseră: „Ne încuscrim cu un general, şi închidem şi gura satului!". Şi acum ... „Dar e avucat!" strigase ţaţa Măria. „Dumneata eşti avocat?" se mirase colonelul. „Când ai dat examenul de stat?". „Acum doi ani" răspunsese „fiul". „Ce temă ai avut la lucrarea de diplomă? Cine ţi-a condus lucrarea?". „Fiul" tăcea. „Ştii câţi ani se iau pentru substituire de persoană, abuz de încredere şi fals cu premeditare?" spusese atunci colonelul scos din fire. „Nu ţi-e ruşine, măi escrocule? Chemaţi miliţia!" comandase apoi colonelul. „Nu se poate Marinică!" strigase atunci ţaţa Măria. „Ne facem de râsul satului, Marinică, adu-ţi aminte că te-am purtat în braţe când erai mici! Te-am legănat! Poţi să-mi faci tu mie una ca asta?!". Colonelul se gândea cu amărăciune, în timp ce îl fixa de braţ pe escroc: „Dacă declar singur că escrocul s-a dat drept fiu al generalului, ăştia, deşi rude îndepărtate de ale mele, de frica bârfei şi a gurii satului, ar fi în stare să declare că nu-i adevărat!"

„Lasă-l, nea Marine!", strigase şi Mioara, fiica lui Vasile şi „logodnica"... „fiului". „Nu vedeţi că nu-l puteţi înţelege? A avut poliomielită, paralizie infantilă, când era mic; familiei generalului i-a fost ruşine să se arate cu el, cu ambele braţe semi-paralizate din coate şi din umăr şi cu genunchiul drept înţepenit; de aia se ascunde el. Iar ei vor să-l vadă fericit; îi dau o vilă la Breaza şi o maşină, iar eu am să-l iau de bărbat, pentru că îl înţeleg şi îl iubesc! Lăsaţi-mă să plec cu el! Sigur că familia nu-l poate recunoaşte oficial! Le este ruşine de ce este el, şi de ce au făcut cu el!". Apoi, adresându-se ţaţei Maria: „Mamă, dă-mi banii aceia luaţi zilele trecute pe roşii!" (Erau vreo douăzeci şi ceva de mii de lei şi leul era mare!), „Lasă-mi-l!" spusese ea apoi colonelului, şi o apucase grăbită cu „Gelu" spre şosea. Tocmai sosea un autobuz. Colonelului i se păru nefirească sprinteneala cu care alerga acum fostul paralizat de piciorul drept. „Asta să fie fata de douăzeci şi nouă de ani, cultă, proiectantă la un institut de construcţii, în care zicea Vasile că a băgat o căruţă de bani ca să o ţină prin şcoli? S-o fi temut că rămâne nemăritată?" se mira colonelul. „Uite cum pleacă ăsta, fugind..." îşi zicea Vasile Vasile. Şi cum mai veneau prietenii lui la noi ... „Să trăiţi domn' consilier", „Să trăiţi domn' procuror...", „Să trăiţi domnu' avocat, avem un caz..." îi ziceam, şi stăteau câte trei zile, şi mâncau şi-mi beau vinul, şi eu lucram la grădină şi mâncam pâine cu apă ca să-mi văz fata fericită... Şi ce listă îmi mai făcuse... „Mobilă pentru dormitorul de la miază-noapte... 26 de mii de lei; – Mobilă pentru dormitorul de la sud... 31 de mii de lei ...; – Mobilă pentru sufragerie – 22 de mii de lei, că de, „vila" lui era mare, şi trebuia mobilată... Mobilă de bucătărie... zece mii. Televizor în culori – 15 mii de lei... îmi cerea o sută douăzeci de mii de lei pentru „mobilarea vilei", că aduce el mobilă specială de la fabricile din Transilvania, că e mai de calitate... „Că tata-mi dă vila, o maşină mică, bani grei, iar voi, zicea, trebuie să contribuiţi măcar la mobilier... deşi e mult mai puţin decât valoarea vilei! O să-ţi aduc pui de Crevedia, că am un proces", spunea...

...Să se ducă cu Dumnezeu, se închina în gând ţaţa Măria, numai să nu ne mai vorbească satul... că ne-a fost destulă o nenorocire... Să se ducă cu Mioara, că i-om ţine noi..."

„Uită-te la ăştia doi bătrâni", se minuna colonelul. „Ar fi în stare să-şi dea tot pentru fata asta, să o lase să se mărite cu un escroc olog, şi să înghită lucruri şi mai rele încă... Şi asta când Vasile produce răsaduri pentru un sfert din sat, are cele mai bune soiuri de legume din regiune, şi a muncit până l-a îmbătrânit munca... Hotărât, lucrurile nu pot fi lăsate aşa!".

Pentru prima oară, îndoiala a început să o încerce şi pe Mioara când l-a văzut pe fostul paralitic cu ce iuţeală aleargă după autobuzul salvator; oare e posibil, îşi spunea ea, ca emoţia

să-l fi făcut să-şi revină?! La cei douăzeci şi nouă de ani ai ei, Mioara se temea să nu rămână „fată bătrână”... În sat fetele se măritau până la douăzeci de ani! Prietenele ei din copilărie aveau deja doi-trei copii. Ea vrusese să se facă doctoriță, dar nu reuşise la medicină, aşa că, după doi ani de ezitare, urmase o şcoală de proiectanți. Pusese o fată cuminte şi retrasă. „Gelu” o ochise imediat, cu timiditatea şi temerile ei, cu felul ei atât de rezervat de a fi... Noră de general! cu vilă! Cu un bărbat avocat! Mioara ameţise. Nu cunoscuse până atunci nici un bărbat. Gelu fusese prima ei „dragoste”. I se păruse că atinge fericirea cu mâna... „Cât valorează lănțişorul de aur de la gâtul tău”, o întreba Gelu. „Vreo două mii de lei”, răspundea ea... „Eu am să-ți iau unul de şapte mii”, se lăuda el. Apoi „Gelu” se instalase la Bulzi, şi ea îl ocrotea, îl îngrijea, îl corcolea... Se poate ca totul să nu fie decât o minciună? Nu, nu se poate! Nu e posibil! hotărâse ea.

„Gelu” o dusese undeva, către Buzău. Rămăseseră acolo aproape o lună. Risipirea visului avea să aibă loc pentru Mioara câteva zile mai târziu. La „rudele” lui Gelu sosiseră câțiva bărbați care îl trataseră de sus pe „Gelu”: „Ei, a ieşit ceva? Măcar de un dormitor, acolo?” îl batjocoriseră ei, şi o trataseră cu destulă lipsă de deferență pe Mioara. „Nu o termini odată?” îl întrebaseră ei pe Gelu. „Ce să termine?” se mirase Mioara. A doua zi, Gelu o invitase la o plimbare; îşi pierduse parcă aproape, paralizia coatelor şi „se bucura” şi el... Plimbarea urmau să o facă printr-o pădure, apoi pe un lac de munte... Ajunşi la marginea pădurii, pe Mioara o apucase ceva, ca un fel de presimțire... „Nu merg”, strigase ea, şi începuse să alerge pe şosea. O salvase un automobilist, care o dusese la Buzău.

Câteva zile mai târziu, întreaga bandă a fost arestată de miliție. Miliția aşteptase o lună întreagă ca să se adune banda, care opera în diverse locuri prin indivizi de genul acelui „Gelu”, căutând să afle cine are bani, unde îi ține... Uneori, acționau mai subtil, dându-se drept rude ale unor persoane importante, drept judecători, ofițeri superiori sau medici, luau bani ca să elibereze (chipurile), adeverințe, legitimații, paşapoarte, diplome, acte de conducere... Banda cuprindea şi câțiva indivizi care nu mai fuseseră în stare să termine dreptul sau medicina, şi se apucaseră de escrocherii. În unele cazuri, goleau, în lipsa gazdelor, casa de toate obiectele care prețuiau ceva şi care puteau fi vândute. Mai grav încă, nu se dădeau înapoi nici de la crimă. Mioara scăpase de execuție ca prin urechile acului. De la acea plimbare „pe lacul alpin” nu s-ar mai fi întors niciodată.

Escrocul a fost condamnat la ani grei de temniță. Banda şi-a încetat existența. Dar, cititorule, te-ai gândit măcar ce s-ar fi întâmplat mai departe, şi câte victime ar mai fi fost, dacă colonelul Marin Marin ar fi gândit ca Vasile Vasile şi țața Maria? „Ce-o să zică satul?”, şi i-ar fi lăsat pe bandiți să-şi facă jocul mai departe? Căci viața este un grozav învățător, şi nici cea mai înflorită imaginație nu poate să producă ceea ce viața, în înțelepciunea ei, ne arată că există.

O vreme, Mioara a rămas nemângâiată. Prima ei poveste de dragoste, se dovedise, de fapt, o nenorocire. Pe urmă, fata înaltă, drăguță şi timidă, căreia colonelul Marin Marin îi strigase cândva arătându-i-l pe escrocul olog: „Cum, Mioara, poți tu să te măriți cu panarama asta?”, pocind dinadins cuvântul „panoramă”, căci şi acesta i se părea nepotrivit şi prea blând; ea se măritase cu un proiectant.

A urmat o altă poveste, interesantă şi ea în felul ei, ca toate poveştile. Cândva, altădată, o vom auzi, poate, şi pe aceasta. Fiindcă, poate, ne-am obişnuit să ni se pară interesante numai poveştile cu polițişti, eroi şi cu escroci, deşi în fiecare clipă, trec pe lângă noi atâtea şi atâtea poveşti adevărate, cu oameni adevărați şi demni de toată stima, poveşti care par de necrezut, şi pe care, de atâtea ori, nu le mai ştie nimeni.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, la Iaşi, 15 iunie 1981, care relatare a unui „caz” de escrocherie flagrantă, care mi-a fost povestit de colonelul Marin Marin.

„CARTOFIOR”

„M-a căutat cineva la telefon?” am întrebat-o pe soția mea, observând o hârtie pusă lângă telefon. „Da, un băiat. Când l-am întrebat cum îl cheamă, m-a rugat „să-ți comunic că te-a căutat „cartofior”!”. Amuzat, m-am gândit că e o farsă; ca diriginte al unei clase de construcții de maşini de pe lângă şcoala profesională de şoferi de camioane, şi responsabil al Blocului „C” din căminul aceleiaşi şcoli de şoferi şi de mecanici, avusesem ocazia să constat că tinerii aveau un deosebit simț al umorului; erau deosebit la inventivi... şi chiar imperioşi în căutarea glumelor, dintre care unele aveau un haz nemaipomenit – dar altele...! Aşa se făcea că m-am gândit imediat: Cartofior... cartof... rădăcină... cine o fi? Apoi mi-am amintit că la baza auto a „Ex-imp-trans”-ului exista un excelent mecanic, cam scund de statură, dar bine clădit, cam tuciuriu, şi rotunjor, om bun de glume, dar foarte bun şi conştiincios mecanic, căruia, în glumă şi ca o alintare, colegii săi, dar mai ales şoferii, îi ziceau „cartof”. „Cu pana asta, te duci la „cartof” şi e gata în două ore!”, spuneau că „Pana asta numai „cartof” ți-o poate repara”. Şi „cartof” râdea, repara, sfătuia, niciodată obosit, totdeauna gata să sară în ajutor... Şoferii îi aduceau cărți poştale ilustrate de prin străinătate, câte o textilă pentru nevastă-sa, un săpun... ba unul, căruia îi reparase în numai câteva ore, lucrând şi noaptea, motorul gripat şi frigiderul (căci erau maşini de treizeci şi două de tone, cu frigider obligatoriu „King” la „Ex-imp-trans”, îi adusese un ceas elvețian de ultimul tip...

O singură durere avea „cartof”. Avea un fiu, greu de mânuit. Adevărat argint viu, cartof-fiul (deşi îl chema de fapt, Constantin Doru, toată clasa îi spunea doar „Blondul”), era tuciuriu ca un tăciune stins, iute ca un păstrăv, pus pe „fapte mari”... „Dacă îmi dați servieta aia a dumneavoastră „Diplomat” şi mă duc cu ea la noi în satu’ de unde venim, la”Salcâmi”, la bunici, tot satul o să-mi spună „să trăiți!”, îmi spunea el cu tâlc. Iar dacă o să vin şi cu maşina, mă pun ăia primar la puşti, la clasele mici. Că nu mai e niciunu’ mai deştept în comună atunci!”. Făcusem cunoştință cu puştiul prin curtea şcolii, într-un mod mai puțin obişnuit. Eu fiind nou în şcoală, nu mă cunoştea; numai ce văd un adolescent scund, tuciuriu şi îndesat, care mă opreşte şi mă întreabă cu un aer misterios: „Vreun cauciuc de rezervă, vreun ştergător de parbriz, accesorii pentru „1300”, țigări, nu vă trebuie?” Şi mă privea pândindu-mă... Mirat, am făcut astfel cunoştință cu „blondul”, sau „cartofior”, cum aveam mai târziu să aflu că îi spuneau unii. „Blondul” era speranța şi totodată disperarea lui taică-său. De învățat nu prea învăța, dar făcea toate trăsnăile; când bubuia o tobă de eşapament de la maşina vreunui profesor (de obicei a celui de matematici), era clar că avea pe țeava de evacuare un cartof, sau un morcov... Dacă anvelopele de la maşinile directorului sau maistrului instructor (om sever dar foarte drept, căruia întreaga şcoală îi purta respect) aveau două-trei pene pe săptămână produse „accidental” de cuie bine plasate, nici nu trebuia să mă întreb cine e vinovatul ... Evident, mânerele uşilor erau adeseori năclăite cu vaselină... iar curentul în ateliere era deseori întrerupt de la automat, unde apăreau bilețele scrise cu litere de tipar, de tipul: „Faceți economie la energie! Nu risipi, tovarăşe, bunul statului şi al poporului!” ş.a.m.d. Evident „blondul” se bucura de multă simpatie printre colegi şi chiar printre profesori! Era hazliu când voia, şi isteț din fire, descurcăreț, plin de îndrăzneală şi de „idei”. (Nu vă trebuie un capac de roată? Capace de far? O roată de rezervă? Vă aduc, dacă vreți şi de la „Fordul-Mustang” al lui „nea. Vasile”! promitea el. (Nea Vasile era şofer la transporturile internaționale, şi-şi cumpărase (ambiția lui!) un Ford vechi, dar... „Mustang”!).

Toate ar fi mers cum ar fi mers, dacă totul s-ar fi limitat la glume; dar din cămin, din blocul „C”, unde eram responsabil, au început să dispară diferite lucruri; un stilou, un compas, mănuşi, o căciulă... Acuzatul principal, „Blondul”, nega cu înverşunare. „Nu vinzi tu şi țigări „Kent”?” îl acuzau cu furie păgubaşii. „Da, dar ale mele!” nega el în continuare celelalte acuzații. Am încercat să găsesc obiectele; imposibil... Până la urmă s-a descoperit că trei băieți, printre care şi „Blondul” pierzând o serie de pariuri (pariau pe toate prostiile; ce maşină trece prima pe autostradă? Camion sau turism? Dacia sau Skoda? Din dreapta sau din

stânga? Ce culoare?... şi aşa mai departe). Ei furaseră obiectele; ,,Blondul" se dusese apoi cu ele pe bulevardul cinematografelor şi le vânduse ,,la bişniță" ca să fie ,,oameni de cuvânt" şi ,,domni", adică să plătească pariurile pierdute, cu banii luați pe lucrurile altora... A ieşit un scandal enorm; după anchetă, Miliția, fiind prima greşeală, i-a iertat (după plata pagubelor, a despăgubirilor şi a unor amenzi), lăsându-i la şcoală sub supraveghere, pe cuvânt de onoare, în sarcina colectivului de profesori şi elevi, şi, în speță, a mea... Totul ar fi mers cum ar fi mers, dacă ,,Blondului" nu i-ar fi trecut prin cap să facă rost de bani pentru vizita pe care urma să o facă la bunici... redescoperind comerțul de contrabandă! Voia, când se va duce la bunici, să ,,facă praf" tot satul cu... luxul lui vestimentar: blugi, salopetă de piele, şi ... o geantă ,,diplomat", ca a mea! A împrumutat deci două sute de lei, a cumpărat de la nişte ,,prieteni" ai lui mai ,,avuți" nişte pachete de țigări ,,Kent" cu douăzeci de lei, urmând să le revândă cu douăzeci şi opt, credea el... şi apoi să repete ,,comerțul", până face rost de blugi, salopetă de piele şi de geantă ,,diplomat"! S-a dus deci băiatul pe bulevardul cinematografelor, a vândut un pachet, şi când să-l vândă şi pe al doilea, povestea el, aude o voce care îl întreabă sec: ,,Da' mie nu-mi vinzi unul?" ,,Cum nu!" am răspuns, mi-a zis ,,Blondul", da' era... ,,major" aşa că m-a luat la fix: ,,Mai ai şi alte pachete?". ,,Nu, am zis, doar pe ăsta... şi-l vând, ca să fac rost de bani pentru film". ,,Atunci, nu-i nimic, mi-a zis; da' cu pachetele astea ce-i?" că eu eram ,,blindat" pe toată ,,cartuşiera" (adică centura!); ,,Hai cu mine!" Şi m-a dus după berărie, unde era o coadă deja formată, şi aşteptau maşinile ca la meci... Pe urmă, eu n-am vrut să mă sui în autobuz, da' un altu', tot cu bişniță, m-a înghiontit în coaste: ,,Suie bă, că pierzi trenu'! şi înghețăm aici!!. Şi am ajuns la Comandament... Acolo, mi-au confiscat toată ,,marfa", mi-au făcut proces-verbal, mi-au adus o găleată, o cârpă, şi mi-au zis: ,,Şi acum, treci la treabă, băiete! Unde lucrezi?". Cum eu nu lucrez nicăieri, am spus că nu lucrez, că n-am părinți, că nu cunosc pe nimeni, că nu sunt din România, şi nici din Bucureşti. ,,Bine, îți dăm noi de lucru!, mi-au spus".

Pe la trei noaptea, spălasem toate geamurile de pe scara principală până la etajul cinci de la Comandament... Când, mă pomenesc cu majorul că se uită, fumând, la ele şi-mi spune: ,,Uite cum le-ai mozolit ... Ia-o din nou de la parter, băiatule, ... şi vezi, fă-le să fie lună, că aici nu ține să-ți bați joc!" Şi fuma, şi eu muream de ciudă crezînd că-mi fumează ,,capitalul" meu... Da' el fuma ,,Diplomat"; când mi-am dat seama, mi-a mai venit inima la loc... Şi s-a făcut ziuă, şi muream de foame şi l-am rugat: ,,Dă-mi nene, un covrig, că mor de foame! Şi mi-a dat... doi lei! Zicea că să-mi cumpăr singur, că sunt mare! Şi când a venit locotenentu' a pus să mă aducă de la etaju' nouă, că le făcusem lună toate geamurile de la fațadă... ,,Asta-i ăla a lu' nimenea de nicăieri!? a întrebat amuzat locotenentul. Apoi, recunoscându-mă? ,,Dar ăsta-i ,,Blondu"', de la şcoala de construcții de maşini pentru... ăla cu ancheta de la şoferi! Dați-mi legătura cu şcoala! Şi mie: ,,Bine băiete, abia ai împlinit cincisprezece ani şi te prosteşti?! Vrei să te faci negustor, eşti deja mare şi ,,deştept", ce-i cu tine?"... Eu am început să mă smiorcăi, că-mi spuseseră alții că merge ... ,,Taci că eşti recidivist!", s-a răstit la mine ofițerul. ,,Aşteaptă să vedem dacă te mai ia şcoala înapoi... că dacă nu le mai trebuie o podoabă ca tine, şi nu-şi iau răspunderea, n-am ce-ți face şi te trimit la pârnaie, ca să te astâmperi... că aici nu mai am geamuri de spălat!" a zis dânsul. Eu, când am auzit, m-a apucat un plâns... Şi-abia într-un târziu a apărut dirigintele, care a spus că dacă i se acordă încrederea, îşi ia dânsul toată răspunderea... Eu i-am căzut la picioare, să-i mulțumesc, da' ofițerul nu prea vroia, ,,că e recidivist", spunea, ,,şi nu ați luat măsuri eficiente ca să nu se mai repete, şi nu ați împiedicat repetarea faptei"... ,,E un rătăcit nu ştie ce face!" spunea profesorul, să-l țină Dumnezeu, ne relata pe urmă ,,cartofior". ,,Trebuie să ne asigurăm că nu va mai avea posibilitatea de a greşi, ca să nu trebuiască să luăm măsuri mai grave!" spunea ofițerul. ,,Vă asigur că îl voi controla personal!" promitea dirigintele, (adică eu, m-am gândit)... Ei, au căzut ei de acord că e păcat să nu fiu redat societății, au întocmit nişte acte, au semnat, pe urmă dirigintele a luat-o înainte şi eu după el ca un cățel cu coada între picioare, flămând şi nedormit, temându-mă grozav să nu mă oprească vreun caraliu să ies de-acolo... Şi afară ne aştepta maşina dirigintelui, pe oare de câte ori nu o zgâriasem şi nu-i înțepasem cauciucurile ... şi m-a dus la şcoală. Ce mi-a dat tata ...! Şi uite aşa, când se terminau orele dirigintele

mă lua la dânsul, sau la cancelarie, şi mă punea să învăţ, sau sa scriu, şi pe urmă mă ducea la atelier, şi mă dădea pe mâna „Turbatului", ăl mai al dracului maistru da' om drept şi priceput,... ce să mai vorbim! Şi lucram fără să mai crâcnesc până noaptea, şi dormeam ca un butuc... până m-am pomenit că ştiu să repar maşini, să demontez, să înlocuiesc rulmenţi la roţi, segmenţii la pistoane, şi să ascult care bujie nu merge... Citeam motoru' ca doctoru', după răsuflare ...".

Şi iată că trecuse un an, şi apoi încă un an şi încă unul; eu aveam altă clasă în grijă, şi-mi telefona „cartofior"; „Blondul" terminase şcoala ca cel mai bun la mecanică (nu era el fiul „Cartofului", cel mai bun mecanic din „bază"?) şi mă ruga să fiu, invitatul „lui" de onoare la banchetul clasei lor, pe care nu o părăsisem nici în momentele lor cele mai grele... „contribuind la formarea lor profesională şi ca viitori cetăţeni", cum spunea el în limbajul înflorit al tinerilor absolvenţi de optesprezece ani ai „profesionalei", „contribuţie pentru care îmi mulţumeau încă o dată înainte de „a păşi în viaţă", pentru „curajul răspunderii de a avea încredere în fondul lor cel bun".

Sunt trecut acum de patruzeci de ani, dar amintindu-mi de toate prostiile lor, când au început „mulţi ani trăiască", am lăcrimat... „Nu-i nimic, tovarăşe diriginte, se mai întâmplă!" mi-a spus el emoţionat, cu o voce uşor alterată; dacă aţi şti cât o să ne lipsiţii şi a ridicat spre mine faţa aceea de adolescent bun şi inteligent. „Al naibii cartofior!" m-am gândit eu, puţin înciudat, mi-a făcut-o!

...Si acum, abia întors din armată, unde devenise şi el „major" de tancuri, se interesa dacă nu am nevoie să-mi repare ceva la maşina mea (devenită atât de bătrână!), când poate să mă vadă, şi o rugase pe soţia mea să nu cumva să uite să-mi spună că mă căutase... „cartofior"! Şi m-am gândit cât de greşit procedase precedentul meu coleg care îi tot spunea: „Măi, blondule, tu cartoafă ai fost, şi cartoafă ai să rămâi! Nu o să iasă nimic din tine!". Greşise fundamental, şi anii o dovedeau: „cartoafa", devenise... „cartofior"!

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, (din amintirile mele din tinereţe, la 40 de ani!), la 15 februarie 1973.

O ÎNCERCARE DE SINUCIDERE CU PETROL LAMPANT

Era spre seară, prin anii 49'-50' ai secolului trecut (XX), când sună telefonul. Pe vremea aceea erau doar puţine localităţi cu telefon, şi existau multe (destule!) localităţi unde (în care) nu era instalat nici un telefon. „Venim să te luăm, doctore, avem un caz de sinucidere prin asfixiere profocată cu fum de la o lampă cu petrol" (Pe atunci nu era instalat încă aragazul, iar gazul metan era folosit doar în Transilvania la bucătării, sau pentru iluminat). „Aici e comisarul Z. de la Circa 25 de care ţinem cu toţii; cazul e simplu, scăpăm repede, doar e duminică seara, şi mergem înapoi la familii! Cazul e la doi paşi de casa dumitale (stăteam pe atunci pe strada Uranus, în sectorul 5 al Capitalei), la şină; pe o stradă de lângă fabrica de telefoane „Vestitorul" (devenită ulterior Electromagnetica). Repetă: „Scăpăm repede!". Ca orice militar bine instruit, tata se îmbrăcă în câteva minute şi-mi spuse: „Hai cu mine! Nu-mi place să fiu singur!" Aveam pe atunci şaisprezece (sau poate şaptesprezece ani) şi mă obişnuisem să-l însoţesc pe tatăl meu care voia să mă vadă şi pe mine medic criminalist sau cel puţin legist, lucrând cu Poliţia în slujba Dreptăţii (cu literă mare!) şi a Statului, format din adolescenţă să asist la inspecţii şi anchete, la disecţii şi autopsii. Al doilea şi cel mai mare Război Mondial din Istoria Omenirii abia se terminase de puţin timp (câţiva ani!), totul era încă distrus, nu numai fabricile şi Uzinele ci şi spitalele fuseseră bombardate şi dărâmate, iar din Atelierele Arsenalului Armatei de pe străzile Uranus, Cazărmii şi Bateriilor (strada pe care ieşeau tunurile) nu mai rămăseseră decât câţiva stâlpi de susţinere; arsenalul era organizat pe pavilioane întrucât se lucra cu explozivi ca să se fabrice muniţie, şi se evita să se piardă mai mult de 10-12 vieţi (cei care lucrau într-un pavilion-atelier) atunci când se produceau (relativ rar, dar inevitabil) explozii accidentale. Întrucât spitalele fuseseră

bombardate şi distruse, şi la fel dispensarele medicale de cartier pentru populație, iar în acea parte din cartierul Dealu' Spirii – Începutul Căii Rahovei – se ştia că în cartier nu mai sunt decât doi doctori: medicul legist militar Ionescu şi doctorul Stucanu, colegul lui, care avea un mic cabinet medical pe strada Puişor (doi doctori la câte zeci de mii de locuitori!); toți oamenii care se accidentau, se răneau sau se îmbolnăveau se duceau la unul din cei doi doctori (dispensarul nu mai funcționa, iar până la spitalul Brâncovenesc erau vreo doi kilometri) ca să fie pansați, bandajați, să li se facă injecții sau să li se oprească hemoragiile după ce se tăiau, bătându-se cu cuțitele la „hora de Duminică" de pe Calea Rahovei „la şină", pentru a fi admirați de „fetele" venite la horă. Unul din cele mai grave cazuri care au ajuns la mine a fost acela al unei lovituri de pumnal dată de jos în sus între gingia de sus şi buza superioară din care curgea sângele pe care nu ştiam cum să-l opresc. I-am spus respectivului: „Ține cu mâna locul hemoragiei, înghite din sânge cât poți şi vino să oprim prima maşină! Altfel mori!".

Operativ, tatăl meu ne instruise pe toți cei patru frați (copiii lui) ca infirmieri, sau sanitari, aşa încât ştiam să pansăm, să bandajăm, să oprim o hemoragie, să facem o injecție atât de rapid, lovind întâi locul cu palma, încât „pacientul" să nici nu-şi dea seama că deja a fost „operat", şi aşa mai departe. Cazul cel mai grav la care a trebuit să intervin a fost acela al unei tinere şi foarte frumoase femei (care se dădea drept actriță!); circula pe atunci gluma că Dumnezeu le întrebase pe frumoasele care veniseră să intre în Rai ce meserie au şi cu ce se ocupă; prima răspunsese „Dactilografă", a doua „Secretară", a treia „Vânzătoare" iar următoarea, neatentă, răspunsese: „Tot curvă, Doamne!". Această tânără „actriță" se tăiase într-un glazvand (o uşă cu un geam mare din sticlă) până la os, la încheietura mâinii stângi şi pierduse deja o cantitate însemnată de sânge; spre ştiința cititorului: o femeie normală şi sănătoasă are cam cinci kilograme de sânge (sau poate şase); dacă pierde mai mult de un kilogram de sânge, viața ei este în mare pericol! Am pus mâna pe prima cureluşă care mi-a căzut în mână şi am încercat să opresc hemoragia strângând brațul de la cot; hemoragia s-a mai încetinit dar nu s-a oprit complet; atunci am pus mâna pe o a doua cureluşă şi am strâns brațul de sub umăr oprind, în fine, aproape complet, hemoragia; ştiam că trebuie dusă imediat la spital şi operată, făcută o injecție antitetanos, cusută ş.a.m.d. dar nu aveam nici ser antitetanos, nici vreun ac chirurgical, aşa că am pus mâna pe telefon şi l-am chemat pe tata care dădea consultații la unul din cabinetele improvizate la fabricile de pe Calea Rahovei; peste un sfert de oră tata venea cu un vehicul militar care însă a plecat imediat în altă misiune; văzând cârpele însângerate, tata mi-a spus doar: „Ieşi imediat în stradă şi opreşte prima maşină care trece, aşezându-te în calea ei! Vin şi eu imediat cu femeia!" S-a întâmplat ca prima maşină care trecea să fie un transport care transporta pâine; Tata s-a legitimat, (deşi era în uniformă) s-a aşezat lângă şofer, a luat-o pe tânăra femeie lângă el, şi mi-a spus: „Urcă în spate, între lăzi!", iar şoferului i-a spus doar „Imediat mergem la spitalul Brâncovenesc!". Ajunşi acolo, i-a spus şoferului „Dacă îți reproşează cineva întârzierea, spune-i să telefoneze la Tribunal sau la Morgă, la doctorul legist Alexandru Grigore Ionescu! Nu putem să mai stăm nici o clipă! O pierdem!" A chemat pe urmă medicul de gardă şi i-a spus: „O operăm imediat! Altfel moare! Are întrerupere de arteră radială! E o minune că încă mai trăieşte cu tot sângele pierdut!" Şi aici apare ciudatul imprevizibil. Tânăra femeie, n-a vrut să se suie pe masa de operație decât dacă-i țin eu cealaltă mână! Interpretând greşti gestul, al doilea medic (un tânăr chirurg sosit în grabă) m-a apostrofat: „Nici aici nu vă potoliți!" (O fi fost gelos?!) După ce au adormit-o şi i-au cusut încheietura tăiată până la os, salvându-i viața, abia a doua zi ne-am lămurit „cum fusese cazul"! Tânăra care se dădea drept actriță, „îi furase iubitul" (un tânăr şi frumos bărbat declarat „inapt pentru armată", (cu pile); războiul abia se terminase de câțiva ani şi bărbații erau rari!, unei alte tinere şi frumoase femei geloase, care era casieriță la o măcelărie, post important întrucât carnea era raționalizată, şi se dădea doar câte un kilogram de persoană pe lună! Pe casieriță o cunoscusem câteva zile mai târziu, când venise acasă la noi în strada Uranus ca să-ntrebe care este starea rivalei („concurentei!"), dăduse peste mine, (eram în penultimul an de liceu!), şi mă întrebase dacă va păți ceva în caz că „actrița" moare! I-am explicat că poate lua patru ani de închisoare, chiar dacă a fost

în „legitimă apărare" (cum zicea ea!) pentru crimă prin imprudență, după care mi-a oferit să cumpăr carne şi fără bonuri de cartelă şi chiar alte „bunuri". Dar să revenim la cazul încercării de sinucidere din Calea Rahovei.

.....

A venit deci o maşină care ne-a dus, pe tatăl meu, doi agenți, şi pe mine, la adresa indicată. În stradă era ceva lume; o curte lungă cu locuințe de închiriat („de raport" cum se zicea pe atunci); fiecare „cameră" avea o marchiză, camera propriu-zisă şi... cam atât. Latrina (de fapt două closete turceşti, în fundul curții, pentru cele cinci sau şase „camere de închiriat"! de câte şase-opt metri patrați fiecare!) Într-una din aceste cămeruțe, un dulap, o masă pe care se afla o maşină de gătit cu petrol lampant, două scaune şi un pat pe care se afla o tânără femeie cu un păr blond ca aurul, nemişcată, totul murdărit de funinginea care se depusese peste tot de la maşina de gătit cu petrol care filase, lăsată aprinsă (uitată? sau aprinsă dinadins?), pe urmă un procuror, comisarul de la circa de poliție 25 şi doi sau trei polițişti chemați pentru orice eventualitate (în „cartiere" se produceau de multe ori surprize sau agresiuni neaşteptate!). Afară, câțiva mahalagii curioşi, vreo două babe şi câteva cațe. Tata şi-a făcut loc ca să consulte femeia de pe pat şi să constate moartea, mi-a făcut semn să stau deoparte, şi a început examinarea. Femeia nu avea puls, deci ar fi putut fi moartă; nu dădea însă nici un semn de viață; proba cu oglinda în dreptul gurii (ca să se vadă dacă mai sunt semne de respirație) nu a dat nici un rezultat concludent. Pe de altă parte, corpul nu se răcise, deci nu era sigur că ar fi fost moartă! „Hai, doctore, că am bilete la teatru!" a început procurorul. „Doar e duminică şi am şi eu o soție! Semnează că e moartă şi du-o la morgă!". Tata însă nu era convins, aşa că a întrebat: „Îmi puteți aduce apă caldă? Prosoape şi un maseur?" La care vreo două bătrâne s-au dus undeva în curte şi s-au întors cu cele cerute. Tata i-a încălzit brațele apoi a început să o maseze pe femeie; a trecut cam o jumătate de oră; Procurorul, nerăbdător, i-a spus tatei: „Uite ce e; eu mă duc la teatru că pierd biletele; dacă e cazul, ne vedem mâine la Morgă!" şi a plecat. După un răstimp, comisarul i-a spus tatei: „Doctore, trebuie să plec! Se pare că la „hora" (jocurile) de la „şină" s-a produs o crimă, şi trebuie să mă duc să anchetez! Aşa e-n meseria asta; nu termini un caz şi vine altă belea! Şi n-am pe nimeni care să mă schimbe! Toți sunt plecați!" Şi a plecat şi el!

Tata a început să încălzească şi să maseze metodic corpul femeii de pe pat. Pe urmă, i-a făcut o injecție cu un medicament întăritor, pe urmă alta... Vreo două ceasuri nu s-a produs nici un semn de înviorare, dar nici procesul de răcire nu se mai producea; „Cred că avem un ciudat caz de catalepsie!" mi-a spus tata. Rămăsesem doar noi doi, vreo doi bătrâni şi un agent (de parcă femeia aceea nemişcată ar mai fi putut să fugă!). A mai trecut un ceas, tata a chemat o ambulanță şi a dus femeia la spital. Revigorantele parcă începeau să-şi facă efectul; am ajuns acasă foarte târziu, mult după miezul nopții; am adormit imediat. A doua zi, pe la prânz, telefonul ne anunță că femeia era încă în stare de catalepsie, dar că, foarte încet, îşi revenea. Şi pe urmă au venit alte şi alte cazuri şi am uitat de tânăra femei cu părul ca aurul care încercase să se sinucidă dând drumul, într-o mică încăpere închisă, fumului de la maşina de gătit cu petrol lampant, care umpluse cu funingine micul dulap, patul şi cuvertura... şi toate celelalte. Cum tatăl meu nu vrusese să creadă că e moartă, cei de la spital o readuseseră la viață.

De la întâmplarea asta trecuseră deja două sau trei luni.

.....

„Domule doctor, se află la poartă o tânără femeie foarte frumoasă, care insistă să vă vadă şi care nu vrea să înțeleagă că orele de consultație s-au terminat! Care spune că are o legătură cu dumneavoastră şi, repet, insistă să vă vadă!" îi spusese paznicul de serviciu tatei, cu un zâmbet complice; „Ce să fac?". Tata se uită curios la paznic şi îi spuse scurt: „Ştii bine că eu nu mă țin de nici o femeie. Dar dacă această tânără doamnă insistă atât să mă vadă, dă-i drumul să vedem ce vrea!".

Tânăra femeie cu părul auriu şi ochi căprui, zveltă şi destul de înaltă, de cel mult treizeci de ani, era într-adevăr de o remarcabilă frumusețe. Avea un mers elastic, trăsăturile foarte feminine ale unui portret de tablou clasic şi în plus o voce melodioasă ca un cântec; „Domnule

doctor, începu ea să vorbească, se pare că vă datorez viața, dacă dumneavoastră sunteți într-adevăr doctorul care m-a readus la viață din starea de catalepsie pe care mă duceam spre moarte! Iată-mă! Sunt a dumitale! Ia-mă şi fă ce vrei cu mine! Eu nu ştiu ce să mai fac cu viața pe care mi-ai dat-o din nou! Fac orice doreşti! Fie ca ființă, fie ca femeie, fie ca orice! Ia-mă şi fă cu mine ce vrei! Sunt a dumitale!". „Dar, doamnă, îi spusese tatăl meu, eu sunt om căsătorit, am patru copii din care doi sunt deja studenți, şi am o nevastă cu doisprezece ani mai tânără decât mine pe care o ador!" „Dar, domnule doctor, de-a lungul Istoriei, se constată că toți marii bărbați sunt sau au fost poligami! Eu nu vă cer nici să divorțați, nici să renunțați la soția dumneavoastră! Dar dacă vă place să faceți pe Pygmalion, poftim! Luați-mă! Eu nu mai am nici un rost şinu mai pot trăi fără dumneavoastră! Există țări în care opinia publică îl consideră ca incapabil pe bărbatul care are o singură femeie!" (Reamintim cititorului că după o tradiție grecească antică, sculptorul grec Pygmalion sculptase o statuie a unei tinere femei atât de frumoasă, încât se îndrăgostise de ea! Şi după nenumărate întâmplări, rugăciuni, încercări şi peripeții, zeii se înduraseră de Pygmalion şi dăduseră viață statuii, care se măritase cu sculptorul, care mai realizase apoi şi alte capodopere!)

Tata rămăsese descumpănit, pe urmă, revenind la realitate, ia zis: „Spuneți-mi pe scurt cazul dumneavoastră! Vă ascult!". „Bine!" convenise tânăra femeie, şi îi povestise, „Făceam parte dintr-o mare familie de patrioți români căreia comuniştii când au venit la deplină putere şi dictatură în 1948 i-au luat totul; pe unii i-au închis, pe câțiva i-au exilat, pe cei mai de vază i-au ucis; rămăssem singură! Ştiam să vorbesc germana şi franceza şi terminasem liceul, aşa încât m-am dus la forțele de muncă; m-au trimis la o şcoală de dactilografie şi stenografie pe care am terminat-o după un an; pe urmă am fost angajată stenodactilografă la unul din noii stăpâni comunişti, („Leve-toi que je m'y met!" adică „Ridică-te tu ca să-ți iau locul!"), care luaseră locul vechilor stăpâni. Acolo m-a remarcat unul dintre tinerii fii ai noilor stăpâni; mi-a jurat dragoste, a spus că ar face orice pentru mine; greşeala mea a fost că l-am crezut! Povestea-idilă a durat câțiva ani; văzând că legătura durează, familia lui (noi parveniți) s-a alarmat şi i-a pus în vedere: ori eu, ori cariera lui politică; după ei, nu exista cale de mijloc! Ar fi trebuit să renunțe la tot ce câşigaseră ei pe plan social, iar el n-a rezistat şocului şi insistențelor şi a preferat să mă abandoneze pe mine. Eu, nemaiavând pe nimeni (ai mei pieriseră sau fugiseră), la această cumplită lovitură am hotărât să mă sinucid; (N.n.: Se ştie că un divorț este echivalent cu o jumătate de deces sau de moarte.); şi iată că apari dumneata, ca un nou Prometeu, care m-a readus la viață! Cine ți-a dat dreptul să reapreinzi focul stins, să te joci cu viața mea? Acum, iată-mă; sunt a dumitale! Dumneata ai cincizeci de ani, eu am treizeci; toți marii bărbați şi cuceritori au fost poligami; fără dumneata, nu mai am nici un rost! Ia-mă!".

Tata se gândise şi răspunsese: „Dacă dumneata nu mai ai nici un rost în lumea asta, să creem noi unul! Ce-ați zice să vă obțin o bursă la o şcoală specială de asistente medicale?" „Fac tot ce vrei dumneata! Ți-am spus că-ți aparțin!". Şi iată că femeia urmase şcoala specială de asistente medicale, pe care o absolvise după un an cu note mari! În caracterizarea ei finală scria: „Persoană perfect pregătită pentru „misiuni speciale", de un calm desăvârşit; cunoaşte perfect franceza şi germana, dactilografia şi stenografia; învață engleza; are cunoştințele de medicină generală pentru a face față unor situații dificile, în plus, foarte prezentabilă!" Vreo doi doctori din cei care o pregătiseră şi cu care lucrase veniseră la tata ca să-l roage să intervină ca să primească cererile lor în căsătorie; ea însă le răspunsese formal: „Eu îl vreau pe doctorul Alexandru Grigore Ionescu. Fără el, viața mea nu mai are nici un sens!" Făcuse o obsesie. Tata îi explicase că o luase pe mama dintr-o foarte mare dragoste; că nu faci patru copii cu o femeie ca să te desparți de ea. În fine, că pe una din coperțile revistei (din epocă) „Realitatea ilustrată", mama apăruse pe copertă ca „cea mai frumoasă soție de medic din România", şi erau pe atunci în România Mare 38.000 de medici. Şi pe urmă, are şi patru copiii la douăzeci şi cinci de ani. Un exemplu social ca mamă şi femeie! Mama avea părul şaten spre negru, ochi căprui şi pielea mai albă decât cel mai alb lapte. Statură foarte feminină (ce-o mai fi vrut să însemne şi asta?!), şi un „mers de regină!", totul dublat de o înțelepciune nativă ieşită din comun; mama terminase liceul, apoi Institutul „Robescu"

pentru „Tinerele de neam nobil" (auzi, frate: ce mai!), Vorbea franceza şi sârbeşte, cânta la pian şi dădea lecții de educație, pian şi comportare tinerelor fete (la ce distanță trebuie să ții un bărbat care te curtează, chiar dacă îți place de el!, de ce nu ai voie să săruți mâna unui bărbat ci numai a unei distinse doamne în vârstă, şi aşa mai departe. Marii negustori evrei țineau morțiş ca fetele lor să ia lecții cu mama. Tot de la mama ştiam eu cum trebuie să te comporți în cazul că eşti consultat într-un litigiu: 1) Să asculți ce spune şi cealaltă parte, adică partea opusă (conform principiului latin: Auditer et altera pars!); 2) Să crezi de la fiecare doar 50%, (deci cel mult jumătate) din ceea ce spune. Cum ar fi zis Regele Solomon: „Şi tu ai dreptate!". 3) apoi să judeci cu propria ta mine, experiență şi judecată, şi să iei o hotărâre; 4) să comunici hotărârea părților şi 5) să controlezi dacă şi cum este adusă judecata şi hotărârea ta la îndeplinire. La mama veneau femeile din cartier, romănce, evreice şi țigănci să le judece soții, să le facă morală şi să-i aducă acasă pe beți, şi câte şi mai câte. Când veniseră comuniştii, îi spuseseră mamei: „Vă facem deputat de cartier!" (aşa se purta atunci răspunderea pentru faptele îndoielnice ale altora); „Dar eu sunt epitrop la Biserica Ortodoxă din „Puişor", sunt epitrop la uniții de pe strada Acvila şi am fost simpatizantă la liberali!". „Ştim toate astea doamnă, i-au răspuns; Dar soțul dumitale este colonel şi cunoscut ca omul poporului; toți copiii dumitale sunt elevi sau deja studenți, iar dumneata judeci femeile dintr-un cartier întreg! De oameni ca dumneata şi de ai dumitale avem noi nevoie!". Tata încercase să-i explice tinerei femei, care făcuse o fixație sau chiar mai rău, („dacă îți place să îl joci pe Pygmalion, iată-mă! ia-mă! sunt a dumitale!"), că există şi căsătorii adevărate, pe care nimic nu le poate rupe, pe care nimic nu le poate destrăma! Tinerii medici veneau şi acum să o ceară pe frumoasa blondă în căsătorie, îl rugau pe tata să intervină pe lângă ea, dar ea nici nu voia să audă. Şi-au trecut aşa vreo câteva luni, apoi vreo doi sau trei ani; eu eram deja student la politehnică, fiindcă-mi displăcuse faptul că toți medicii legişti, în afară de tata şi colegul lui, doctorul legist Ciurea, fuseseră închişi; numai tata şi doctorul Ciurea nu ajunseseră în puşcărie; ceilalți, profesorul Tuți Vasiliu, colonelul doctor Condurățeanu, muriseră executați prin puşcării. Pentru doctorul Ciurea nu se găsise alt loc de medic decât cel de medic la închisoarea Văcăreşti; soția lu, Caterina Moțet, nepoata tatei, îi făcuse cinci copii şi îi spunea: „Fănel nu învață, şi poate să rămână repetent! Ralița la fel!" „Lasă-i în pace!" îi spunea doctorul, „dacă ai şti câte văd eu în fiecare zi! Cine ştie ce le mai rezervă şi lor viața!".

Pentru că luase parte la ancheta internațională de la Katyn (aproape de Smolensk) organizată de către germani în 1943, doctorul Birkle fugise din România în 1945, condusese camioane umplute cu exploziv pentru mine (dinamită) prin Munții Anzi în Columbia (America de Sud), făcuse din nou medicina în Columbia şi ajunsese din nou medic legist al Capitalei Bogota (cu şase milioane de locuitori), dovedind ce pot românii. Fiicei sale, devenită pictoriță, i se permisese apoi să facă o călătorie la New York. Fericit, doctorul Birkle se dusese să o vadă. Din senin, îl călcase un automobil, care circula ilegal cu o viteză anormală. Ruşii nu îl iertaseră nici după un deceniu şi jumătate. Am aflat toate aceste lucruri după decenii şi m-am felicitat încă o dată că am fugit de meseria de medic legist, criminalist sau de mucenicia vieții de adevărat medic pe care viața o rezervă celor jertfiți pentru societate.

.....

Trecuseră deja mai bine de doi ani de la faimosul „caz de catalepsie cu înviere din morți" al tatei, devenit faimos în lumea medicală, când, tot într-o zi puțin după prânz, tata îmi spusese: „Vino cu mine! Vine o maşină să ne ia!". Tata încă mă lua cu el, deşi eu mă hotărâsem sau să nu mă fac medic deloc, şi în nici un caz criminalist. „Mergem la Pădurea Băneasa!" Şi am ajuns şi la Pădurea Băneasa, de lângă Bucureşti (prin acei ani, 50', era ceva mai mare şi mai deasă decât astăzi.) Am luat-o pe o cărare care ducea spre o parte mai deasă a pădurii. Într-un luminiş, câteva persoane, paznici, polițişti, în jurul unui trup de femeie cu un cap acoperit de un păr blond ca aurul... Am simțit că mă emoționez; culcată pe o parte, o tânără femeie... „Au găsit-o nişte vagabonzi şi au crezut că doarme, dar era moatră de-a binelea! Era oare ea?! Parcă încă dormea, dar la colțurile gurii urcau deja frunicile harnice. Lăsase doar o scrisoare care permisese să i se localizeze trupul, „undeva într-o pădure din

apropierea Bucureştiului", unde scrisese că se va sinucide, şi unde „spera că nu se va mai găsi nici un doctor Pygmalion ca să o trezească!" Voia să facă altceva din viața ei, pe care o considera terminată şi fără rost; Luase cu ea două sticluțe cu somnifere capabile să adoarmă pentru totdeauna şi un bivol sau un taur, nu doar o femeie, şi se dusese într-un luminiş dintr-o pădure, „ca să nu se mai întoarcă niciodată". Iar acum, stăteam doar câțiva oameni abătuți în jurul ei, iar spre gura încă atât de frumoasă şi colorată, pe chipul încadrat de părul blond ca aurul, urcau furnicile...

.....

Scrisă de mine, George Ion Ionescu, după date reale, din amintirile mele despre cazurile reale de care soarta a făcut să iau act, sau chiar să iau parte indirect, prin anii 50', scrisă la Bucureşti, la 18 iunie 2017.

UN CAZ DE CLARVIZIUNE. NAUFRAGIUL

Elisabeta (Lisbeth pentru cei apropiați) se zbuciumă prin somnul ei agitat. De câteva zile nu mai avea nici o veste de la soțul ei, comandorul Andrei Cramariuc (sau Crămărăscu, poate, nu-mi mai aduc bine nici eu aminte tot ce mi se povestise), care era plecat de peste două luni cu vasul militar supranumit „Mândria Țării", ca să verifice calitățile vasului făcând înconjurul lumii. Aşa ajunsese undeva în Oceanul Pacific, între Filipine şi Japonia. Până atunci vasul se comportase bine, dar Marea Chinei de Sud era cuoscută ca una din cele mai primejdioase mări ale lumii, un adevărat echivalent exotic al „Triunghiului Bermudelor", în care se scufundaseră de-a lungul timpului zeci şi sute de nave.

Lisbeth comunica direct într-un mod ciudat cu soțul ei, comandorul Andrei C., peste distanțe, într-un mod inexplicabil, numai de ei ştiut şi ținut secret. Acum Lisbeth se zbuciuma prin somn într-un calvar numai de ea simțit; Coşmarul începuse cu ore şi ore mai devreme când Lisbeth simțise de la cei treisprezece sau paisprezece mii de kilometri distanță zbuciumul comandantului de vas Andrei C., soțul ei. „Dar peste ei se prăbuşesc munți de apă de zeci de metri înălțime!" se speriase ea în vis. Apoi marele vas, se ridicase ieşind afară din apă, de parcă ar fi fost doar o luntre! „Oare s-a blocat un motor şi nu mai merge una dintre elice? Oare s-a blocat complet şi un al doilea motor?" Simțise ea gândurile soțului ei, comandorul. „Dar până acum totul a mers excelent, fără întreruperi, fără disfuncții şi fără avarii!"

.....

Legătura dintre cei doi soți era de-a dreptul ciudată, dar foarte puțini cunoscuți ştiau acest lucru – şi păstrau secretul. Se cunoscuseră cu mai bine de douăzeci de ani în urmă; ea era încă elevă în penultimul an de liceu, dar chipeşul ofițer de marină avea deja un deceniu servit în Marina Militară şi străbătuse cele mai multe mări şi oceane ale lumii. Povestea lucruri nemaiauzite şi văzuse locuri exotice pe care ea nu le văzuse şi nu avea probabil să le vadă niciodată. Se îndrăgostise de el iremediabil, ca o cădere într-o stare de neînlăturat, nu departe de o obsesie, sau de o stare de boală; se căsătoriseră aproape în secret; mai întâi la o primărie de provincie şi pe urmă religios la un preot bătrân rătăcit undea între munți, ca nişte exilați, ca nişte ciudați, aproape fără martori. El le promisese părinților ei că va obține ca ea să susțină în particular ultima clasă de liceu şi în particular bacalaureatul, ceea ce se şi întâmplase; câteva întâlniri între rude serbaseră căsătoria lor, care, declarau ei, era în primul rând un act intim între ei; copii nu avuseseră, dar nu se plângeau; ea ştia că soarta soției marinarului este să-şi aştepte soțul, dar asta fusese vrerea ei. El era fericit cu orice dorea ea şi promisese că nu va avea nici o grijă materială toată viața, ceea ce se şi întâmplase, pe când el, ofițer exemplar, urcase (suise) toate treptele (gradele) în mod exemplar, şi nu se plânsese niciodată de nimic, indiferent ce ar fi făcut ea în lipsa lui. Eu îmi aduc aminte de un caz când fiind numit cândva preşedintele unor comisii de bacalaureat la Constanța, îndrăznisem să-i spun unei preafrumoase doamne profesoare de biologie ce ființă excepțională este dânsa şi îmi răspunsese: că are două fete eleve, că soțul ei este comandantul unei mari nave comerciale

care pleacă cu lunile pe mările lumii şi că are cu soţul dânsei următoarea convenţie: când vasul lui trece Bosforul îi semnalează telefonic (prin radio) şi el îşi recapătă toate drepturile de celibatar, iar dânsa poate face ce vrea; ,,cred că aş fi înnebunit când eram tânără fără această convenţie de libertate, de care am făcut uz doar o singură dată în cei peste douăzeci de ani de căsătorie ai noştri; ce a făcut el, nici nu mă interesează, doar e bărbat, nu? Se ştie doar că bărbatul prin natura lui este poligam, şi om curios; Cum e cu o negresă? Dar cu o metisă sud-americană? Poate vi se pare curios, dar el când trece Bosforul înapoi, mă contactează telefonic prin radio, aşa încât dacă am avut eu vreo legătură sau vreun înlocuitor, să am timp să-l concediez! Şi uite-aşa merge legătura asta de peste douăzeci de ani! Aşa încât, dacă vi se pare că mă preţuiţi aşa cum spuneţi, întoarceţi-vă la Constanţa peste o lună; soţul meu pleacă pentru trei luni şi mi-a declarat că vrea să mă regăsească în depline proprietăţi fizice şi mentale, în deplină condiţie fizică şi sportivă, indiferent ce aş face între timp, pentru a sărbători încă o lună de miere! Numai fetele mele nu trebuie să afle, dar dumneavoastră fiind profesor de matematici, fizică şi poet, totul se poate aranja perfect. Înţeleg că soţia dumneavoastră petrece câte o jumătate de an la fiica dumneavoastră din Israel unde este căsătorită, aşa încât la ultima cerere de viză la Ambasada Israelului din Bucureşti i s-a spus: ,,Dumneavoastră aveţi peste doi ani de şedere în Israel, fiica dumneavoastră este căsătorită la noi, de ce să tot faceţi cerere de viză când îndepliniţi toate condiţiile pentru a primi cetăţenia israeliană, adică o viză permanentă! Cereţi cetăţenia israeliană!" Mi-am amintit apoi de un alt caz, tot de la Constanţa unde o ,,vecină binevoitoare" îşi anunţase ,,prieteneşte" o cunoscută: ,,Ştii că bărbatul dumitale, chipeşul ofiţer de marină Georges ,,cutare" are câte o nevastă în fiecare port din ţările Mediteranei unde face cursele? Una în Grecia, Una în Spania şi poate chiar două în Turcia, şi le plăteşte pe toate!" Doamna avertizată a aşteptat să se întoarcă soţul ei din cursă, a invitat la o masă organizată în frumoasa ei grădină câţiva vecini, câteva rude şi câţiva prieteni de familie şi a sărbătorit printr-o masă (aproape un bachet!) reîntoarcerea soţului, declarând: ,,Îl sărbătoresc pe soţul meu care este nu numai un ofiţer de marină comercială eminent, ci este şi un bărbat demn de această calitate, şi anunţ pe toată lumea din Constanţa care ar avea ceva de zis: Nu am bărbat de lăsat! Nu am să-i las pe copiii mei frumoşi şi premianţi semiorfani doar pentru nişte vorbe sau fapte justificabile! În multe ţări, mai ales în cele islamice, un bărbat care nu are decât o singură femeie este considerat sărac şi incapabil! Dacă un bărbat este capabil şi bărbat întreg pe unde ajunge, bravo lui! Aşa să se ştie! Mie să îmi vină acasă!" ,,Dar de ce l-ai dus şi l-ai internat parcă la spital?", a întrebat-o unul mai îndrăzneţ; ,,L-am ţinut în carantină o lună şi mai bine pe la spital şi pe la rude ca să mă conving că este în stare de perfectă sănătate şi în stare de perfectă funcţiune ca să nu-mi îmbolnăvească cumva copii sau pe mine, şi ca să serbăm cei 16 ani de căsătorie ai noştri în deplină certitudine şi siguranţă!" ,,Şi el ce-a zis?" ,,El, în casa asta din Constanţa a noastră, zice ce zic eu, şi mă iubeşte numai pe mine! Şi aici o să vină până la bătrâneţe şi şi după aceea! Iar dacă cineva are ceva de zis, n-are decât! Ce-mi pasă mie?!"

Îmi amintesc acum de cazul povestit de un coleg al meu ofiţer de marină, grec, care îmi povestea de un unchi al lui, tot căpitan de vas, care făcea cabotaj cu nava proprie de-a lungul coastelor atlantice ale Americii de Sud. ,,În fiecare ţară şi în toate cele trei mari porturi sud-americane de la Atlantic, avea câte o nevastă!" Îmi povestea colegul. ,,Şi avea în fiecare port şi câte doi trei copii, dar fiind un foarte bun comerciant, făcea faţă la toate cheltuielile. Dandanaua s-a produs când a murit de inimă, înainte de şaizeci de ani, şi toţi copiii ăştia sperau să moştenească nava; ,,nu-ţi mai spun cum s-au judecat, cum s-au încurcat, nu mai ştiu cum s-a rezolvat cazul (pentru că viaţa a rezolvat până la urmă într-un fel oarecare cazul!), dar au venit la moştenire, care nu era chiar foarte mică, până şi urmaşii din Grecia, ca să ia parte la banchet! ,,Ca să vezi caz demn de Ghiţă Dandana, parcă ar fi fost valah!

Dar să revenim la Lisbeth a noastră şi coşmarul ei.

.....

Pupa navei comandate de soţul Lisbethei ieşise afară din apă. Se vedeau elicele rămase imobile; motoarele navei nu mai funcţionau; comandantul a ordonat părăsirea navei; cei câţiva zeci de marinari au coborât în bărci dar sunt slabe speranţe de scăpare (salvarea

echipajului).

Nava se înclină şi mai puternic; comandantul a ieşit pe punte, dar nu a părăsit nava; Lisbeth crede că aude: ,,Datoria comandantului este să nu-şi părăsească nava în nici o împrejurare, chiar şi atunci când nava se scufundă şi el este în pericol de moarte; ,,O să mă ierți, Lisbeth?" i se pare ei că aude ultimele gânduri ale lui Andrei. ,,Comandantul nu trebuie să-şi părăsească nava în nici o împrejurare!" mai i se pare ei că aude ca un ecou. ,,El trebuie să se scufunde cu nava sa!"

Lisbeth, îmi povestea tanti Elena, cea care mi-a crescut apoi timp de şaisprezece ani copiii, era în fond o ciudată, prevedea multe evenimente, prevestea altele, explica multe împrejurări, era în stare să ghicească o mulțime de lucruri, şi se ocupa de diferite lucruri oculte, de paranormal şi teozofie, avea clarviziuni şi lămurea ca printr-un fel de magie fel de fel de lucruri ciudate. Când o întrebam de soarta fraților mei, îmi povestea tanti Elena, nu-mi răspundea; doi dintre ei, foşti miniştri, muriseră în închisoarea de la Sighet, altul cine ştie prin ce lagăr; Lisbeth ghicea adevărul, dar nu răspundea decât: ,,Sunt lucruri rele, chiar îngrozitoare, cum să le spun celor care mă întreabă? O să afle ei mai târziu, când o să înceapă să uite!" Şi îşi umplea tot timpul cu ocultismul, cu paranormalul, cu telepatia şi cu teozofia; devenise un fel de prooroc, dar un prooroc care ştie şi tace!

Totuşi, a doua zi după coşmarul în care visase (aflase, gândise?) naufragiul navei supranumită ,,Mândria României Mari", sau ,,Mândria Țării", comandate de soțul ei adorat, Andrei C., se dusese la Căpitănia Portului Militar Român şi anunțase naufragiul navei, cerând confirmarea; ,,Poftim?" i se răspunsese; ,,Cum să confirmăm o ştire aflată... dintr-un vis? Mai reveniți!" ,,Asta e nebună!" declaraseră ofițerii transmisionişti.

Lisbeth revenise şi a doua, şi a treia şi a multa zi, se dusese la Mangalia şi la Tusla, ceruse informații şi la Portul Comercial din Constanța – Agigea, dar nicăieri nu se primise (încă!) nici o veste! ,,Telegrafiați (prin radio, adică)! la baza americană de la Bataan din Filippine, insistase ea. Ei trebuie să ştie ceva!" Dar baza americană din Bataan-Filippine confirmase doar: ,,Acum atâtea zile, s-a produs un taifun catastrofal în Marea Chinei de Sud, care a măturat o suprafață de peste un milion de kilometri pătrați; s-au produs valuri de pste 30 sau chiar 40 de metri înălțime; presiunea atmosferică a scăzut mult sub cifre, 740 mm coloană de mercur; vântul a suflat cu peste 150 de kilometri la oră; au fost scufundate zeci de nave, dar nu cunoaştem încă soarta marei nave româneşti, plecată acum două luni din Marea Neagră; în cele două luni ar fi putut străbate peste 20 de mii de kilometri, deci ar fi trebuit să se afle undeva în oceanul Pacific, tocmai în Marea Chinei de Sud, chiar în zona marelui taifun! În fine, după aproape o săptămână, americanii de la baza din Filippine, au declarat: ,,Nu avem nicio veste de la nava supranumită ,,Mândria României"; este posibil să se fi scufundat odată cu alte câteva zeci de nave în cumplitul taifun din Pacificul de Vest, stârnit nu se ştie cum şi venit de nu se ştie unde pentru a produce atâtea nenorociri."

Lisbeth suportase tragedia în tăcere. Câteva luni zăcuse într-o stare ciudată, între viață şi vis, între starea de veghe şi meditație, de fapt, între viață şi moarte. Slăbise complet, suferea îngrozitor dar în tăcere, iar gurile afurisite spuneau că discută cu moartea; vorbea cu Andrei al ei? Cine mai ştie ce poate comunica şi cu cine un om pe jumătate viu, sau un om viu dar pe jumătate mort? Se ocupa de lucruri ciudate, unele numai de ea ştiute, încercând să comunice cu Andrei, care venea tot mai greu (,,Sunt tot mai departe!" îi spunea, ,,Aşteaptă-mă când mă chemi ca să am timp să vin!..."

Şi aşa au trecut luni şi pe urmă ani; Lisbeth era tot frumoasă, tot ciudată, aproape singură, prietenoasă dar destul de rece; mai spunea câte unuia ce voia acesta să afle, dacă avea de dat veşti bune; dacă prezicerile ei îi indicau veşti rele, tăcea, sau răspundea ambiguu: ,,Nu te mai grăbi, o să afli!" iar interlocutorul scria că prezicerile sunt rele, dar nu o să mai afle nimic de la Lisbeth. Între timp, faima i se dusese departe, dar nu primea decât puțină lume, şi şi asta destul de rar. Pe urmă, după câteva decenii, a anunțat: ,,Anul acesta mă întâlnesc cu Andrei! Mă aşteaptă de mult, dincolo!" ,,Unde?" am întrebat-o pe tanti Elena. ,,Numai ea ştia, dar nu ne-a mai spus! mi-a mărturisit tanti Elena.

Scriere transcrisă de mine, George Ion Ionescu, la 20 iunie 2016, la Bucureşti, din

amintiri şi din relatările mătuşii Elena de prin 1970 sau 1980; cu tanti Elena n-am mai apucat să comunic din 2001, când eu am fost la Paris ultima oară, iar ea emigrase deja (în final) la fiul ei Radu Dragomir, profesor la Universitatea Sorbona V, nevrând până atunci să plece din România; tanti Elena a părăsit această lume în 2015 la Paris, la 104 sau 105 ani, având faima (atunci) de cea mai bătrână femeie din Franța. Tot atâția ani ar fi avut şi mama, colega ei, născută tot în 1910 dar care ne-a părăsit în 1956 la doar patruzeci şi şase de ani.

CUM AU MURIT EROII AVIATORI, COLEGUL MEU DE LICEU GULIAN (sau GALIN, nu mai ştiu!) ŞI CUMNATUL MEU, MAIORUL BOTESCU

Motto: Moartea este sfârşitul tuturor poveştilor adevărate. Hemingway

Gulian era sprinten, îndemânatic, promt la răspunsuri şi la provocări, nu se prea omora el cu învățătura, dar având un grad ridicat de inteligență nativă moştenit de la generoasa noastră mamă natura, nu era un elev slab, adică avea de fapt toate calitățile pentru a deveni un bun militar aviator! Dacă mai adăugăm şi un grad oarecare de nepăsare la provocări şi un grad destul de ridicat de calm, întrunea chiar foarte bine toate calitățile necesare unui viitor pilot de avioane de vânătoare, ceea ce, către treizeci de ani, a şi devenit ajungând ceea ce pe atunci se numea un ,,cadru de nădejde''. Se căsătorise cu sora mai mică a unei scriitoare critic de film, Alice M., şi nu puteai să te pronunți, dacă stăteau alături, care este mai frumoasă. De obicei, la repetițiile generale cu public ale Filarmonicii de la Ateneul Român nu se plătea intrarea, dar primul rând de locuri era întotdeauna rezervat de către dirijorul George Georgescu celor mai frumoase femei şi fete din Bucureşti. Iar surorile Mănoiu, sora mea Ivonne şi viitoarea mea soție (domnişoara Teodorescu, domnişoara care nu vine la toate seminariile dar nu lipseşte de la nici o repetiție cu public a Filarmonicii!, spunea în glumă asistentul lector Gheorghe, soțul viitoarei doamne cu numele răzgâiat ,,Gheorghiță'', tot foarte frumoasă dar neafirmată (încă!) între frumoasele Bucureştiului).

Colegul meu devenit pilot pe avioane de vânătoare se căsătorise cu o frumusețe plină de bun simț, devotată, care îi făcuse deja doi copii, şi care de dragul lui renunțase la o carieră foarte promițătoare de ziaristă (mergea după soră-sa!); Doru era deci cumnatul jurnalistei de film Alice M. şi era recunoscut ca un foarte curajos pilot de încercare, dar rămăsese un sceptic; spunea: ,,La fiecare zece-douăsprezece avioane cu reacție pentru vânătoare, unul se prăbuşeşte, aparent fără motiv; nici un pilot de avioane de vânătoare, mai ales din cele cu reacție, nu depăşeşte 37-38 de ani, eu am depăşit deja 30; deci am avut noroc! Ce va fi, o să vedem atunci, dar nu cred că soarta va face vreo excepție pentru vreunul dintre noi!''

Deşi căsătorit cu o frumusețe care renunțase şi la carieră pentru el şi avea doi copii frumoşi şi inimoşi, Gulian nu renunțase la unul (ultimul!) din vechile lui obiceiuri de ,,aviator de încercare''; o dată pe an, pleca două săptămâni, de obicei la munte, cu altă femeie, nu cu soția; şi femeile cu care se ducea colegul meu erau sprintene, foarte vii, devotate (ar fi făcut orice pentru el) dar nu erau nici pe departe nişte frumuseți, cum erau soția, cumnata sau dintre cunoştințe, sora mea cea mare; erau suple, spontane şi devotate, gata să sară la orice pericol, femei de mare curaj şi persoane (ființe) de nădejde. ,,Bine, măi, Dorule, (nume schimbat) îi spunea soacra lui: ai nevastă frumoasă, copii adorabili, o profesie la care visează mulți, eşti deja pe post de maior, şi nu renunți tu să te duci două săptămâni pe an la munte cu altă şi altă femeie, care nu o egalează nici pe departe pe nevastă-ta! Soția ta dă dovadă de multă înțelegere şi foarte multă înțelepciune când vede asta!''. ,,Ce să fac mamă?'' răspundea el (nu îi spunea ,,mamă soacră'' ci pur şi simplu''mamă'' fiindcă mama lui se prăpădise cu câțiva ani mai înainte), ,,M-am obişnuit rău, dar m-am obişnuit aşa, şi e singurul caz în care mai pot să încalc legea; că la cât trăim noi... nici unul nu a depăşit 40 de ani! Şi pe urmă, mamă, mă întreb de ce nu iau măcar unele frumoase; sunt multe frumoase care ar avea curiozitatea să încerce şi cu un aviator, dar, mamă, astea frumoase sunt asediate! Pentru ele aş fi doar încă o experiență, nimic cu adevărat nou! Pe când pentru astea ceva mai urâte, dar elastice şi sportive, o experiență ca asta poate că este unică în viața ei, nici nu îți dai seama cât interes îşi dau, cât de devotate pot

fi, deşi şi ele ştiu că este doar pentru două săptămâni! Sunt gata să se devoteze, să facă sacrificii ca să aibă măcar o dată în viață o asemenea experiență! Cu un aviator! Eu nu le mint, le spun că am doi copii, că am o nevastă frumoasă, chiar superbă, dar şi eu mă devotez când procedez la aceste experiențe de două săptămâni! Pentru ele poate fi chiar ,,o experiență de viață'', o amintire de neuitat, poate două săptămâni din altă viață!''.

Aşa cum prezisese Gulian al meu, nu a apucat nici măcar 38 de ani; unul din acele avioane cu reacție, încă nu îndeajuns de perfecționat, l-a răpus. Experiența asta de viață mi-a revenit din memorie când a murit cumnatul meu, aviatorul maior Botescu, tot fost pilot pe avioane de vânătoare, dar mai erou decât colegul meu Gulian, erou adevărat din cel de-al doilea Război Mondial. ,,La început, pe frontul de răsărit războiul era pentru noi ca o vacanță, îmi spunea. Ruşii aveau avioane multe dar proaste, lente şi piloți care aveau mare nevoie de şcoală; aveau avioane de transport greoaie, mari şi greu manevrabile, supraîncărcate cu echipaje neexperimentate; abia prin 1943 au apărut La 5, Iak-urile (de la Iakovlev), MIG-urile şi Il-urile (de la Iliuşin). Cu avioanele de asalt era altă poveste... Am doborât vreo douăsprezece avioane de toate felurile, sau mai multe, şi din plutonier am ajuns căpitan în aviația de vânătoare; pe frontul de vest cu nemții a fost ceva mai greu, dar tot am doborât prin Ungaria vreo şase avioane de vânătoare ceea ce m-a făcut maior! Şi acest maior deblocat (de fapt concediat din aviație!) îi căzuse la picioare surorii mai mari, Lenuța, a soției mele (învins de cea mai frumoasă dintre cele patru surori!) declarându-i că fără ea viața lui s-a sfârşit! Şi ea îl luase de bărbat pentru o viață de om sau pentru o veşnicie, dar de fapt pentru o viață care s-a sfârşit deja ca şi veşnicia lor, după numai câțiva ani! Când veniseră primele avioane cu reacție în România, Botescu era maior-instructor pentru piloții de vânătoare, undeva pe un aerodrom militar semi-secret; un ofițer sovietic îngâmfat care le prezentase avionul cu reacție şi îi întrebase plin de superioritate pe ofițerii români: ,,Are vreunul curaj să se suie şi să ia manşa în mâini pe acest avion?''. Botescu fusese singurul care răspunsese ridicând două degete! Două ore mai târziu, avionul cu reacție condus de el trecea pe la vreo două sute de metri pe deasupra clădirilor aerodromului. ,,Prea sus!'' i s-a comunicat; şi atunci maiorul Botescu virase, se întorsese deasupra aerodromului şi lansase avionul pe la vreo 70-80 de metri deasupra clădirilor; toate geamurile s-au spart, mai multe ziduri s-au crăpat, iar ofițerii prezenți la experiment erau la pământ! O săptămână mai târziu, maiorul Botescu era scos din aviație şi degradat. ,,Bine că nu m-au închis ca pe atâția din camarazii mei pentru mai puțin, pentru ani grei de puşcărie.'' îmi spunea Botescu. Până la urmă, fusese trimis ca mecanic de bloc la Piatra Neamț unde o cunoscuse pe Lenuța. Amor fulgerător, căsătorie imediată şi toată aventura; mie, devenit cumnatul lui prin lege, îmi povestea: ,,Dintre toate femeile din lume numai rusoaicele şi româncele merită cu adevărat să fie iubite! Prima mea iubită cu pasiune a fost o rusoaică, doctoriță, în a cărei casă fusesem repartizat (sau cazat) în timpul ocupației; la început s-a făcut că nu mă cunoaşte, dar pe urmă... Mi-a spus că ceea ce a apreciat mai mult la mine a fost modul discret în care îi dădeam câte o pâine mamei ei când am observat că mureau de foame, deşi doctorița continua să lucreze la spital; despre soțul ei mi-a spus: ,,Un asiatic care se considera caucazian, nesimțitor!'' Când ne-am retras, aş fi fost în stare să dezertez ca un nebun ca să mă duc la ea! Dar cu Lenuța e altceva! Are prea multe calități, e prea săritoare, e superbă iar eu sunt nebun după ea. E greu să enumăr calitățile!'' Cum a murit Botescu? Din păcate, simplu: înghețat! I se dăduse o garsonieră într-un bloc turn nou din Piatra, pe la etajul patru; şi într-un miez de noapte, după o agapă cu foşti camarazi de pe front, ajunsese acasă după miezul nopții şi îşi tot căuta cheile de la intrarea în bloc (care se închidea noaptea) şi nu le găsea; a dormit la intrarea în bloc şi a fost găsit dimineața la intrarea blocului. Lenuța îmi spunea că nu avuseseră oxigen la spital; cei din bloc spuneau că asta-i cutuma, să încuie blocul! Vreo doi ani mai târziu am întrebat la Muzeul de Istorie din Piatra Neamț dacă îşi mai aminteşte cineva de aviatorul erou Botescu născut la Bacău dar stabilit în Piatra, autorul a 18 sau 20 de victorii aeriene şi aşa mai departe. Nu-şi mai amintea nimeni; nici la Piatra, nici la Bacău!

Pe Gulianul meu, ca şi pe Botescu, i-au plâns toți cei care i-au cunoscut. Dar veşnicia exprimată la decesul lor prin acel ,,Nu te vom uita!'', a durat puțin; soția lui Gulian la rândul ei, cât ar fi fost ea de frumoasă, de îndrăgostită şi de iubitoare, nu putea trăi cu cei doi copii doar din pensia de urmaş, şi a redevenit jurnalista de succes care fusese şi mai înainte. La rândul lui, Botescu a aşteptat-o pe Lenuța în cimitirul din Piatra Neamț sub un capac de piatră câțiva ani.

Lenuța era profesoară, sănătoasă, vioaie, sfătoasă, prietenoasă dar împlinise deja 87 de ani! Într-o după amiază stătea ,,la o cafea'' cu vreo două prietene, cu vreo două vecine şi cu una din surori care s-a întâmplat să fie chiar soția mea. Pe neaşteptate, Lenuța le-a spus celorlalte: ,,Parcă nu mă simt prea bine!'' ,,Să chemăm 112!'' a sărit una dintre vecine. ,,Dar nu mă simt chiar atât de rău!'' a răspuns Lenuța. Şapte minute mai târziu era moartă. Acum se odihneşte şi ea alături de Botescu, sub acel capac de piatră, alături de acel Botescu de care ar fi trebuit să stea o veşnicie. Acea veşnicie pentru care o luase el, dar care durase doar câțiva ani. Acea piatră şi acea veşnicie îi acoperă şi azi.

Scrisă de mine, George Ion Ionescu din amintiri, în onoarea celor doi eroi aviatori cu o soartă atât de diferită dar tot atât de vremelnică, cu ocazia unor comemorări de o jumătate de veac, astăzi, la 3 iulie 2017. M-am gândit: Soarta (sau Destinul) nu cruță pe nimeni; nici măcar pe eroi!

TATĂL MEU

Fiecare om îşi iubeşte şi îşi cinsteşte părinții, care i-au dat viață, i-au dat o existență când l-au educat şi l-au crescut, când i-au dat o familie şi un rang social, stima publică de care s-a bucurat, şi o avere când au putut şi când a fost nevoie.L-au învățat o meserie şi toate îndemânările pe care le-au socotit necesare, şi l-au învățat să fie onest, (cinstit, moral) răbdător, curajos, îndemânatic, şi l-au îndrumat să învețe o meserie, şi dacă au avut pe cine învăța, să fie înțelept, prevăzător şi isteț; învățătura evreiască şi românească pe care tatăl meu le prețuia mult, deşi lui i se dăduse mai mult o educație spartană clasică severă, cu o bază germană şi latină, m-au învățat că: ,,Cine nu-şi învață fiul cel puțin o meserie, îl învață să fure, iar pe femeia care nu ştie să facă nimica şi să stea degeaba o învață să fie târfă''. Tata adăuga: ,,Meseria e aur'', şi ,,fiecare simț şi fiecare membru trebuie educat şi prelungit cu o îndemânare''; atletismul grecesc ne învață alergarea, săriturile (lungime şi înălțime, triplu salt) şi aruncările (suliță, disc, şi în război, grenadă). La toate astea se adaugă cățărarea (pe munte, îndemânarea de alpinist) marşul şi rezistența (un bărbat trebuie să poată merge câteva zile cât e lumină fără să obosească (formația familiei era militară şi severă), să reziste la frig, la foame (cel puțin două-trei zile) şi la sete (două zile), să nu se plângă, să nu se îmbete niciodată, să rabde şi să nu se vaite (că e tot degeaba!).

În familia tatălui meu, prin tradiție, fiul cel mare se făcea ofițer (era dat la şcoala de ofițeri); al doilea fiu (familiile aveau în mod obişnuit şase până la zece copii), al doilea fiu ajungea negustor sau funcționar, uneori preot, iar ceilalți ajungeau agricultori (cultivatori) sau ciobani, (după specificul familiei), mai rar se angajau militari sau ca personal pe undeva; pentru şcoala fiului cel mare (şi eventual a celui de al doilea) se vindea o sfoară din pământul familiei (sau mai mult), iar pentru plata taxelor, uniformelor, internatului şi aşa mai departe, muncea toată familia fără odihnă.

Tatăl meu fiind cel de-al zecelea copil al familiei (în familia ei, mama era a opta sau a noua) era clar destinat să devină cioban[1]; familia avea pe la Moineşti (în Moldova) câteva mii de oi (soția mea spunea că se lăudau) poate, dar bunicul avea în Bucureşti o proprietate cam de un hectar la întretăierea străzilor Uranus, Sabinelor şi Epicol, unde aveau şi o prăvălie în care vindeau carne de oaie, ghiudem şi primăvara miei; o sală de nunți, cu restaurant şi birt; o prăvălie unde se vindeau piei argăsite şi produse din piele, lână şi produse din lână; în fundul curții se vindeau lemne şi cărbuni, iar în grădinile din strada Epicur se cultivau legume. Cu strada asta, Epicol, se întâmplase cândva o poveste; nemulțumiți de faptul că primăria de Albastru, numise strada asta, pe care se înalța zidul din cărămidă roşie înalt de câțiva metri şi lat cam de aproape un metru, al vămii cu un acoperiş (pe gard!) prelungit în ambele părți ale gardului (ca să nu poată fi sărit de contrabandişti), strada Epicur cinstind memoria unui mare filozof grec, vecinii îl puseseră pe bunicul meu ,,cap'' de cartier (un fel de

[1] Deşi al zecelea copil, le-a declarat părinților: „Eu nu voi fi cioban; soartea mea e alta! Considerați că am murit!"

şef local) şi se duseseră şi ei în grup mare la primărie ca să ceară schimbarea numelui străzii. „Ce e aia Epicur? Nu suntem noi demni de un nume ca lumea? Se plânseseră ei. Înțelegător (şi spiritual!) primarul de albastru, spiritual, tradusese în franțuzeşte: Epicur în Epi-cul (însemnând evident, acelaşi lucru!) şi-i întrebase pe mahalagii: „Epicol" v-ar conveni? Nume pe care dânşii l-au acceptat cu entuziasm. Drept semn al recunoştinței, bunicului meu i-au comandat un bust dintr-o tablă de bronz, care se află şi astăzi (după o sută şi cincizeci de ani) la sora mea cea mai mică, la parterul vilei ei din Floreasca.

Se pune, evident, aici o problemă: Cine are dreptul să atragă atenția celorlalți, prin memoriile sale? Atrăgând atenția şi fiind citit, consumă timpul şi energia celorlalți; când este cazul, când este folositor societății, şi cine are dreptul să atragă atenția prin memorii? Iată ce cred eu. Cel care a trăit o experiență neobişnuită (un război, o călătorie într-un ținut sau într-o țară necunoscută sau exotică; cel care a trăit o experiență în vecinătatea morții; cel care are ceva de spus, etc, poate (sau trebuie) să-şi scrie memoriile, altfel s-ar pierde o mulțime de relatări despre oameni de seamă; s-ar pierde amintirea unor vremuri care au apus; experiențe neobişnuite s-ar uita şi nu s-ar mai şti nimic despre vremurile apuse; oamenii care au trăit un secol de viață, de exemplu, au experiența unor alte vremuri, al unor alte lumi, cum spunea bunica mea, despre care cei de azi (contemporanii la peste două-trei generații) nu mai ştiu nimic; timpul, interesele şi mărturiile mincinoase deformează fostele realități până la desfigurare şi minciună şi nu prea rar desfigurează oameni remarcabili şi cinstiți şi îi aduce în față pe mincinoşi şi mediocrități; evident criticii vor decreta că nu se merită să scrii, că tot se uită toate, că ceea ce scrii tu e neînsemnat şi (poate) neinteresant. Eu cred însă că aceaste mărturisiri au valoarea lor, iar singurul judecător al lor valabil, este timpul. Dacă şi după decenii mai îi interesezi pe unii, (poate doar pe câțiva!) şi nu mori a doua oară fiind uitat, atunci înseamnă că a meritat să scrii. Iar „criticilor" mei, câți se vor găsi să critice ce am scris (interesul lor fiind deja un semn că interesez, totuşi) le-am dedicat mai demult două versuri care sunau cam aşa:

„Criticilor mei,
Vai de ei! Vai de ei!
Cum spunea un Topârceanu cu un pițigoi,
Câți ca voi ! Câți ca voi!" („Câți ca voi" este cântecul onomatopeic al pițigoiului). Revin deci la „amintirile" mele.

Când au intrat nemții în Bucureşti în decembrie 1916, tatăl meu, care avea şaptesprezece ani şi era în penultima (sau ultima clasă de liceu, unele licee terminându-se pe atunci cu unsprezece clase), a declarat (hotărât) că el nu va sta sub ocupație germană şi a plecat cu trupele în Moldova, hotărât să devină soldat; neavând optsprezece ani nu putea fi însă încadrat nici măcar ca soldat, fiindcă aşa prevedea legea, aşa că a plecat de capul lui, dar până la urmă a fost încadrat în armată cu aproape un an mai devreme; când s-a întors la Bucureşti, în 1923, după şapte ani, era căpitan. Nu mi-a povestit niciodată în amănunt pe unde a luptat dar ştiu că a fost rănit, că i s-a permis să termine liceul; că după numai trei luni de instrucție fusese trimis pe front; că după primele lupte (aprige!) fusese avansat sergent; că după doi ani de front fusese avansat ofițer (sublocotenet); era mare lipsă de ofițeri, şi foarte puțini soldați „cu şcoală"; că în 1917 ruşii se retrăseseră de pe front în Basarabia; din Dobrogea, pe care trebuiau să o apere fugiseră peste Dunăre; din Moldova, unde încadrau mari unități româneşti, plecaseră în Rusia, atraşi de cele două mari decrete „inspirate" ale lui Lenin: Pământ! Şi pace! Plecați, că s-a făcut pace! De ce să muriți degeaba? Plecați, că altfel împărțirea pământului se va face fără voi! Şi plecaseră. „Aşa am ajuns noi eroi! De nevoie! Aşa îmi spusese tata. Germanii atacau în Câmpia Siretului trupele române rămase fără acoperire (lăsate în voia sortii de ruşii care plecaseră acasă!). Românii au acoperit golurile şi fiind atacați noaptea (la Mărăşti, Oituz, „Fata moartă" (nume cu rezonanță fatidică) ieşiseră noaptea la luptă doar în cămăşi sau în izmene şi cu baionetele la puşcă; unii soldați germani au declarat apoi că îi atacaseră stafiile! - şi fugiseră. Trupele mareşalilor Averescu şi Prezan declaraseră însă: „Pe aici nu se trece!". Şi-i opriseră pe germani la linia fortificată Focşani-Nămoloasa-Galați, pe austroungari pe linia Carpaților şi pe bulgari la Dunăre; istoviți de

trei ani de lupte şi război nemilos, germanii se opriseră. În Rusia însă, după ce cuceriseră Polonia, Ucraina, Bielorusia şi Țările Baltice, germanii avansaseră până la linia Sankt Petersburg-Rostov pe Don, limită până la care rămăseseră şi după armistițiul de la Brest-Litovsk din 1918; toată Rusia de la vest de această linie rămăsese la germani, iar tot ce era la răsărit de această linie rămăsese la rusii bolşevici. „Dați-le germanilor tot ce cer!" instruise Lenin delegația rusă care pleca să încheie armistițiul de la Brest-Litovsk; totul e să câştigăm timp! Între timp, guvernul regal român se retrăsese la Iaşi, în „triunghiul morții"; un alt guvern român „progerman" se formase la Bucureşti şi încheiase cu germanii pacea de la Buftea. Acest guvern număra printre membrii săi pe Titu Maiorescu, Arghezi, Marghiloman şi alții, dar nu era recunoscut de cel de la Iasi; ruşii strigau: „Rumânski - curvá!". Dar soluția cu pacea de la Buftea s-a dovedit inspirată. Încheind pace pe frontul rusesc de est, Marele Stat major german declanşase o mare ofensivă pe frontul din Vest (Franța- Belgia), dar după ce Statele Unite ale Americii declaraseră război Germaniei, şi primul milion de trupe americane debarcaseră în Franța, la sfârşitul lui 1918, germanii ceruseră pace; se declarase armistițiul (1919) iar guvernul de la Iaşi declarase (inspirat!) că nu recunoaşte pacea de la Buftea, prin care germanii, după ce confiscaseră cinci sau şase milioane de tone de țiței şi produse petroliere, confiscaseră cam şapte milioane de tone de grâne şi alte cereale, şi fixaseră, după un recensământ odios, până şi cota de ouă pe care le datorau țăranii români, aceiaşi germani ceruseră un interval de timp ca să se retragă din România, dar fără a părăsi nimic din prada furată. Ruşii clamau în continuare: „Rumânski-curva", dar deja în 1919, după ce bolşevicii îl bătuseră pe Kolceak în Siberia şi pe Denikin în Rusia, după ce ne acuzaseră: „Voi, românii, niciodată nu ați terminat un război alături de cei cu care l-ați început!"; se pregăteau împreună cu Bela Kuhn, bolşevicul ungur care stăpânea Ungaria, să împartă ce mai rămăsese din România; până la Carpați, (toată Moldova) Rusiei, de cealaltă parte a Carpaților, Ungaria. Cehoslovacii îi atacaseră pe unguri, dar fuseseră respinşi, iar Bela Kuhn concentrase trupele maghiare pe Mureş care constituia şi frontiera cu România; aici însă dăduseră de veteranii de la Mărăşeşti, Oituz şi Mărăşti, care după trei luni de luptă ajunseseră la Tisa; în multe locuri, trupele române fuseseră primite cu pâine şi sare, găzduite şi onorate de populație; această populație nu uitase omorurile făptuite de bandele bolşevice ale lui Bela Kuhn; la Budapesta ca să facă economie de muniție, opozanții (fie ei şi numai bănuiți) față de Bela Kuhn fuseseră aruncați de pe poduri în Dunăre, de la câțiva zeci de metri înălțime; primul ministru Tisza, fusese chemat la noul guvern „pentru discuții"; a doua zi familia fusese chemată la rândul ei să-l ia acasă-mort. După încă trei luni, trupele române intraseră în Budapesta. După 40 de ani, prin 1960, generalul Bălăcescu îmi povestea: „Prin acordul de armistițiu trupele Antantei nu aveau voie să intre în cele trei capitale ale Puterilor Centrale: Berlin, Viena şi Budapesta; din Vest, ni se trimiteau emisari (în special italieni) ca să oprească înaintarea trupelor române; dar şi noi şi populația îi trimiteam în altă direcție pe motocicliştii italieni; la Viena, avansat colonel, Iuliu Maniu reorganizase ostaşii români din două divizii ca poliție vieneză (armata imperială austro-ungară se descompusese) şi pusese ordine în fosta capitală. Tata îmi povestea: Parlamentul maghiar („Dieta") se întrunise la Budapesta şi ținea şedințe continuu; un sergent român (unii zic că era oltean) a bătut în cuie o opincă pe uşa Parlamentului şi i-a amenințat pe deputați că nu-i va lăsa să iasă până nu votează şi recunosc unirea Transilvaniei cu România, votată de o sută de mii de români la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918; şi deputații votaseră şi recunoscuseră reunirea Transilvaniei cu România! În fine Comandamentul Român a acceptat promisiunile de pace ale Amiralului Horthy (acelaşi care va dirija răpirea Transilvaniei de Nord în 1940, intrând cu primele trupe maghiare în Oradea). Trupele române s-au retras din Ungaria pe linia Curzon, până la care britanicii susțineau că populația maghiară ar fi majoritară; o contesă unguroaică determinase (prin farmecele personale acordate unor şefi francezi, se spunea) modificarea liniei Curzon; România pierduse județul Macău (în prelungirea spre vest a Aradului) şi Debreținul, dar pentru a face pace, ungurii recunoscuseră Unirea Transilvaniei cu România; după această campanie, fiind foarte mare lipsă de ofițeri, tatăl meu fusese înaintat locotenent. Între timp, bandele ucrainiene bolşevice sau ce or fi fost, Mahno, atacau în Bucovina; tot

acolo, se răsculaseră foste trupe înrolate de austrieci; aşa că trupele de la Budapesta au fost trimise în Bucovina; populația maghiară din Ungaria implora trupele române să nu plece. „Dacă vin bolşevicii din nou cine ne apără?" şi îi îmbiau pe ostaşi cu hrană, cu promisiuni, chiar şi cu cereri în căsătorie, numai să rămână în Ungaria! Dacă rupeau câteva fraze în ungureşte, femeile se repezeau să-i învețe limba şi... altele!

După Bucovina, trupele române reorganizate au avut de făcut față atacului trupelor bolşevice în Basarabia. Bolşevicii îi învinseseră pe Kornilov şi pe Iudenici (sprijiniți de englezi) în Nord, făcuseră pace cu finlandezii, îl învinseseră pe Denikin în Sud şi recuceriseră Ucraina, nu recunoşteau revenirea Basarabiei (răpită în 1812) la România şi se pregăteau să intre în Crimeea şi în Caucaz. Până când primele două divizii de veterani români nu intraseră în Basarabia tulburările se ținuseră lanț. În sud, reuşiseră să aducă la răscoală câteva echipaje franceze din trupele de intervenție de marinari de la Marea Neagră; se pregăteau să intre în Kuban, în stepa calmucă, şi-l încolțeau pe Vranghel în Crimeea. Având în vedere situația, trupele române vegheau la toate frontierele. Propaganda ruso-bolşevică (în anii următori, sovietică) era simplă şi clară: „Veniți la/cu noi; veți împărți tot pământul, şi vă veți putea răfui cu popii, cu boierii şi cu burjuii; iar plata pentru toate păcatele era simplă: glonțul! Ca să stabilească dacă „un om este vinovat" sau nu, îl puneau să întindă mâinile şi să-şi arate palmele; dacă erau bătucite de muncă şi pline de bătături, era în regulă; dacă palmele erau netede, era „judecat"; (burjui!), pus la zid şi împuşcat. În 1914, Rusia (Imperiul Rus) avea o populație de 178 milioane de locuitori; (am încă atlasele germane care atestă acest lucru) fiind a treia țară din lume ca populație şi prima ca întindere şi bogății primare; după primul război mondial şi după revoluția din 1917-1922 (ultimele lupte din Siberia şi Asia Centrală s-au terminat în 1923) pierduse cam treizeci sau patruzeci de milioane de locuitori; colectivizarea a mai produs încă zece milioane de morți; represaliile lui Stalin, alte zece milioane; lagărele de concentrare din Siberia aveau în 1930 cam cinci milioane de deținuți; în 1945, se adăugau încă cinci milioane, dar din primele milioane foarte puțini mai erau încă în viață. Dar să revenim la tatăl meu.

În 1923 era deja student la medicină (militară cred); după şase ani era deja doctor în medicină şi chirurgie; fusese avansat căpitan prin 1923, la Bucureşti. În 1929 termina medicina şi primul doctorat la Bucureşti şi era trimis la Viena ca ajutor al ataşatului militar. Aici a început să studieze Medicina Legală şi Criminalistica, înscriindu-se la al doilea doctorat. La Viena a suferit şi un „accident romantic". Cunoscuse o fată de familie nobilă care lucra ca muncitoare într-o fabrică textilă: educată, modestă, blândă şi foarte frumoasă, vorbind germana, maghiară şi hrvată (croată), nu ştiu cât de repede şi cum l-a vrăjit pe tata. Familia fetei avusese moşii în Croația, dar imediat după război croații stabiliseră că cei care avuseseră moşii acolo trebuiau să se prezinte în termen de o lună (o lună! Atât!) ca să le revendice, altfel pierdeau totul. Fata nici nu ştiuse de legea asta, era încă minoră, toate rudele îi muriseră, şi... a pierdut totul! Acum locuia cu o mătuşă şi lucra într-o fabrică pentru ca să poată trăi. Scurt, tata a hotărât să se căsătorească cu ea. Totul a mers bine o vreme, dar fata nu îi spusese că suferă de inimă. Fiind rechemat în țară, tata a hotărât să realizeze căsătoria încă înaintea plecării. Când a aflat că „se căsătoreşte cu domnul doctor" şi va pleca în frumoasa țară a lui, România, fata a fost foarte emoționată. După puțin timp, ținând în brațe o cutie cu rochia şi voalul de mireasă, cu verighetele în buzunar, cu toate actele pregătite, tata s-a dus la casa unde, la etajul patru sau cinci locuia fata cu mătuşa. La intrarea în acea casă, mirare: flamuri albe ca pentru mort tânăr, lumânări aprinse; tata văzuse destui morți pe fronturi, dar abia când „a urcat sus", a înțeles cine murise; a lăsat acolo voalul şi rochia de mireasă, i-a pus fetei care pierise inelul de căsătorie pe deget şi a căzut pe gânduri; a purtat mulți ani după căsătoria cu mama acea verighetă stingheră, despre a cărei semnificație, ca şi despre multe alte evenimente din viața tatălui meu am aflat numai la mulți ani după ce el murise.

Între timp, despre tata aflase marele profesor de Medicină Legală şi Criminalistică Mina Minovici; acesta l-a invitat imediat la el, l-a înscris ca doctorand la Medicină Legală, l-a angajat la Institutul de Medicină Legală (care astăzi poartă numele lui Mina Minovici) şi la Institutul Medico-Farmaceutic „Carol Davila" (Acesta a fost generalul medic care era fiul

natural al marelui compozitor Franz Liszt), etc. Destul că prin 1928 tata era la Bucureşti, ocupat până peste cap şi termina doctoratul în Medicină Legală. Tot în acest timp în noile provincii se cereau cadre de limbă română pentru toate specialităţile. Fiind solicitat, Mina Minovici, îl propusese pe tata pentru Arad, unde a şi fost numit simultan ca Medic Legist, Medic al Penitenciarului şi al Spitalului din Arad. Plăcându-i grozav oraşul, tata a început să-şi construiască o vilă pe strada „Căpitan Ignat"; între timp se căsătorise cu mama; eu am fost cel de-al treilea copil din cei patru pe care i-au avut. Căsătoria cu mama a fost o altă aventură. Când tata a ajuns acasă, pe strada Uranus, în casa bunicului, în Bucureşti, mai trăiau (din zece fraţi!) doar patru, între care un frate mai aventuros care încercând să se îmbogăţească rapid se lansase în mari cumpărături de oi şi de pământ; numai că preţurile se prăbuşiseră la criza din 1929-1933, iar transportul mărfurilor până la gară şi cu trenul la Bucureşti costau de câteva ori mai mult decât valoarea mărfii.Ajungând în incapacitate de plată (popular, „faliment") acest unchi al meu s-a autojudecat, s-a declarat vinovat de pierderea averii şi s-a autopedepsit, trăgându-şi un glonţ în tâmplă; familia soţiei lui, acţionari la marea fabrică de zahăr din Chitila, i-a acuzat pe ultimii doi fraţi rămaşi în viaţă că n-ar fi făcut tot ce s-a putut pentru a preveni sinuciderea; tatălui meu i-au reproşat că nu a vândut ultimul bun pe care îl avea (un loc de casă de 200 m.p. pe strada Uranus) şi nu a mai vorbit cu noi niciodată; fata lor, verişoara mea Georgeta, cu care ne jucasem înainte de şcoala primară, nu a mai vorbit cu noi nici când ajunsese directoare a liceului din Chitila (eu eram inspector şcolar!). Bunicul din partea tatălui meu murise prin 1923, bunica prin 1927; eu m-am născut în 1933; marea ei dragoste dintre copii ei fusese cel de-al şaselea copil, care era literat, scria versuri şi frecventa lumea literară din Bucureşti; se îmbolnăvise însă de tuberculoză şi murise de tânăr; tata îşi terminase studiile după moartea acestei bunici a mea, iar eu n-am mai putut să o văd decât în fotografii. Între ea şi bunicul acesta fusese o mare dragoste; bunicul era mai mare (mai „bătrân"!) cu doisprezece ani decât bunica, şi o răpise de la nunta ei, care ar fi trebuit să se întâmple cu un alt tânăr, din satul ei, Slobozia Moară, de lângă Bucureşti.Iată cum s-au întâmplat lucrurile:

La Revoluţia din 1848, unul din conducătorii români din zona Câmpeni-Abrud din Munţii Apuseni fusese un strămoş al nostru; şeful revoluţionarilor unguri, Kosuth (din tată croat sau slovac şi mamă unguroaică) îi chemaseră la o consfătuire pe şefii românilor înarmaţi (dar nu răsculaţi împotriva împăratului de la Viena!) din Munţii Apuseni. Avram Iancu fusese de acord şi la fel generalul Bem (polonez, comandantul trupelor maghiare răsculate), dar celălalt comandant maghiar, Hatvany, nu fusese de acord. Când şefii români (între care strămoşul nostru care era „pribun" adică tribun, un fel de prefect de plasă) s-au prezentat la consfătuire, Hatvany i-a arestat pe toţi, i-a acuzat de „rebeliune" împotriva republicii (abia proclamate) maghiare şi a poporului maghiar, şi i-a omorât pe toţi şefii români; i-a acuzat şi de spionaj, şi de rebeliune, şi de câte şi mai câte. Aflând vestea, văduva lui, care era departe de a fi o fire slabă, a adunat trupele române pe care le mai avea, iar pe cei care au vrut (cam 170 de oameni, după unele relatări) i-a chemat să plece în Ţara Românească; după care, răzbind prin luptă printre trupele ungureşti, care au omorât în anul acela în Transilvania peste 40000 de români, au trecut Munţii Apuseni, ţinutul Hunedoarei şi Munţii Făgăraşului, până în Ţara Românească unde nu s-au oprit decât la reşedinţa domnească a prinţilor Ghica de la Ghergani, Dâmboviţa. După câteva zile, acea doamnă Zamfir ştiutoare de carte, s-a prezentat la prinţul Ghica şi i-a spus: „Măria ta, am venit să te slujim cu armele, cu calul şi cu viaţa; dar noi nu putem fi robi. Dă-ne o slobozie". „Veniţi peste... o lună, o săptămână", sau cât i-or fi spus. Şi când au venit le-a spus din nou: „Vă dau Slobozia de la Moară," cu satele Brăiloiu, Brezoaiele şi cu ce le-o mai fi dat. Iar când turcii l-au numit pe prinţul Ghica bei de Samos, şi-a luat gărzi din Brăiloiu, să-l apere. Legenda mai spune că în Samos, atunci când un răsculat grec a tras în beiul de Samos, garda lui l-a apărat cu trupul, primind moartea în locul lui. Din acest neam numit al lui Zamfir, şi adus de doamna „pribunului" omorât de unguri, dânsa a adus în doi saci de călătorie agăţati pe cal, de o parte şi de alta a şeii, pe Sanda şi pe Toma, strămoşii noştri, din care se trăgea deci bunica mea, care fusese dată de părinţii unui tânăr din Slobozia Moară. Bunicul meu, aflând cumva (i-a dat ea de veste?)

despre nuntă, (era la Viena, unde făcea Comerț, reprezentare şi diplomație şi... muncă de informare ca ,,locotenent domnesc", ce putea să însemne asta?!) şi-a luat cu el două gărzi, (slujitori) arme şi cai, şi a pornit degrabă către Transilvania, şi a ajuns la Slobozia Moară - Brăiloiu unde tocmai se ,,producea" nunta. Ajuns acolo, a fost invitat ca un oaspete de seamă (locotenent domnesc, ce-o mai fi fost şi asta! Polițist? Jandarm?). După o vreme, lui tata-socru i s-a părut că nu-l mai vede pe ginerică; lumea credea că în ,, camera nupțială" se consumă căsătoria, şi acolo se află şi ginerele. Ginerele se afla într-adevăr acolo, dar dormea un somn greu, plătit de bunicul meu cu un butoiaş, cu cel mai bun şi tare vin cu putință cu care câțiva flăcăi îl fericiseră cu cel puțin o zi de somn pe ginerică, după care sigur nu avea să se mai trezească decât mahmur; iar pe mireasă după obiceiurile vremii, o ,,furaseră" mai mulți flăcăi; tradiția spune că tânăra ,,răpită" trebuia să strige: ,,Săriți lume, că mă fură!" Şi către cel ales: ,,Du-mă, nene, du-mă!". (Asta o ştiu de la cealaltă bunică a mea, mama mamei mele.)

În acest timp, mireasa odihnea pe crupa calului bunicului meu, iar socrul mic (tatăl fetei) găsindu-l pe destinatul ginere sforăind vitejeşte în camera nupțială, a chemat două slugi călări înarmate, a pus cel mai bun cal la un docar rezistent şi a pornit-o pe şoseaua mare de la Târgovişte la Bucureşti, în goana cea mare; i-a ajuns pe fugari cam pe la Tărtăşeşti, prin pădurea Râioasa; a tras un foc de puşcă în aer ca să-i prevină şi să-i oprească; bunicul meu s-a oprit şi i-a trimis viitorului socru două punguțe; una cu doi galbeni buni, din aur, şi alta cu două gloanțe şi un sol care i-a grăit bătrânului cam aşa: ,,Dacă te învoieşti, vii peste o săptămână şi ceva în mahalaua Dealu Spirii, unde s-au bătut pompierii cu turcii, şi facem nuntă mare pe socoteala mea; întrebi şi vii la boier Grigore, dincolo de Arsenal, către Vamă; fata ți-o plătesc cu prețul Stambulului cu trei sute de galbeni de aur curat[2]; nu-mi trebuie de la dumneata nici dotă, nici zestre, nici pământ; eu fata o vreau iar dacă nu vrei să mi-o dai, ia astea două gloanțe ca arvună, că mai am, dar fata înapoi, nu ți-o dau!" Moşul a înțeles că nu e de glumă şi s-a învoit; a venit după o săptămână în Dealu Spirii, au făcut nuntă mare, a primit cei trei sute de galbeni promişi şi s-a întors în Slobozia Moară.

Era prin 1880; al zecelea copil al lor, care s-a născut când mai era doar un an până la cel de-al douăzecelea veac, a fost tatăl meu; au trăit în mare armonie şi înțelegere; cât a trăit bunica, averea a tot sporit, toți copii, (jumătate din cei zece) au ajuns bine; singurei fete care a trăit, Letiția, i-au dat ca zestre o casă cu patru caturi pe lângă biserica Sf. Gheorghe Nou; a fost o cheltuială mare; atunci ofițerii nu se puteau căsători decât cu fete cu avere şi cu aprobarea generalului sau colonelului de care țineau. De feciorul cel mai iubit care era literat şi scria poezii, cel care se zice că arunca cu bani de aur în dansatoare, bunica n-a avut parte; tuberculoza la plămâni era neiertătoare. Dar câtă vreme a trăit ea, fosta țărancă, aproape fără şcoală (probabil şapte clase!)au avut cu toții parte de toate şi niciodată nu i-a încolțit lipsa. După ce a murit ea, în 1927, s-a pierdut frâna care oprea îndrăznelile nebuneşti; criza din 1929 şi cheltuielile fără socoteală i-a adus pe frații tatei la faliment; lipsea mâna şi înțelepciunea bunicii, din neamul lui Zamfir, care a populat Brăiloiu, în care sunt văr de al treilea şi al patrulea rang cu toată lumea; (acolo rudenia se ține!). Sunt rudă cu un sfert de sat şi ne mândrim cu asta! Un frate al tatălui meu s-a pierdut prin Viena; profesorul Ausländer spunea: adevărata capitală este Viena, nu Bucureştiul şi nici măcar Budapesta, cât ar fi ea de frumoasă! (Acolo, la Viena, un unchi făcea comerț cu bani!) Unii dintre aceşti oameni îşi zic ,,bancheri"; alții le zic ,,Cămătari" şi aşa mai departe. Dar să revenim la tatăl meu.

Prin 1930, se dusese vestea că fata Cristolovencei de pe strada Acvila, este printre cele mai frumoase fete din Bucureşti; mama dânsei, Cristoloveanu Iordana după primul soț, se ținea mândră că este o cneaghină (adică prințesă), înnobilată prin bunica ei, care fusese domnişoară de onoare a Mărioarei Obrenovici, sora regelui Serbiei, pe care o slujise toată viața.

Când Vodă Cuza fusese detronat, Mărioara Obrenovici care avea cu el doi băieți, plecase cu el în Germania; nu Doamna Elena Cuza (care nu se mai sătura de aplauzele mulțimii); băieții muriseră de tuberculoză, Cuza de diabet sau cancer (se zice) iar Mărioara de bătrânețe.

[2] Aşa se zice; era un preț enorm; o fată din Țările Româneşti, sănătoasă curată şi frumoasă, cum sunt româncele, se vindea la Stambul cu 60 până la 100 de galbeni; dar câte nu se spun?

Ca semn de recunoştinţă faţă de domnişoarele ei de onoare din neamul Velicu (dânsele vorbeau si sârbeşte din familie) dăduse, cu de la sine putere, un ucaz (decret) de înnobilare pentru aceste domnişoare. La 1881, când prinţul Obrenovici fusese ales rege al Serbiei, dăduse putere şi ucazului surorii sale, fosta iubită a lui Vodă Cuza, prin care numai femeile care o slujiseră, nu şi soţii lor, fuseseră declarate ,,cneaghine'', ele şi urmaşele fete, bărbaţii fiind excluşi! Bunica mea luase ucazul în serios; îşi dăduse fiica (aceea care va fi mama mea) la Pensionul ,,Robescu'', care se pretindea ,,pension pentru fetele de neam nobil''; efortul financiar i-a ruinat comerţul; şi-a pierdut prăvălia, iar mai târziu vindea câte un hectar de pământ ca să aibă din ce trăi; primul ei soţ, un braşovean nobil din familia Domnişor venise la Bucureşti în calitate de comerciant; avea restaurant, birt, sală de nunţi, tutungerie şi nu mai stiu nici eu ce. Când începuse primul război mondial, se înrolase în armata română ca subofiţer. Era un patriot; când armata română a contraatacat pe frontul de la Oituz, a acoperit cu trupul său focul unei mitraliere, căzând la datorie în fruntea ostaşilor. A primit cea mai mare distincţie care se acorda atunci: Marele Ordin ,,Mihai Viteazul'' pentru care se dădea şi o împroprietărire de cincizeci de hectare de pământ.Ordinul îl păstrez eu, de când bunica mi-a acordat dreptul (prin act legal) de a-i împărţi bunurile cu fraţii mei. Ordinul de decorare i-a fost dat în mână bunicii în 1927, iar cele cincizeci de hectare nu se mai dădeau din 1925...

Dar să revenim la bunica Iordana şi la mama. De la bunicul Cristoloveanu din neamul Domnişor, bunica luase obiceiul să ţină în curte (şi uneori, noaptea, şi în casă) doi câini mari cât viţeii (erau numiţi ,,dogi'' germani). Când venea câte un pretendent să o ceară de soţie pe mama, bunica Iordana chema şi dogii să asiste; dacă pretendentul se înfiora, bunica îl concedia, fără scuze. ,,Cum să-mi dau fiica pe mâna unui fricos? spunea, ,,care nu e în stare să se apere nici pe el, necum pe altcineva!''

După ce a văzut-o pe mama la biserică, se pare, tata s-a dus la Cristoloveanca să-i ceară fata de soţie. Iordana l-a ascultat, l-a rugat să o scuze puţin şi a ieşit. Pe urmă uşa s-a deschis şi au apărut... Câinii! După alte câteva minute a apărut şi doamna Iordana. Şi să vezi minune! Câinii stăteau tolăniţi la picioarele doctorului ca şi când se cunoşteau de când lumea[3]. ,,Vino s-o iei când vrei! I-a spus bunica. E a ta! Probabil că ţi-a fost sortită.'' Mama era o domnişoară înăltuţă cu pielea albă ca laptele, cu părul şaten spre negru, strălucitor, cu ochii căprui, suplă şi subţire; cânta la pian, lucra croitorie (ca o pasiune) şi vorbea franceza şi puţin sârba. Putea să dea lecţii de română, franceză, pian şi comportare în înalta societate.

Un număr de fete ale unor mari comercianţi evrei au primit de la dânsa lecţii de etică. etichetă, comportare, dans şi muzică. Croitoria era doar pentru casă. După cinci ani mama cu tata aveau deja patru copii, eu fiind cel de-al treilea. Mama ne îngrijea, ne educa şi ne îmbrăca de sus până jos cu hăinuţe gândite, croite şi realizate de ea, ca pe nişte păpuşi. Când începeai scoala primară, începeai şi franceza şi pianul. Între 9 si 13 ani am primit lecţii de pian şi solfegii la Conservatorul ,,Astra'' al profesorului de muzică Lungu (era acesta autorul imnului regal, sau era doar o coincidenţţă de nume? Nu ştiu! După ce au venit comuniştii, devenise periculos să fii autor de Imn Regal!). Prin 1938 sau 1939 o copertă a unui număr din revista ,,Realitatea ilustrată'' o înfăţişa pe mama: ,,Cea mai frumoasă soţie model de medic din România, mamă a patru copii la 25 de ani!'' Revista s-a pierdut, dar amintirea a rămas. Suferea de inimă şi a murit la numai 46 de ani, în braţele mele. Insuficienţa valvei mitrale, tahicardie... tot tacâmul.Niciodată tatăl meu nu i-a făcut vreun reproş mamei. Niciodată, deşi avea rang social mare, tata nu a dat vreun ordin în casă. Mama era mai nervoasă şi ne mai altoia(,,draif'' şi ,,rever'' ca la tenis) dar tata niciodată. Era de un calm desăvârşit; în vremea aceea medicii legişti aveau şi pregătire psihiatrică (pentru a nu putea fi înşelaţi de simulanţi, de prefăcuţi, de isterici, de mincinoşi s.a.m.d.) Se instituise deja regula că pentru a putea deveni medic legist îţi trebuie şi un alt stagiu (al doilea!) de doi sau trei ani, după stagiul obişnuit de cinci ani de medicină internă, şi unul de psihiatrie, dublate de cunoştinţe

[3] Să nu uităm că tata copilărise şi la stâna din Moineşti; ca să se apere de lupi aveau (foloseau) un fel de lance de vreo doi metri, care avea la capăt un fier de peste o palmă, cu toate marginile primejdios de tăioase; lupii, animale inteligente, dacă vedeau doi tineri cu asemenea arme (lănci), fugeau!

serioase de toxicologie şi criminalistică! (Nu oricine putea ajunge atunci un „legist", adică un medic criminalist, deci poliţist, medic al închisorii, medic psihiatru (ca să nu poată fi înţelat) al primăriei; „stagiul" (rezidenţa) unui medic legist (criminalist) dura cam nouă ani şi era echivalent cam cu ceea ce este un „colonel" legist în Marea Britanie.)

Eram foarte mândru când la lecţiile postuniversitare speciale ţinute de tata mă invita să ocup un colţ al încăperii, nu prea mare, în care preda; în centru, o masă cam de 2,5 metri lungime pe 1,2 - 1,3 metri lăţime, unde pe smalţul mesei se afla un cadavru; în încăpere tata era însoţit de unul sau doi asistenţi şi de doi autopsieri. În jurul mesei, cinci sau şase ofiţeri de poliţie, doi sau trei oameni din justiţie (procurori, judecători) şi cinci sau şase medici, toţi în picioare şi cu carnetele de notiţe în mâini. Iar în colţ eu, care în cele două ore şi mai bine cât dura lecţia, nu aveam voie să mă mişc, sau să scot vreun sunet. Tata le explica ce culori păstrează organele interne după diferite otrăviri, când se punea problema unor crime prin lovire, împuşcare, înnecare sau sufocare (gâtuire), insuficienţe naturale (vârsta, degenerescenţe, alcoolism, droguri), cazuri de sinucidere, moarte naturală datorită bolilor de inimă, asfixierilor şi aşa mai departe. Au fost cele mai realiste lecţii la care am asistat, sau pe care le-am primit vreodată. În acele încăperi de la Morgă am primit lecţii adevărate despre viaţă şi despre moarte, despre curaj şi teamă, despre minciună şi adevăr. Aveam vreo paisprezece ani (sau ceva mai puţin?) când tata mi-a permis să vizitez pe îndelete (o dimineaţă!) Muzeul Morgii. Acolo se aflau armele cu care se comiseseră diferite crime; de la cuţite şi topoare până la revolvere şi puşti, probe din piese „(părţi) de organe otrăvite, prunci asfixiaţi, organe sexuale (sau altele, vătămate sau nu, conservate în alcool sau în formol[4], capete care prezentau vreun interes, butoaie în care se încercase dizolvarea unor cadavre în var nestins sau în sodă caustică, organe care suferiseră efectele sau influenţa diferitelor otrăvuri, etc. Am fost lăsat deci în Muzeul Morgii pe la zece dimineaţa de către un însotitor al tatei, un basarabean care îl însoţea şi îl servea pe tata din 1936 (eram la Muzeu prin 1947-48). După vreo două ore şi ceva a venit un asistent al tatei să mă scoată de acolo. „Ai simţit „entităţile"? (adică urmele sufletelor moarte; popular unii le spun stafii, alţii strigoi, alţii declară că aşa ceva nu există", doctorul Moody le numeşte suflete care supravieţuiesc morţii ş.a.m.d. „Sigur că le-am simţit" i-am răspuns. „Şi ce ţi-au făcut?" m-a întrebat. „Au încercat să mă înspăimânte! Dar nu mi-au făcut nimic care să mă sperie; probabil voiau doar să-şi bată joc de mine!". „Deci nu ţi-a fost chiar frică!" mi-a spus asistentul. „Nu vă închipuiţi că a fost o întrevedere tocmai veselă!" i-am răspuns. „Dar până la urmă nu te-ai speriat?" a insistat el. „Nu chiar!" i-am răspuns. Mie îmi e frică de vii, nu de morţi! Viii îţi fac rău, morţii doar te sperie!". „Ei, l-a întrebat tata pe asistent, cum a fost?". „Bine!" i-a răspuns asistentul. „A mers! Puteţi să-l faceţi ofiţer de poliţie, criminalist, medic chirurg... orice! Merge!". Mi-am dat seama atunci că tatăl meu mă supusese unui examen foarte important: examenul de panică. Şi că nu-l pierdusem, dar nici nu zburdam de bucurie. Mi-am amintit atunci cum, cu un an sau doi mai înainte, un cunoscut bătăuş din cartier, se lăudase într-o cârciumă de pe Calea 13 Septembrie, că el nu se teme nici de morţi nici de vii şi că o va dovedi! Că o va dovedi înfigând un cuţit într-un mormânt proaspăt, mormântul unui nenorocit despre care se spunea că face vrăji! Luase apoi un cuţitoi de la bucătărie şi o pornise spre cimitirul Ghencea; era într-o noapte dinainte de Crăciun, pe la douăsprezece noaptea. Cimitirul nu era prea departe. În fine, s-a făcut ora două noaptea, s-a făcut patru, s-a făcut şase şi viteazul nu mai venea. S-a format un grup care a pornit-o spre cimitir. La mormântul despre care s-a vorbit, linişte, dar alături de mormânt zăcea tânărul. Nu părea să aibă nimic, dar era mort. Prin paltonul lui, dar înfipt în mormânt, cuţitul luat de la cârciumă. Omul îl înfipsese într-adevar în mormânt, dar prin palton; când vrusese să plece, simţise ca ceva îl trage înapoi. Se speriase, se smucise, faţa i se zbârcise de groază, intrase în panică, şi murise. Criză de inimă! O învăţătură antică spune că nu trebuie să te apuci de lucruri pe care nu eşti sigur că le poţi duce la bun sfârşit... Era pe vremea aceea, printre tinerii adolescenţi, o modă. Să dovedească

[4] Mi-aduc aminte şi acum, după şaptezeci de ani, de penisul de aproape 30 de cm al tâlharului Terente, pe care acesta pusese să i se tatueze: Fut bine şi apăsat (fără ghilimele, căci aşa era tatuat!).

ei cât curaj au, ducându-se noaptea în cimitir ca să formeze un cerc în jurul unui mormânt mai proaspăt sau mai vechi, ținând în mâini lumânări sau candele aprinse şi formând un şir sau un cerc. Ei înşisi ținându-se uneori de mână. Am refuzat întotdeaua să iau parte la asemenea manifestări. Totdeauna se găseşte printre participanți un laş sau un fricos căruia să-i vină rău. Mai târziu am cunoscut cel puțin două cazuri în care asemenea manifestări s-au terminat foarte prost.Iată cum s-a întâmplat.

Organele de securitate, proaspăt înființate în deceniul 1948-1950[5], au considerat că acea manifestare cu lumânări sau mici candele aprinse este de fapt o ceremonie de înființare a unei noi celule legionare. Fie ca să-şi dea importanță, fie ca să dovedească cât de vigilenți sunt ei, fie ca să arate cum fructifică ei denunțurile la proaspetele organe de miliție, îi arestau pe participanții la asemenea ceremonii stupide şi îi maltratau sau îi băteau până când aceşti adolescenți stupizi se declarau legionari, satanişti, sau orice voiau torționarii; mulți dintre aceşti copii (adolescenți proşti), nici nu ştiau ce fuseseră legionarii, sau ce țeluri aveau. Un asemenea denunț dusese la arestarea unui grup de tineri, între care şi tânărul regizor Vlad Moldoveanu; proştii din cercul stupid scăpaseră după câteva bătăi zdravene, fiind minori, dar Vlad Moldoveanu, care avea la data ,,ceremoniei'' peste douăzeci şi cinci de ani, primise şase sau şapte ani de puşcărie, din care a făcut patru sau cinci. Când a ieşit din închisoare nu mai era acelaşi om. L-au reangajat la Radiodifuziune de unde îl ridicaseră, dar după numai câteva luni l-au dat afară ca incapabil, de data aceasta pe drept; a mai trăit închis în el câțiva ani, pe urmă a murit. Nu împlinise nici treizeci de ani.

Al doilea caz l-a suferit unul din frații mai mici ai unui cumnat de-al meu. Fiind denunțat în obişnuitul mod stupid că ar fi legionar, a fost arestat. Dar ardeleanul era cusut din altă stofă. ,,Nu am fost legionar şi nu m-a interesat această mişcare'' a declarat el. Pe urmă n-a mai scos nici o vorbă, indiferent la ce torturi l-au supus. Impresionați, oamenii Miliției, i-au dat până la urmă drumul. El însă a declarat că nu va mai sta într-o asemenea țară. A terminat facultatea de Geologie, Construcțiile şi facultatea de Fizică, şi a urcat în ierarhie grad cu grad. La prima ieşire în Vest s-a dus la Viena; a fost internat în lagărul de la Treiskirchen şi a plecat în America. A fost contactat de organele de la Ministerul de Interne, de la Geologie, cu promisiuni şi cu rugămințI... ,,Eu mi-am jurat că nu voi mai sta într-o țară în care se pot întâmpla asemenea lucruri'' le-a declarat el. ,,Şi am plecat!'' Tatăl său, farmacist, a săvârşit altă ispravă. Când ungurii au intrat în Ardealul de Nord în 1940, au primit ordin să-i şicaneze pe orăşenii români cu mizerii prosteşti; să sune cu fanfara prin oraş (Năsăud) ,,deşteptarea'' la 4 dimineața, când se luminează; sau să-i rețină pe românii prea grăbiți care se duceau, în mod evident, la slujbă; să-i bată pe cei care se îmbătau, şi alte asemenea ,,lecții''. Garnizoana de ocupație a oraşului era comandată de un bătrân maior ungur, care era şi el un om de bun simț, foarte puțin încântat de ceea ce era pus să facă. La care bătrânul domn farmacist (românul deci) şi-a sos din dulap vechea uniformă de maior austro-ungar, a îmbrăcat-o şi s-a prezentat la Comenduirea (Garnizoana) oraşului respectiv şi a cerut să vorbească cu Comandantul. ,,Despre ce este vorba?'' s-a interesat acesta. ,,M-am prezentat la dumneavoastră în calitatea mea de fost maior în armata austro-ungară ca să vă prezint omagiile mele, să depănăm amintiri de la campania din Italia şi să vedem cum putem conlucra mai bine pentru viața fericită a oraşului nostru!'' Au servit o bere şi o cafea, au depănat amintiri, iar de atunci nici vorbă n-a mai fost de ,,măsuri coercitive împotriva fruntaşilor români''. Dar să revenim la tatăl meu şi la încercările mele.

Într-o seară, probabil tot la dispoziția tatălui meu, unul dintre asistenții dânsului a venit să mă invite ,,să vad ceva curios'' în frigiderul cu morți de la subsolul morgii; ,,sclipiri şi scânteieri de lumină, mi-a spus; nu vrei să vezi?''. M-am dus curios să văd ce o să-mi arate. Pe aceste tăvi de aluminiu sunt treizeci şi şase de morți din cauze necunoscute, a început el. Şi a ținut-o tot aşa câteva minute, când, pe neaşteptate, s-a stins lumina. A zis: ,,Mă duc să văd ce se întâmplă!'' mi-a declarat el. Pe urmă a plecat trântind yala de la uşa de la intrare. ,,Aduc un meşter!'' a mai spus el. Am rămas deci singur, iar după alte câteva minute s-a stins şi lumina (din nou!). Am rămas ,,singur'' (doar cu cei treizeci şi şase de morți!), dar ştiam de la

[5] Inițial, prin preluarea celor trei mii de angajați ai Siguranței Statului.

bunica mea că dacă te vaiți, te vaiți degeaba; dacă te plângi, te plângi degeaba; iar dacă, băiat fiind, plângi cu adevărat (de frică, de panică, din prostie sau din altă cauză) atunci bunica ştia să-ți administreze o corecție bună fiindcă: „Băieții nu au voie sa plângă!". Aşa că am rămas liniştit, aşteptând să văd ce va mai urma. După un timp (care mie mi s-a părut destul de lung), poate 10-15 minute, dar care nu durase cine ştie ce, s-a aprins lumina; pe urmă s-a deschis uşa şi domnul asistent a apărut surâzător ca să mă întrebe dacă m-am speriat sau dacă mi-a fost frică; I-am spus atunci că eu nu mă tem de morți, ci de vii, şi dintre toate examenele cel mai tare mă tem de tortură. „De ce?" m-a întrebat. „Pentru că nu ştiu cum m-aş comporta şi mai ales pentru că mi-ar fi ruşine de ruşinea mea dacă aş constata că cedez la tortură. (Se ştie şi s-a constatat că intelectualii cedează mai uşor la tortură decât „oamenii simpli" care în realitate nu sunt chiar atat de simpli şi de fricoşi pe cât par). Se pare că tatăl meu îşi administrase un şir de lecții singur sau în colaborare cu prietenii lui yoghini sau şamani cât fusese la Chişinău ca medic legist (şef!). Se pare că putea intra (când voia) într-un fel de stare de catalepsie, dacă ar fi considerat necesar, că ştia să-şi controleze respirația, ritmul bătăilor inimii, sau chiar să intre într-un fel de catalepsie, să-i zicem, voluntară. Plecând să urmez Politehnica nu mi-a mai predat aceste tehnici, dar când am devenit şi eu profesor la una din Şcolile Ministerului de Interne, am primit unele cunoştințe în acest domeniu privind respirația, relaxarea, poziții de refacere, meditație, etc.

Există o „gimnastică yoga" (hata yoga), o yoga a pozițiilor şi a respirației, o „raja" yoga (a educării gândirii şi „meditației") şi o yoga (prin care, pe cale mentală se obțin pe cale psihică unele controale în gândire, comportare şi controlul funcționării unor organe interne, se controlează ritmul bătăilor inimii, profunzimea respirației, mersul, etc, până la controlul funcționării unor organe interne şi chiar al unor glande care comandă si controlează la rândul lor funcționarea organismului, anumite însănătoşiri, s.a.m.d.

Cazul care m-a impresionat cel mai tare a fost acela al unei tinere cu vârsta sub treizeci de ani (fostă spioană, poate) care când venise la Cercul de Yoga de la Casa de Cultură a Ministerului de Interne era într-o stare de confuzie mentală şi nu-şi mai putea controla mişcările. Se spunea că în urma activității ei în Vest, fusese arestată acolo şi torturată fizic şi psihic; pe urmă se reuşise revenirea ei în schimbul unui spion capturat la noi. Toate lucrurile astea se fac mai pe tăcute, cu sau fără încălcarea vreunor regulamente internaționale; în orice caz, ea nu-şi mai putea controla mersul; unul dintre primele exerciții de control al mersului constă în mersul cu ochii închişi, punând un picior înaintea celuilalt cu călcâiul lipit de degetele piciorului celuilalt la fiecare pas. Abia după un an de exercițiu (probabil zilnic) tânara reînvățase să meargă normal; să se aplece, să se ridice din poziția culcat în față; iar după un an şi jumătate de practicare a exercițiilor yoga (hatha yoga în primul rand) îşi recăpătase îndemânările normale, încrederea în ea şi ducea o existență completă şi normală. Ca să te refaci aşa de bine după tortură, este, desigur, o realizare! Eu ajunsesem doar să efectuez o serie de poziții specifice yoga (nu eram îndeajuns de elastic), să stau în cap, să-mi controlez ritmul bătăilor inimii, temperatura extremităților, etc.Pe urmă, din cauza celor trei servicii în care fusesem numit şi în care avansasem: conferențiar la Institutul Politehnic din Bucureşti, inspector la Ministerul Educației, şi profesor la Unele servicii de la Interne, eram foarte ocupat; ori, mă gândeam eu, nu poți conferența de câte trei ori pe săptămână în fața a o sută (sau mai bine) de studenți fără o pregătire de o zi pentru fiecare şedință de curs; țineam cursuri de fizică generală la anii „mici" (unu şi doi), fizica şi aplicațiile radiațiilor şi izotopilor radioactivi, dozimetria şi protecția împotriva radiațiilor la anul patru ingineri fizicieni, un curs privind reactorii nucleari (la anul cinci şi cursuri postuniversitare) ş.a.m.d. Timp de douăzeci de ani am indeplinit şi funcția de inspector general pe țară pentru învățământul postuniversitar tehnic, nesalarizat (ceilalți inspectori pe țară aveau studii de pedagogie, psihologie, sociologie, studii politice şi economice; nici unul nu era însă inginer, fizician sau chimist; în plus, mai predam şi ore de matematică şi fizică pentru elevii „mari" (clasa XI; XII) la Casa de Cultură a Ministerului de Interne, seara, de două sau de trei ori pe săptămână!

Nu ştiu cum de am rezistat 55 de ani în aceste activități, dar după ce am fost scos la

pensie (mai mult forțat!) la 76 de ani, am mai lucrat ca un fel de administrator de bloc încă şapte ani! Dar despre mine am să scriu altă dată. (Doream să nu ies la pensie niciodată, şi să mor în funcție!)

În privința educației la modul general, tatăl meu avea un număr de păreri bine formate, fondate pe o experiență de viață de mai multe decenii. Mai întâi, într-o vreme în care se practica şi corecția cu palma, tatăl meu nu ne-a dat niciodată vreo palmă, şi nu l-am văzut niciodată să dea vreo palmă unui soldat, vreunui student, vreunui subaltern sau vreunui servitor; o singură dată, la cererea expresă a mamei (instigată la rândul ei de sora mea cea mai mică) mă pusese să-mi dau pantalonii jos (aveam vreo doisprezece ani; eram adolescent şi tare mândru de statura mea) şi începuse... să bată banca cu cureaua; pe mine mă pufnise râsul. Când şi-a dat seama că-mi băteam joc de pedeapsă, mi-a trântit două curele late ca la cavalerie pe fundul gol, şi i-a spus mamei: „Să-i pui comprese reci! Cam în două săptămâni o să-i treacă!" Deci era treabă serioasă! N-am plâns deşi mă durea rău... nu mai spun ce parte a corpului! S-a uitat la mine şi mi-a spus doar: „S-o asculți pe maică-ta! Ea are asupra ta drept de viață şi de moarte!".

În privința educației în general, tatăl meu avea nişte cerințe foarte bine formate şi clare. „Prin educație, spunea dânsul, trebuie să se formeze la cel educat îndemânări pentru fiecare simț şi pentru fiecare organ şi membru, pentru mişcare şi pentru întregul organism; atletism pentru alergări, aruncări şi sărituri; marş şi mers prelungit pentru rezistență; înnot pentru întregul corp, pentru elasticitate şi controlul respirației; dans pentru flexibilitate, grație şi... domnişoare, care în felul acesta pot fi luate în brațe; box şi trântă, şi trasul cu arma (tir) pentru propria apărare; conducerea automobilului şi a maşinilor pentru viața de zi cu zi şi pentru cazul unui război; pianul sau chitara pentru auz, pentru degete şi pentru inteligență; la fel dactilografia; îndemânarea de a vorbi în public; şi în fine, lucru esențial, să cunoşti una sau două meserii manuale. „Cine nu-şi învață copilul o meserie, e ca şi cum l-ar învăța să fure" spunea dânsul reluând un dicton antic: „Meseria este aur!", reformula dânsul pe scurt vechiul proverb cu brățara. Reamintea că până şi la curtea imperială otomană principii, pe lângă meseria armelor, trebuiau să cunoască cel puțin o meserie manuală; astfel, Soliman Magnificul era bijutier, alt împărat otoman fusese fierar şi aşa mai departe. Iar în privința comportării, avea câteva cerințe esențiale: „Respectă cele zece porunci ale evreilor care ne separă de animale", şi relua cerința populară: „Să nu faci ce face popa, ci doar ceea ce zice şi te învață popa!". Cele mai impotante cerințe sunt: 1) Cea de-a şasea, „Să nu ucizi!" 2) Cea de-a patra: „Respectă pe tatăl şi pe mama ta, ca să-ți fie ție bine şi să se lungească zilele vieții tale; 3) Să nu furi! 4) Să nu minți! 5) Cea de-a noua poruncă: „Să nu depui mărturie mincinoasă împotriva aproapelui tău! 6) Să nu râvneşti la bunurile aproapelui tău, nici la casa lui, nici la femeia lui, nici la boul lui, nici la asinul lui! Şi aşa mai departe! (Aşa scrie Biblia!)

În privința rezistenței, cererile erau nete; trebuia să rezişti la foame, la sete şi la oboseală, la nesomn şi la agresiuni; nu aveai voie să te aperi lovind, decât dacă erai lovit. În timpul foametei care a lovit România între anii 1945-1950 datorită secetei şi jafului sovietic, în Rusia şi Ucraina erau afişe: „Nu vă îngrijorați! Se aduc grâne şi alte cereale din Romania!". Şi se aduceau! În acei ani, am cultivat împreună cu fratele meu două hectare cu grâu şi porumb pentru hrana familiei; pământul aparținea bunicii mele, care pentru munca de o zi (de cand ajungeam la loc până la apusul soarelui) prevedea pentru fiecare persoană: l) un kilogram de pâine neagră; 2)un litru de apă, sau un litru şi jumătate; 3) un kilogram sau două de struguri pe care le ceream unchiului nostru care avea via alături. La nevoie, ne învățau tatăl meu şi bunica, trebuie să poți rezista fără hrană două sau chiar trei zile (cei antrenați, pustnicii şi unii călugări mai zeloşi), fără apă trebuia să rezişti cel puțin o zi, la mare nevoie, două; după alte trei decenii (fiica mea se căsătorise în Israel, iar învatătura asta am primit-o în pustiul Neghev), dacă nu ai nici o speranță să găseşti apă, îti bei o zi sau două propria ta urină; în timpul acesta poate veni o echipă de salvare; în India se fac tratamente cu urină de milenii şi n-a murit nimeni din asta; din contra! Mulți medici moderni şi-au revizuit atitudinea față de asemenea tratamente; se pare că la caz de mare nevoie trebuie să trecem peste unele învățături sau prejudecăți mai vechi. În orice caz, aceste cerințe mi-au venit în minte când

făceam prima convocare la armată, pe la douăzeci de ani; ajunşi la un pârâu, ni s-a cerut să nu bem apă din acesta; pe mal erau fixate bucăți (mici panouri) din lemn pe care era scris: „apă otrăvită", şi ni s-a explicat ca pe acolo trecuseră turme de vite care „spurcaseră apa". Vitele sufereau de nu ştiu ce boli; noaptea la cazarmă, după încă vreo douăzeci sau treizeci de kilometri de marş, ne-au întâmpinat alte panouri pe care era scris: „Bucătăria a fost bombardată; nu se poate servi masa de seară!".

În povestirile unchiului Mitică despre frontul de Est pe care luptase trei ani în trupele de cavalerie în cel de-al doilea război mondial, ostaşii beau şi apă din bălți sau din şanțuri, pe care caii o refuzau; mulți ostaşi se îmbolnăveau şi mureau, dar nouă la instrucție ni se părea doar că este o pedeapsă nemeritată!

În ceea ce priveşte odihna şi rezistența la frig, tata aplicase regulamentul de la cavalerie; „patul" meu era constituit din trei bănci lungi de un metru şi ceva, puse transversal, pe care erau întinse scânduri, lungi cam de doi metri şi ceva; peste aceste scânduri era o saltea din cânepă umplută cu paie; peste saltea, un alt cearceaf din cânepă, sau din alt material; peste cearceaf eu, sau militarul respectiv; deasupra o plapumă din cânepa, umplută cu bumbac sau vreun alt material; la cap o pernă mare umplută cu paie; deasupra ei o pernă mică (un „puişor") umplută cu lână. În camera „bărbaților" nu se făcea foc; se încălzeau doar cu căldura care venea din „camera fetelor" (de alături) sau de la bucătărie[6]. Douăzeci şi patru de ani am dormit aproape numai în frig, lucru care mi-a servit destul de mult mai târziu; am mâncat la masă ce ne dădea mama şi atât. Pâinea se împărțea la prânz cu porția (era pe cartelă), iar porția tatei (pentru munca grea se dădea un supliment, care mergea la femeile din familie). O dată, când fratele meu mai mare a refuzat să mănânce nu mai ştiu ce fel de mâncare, mama i-a luat farfuria şi i-a răsturnat-o în cap; pe urma l-a gonit de la masă şi nu l-a primit din nou decât a doua zi; l-a pus să-şi curețe singur hainele; asta era pedeapsa; cine refuza mâncarea, nu mai primea mâncare o zi. Bunica ne-a învățat că dacă te duci undeva şi gazda, bătrână şi chioară, îți pune în farfurie un şervețel pe care „toarnă sirop sau dulceață şi te îmbie să mănânci şervețelul pe post de clătită, îl mănânci şi spui: „Vai ce bun a fost! Sărut mâna!", fiindcă eşti educat şi nu un om oarecare. Alta, tot de la bunica. Mă trimisese mama cu o găina în stradă şi cu cinci lei[7], ca să îl ofer vreunui trecător care ar fi vrut să taie găina. Dar primul trecător a cerut zece lei, al doilea la fel, iar bunica mi-a spus: „Ce stai cu găina aia în mână ca un prost? Eşti acum băiat mare; ține picioarele găinii sub piciorul tău stâng, ține-o de cap cu mâna stângă, cuțitul cu dreapta, răsuceşte şi taie-i capul şi cu cei cinci lei ia-ți un pateu de la grec!" Aşa am făcut! Sângele rațelor sau gâştelor tăiate se aduna într-o strachină şi se punea la închegat; împreună cu ficatul şi pipota păsării se prăjea în untură de porc sau în ulei şi se făcea „rantotă" ca în Transilvania! Porcii se tăiau de două ori pe an, carnea se prăjea, se săra şi se păstra în untură; pe piață nu se mai găseau alimente, sau costau o avere; pentru o familie numeroasă, din conservarea asta rezulta o mare economie. Porcii erau tăiați de Ignat, şi prin Aprilie; când apucam, furam din borcan untură de gâscă; cu pâine neagră şi „ai" (usturoi) întinsă pe pâine, era pentru noi, copiii, o delicatesă. Pe la vreo nouă sau zece ani, străbunul din Brăiloiu jupuia în hambar un berbecuț atârnat de nişte piroane, tăiat în cinstea oaspeților veniți de la Bucureşti! Intrând şi eu mi-a spus: „Ia cuțitul, pune mâna şi jupoaie berbecuțul! Vezi să nu-i tai blana!". „Dar eu nu ştiu!" i-am spus. „Învață" mi-a răspuns, „îți place fripturica?" şi mi-a pus cuțitul în mână.

Nici în baie la noi nu era apă caldă; pentru femei, se încălzea câte un cazan cu apă o dată pe săptămână. Dacă rămânea ceva apă caldă şi pentru bărbați, te săpuneai iar clătirea se făcea cum se putea (procedeul l-am practicat mai târziu în timpul serviciului militar; întâi clăteşti cu apă rece o mână, apoi cealaltă, apoi ştergi trunchiul cu un şervet ud; pe urmă picioarele, iar după ce termini ieşi afară în ger, ca să te încălzeşti, dacă rezişti, te freci şi cu zăpadă; colegii şi unii „prieteni" din vecini veneau să mă vadă; alții spuneau că suntem exemplu prost, erau şi ei săraci, dar preferau să umble nespălați! Tata spunea că acest exercițiu i-a

[6] Case "vagon".

[7] Moneda vremii.

servit mult în Rusia şi ne învăța şi pe noi să-l practicăm, iar unchiul Mitică, ne sfătuia să ne spălăm şi cu zăpadă, la nevoie, pe frontul din Rusia ne dezbrăcam întâi noi, toți ofițerii (ca să dăm exemplu!) şi pe urmă ostaşii şi ne spălam cu ce puteam şi între picioare; din cauza călăritului, adesea se formau răni, care se infectau, şi ostaşul nu mai era bun de nimic, devenind practic un invalid. Ostaşii se străduiau, dar vai de cei corcoliți sau crescuți în puf! Piereau primii, fie din cauza lipsurilor, fie degerați. Ruşii luptau la Cotul Donului şi în fata Moscovei cu trupe din Siberia, mai obişnuite cu gerul; noi, cum puteam! După câteva zile în şanțuri şi tranşee, mai trăiau doar cei mai rezistenți care îşi injghebaseră bordeie. Din toată experiența asta de viață eu, autorul acestor rânduri, m-am ales doar cu un început de reumatism la umărul drept, pe care l-am tratat „elegant", adică cu multă indiferență până la vârsta asta frageda la care am ajuns, adică am trecut de 82 de ani; mult mai rău m-a durut dislocarea umărului stâng, după căderea de pe o scară, pe la vreo şaizeci de ani, plângeam (în mine!) cu lacrimi[8] (vorba bunicii: „băieții nu au voie să plângă!") scufundat în pernă; şi am plâns vreo trei luni, iar mâna stânga o mişc şi acum mai greu decât mâna dreaptă, cea cu reumatismul din tinerețe de la „băile reci"; mâna dreaptă pot s-o dau ca exemplu mâinii stângi pe care o „reeduc" încet-încet!

.....

Tata fusese numit medic legist la Arad, prin 1928, după ce lucrase şi vreo doi ani la Viena. Lucra, în acelaşi salariu, după obiceiurile vremii, şi la Morgă, şi la puşcărie, şi la spitalul de nebuni, dar profesorul Mina Minovici avea nevoie de el la Bucureşti. Ungurii îl propuseseră tatei (prin trimişi) să se mute la Budapesta, care era mult mai aproape de Arad decât Bucureştiul, dar trebuia să îndeplinească trei condiții: 1) Să învețe perfect ungureşte, pentru a nu fi înşelat în depoziții sau în anchete, de către simulanți; 2) Să se recăsătorească cu o unguroaică; 3) Să-şi ia cetățenia maghiară. Ca şi lui Babeş, căruia i se promisese crearea unui Institut, la care Babeş urma să fie director, tatei i se cerea să se mute la Budapesta, ca unul din directorii Institutului Medico-Legal care se crea atunci. În lume, se înființase mai întai Institutul de Medicină Legală de la Paris, pe urmă pe locurile 2 şi 3 Institutele de Medicină Legală de la Bucureşti şi Buenos Aires (în Argentina); activitatea din Ungaria ar fi urmat să se desfăşoare în germană, până la perfecționarea limbii maghiare. Profesorul Mina Minovici îl chemase la Bucureşti, dar aici nu a putut rămâne decât până în 1935-36. În Basarabia de Sud se răsculaseră tătarii la Tătar Bunar; găgăuzii de la Cahul se agitau, populatia rusă era curtată de agenții bolşevici, iar asasinatul făcea şi el parte din „munca de lămurire". Împreună cu germanii, sovieticii urzeau realipirea Basarabiei la „Republica Transnistreană" (numită şi Moldova Sovietică, cu capitala la Bender (Tighina), aşa încât tata a fost numit medic legist („şef") la Institutul Medico-Legal (sau Morga!) nou creat la Chişinău, la închisoare şi la Spitalul de nebunii, toate într-un salariu, ca de obicei!; la început făcea un fel de navetă trimestrială la Bucureşti, unde dădea rapoarte, pe urmă pleca din nou la Chişinău, unde ancheta, verifica, lucra şi asa mai departe. După doi sau trei ani a murit şi profesorul Mina Minovici; deşi evreu botezat îşi investise întreaga avere (neavând urmaşi direcți) în marele „Muzeu al Artei Populare Româneşti" de la Şosea (lângă fântâna Miorița), fiind până la urmă mai român decât toți românii care se îmbogățiseră după război, dar nu lăsaseră nimic în urma lor poporului român. Fratele sau vărul lui (nu mai ştiu!), Nicolae Minovici, devenit celebru în urma unor experiențe de strangulare-spânzurare pe care le efectuase pe propria persoană, înființase un alt „Muzeu al Artei din România", în care îşi investise şi el toată averea în folosul poporului român. Se zvonise cî experimentând moartea prin strangulare (un asistent nu ar fi tăiat frânghia în ultima clipă) şi Nicolae Minovici ar fi murit astfel; era o ştire falsă; Nicolae Minovici a murit după 80 sau 82 de ani! Mina Minovici îl lăsase ca „urmaş" la Morgă pe un nepot mai îndepărtat care nu era suficient de dotat şi care o şi terminase prost! Deşi, ca director la Morgă, Tuți Vasiliu avea acolo un apartament,

[8] Vorba Cristinei, asistenta specializată în creşterea de copii mici, când mama i-a spus că fiul meu „Plânge cu lacrimi!" „Ce spui, doamnă? Copilul plânge cu lacrimi?! Dar ce, ai vrea să plângă cu pipi?!"

doi servitori, şofer şi automobil şi o ambulanță la dispoziție (conform Statutului Morgii nu plătea chirie, electricitate, salariile servitorilor, căldura, etc. etc.); totul se achita de la bugetul statului, dar lui Tuți nu-i mai ajungeau banii deşi avea aproape un salariu de ministru (ca să nu poată fi corupt! Se zicea). După venirea comuniştilor, deci după 1948, cam la vârsta de cincizeci de ani, Tuți se însurase cu o asistentă de-a lui (doctorandă?) cu vreo 25 de ani mai tânără. Se pare că o chema tot Mina (ca pe unchiul Minovici). Ca să-i arate cât de mult o iubeşte pe acea tânără (cam spălăcită spuneau gurile afurisite) şi ca să compenseze o anumită ,,lipsă de bărbăție'', Tuți îi făcea Minei cadouri scumpe şi nota într-un carnet: cumpărat Mina o brățară de aur de 40 de grame; cumpărat Minei o haină de şinşila (care costa cam cât salariul unui medic pe un an!) ş.a.m.d. Şi pe urmă scria toate aceste ,,Cheltuieli'' într-un carnet, ca sa-i arate Minei ,,cât de mult o iubeşte''. S-au găsit desigur nişte invidioşi care l-au denunțat, s-au găsit inspectori de poliție care la o percheziție au găsit carnetul; iar la proces a primit şapte ani de închisoare pentru ,,luare de mită'', din care a făcut primii trei; pe urmă, neputând suporta regimul penitenciar, a murit in închisoare. Între cele două războaie mondiale, după Arad şi Bucureşti, tata rămăsese la Chişinău, al doilea oraş al țării la vremea aceea (Chişinaul avea deja între trei şi patru sute de mii de locuitori); tata a suferit retragerea din 1940, primii doi ani de război, 1941-1942, după care a fost din nou (1943), mobilizat pe loc la Bucureşti. În 1943, aviația americană încercase să distrugă instalațiile petrolifere de la Ploieşti şi Câmpina şi să distrugă sondele de pe Valea Prahovei. În acest scop, (în vara lui 1943) decolaseră de pe principalul aeroport din Italia de Sud de la Foggia , cucerit de curând de trupele anglo-americane, 130 de ,,fortărețe zburătoare'' cu patru motoare[9] (în principal ,,Liberatoare'') care trecuseră Adriatica zburând spre Est, dar nu era clar dacă vor ataca Budapesta, Braşovul (mare centru al producției de armament), zona petroliferă cu marile rafinării de la Ploieşti şi Câmpina, sau Bucureştiul, cel mai mare centru industrial al României beligerante, care într-un moment de rătăcire al mareşalului Antonescu, declarase război Antantei în decembrie 1941, adică, de fapt puterilor anglo-saxone. Tot datorită existenței zonei petrolifere din România, care alimenta cu benzină şi petrol mai mult de un sfert din armata germană, ruşii concentraseră după 1940 cam o treime din trupele sovietice de pe frontiera lor de apus, în treimea sudică a frontierei. Ei urmăreau ca printr-o lovitură asupra României să-i lipsească pe nemți de petrolul romanesc. Numai ca nemții îi înfrânseseră pe ruşi, frontul avansase spre răsărit, iar germanii ajunseseră cam la treizeci de kilometri de Moscova şi cuceriseră Kievul (capitala Ucrainei) şi Minskul (capitala Bielorusiei). Luptând din greu cu treimea din trupele sovietice masată în sud, armata română ,,rămăsese în urmă'' față de armata germană, după atacarea Uniunii Sovietice. Suportând cu greu afrontul germanilor, mareşalul Antonescu le reproşase că nu respectau contractele încheiate cu uzinele cehoslovace (înainte de anexarea Cehoslovaciei de către germani) şi nu îi dăduseră tancuri, de care ducea mare lipsă armata română, dar pe care le plătise deja la uzinele Skoda. Până la urmă germanii dăduseră armatei romane (prin 1942) vreo două sau trei sute de tancuri, pe care Antonescu le pusese sub comanda austerului general Korne. Având acum tancuri (ruşii nu se aşteptau ca românii din zonă să aibă aşa ceva!) Korne lovise trupele sovietice de pe malul nordic al Mării de Azov, cucerise oraşul Melitopol (sau Mariupol, cel mai mare centru industrial din zonă) şi se îndreptase spre Rostov pe Don. Germanii, sesizând ocazia, îi depăşiseră pe români şi cuceriseră Rostovul. Când Stalin aflase, făcuse din nou o criză de nervi de mari proporții, ordonându-i lui Jukov să-i oprească pe nemți cu orice preț. Jukov nu putea, pentru că nu avea forța necesară; germanii îşi continuaseră înaintarea ajungând la Volga şi cucerind practic, jumătatea de Vest a Stalingradului. Cucerirea în totalitate a acestuia le-ar fi permis germanilor să oprească circulația petrolierelor ruseşti pe Volga, lipsind frontul rusesc de nord de combustibil. Iată de ce era important atacul aviației americane de la Ploieşti din 1943; voiau să blocheze alimentarea cu combustibil (benzină) a trupelor germane. Numai că la Ploieşti şi pe Valea Prahovei germanii concentraseră o

[9] Echipajul număra opt sau nouă oameni, avea opt mitraliere ş.a.m.d. Avionul era uriaş cu o anvergură de aproape patruzeci de metri.

formidabilă artilerie dotată cu tunuri antiaeriene de 88 de mm şi un mare număr de avioane de vânătoare. Crezând că va realiza surprinderea, aviația americană a atacat la joasă înălțime, pierzând câteva zeci de aparate; alte bombardiere au fost atacate de aviația de vânătoare germană. Având în vedere precizia flakului (artileria antiaeriană germană) şi a aviației de vânătoare germane, comandanții americani au trimis radiograme la comandament: „Aici e iadul! Ne-au doborât sau avariat jumătate din aparate! Ce facem?". Răspunsul a venit repede. „Întoarceți-vă în Tripolitania, unde veți fi asteptați!". Numai că, după ce şi-au aruncat bombele pe unde s-a nimerit, avioanele americane au luat-o spre sud, pe cel mai scurt drum către Africa, îndreptandu-se mai întâi spre Bucureşti; comandamentul Aviației Române, interpretând manevra avioanelor americane ca un atac asupra Bucureştiului, a reacționat ridicând în aer toata aviația de vânătoare de care dispunea în zonă, 25 sau poate mai multe avioane de vânătoare. Din uriaşa flotă de bombardiere americane rămăseseră neavariate cam 80 sau 90 de aparate. Avioanele româneşti de vânătoare (IAR-81), sau un tip apropiat, erau superioare avioanelor aliate de la începutul războiului; aveau însă o autonomie de zbor de numai 45 minute, dar pentru a preveni distrugerea Bucureştiului era suficient, a socotit Comandamentul Aviației Române. „Fiecare cu bombardierul său!" au hotărât curajoşii piloți români, care au mai doborât vreo douăzeci de bombardiere americane, avariind încă odată pe atâtea. Crezând că au de-a face cu Messerschimidt 109 (aparate germane de ultimă oră la acea vreme), uriaşele bombardiere cu patru motoare, deşi înarmate cu opt mitraliere, s-au îndreptat în continuare spre sud; vreo treizeci de aparate au aterizat forțat în Turcia; alte câteva zeci au căzut în Marea Mediterană; din uriaşa flotă plecată din Italia, abia vreo treizeci de avioane au mai ajuns pe aeroporturile africane (destinația finală). Între timp, Stalingradul „căzuse" de câteva luni (Ian-Feb 1943), Harkovul trecuse de două ori din mână în mână (recucerit de ruşi, fusese recucerit de germani, apoi din nou de ruşi) Kievul şi Minskul (cele două capitale) erau în mâna sovieticilor. Ucraina fusese recucerită, iar la 4 aprilie 1944 aviația americană reluase ofensiva atacând Bucureştiul, dar fără prea mare succes; pe străzi zăceau multe cadavre, dar erau doar bătrâni şi civili. Antonescu mutase Arsenalul la Târgovişte şi la Cugir, pentru producția de tunuri şi armament automat, la Plopeni (muniție) la Braşov (avioane) ş.a.m.d.

Mama plecase la verii tatei din Slobozia Moară (la vreo 40 kilometri de Bucureşti), iar tata, venit să o vadă cam odată pe lună îi spusese: „Mă duc seara singur acasă, în casa noastră acum pustie; dă-mi şi mie un copil pe post de mascotă!". Mama s-a uitat la noi; cele două fete ieşeau din discuție; fratele meu mai mare, dragostea mamei, avusese o dublă pneumonie pe la 11 ani în urma unei „mari bătălii" cu bulgări de zăpadă, aşa că mama s-a uitat la mine şi i-a spus tatei, arătându-mă: „Ia-l pe ăsta!".

Cu tata am suportat atacurile aviației americane şi engleze asupra Bucureştiului; îmi amintesc cum ne întorceam noaptea de la adăpostul antiaerian printre casele arzând, întrebându-ne dacă vom vedea şi casa noastră cum arde; către centru, cam la patru sau cinci sute de metri de casa noastră fusese Arsenalul Armatei; acum era acolo Comenduirea Garnizoanei; regimentul 6 Infanterie Mihai Viteazu era cam la alte trei patru sute de metri; spre sud, cam la un kilometru de casă, erau „Uzinele Metalurgice Vulcan"', pe Calea Rahovei, Uzinele Textile „Adesgo", vis-a-vis de ele Fabrica de Bere şi Conserve „Rahova"; tot pe Calea Rahovei, Uzina de Telefoane „Vestitorul", lemnăriile „Steriadi" şi toate fabricile astea erau bombardate săptămânal, fiindcă un război nu se poate duce fără arme, fără metal (uzinele Vulcan), fără telefoane şi radiouri (fabrica „Vestitorul" devenită ulterior „Electromagnetica"), fără Uzine Textile (pe lângă Adesgo mai erau pe Calea Rahovei şi câteva fabrici de textile) şi aşa mai departe. De acasă până la Liceul Lazăr şi Cişmigiu, făceam cam un sfert de oră pe jos; acolo începea „Centrul" oraşului: Ministerul de Justiție, Ministerul de Interne, Prefectura Poliției Capitalei, două din marile primării ale oraşului, Palatul Regal şi Atheneul Roman, hotelul Athénée Palace şi Calea Victoriei, Poşta Mare, Palatul de Depuneri C.E.C, Editurile „Socec" şi „Cartea Românească" şi aşa mai departe. „Cartea Românească" va arde aprinsă de o bombă de avion pătrunsă pe un culoar de ascensor; după 23 august 1944 germanii vor reuşi să lovească Palatul Regal şi Atheneul Român, dar nu vor putea lovi Palatul Telefoanelor

(cum nu reuşiseră nici americanii; sau poate nici nu voiseră?) dar Teatrul Național (clădirea) a ars, lovită de toti beligeranții, şi nu a mai putut fi refăcută.

În aceasta vară a lui 1944, ne duceam cam la o lună la „Brăiloiu" unde era deplasată „în refugiu" mama şi familia. Eu mă pregăteam să dau examenul de intrare în liceu, la „Colegiul Național Sfântul Sava"; dintre toate cele întâmplate atunci, îmi amintesc doar cum cei câțiva funcționari ai Morgii se încărcau în ambulanța Instituției pentru a fugi în vreo zonă împădurită; cum o dactilografă mai frumuşică pretinsese că are un copil (o fetiță) cu un inginer şef de la o mare uzină şi luase pensie alimentară de la acesta: pe urmă, zicea ea, de la o întâlnire cu un mare comerciant evreu (om bătrân) avusese un copil (o fetiță!) şi luase pensie alimentară şi de la acesta! Bătrânul evreu venea împreună cu soția (cu care nu putuse avea copii) „să-şi vadă fetița", plătea pensia alimentară regulat şi întreba „ce are nevoie copilul", soția lui se împăcase cu situația şi considera ca „mai târziu când copilul va mai creşte şi îl vor putea lua la ei". Nenorocirea frumoasei dactilografe s-a produs la cea de a treia (sau a patra) pensie alimentară pe care i-o trimitea prin poştă, (ca şi prima, de la inginer) un personaj de frunte din armată trimis pe front; poştaşul a băgat de seamă că pe adresa aceluiaşi copil vin mai multe pensii alimentare; țațele din cartier au început să bârfească; un polițist mai curios a intrat pe fir, iar un comisar s-a mirat: „Cum se poate ca acelaşi copil să aibă... patru tați?!" Dactilografa a primit câțiva ani de puşcărie (Antonescu nu glumea deloc cu delicvența, care scăzuse cam de patru ori, față de anii precedenți) dar nici unul dintre cei patru tați nu a depus vreo reclamație şi nu s-a prezentat la proces! „Sic tranzit gloria mundi!" A doua amintire mai interesantă datează tot din cursul verii anului 1944.

Eram în tren spre Bucureşti cu tata, când ne-a surprins un val de avioane de bombardament americane, care bombardau ziua; deşi trenul s-a retras degrabă în pădurea „Râioasa", ultimele două vagoane ale trenului fuseseră lovite şi ardeau; focul fusese localizat dar încă mocnea; din cer însă, mai periculoase acum decât bombele americane, cădeau schije ale proiectilelor de artilerie antiaeriană, trase de la Traianu, unele cât palma de mari, împânzind pădurea. Luaseră cele două vagoane foc de la schije? Nu-mi dădeam seama; destul că tata, coborând din tren; m-a dus la un şant de protecție şi m-a acoperit cu trupul lui. Abia mai târziu am înțeles. Tata voia ca, în cazul nefericit al căderii unei schije pe trupul meu, să mă protejeze cu trupul lui! Atunci însă, nu înțelegeam. După ce bombardamentul s-a mai potolit (avioanele de bombardament, care zburau cam la 6000 de metri înălțime ca să nu poată fi atinse de proiectilele artileriei antiaeriene, scoteau un zgomot sinistru ca un vuiet rău prevestitor: vu, vu, vu,vu iar avioanele se vedeau (era ziuă) doar ca nişte insecte-steluțe mai mici decât o păsare de pădure. Ridicându-ne din şanț, dăm cu ochii de un ofițer german, înalt, în uniformă gri, care îşi curăța hainele şi pantalonii cu o perie cât o palmă. Zărindu-ne şi terminând de periat îi oferi peria tatei şi începu o conversație în limba germană cu tata; tata mi-a dat peria iar eu am început să-i curăț haina şi apoi pantalonii de frunze şi iarbă, foarte mândru de tatăl meu care vorbea atât de bine (fluent) germana.

Următoarea întâmplare care mi-a rămas în minte (tot din acel an) „a fost cum tata m-a uitat" în părculețul din fața uzinei Laromet. Cam din 1948, de când tata a reuşit să mai stea şi cu noi, (în restul timpului era plecat mereu în misiune, sau în Basarabia, Transilvania sau pe front, cu diverse sarcini specifice) în 1944 deci, pe la ora 6 dimineața venea un „landrover" (i se mai spunea şi „tout terrain"), cu două diferențiale, şi îl lua; tata se scula înainte de şase, mânca ceva gata preparat sau o plăcintă de la grecul din colț - avea încredere doar în preparatele proaspăt fripte sau fierte, şi nu ne-am îmbolnăvit de stomac, nici dânsul, nici eu (toata vara şi toamna aceea), se spăla, mă scula şi plecam cu maşina în jos, pe strada Uranus, la Comenduirea Garnizoanei Bucureşti, unde fusese Arsenalul; de acolo mergeam cu maşina la Tribunalul Mare, acolo unde începea Calea Rahovei; citea rapid actele, semna ce era de semnat şi plecam la Morgă; acolo inspecta alt rând de acte, autopsia împreună cu doi autopsieri cadavrele (aduse uneori din provincie; autopsiile astea durau 3-4 ore), făcea consultații, pe urmă mergeam la masă la un birt din vecini, pe strada Căuzaşi sau Calea Văcăreşti sau, dacă aveam timp, la popota ofițerilor, iar dupa-amiază, cam de la ora cincisprezece încolo, luam la rând câteva uzine mari, unde tata era mobilizat pe loc la dispensarul medical; o zi

o luam de-a lungul Dâmboviței, o zi pe Calea Griviței, şi aşa mai departe. Eu rămâneam în câte un părculeț, sau în maşină, mai citeam şi mai învățam pentru examenele de intrare la liceu. În seara aceea am ajuns la uzina Laromet, care avea în față un mic părculeț. Tata mi-a spus: „Aici se poate întâmpla să stau un ceas sau două, depinde câți oameni stau să consult, câte rețete trebuie să dau ş.a.m.d.; du-te şi tu şi te plimbă prin parc, respiră un pic, ia-ți un pateu ...vezi tu"! M-am dus deci la plimbare; pe urmă s-a făcut întuneric, eu m-am aşezat pe o bancă, iar tata nu mai venea... pe urmă s-au aprins câteva felinare rare, acoperite cu hârtie albastră sau neagră în aşa fel încât lumina să nu se poată vedea de sus; noaptea veneau şi bombardau englezii; alarma se dădea în română şi în germană: „Achtung, achtung, in luft von Rumänian nichts zu ...!". Se făcuse intuneric; mă aşezasem sub lumina chioară a singurului felinar cu gaz care trimitea o foarte palidă rază de lumină către pământ; nu eram chiar îngrijorat, dar mă gândeam că pot fi atacat de tâlhari; cartierul cel mai rău famat din Bucureşti era pe atunci cel de lângă Podul Grant; pe lângă Calea Dudeşti era faimoasa „Cruce de Piatră", cartierul prostituatelor; pe Calea Văcăreşti era un centru de comerț, cu obiecte de îmbrăcăminte, adesea furate, numit „La Taica Lazar". Bucureştiul era total nesigur noaptea; de când cu bombardamentele, toată lumea se închidea în casă, ferestrele erau „camuflate", adică acoperite cu diverse pături, cartoane, hârtie, scânduri, placaj sau orice, ca să nu se vadă nimic în afară şi mai ales de sus; se întunecase de tot şi tata nu mai venea... Mă ascunsesem, practic sub bancă, ca să nu mă vadă nimeni. Într-un târziu, aud un scrâşnet de roți, apare maşina pentru orice teren care îl ducea pe tata, se deschide o uşă a maşinii, aud: „Urcă" şi maşina reporneşte pe Calea Grivitei către Gara de Nord. Tata se urcă lângă şofer, trage uşa şi adoarme din nou. Norocul meu a fost cu şoferul; tata nu lua ca ordonanță sau şoferi decât oameni peste 40 de ani cu patru sau cinci copii, ca să ii scape de front şi ca să trăiască pentru copii lor. Când ajunseseră pe la Gara de Nord, şoferul îi spusese tatei: „Parcă aveați si un copil cu dumneavoastră, domnule doctor!" „Aşa e! Întoarce!" îi răspunsese tata şi veniseră şi mă luaseră. Era aşa de obosit încât nu mai manca nimic seara. De obicei ajungeam acasă pe la zece sau unsprezece noaptea, mâncam ceva, puneam radioul (era încă o raritate; numai puține familii aveau radio sau telefon, erau sate chiar, în care era un singur telefon (la primărie sau la vreun notabil, sau niciunul). De la 11-12 noaptea la 6 dimineața dormeam, dacă nu suna alarma!

Imediat după război situația s-a înrăutățit; singurul Dispensar din Dealul Spirii-Rahova etc., cartier având (încă) vreo 60 sau 70 de mii de locuitori), fusese bombardat şi transformat în dărâmături; ca doctori, rămăseseră doar doctorul Stupcanu, colegul tatei, şi tata, aşa încât casele lor deveniseră un fel de dispensare medicale de urgență şi de nevoie. La „horele" care se țineau la „şină", adică la linia de cale ferată care venea de la Uzinele Vulcan, sâmbăta sau duminica, flăcăii se băteau cu cuțitele ca să cucerească şi să ia ochii fetelor; pe urmă veneau să-i pansăm, să oprim hemoragii, să facem injecții, ş.a.m.d. Aşa am ajuns pe la vreo 14-15 ani să bandajez răni, să opresc hemoragiile cu ce îmi cădea în mână (cu cordoane, cureluşe sau sfori de orice fel!), să bat în piele cu palma de câteva ori (ca să distrag atenția), apoi să înfig acul seringii şi să apăs pe piston înainte ca cel „operat" să-şi dea seama ce se întâmplă. „Nu-mi faci odată injecția?" eram întrebat. „Esti gata, amice!" îi răspundeam.

Când eram deja student, pe la 17 ani, deci prin 1950, am avut un caz grav; venise la intrare o tânără şi foarte frumoasă femeie, ținând foarte strâns pumnul drept, din care se ițea un firişor de sânge. Eram singur acasă. Am deschis, a intrat şi am întrebat-o: „Ce-ați pățit?" „M-am tăiat în sticla unui glasvand pe care l-am spart" mi-a răspuns. În mâna dreaptă avea o cârpă plină de sânge, iar în stânga fire de par lungi, dintr-un păr castaniu, altul decât al ei. Mai târziu am aflat ce se întamplase. Dânsa şi o altă frumusețe din cartier (romăncele sunt, se ştie, printre cele mai frumoase şi uneori printre cele mai pătimaşe femei din lume); aceste două tinere şi excepționale femei, aceasta, care se recomanda „actriță", având avantajul relativ al culturii, şi cealaltă, casieriță la o băcănie, măcelarie şi magazin alimentar (alt avantaj; putea da mărfuri fără cartelă (la negru cu suprapreț, dacă altceva nu găseai); aceste două tinere femei deci, nu găsiseră altceva mai bun de făcut decât să se bată (la propriu!) pentru un frumos, arătos, bine construit şi se zice foarte viril tânăr din cartier, cântăreț şi hoț de

inimi, de meserie fără, alintatul fetelor, şi femeilor din trei cartiere. Se bătuseră aşadar până la sânge: frumoasa ,,actriță'' mai avea încă în pumni ceva din părul frumoasei casierițe! Am întrebat-o deci: ,,Când s-a produs ciocnirea?'' ,,Să fie vreo jumătate de oră'' mi-a răspuns. Am făcut un garou dintr-un cordon, cu care i-am strâns încheietura mâinii; cred că pierduse deja peste o jumătate de kilogram de sânge; dacă pierdea un litru putea muri. Garoul meu pus la încheietură nu a fost suficient; atunci am luat un alt garou - cureluşă - şi am încercat să opresc hemoragia de la umăr, unde artera humerală trece aproape de piele; de data asta aproape că am reuşit. ,,Am auzit că la dumneavoastră la colțul străzilor Uranus şi Sirenelor, se afla un dispensar, ața încât am venit la dumneavoastră...'' ,,Tatăl meu trebuie sa sosească'' i-am răspuns. Ce rost ar fi avut să-i explic că în acea casă nu era nici un dispensar, că eu nu aveam pregătire medicală, că putea muri... Tata a apărut ca un vârtej după numai 15 minute (o întâmplare fericită care poate, i-a salvat viața tinerei femei. Tata mi-a spus doar: ,,Îmbracă-te! Mergem! Ține garourile tale cu câte o mână! Ieşim!''. În stradă a oprit primul camion (era, țin minte, un camion mare, curățel, care transporta lăzi cu pâine). Ne-am suit cum am putut între lăzi şi după şapte-opt minute eram la Spitalul Brancovenesc, la intrarea de pe Bulevardul Regina Maria. ,,Sunt medicul doctor legist Alexandru Ionescu'' i-a spus tata portarului, care a deschis numaidecât. ,,Chemați medicul de gardă!'' a cerut tata. ,,Fata asta trebuie operată imediat, altfel o pierdem!'' După câteva minute de pregătire tânăra era întinsă pe masa de operație; a cerut să-i țin cealaltă mână în mâinile mele; un tânăr doctor chirurg, gelos, m-a admonestat: ,,Nici aici nu poți să-ti laşi în pace iubita?'' ,,Nu e iubita mea!'' i-am răspuns. ,,Tu i-ai pus garourile?'' m-a apostrofat el. ,, Cu garourile astea puteai să-i opreşti circulația sângelui de tot... şi nu ar mai fi avut nevoie de nimic de pe lumea asta!'' După ce tânăra a fost anesteziată mi-a dat drumul la mână şi am putut pleca. Operația a durat destul de mult; peste o oră; doctorii i-au legat arterele, venele, tendoanele (poate şi nervii) lovitura in glasvand (perete de sticlă, în germană) fusese foarte violentă; mâna dreaptă fusese tăiată imediat după oasele carpiene (ale palmei) până la os: a durat vreo două-trei luni până cand rana s-a vindecat; norocul fetei că rana nu s-a infectat; medicii foloseau pe atunci sulfamide germane, produse care au premers antibioticelor, care au apărut la noi ceva mai târziu, prin anii cincizeci; în timpul războiului, în Europa se foloseau sulfamidele ,,Bayer'', care te vindecau de răceală cam în trei zile, iar într-o săptămână, de gastrită şi aşa mai departe. Imediat după razboi, între anii 1945 şi 946, americanii şi englezii au jefuit sediul firmei ,,Bayer'' de la Ludvigshafen de brevete, rețete de preparare, rezultate de cercetare (pradă de război de la I.G. Farbenindustrie!) făcând să dispară foarte multe rețete de preparare ale medicamentelor germane. Au umplut, se pare, mai multe trenuri cu această ,,pradă de război''. Au adus în schimb antibioticele, cu care microbii nu erau învățați; câteva injecții cu penicilină te vindecau de sifilis cam în două luni; tuberculoza se trata cu un amestec de lizozină şi sulfamicină; infecțiile cedau după câteva injecții cu aceste ,,micine'' (extracte din ciuperci) care au început să se fabrice şi în România, la Iaşi, Bucureşti, Cluj şi nu mai ştiu unde. Pe tânăra ,,actriță'' nu am mai revăzut-o niciodată, în schimb rebela ,,casieriță'' a sunat la noi la uşă după vreo câteva zile; nu a îndrăznit să vorbească cu tata dar m-a abordat pe mine. ,,Tu ai pansat-o?'' (Mirare!!!) ,,Şi i-ai oprit hemoragia?'' ,,Nu chiar!'' i-am răspuns. ,,Ar fi putut muri?'' m-a întrebat ea îngrijorată. ,,Sigur că ar fi putut muri; dacă tata nu ar fi dus-o la Spitalul Brâncoveanu cu o maşină de transportat pâine, dacă nu ar fi operat-o imediat şi dacă ar fi pierdut şi mai mult sânge!'' i-am răspuns. ,,Chiar merita tipul ăla să înfunzi puşcăria pentru el, pentru crimă din imprudență? Luai patru ani ca nimica!...'' ,,Dar eram în legitimă apărare!'' mi-a răspuns. ,,Şi ea la fel'' i-am replicat. ,,Şi pe ea ar fi condamnat-o judecătorul la fel dacă mureai dumneata. Să vedem ce-o să se mai întâmple!''.

După ce au venit comuniştii la putere, deci după 1948, între l948 şi 1962, când s-a terminat ,,colectivizarea'' agriculturii, au fost arestați cam opt sute de mii de oameni (după datele demografice, încetarea creşterii populației, cifrele privind mortalitatea copiilor sub un an, ş.a.m.d.). În 1914, țările cele mai populate ale lumii erau China (cu vreo 350 de milioane de locuitori), India Britanică (cu vreo 200 sau 250 de milioane de locuitori), Imperiul Rus (după datele germane pe care le posed încă, cu 178 milioane de locuitori),

Statele Unite ale Americii cu aproximativ 130 de milioane ş.a.m.d. România, Egiptul, Turcia (anatoliană), Persia (redenumită Iran) şi alte câteva țări aveau o populație de aproape de 20 de milioane[10]; în ajunul celui de al doilea război mondial, Ungaria avea tot 9-10 milioane, populația Germaniei crescuse de la 66 la 86 de milioane; prin anexiuni, muncitorii deportați în Germania şi prizonierii care lucrau în industria germană, populația Germaniei trecuse de 100 de milioane de locuitori, din care în timpul războiului pieriseră cam 30 de milioane. Dacă ştii să citeşti datele demografice, este greu să poți fi păcălit. Au murit atunci, în acel „obsedant" deceniu care a durat vreo 14 ani, vreo trei sute de mii de locuitori din România în închisori, lagăre şi alte locuri de detenție şi de muncă, în mine şi penitenciare, în spitale şi în cazărmi. Abia după 1990 guvernele au recunoscut că au fost efectuate atunci peste opt sute de mii de arestări. A trebuit să dea Gheorghiu-Dej cea de-a doua „Declarație de Independență a României" (1962) şi să vină Ceauşescu la putere (cam din 1964; oficial din marte 1965) ca să dea drumul din închisori, lagăre şi alte penitenciare şi locuri de muncă (de la „Canal") deținuților politici (mai erau încă închişi aproximativ trei sute de mii de oameni), să transforme închisorile în spitale, azile, şcoli şi cazărmi, ca să se termine orgia arestărilor şi a uciderilor abuzive, efectuate doar cu scopul de a deznaționaliza România, după modelul experimentat în Basarabia, în Rusia centrală cu tătarii, cu germanii de pe Volga, ş.a.m.d.

L-am întrebat pe tata: „Pe tine te-a făcut ofițer (din simplu soldat, pentru fapte deosebite în cei şase ani cat ai fost mobilizat (se zicea „concentrat") regele Ferdinand? Pe urmă ai slujit sub regele Carol al doilea, Mihai I, sub mareşalul Antonescu, Gheorghiu-Dej şi Nicolae Ceauşescu, tu pe cine ai servit?" „Fiule", mi-a răspuns „Eu am servit România şi poporul român. Nici nu m-a interesat cine era la guvernare. Trebuia să ascult ordinele şi să le execut. Să fiu cinstit şi corect. Să respect legile țării şi Cele zece porunci, care îl separă pe om de animalul idolatru şi ucigaş care fusese până atunci". Numai că lucrurile, cred eu, nu erau chiar asa de simple!

Cazul Condurățeanu. Colonelul Condurățeanu, medic legist doctor, cu studii în România şi în Franța, îşi dăduse doctoratul în mod strălucit şi nu admitea necinstea, minciuna şi ura. Când guvernele aduse de ruşi au început să decapiteze România de elementele de frunte (procurori, colonei şi generali, foşti miniştri, foşti demnitari, unii preoți şi mulți politicieni patrioți), Condurățeanu denunțase faptul, fusese dat în judecată pentru „defăimare" şi primise şase sau şapte ani de închisoare ca pedeapsă. Dar şi în închisoare era ascultat! Când se întorsese din Franța, Condurățeanu îşi adusese şi o soție franțuzoaică, profesoară de limba şi literatura franceză, care îi dăruise doi fii, aşa încât Ambasada Franței se interesa puțin şi de soarta doctorului Condurățeanu. Este interesant că nici comuniştii nu s-au legat de specialişti; nici medicii nu au fost arestați, chiar dacă între timp, între cele două războaie mondiale, deveniseră „capitalişti" şi aveau propriile lor spitale; nici marii ingineri (inginerii Tudor Tănăsescu şi Gheorghe Cartianu, care fabricaseră aparatură radio pentru trupele române şi germane care invadaseră Rusia) nu fuseseră arestați, ba din contră, fuseseră avansați academicieni şi profesori universitari, iar Tudor Tănăsescu fusese trimis ca director (din partea României) la „Institutul Unificat pentru Cercetări Nucleare de la Dubna (U.R.S.S.). Doctorul chirurg Burghelea, proprietarul Spitalului de Urologie „Panduri" fusese rugat să opereze în continuare; ceea ce uimea era marele număr de vindecări la pacienții operați de acest doctor! Secretul lui? O perfectă precizie a operației şi, mai ales, o igienă dusă până la manie, în saloanele încredințate lui. Având în vedere rezultatele obținute, doctorul Burghelea a fost rugat să preia întregul spital, apoi un număr de spitale din Bucureşti, pe urmă a fost numit secretar al Ministerului Sănătății, iar în cele din urmă a fost numit Ministrul Sănătății în guvernul comunist! Şi nu a fost singurul caz!

Dar să revenim la doctorul Condurățeanu. Când s-a întors din puşcărie, iubita lui soție murise, nemaiputand suporta lipsurile, nedreptatea şi umilința. Şi la fel murise şi fiul său cel mic. Fiul cel mare, terminase liceul, dar abandonase orice tentativă de terminare a studiilor.

[10] Către anul 2000, deci după vreo optzeci de ani, toate aceste țări (Egipt, Turcia, Iran etc.) aveau populații de peste 80 de milioane de locuitori; România avea tot în jur de 20 de milioane, Ungaria 10 ş.a.m.d. Dacă se pot trage unele concluzii, încercați să le gândiți şi dumneavoastră.

În schimb adusese în casă o tânără țigancă, cu care nu era căsătorit (încă!), iar aceasta, la rândul ei îşi adusese toate rudele în vila colonelului doctor Condurățeanu. După ce i se dăduse drumul din închisoare, doctorul îi dăduse afară din casă pe toți, îşi reînscrisese fiul la Medicină, şi îşi reluase serviciul; i se dăduse drumul după numai trei sau patru ani de detenție (pentru bună purtare! s-a zis; probabil că intervenise şi Ambasada Franței). Întors la serviciu, doctorul a constatat că situația generală nu se îmbunătățise cu nimic; „obsedantul deceniu" excela numai în abuzuri, execuții şi nedreptăți, aşa încât, atunci când i s-a cerut să fie părtaş la aceste excese, doctorul Condurățeanu a dat în judecată Statul Român la instanțele internaționale, şi spre surprinderea generală, a câştigat procesul! Era prea mult pentru guvernul comunist! S-a hotărât! Să fie lichidat cazul! Cum a fost omorât doctorul Condurățeanu? Încă dinainte de a fi închis, doctorul suferea de reumatism; închisoarea acutizase suferința reumatică. Pentru tratament i se prescrisese activarea circulației periferice a sângelui, care se putea obține, relativ simplu, prin băi cu soluții de bioxid de carbon (băi cu sifon!). Aceleaşi procedee sunt folosite şi la cei iradiați cu radiații nucleare (boala de iradiere), afecțiuni ale venelor sau arterelor etc. Aşa că doctorul Condurățeanu făcea băi cu soluție concentrată de bioxid de carbon cam de vreo trei luni, până într-o zi, când la uşă s-a montat o... broască yale! După câteva zile broasca yale s-a blocat, (ca să vezi!) tocmai în timpul când doctorul făcea tratamentul, adică baie, doctorul fiind în baie! Şi să vezi coincidența dracului, tocmai atunci a crescut, (întâmplător, desigur!) şi conținutul de bioxid de carbon al băii! Numai de vreo trei-patru ori! Sărmanul doctor (ce soartă tristă!) a murit în baie, din cauza procedeului care ar fi trebuit să-l vindece! Ca să vezi!

<u>Cazul doctorului Birkle</u>. Doctorul Birkle era un exemplu de metisaj reuşit româno-german sau româno-şvab; făcuse studii de medicină în România şi Germania, ajunsese medic, pe urmă.după rezidențiatul suplimentar, medic legist. Era creativ (se pare că după mama româncă), tenace şi meticulos (după tatăl german, şvab) sportiv (după el însuşi; schia, practica atletismul) studia toate cazurile mai dificile şi se împrietenise cu tata (deşi era cu câțiva ani mai vârstnic decât tata). Era în 1942, trupele germane victorioase cuceriseră Minskul, Kievul şi se apropiau de Smolensk; în vecinătatea Smolenskului, la Katyn, surpriză! Se descoperise un imens cimitir (sau loc de execuție) în care se apreciase că fuseseră executați 17 000 de ofițeri şi fruntaşi polonezi. Când se apropiaseră trupele germane, Stalin dăduse ordin, şi toți aceşti nefericiți deținuți, fuseseră executați cu un glonț în ceafă, după metodele NKVD. Personal, prin 1975, eu am cunoscut la Varna (în Bulgaria, la băi) un ofițer polonez care fugise la ruşi în 1939, când fusese înfrântă Polonia. Fire mai deschisă şi lipsită de prejudecăți, ofițerul „meu" polonez se împrietenise cu nişte subofițeri ruşi (se pare că erau plutonieri în NKVD) care, încă din decembrie 1939, îl preveniseră: „Îi adună pe ofițerii polonezi; să dispari până mâine seară! Dacă poți, fugi în Danemarca, sau în Suedia! Aici o să fie jale!" Şi a fost! (Mi-a spus polonezul mie când am fost în Bulgaria). Când generalului polonez Anders i s-a permis (conform acordurilor sovieticilor cu englezii, după ce germanii au atacat Rusia la 22 iunie 1941) să viziteze câteva lagăre în care sovieticii îi strânseseră pe soldații polonezi capturați în septembrie 1939, când ruşii ocupaseră jumătatea de răsărit a Poloniei (conform înțelegerii lor cu germanii din 23 august 1939) nu găsise „ofițerii polonezi căutați", desi cunoştea numele acestora având listele în mână! Se înrolaseră în viitoarele unități ale armatei poloneze care se forma în Anglia, abia cincizeci sau poate o sută de mii de oameni, din cele aproape două milioane de militari polonezi care fuseseră capturați sau se predaseră la ruşi, şi care au format pe urmă „armata poloneză a lui Anders"; Anders nu a regăsit însă în acel milion de ostaşi polonezi care se predaseră sovieticilor cei zece mii de ofițeri căutați după listele Statului Major polonez. Trebuie să spunem că nici soarta armatei lui Anders nu a fost prea luminoasă. După ce anglo-americanii invadaseră Italia de Sud, băteau de un an pasul pe loc la Monte Casino, unde trimiseseră să ia cu asalt localitatea trupe franceze, canadiene, marocane şi engleze, dar paraşutiştii germani care apărau muntele şi mănăstirea „Monte Casino" le respinseseră cu mari pierderi pentru partea engleză. În Franța se spunea pe atunci: „Un francez se bate ca un brav, un algerian se bate ca un viteaz, dar un marocan se bate ca un leu!" Dar şi marocanii fuseseră respinşi la Monte Casino. Atunci englezii îi

trimiseseră la atac pe polonezii care formau armata lui Anders; din cei patru zeci de mii de ostaşi trimişi la atac au căzut în lupte circa 30 000 de oameni; au fost recuperați, grav răniți, vreo cinci mii; cei cinci mii de soldați răniți nu mai puteau forma o armată, (care are cam 100 de mii de oameni, fiind formată din 9-10 divizii) şi au fost ,,vărsați" în forțele armate engleze. Dar polonezii au cucerit Monte Casino, englezii au cucerit Italia de mijloc şi americanii au intrat în Roma (iunie 1944). Dar în vara lui 1942 germanii victorioşi se apropiau de Smolensk, iar ruşii se temeau că ofițerii polonezi din lagărul de la Katyn aflat în drum să nu cadă în mâinile germanilor. Aşa încât Stalin a dat ordin ca lagărul ,,să fie lichidat". Tata mi-a spus că au fost executați de NKVD (forțele armate ale Ministerului de Interne, comandat pe atunci de Beria, care a fost şi el executat câțiva ani mai târziu) prin clasica împuşcare în ceafă. Sovieticii au recunoscut că au fost executați 14500 de ofițeri polonezi, dar de către germani, care prin odioasele trupe S.S. (îi executau în U.R.S.S., în regiunile ocupate de ei pe comisari, pe evrei, cadrele sovietice de conducere din administrație şi din armată, membrii de partid şi de comsomol şi pe toti cei care ar fi putut să se opună viitoarei colonizări germane! Pentru a dovedi că la Katyn ofițerii polonezi fuseseră omorâți de rusi, germanii formaseră o Comisie Internațională din delegați ai tuturor celor zece sau douăsprezece state europene cucerite deja de germani (dacă se consideră că statul respectiv intrase în componența Germaniei Mari, mai rămâneau numai zece state). Tatei i se propusese să plece la Katyn, ca delegat din partea României, dar a refuzat, motivând că are mult prea multe sarcini în România şi în Basarabia abia eliberată, dar Birkle a fost de acord să participe la lucrările programate ale Comisiei şi a plecat la Katyn. Comisia[11] a examinat un mare număr de cadavre, a făcut autopsia altor câtorva sute şi a descoperit:

1. Că gloanțele folosite pentru execuții fuseseră de fabricație sovietică;

2. Metoda fusese cea clasică şi anume împuscarea în ceafă;

3. Pentru inhumare fuseseră folosite uriaşe gropi comune, acoperite cu un strat de pământ, în unele locuri abia de 1-2 metri.

Faptul că fuseseră folosite gloanțe ruseşti fusese interpretat de ruşi ca o înşelăciune; erau ,,gloanțe de captură" au zis. Pe mai multe cadavre fuseseră descoperite urme de tortură; astfel, în plămânii unor cadavre fuseseră descoperite urme de rumeguş de lemn; capul acelor nenorociți fusese acoperit cu un sac care conținea o cantitate de rumeguş din lemn; sacul fusese legat la gură în jurul gâtului acelui nefericit, care pe urma fusese silit să joace sau să alerge, inspirând particule de rumeguş şi horcăind înfiorător (spre marea distracție a torționarilor), până când fusese executat.

Birkle povestea şi alte lucruri îngrozitoare, dar timpul de execuție de la Katyn fiind scurt şi invadatorii germani aproape, execuțiile fuseseră grăbite iar cadavrele îngropate ,,la grămadă", fără prea multe precauții. În august 1944 trupele ruseşti intraseră în Bucureşti (pe 28 august), fiind primite de populație cu flori!! Germanii erau detestați din cauza teoriilor şi comportării lor ca ,,popor de stăpâni" (herrenvolk) toate celelate popoare fiind compuse din ,,suboameni (,,untermensch") care puteau şi trebuiau executați în timp, fiind folosiți până atunci ca sclavi pentru muncile ,,de jos" (muncile grele, executate de exemplu în India de casta cea mai de jos; măcelari şi casapi, tăbăcari şi vopsitori, cei care adunau, cărau şi depozitau gunoaiele, cei care curățau peştele şi alte munci asemănatoare. Românii de pe front aveau un alt motiv să-i urască pe germani; trupele germane luaseră prostul obicei de a se retrage fără a-i anunța pe români, pe care-i foloseau ca trupe de acoperire (de ariergardă), fără a le mai spune asta şi românilor pe care-i lăsau şi fără mijloace de transport; dacă vreun ostaş român încerca să urce într-un camion german era lovit cu baioneta peste degete. Romanii se trezeau astfel în fața tancurilor sovietice T 34, fără a mai fi alimentați cu muniție şi alimente, fără legătură cu restul frontului şi fără mijloace de transport sau retragere; la Stalingrad, armata a treia română fusese încadrată între unități germane, şi în ultima lună de asediu (în ianuarie 1943) nu mai fusese aprovizionată cu nimic (alimente, medicamente şi nici chiar muniție!), aşa încât luptase, rezistând cu disperare până când fusese distrusă complet. În schimb, armata a patra română, care luptase la sud de Stalingrad se retrăsese şi

[11] Denumită pompos "Comisie a Cruciadei Europene împotriva bolşevismului".

scăpase cu sacrificii mult mai mici. Un ofițer superior român chemat expres de Antonescu de la Stalingrad, din interiorul încercuirii (ca acesta să afle „ce se întâmpla acolo"), povestea că la Stalingrad, la limita unor localități periferice, ulițele şi dărâmăturile erau pline de cadavre de ostaşi români care luptaseră flămânzi, răniți chiar şi la două săptămâni după ce li se terminase muniția (cu baioneta în mână!) până când fuseseră ucişi sau degeraseră. Aproape toți erau răniți şi nu mai fuseseră pansați.

După ce ruşii intraseră în Bucureşti în august 1944, printre cei căutați de ei figura evident şi doctorul Birkle. Se povestea că acesta fugise, dar prin octombrie, aflând că nevastă-sa avea deja un amant, îi surprinsese (în fosta lui casă) şi îi bătuse zdravăn pe amândoi, după care, prin 1945, fugise din acea Europa zbuciumată şi ajunsese în America de Sud, tocmai în Columbia. De acolo, prin 1946, îi scrisese tatei, ca să-i ceară să-i trimită actele de studii, adeverința privind anii serviți, funcția avută, s.a.m.d. Legătura nepermisă cu un fugar putând fi interpretată ca un act de trădare sau spionaj, tata se adresase ministerului justiției de la acea vreme pentru instrucțiuni; i se ceruse să întrerupă orice legătură cu Birkle şi să predea orice scrisoare ar mai fi primit, orice altă comportare fiind interpretată ca un act de spionaj. Tata nici nu-i răspunsese lui Birkle, dar Birkle mai scrisese că lucrează în Columbia ca şofer de camion greu în munții Anzi, uneori la trei sau chiar patru mii de metri altitudine (înălțime), transportând explozivi (dinamită) pentru exploatările miniere (argint, aramă şi aur) că este foarte bine plătit, etc.

Anii au trecut, doctorul Birkle urmase în Columbia cursurile unei facultăți de medicină (lucrând în continuare ca şofer la mare altitudine) îşi luase din nou examenele de medic legist şi ajunsese unul din medicii legişti de la Bogota, capitala Columbiei, oraş cu cinci sau şase milioane de locuitori.

Între timp, Ceauşescu destinsese relațiile cu Vestul, se mai putea călători, iar fetei lui Birkle (Raluca sau Ruxandra!), ajunsă pictoriță de succes, i se permisese să plece la New York, poate chiar definitiv, nu ştiu. Trecuseră deja 15-16 ani de la terminarea războiului, fiica efectuase studii de lingvistică şi umaniste, era la New York cu soțul, iar nu ştiu. Doctorul Birkle era deja o personalitate şi credea că participarea lui la lucrările Comisiei (Europene) de la Katyn fusese (poate) uitată şi... dorea să-şi vadă fata! Aşa că a plecat la New York, s-au văzut, s-au bucurat; ce s-a mai întâmplat şi ce a mai făcut fata lui, nu ştiu, dar pe Birkle, ajuns acum la New York, l-a călcat o maşină. Se pare că nu fusese nici uitat, nici iertat.

Din generația tatălui meu (sau cele apropiate) aproape nici un medic legist nu a scăpat fără trei luni până la trei ani de închisoare, nici măcar rudele unor miniştrii; în majoritatea cazurilor „se plăteau datorii" pornind de la denunțarea unor fapte neefectuate vreodată până la luarea de mită. Singurul care nu a fost închis a fost doctorul Ciurea, coleg cu tata, care se căsătorise cu o nepoată a tatei (fiica surorii lui cu 20 de ani mai mare ca tata; am spus că tata fusese al zecelea copil, iar sora aceasta fusese cea mai mare). Aşa m-am trezit eu că am nepoți mai vârstnici decât mine! Soții Ciurea au crescut cinci copii şi nici vorbă ca doctorul Ciurea să se facă medic legist sau ceva similar. Moşteniseră casa cu trei caturi din centru, de lângă biserica Sfântul Gheorghe Nou, dar pentru a veni să locuiască în Bucureşti şi să-şi crească cei cinci copii, pentru doctorul Ciurea nu se găsise (prin concurs!) alt post decât cel de medic al închisorii (de tristă amintire!) Văcăreşti! În „obsedantul" (s-ar putea zice mai corect „îngrozitorul" deceniu), 1948-1962, care a durat cam 14 ani, postul de medic al închisorii Văcăreşti, nume cu rezonanță sinistră, deoarece pe aici treceau o parte din crimele (abuzuri, bătăi, torturi şi asasinate) regimului instaurat de ruşi, cu „consilieri" sovietici în toate ministerele şi instituțiile mai importante, postul de medic la Văcăreşti era o pedeapsă, iar activitatea curentă o tortură, dar când ai de crescut cinci copii şi nu eşti un om bogat, nu prea ai de ales!

Pentru a putea fi închişi cu forme semi (sau cât mai) legale, cei mai mulți medici legişti au fost acuzați de „luare de mită"; trebuie să spun că în unele cazuri era adevărat; pentru a scăpa de închisoare şi de probele acuzării, acuzații erau dispuşi să le plătească medicilor legişti sume mari de bani. Intervenea atunci lăcomia (sau nevoia de bani), soțiile dornice „să facă lux", viciile, amantele ... Tata m-a învățat că nu e deloc sănătos să iei mită; pentru

o mie de lei ți se cereau apoi servicii de un milion de lei; cele zece porunci interzic furtul şi mărturia mincinoasă şi chiar invidia; nu e bine să minți fiindcă o minciună mai atrage după sine alta, ca să o justifici pe prima; o a treia, ca să o faci credibilă pe cea de a doua; şi asa mai departe, iar memoria este suprasolicitată pentru că trebuie să ții un adevărat catalog al minciunilor debitate. Aşa se face că tatăl meu fiind cunoscut ca profund onest, convins din motive umane, morale şi religioase că trebuie să rămâi cinstit, fără nici o abatere sau excepție, s-a trezit că este numit şeful comisiei care ancheta (când era cazul) activitatea sau comportarea unor medici, ofițeri de poliție.ş.a.m.d. din Ministerul de Justiție din care făcea parte; fusese numit şeful comisiei de avorturi (avortul era în general, interzis, fiind permis numai în cazuri rare, bine justificate).şeful comisiei de anchetare a medicilor; membru în Comisia de Onoare a ofițerilor, etc, etc.,. Toată lumea ştia că dacă erai acuzat pe nedrept, şi acest lucru putea fi dovedit legal, doctorul Alexandru Ionescu îşi asuma răspunderea şi aducea dovezile necesare, deci erai aproape scăpat. Tata nu mințea niciodată: ,,Nu e bine să minți! Te înveți aşa! Şi ăsta e drumul spre puşcărie!" (Închisoarea era şi pe atunci un adevărat iad!)

Am aflat că tata fusese medicul legist care asistase la execuția şi moartea mareşalului Antonescu, abia în ajunul morții tatei, la trei decenii dupa executarea mareşalului, iar amănuntele le-am aflat abia de la înregistrările de pe Internet, în secolul XXI; după prima salvă, Antonescu rămăsese în picioare; ostaşii din plutonul de execuție refuzaseră să tragă în el. Mareşalul spusese: ,,Noi nu suntem morți!" (Greşise spunând: ,,noi nu suntem" în loc de ,,eu nu sunt"). Urmase o a doua salvă, mareşalul a căzut, dar încă nu era mort; abia atunci s-a apropiat un politruc şi le-a administrat celor şase condamnați clasica împuşcătura în ceafă. După proces, la care numai Iuliu Maniu (executat şi el apoi la Sighet) a avut curajul să dea mâna cu mareşalul, mareşalul a făcut o declarație amară: ,,Popor ingrat (nerecunoscător!), nu vei avea parte nici măcar de cenuşa mea!". Cadavrul mareşalului a fost ars, se pare, iar cenuşa rezultată aruncată în Marea Neagră dintr-un helicopter. Şi iată cum tata a fost legat de istoria acestei Românii!

La percheziția vilei în care locuise Antonescu (pe lângă aşa-numita ,,Casă a Scânteii") s-a găsit ,,garderoba" mareşalului: un costum militar de purtare, un costum militar de ceremonie,un costum civil; cinci sau şase cămăşi; câțiva ciorapi şi câteva piese de lenjerie intimă; două perechi de pantofi şi o pereche de cizme; o casetă de 20x15x15 centimetri cubi conținând bijuteriile soției sale. Acte, cărți ...Nimic de valoare. La mesele de aniversare, totdeauna în capul mesei, o aşeza pe mama sa, o țărancă din Argeş, şi explica: ,,Ea m-a făcut om!". Pentru crime de orice fel, de la jaf până la omor, mareşalul instituise o pedeapsă (aproape) unică: munca în mină. Pentru o crimă involuntară (fără voie) cinci ani la ocna de sare; pentru crime premeditate, munca în mina de cărbuni (acolo deținutul se îmbolnăveşte de antracoză la plămâni, egală cu moartea în şase-şapte ani; de silicoză, când străbate cu târnăcopul straturile de gresie; moartea în cam cinci-şase ani; în minele de plumb sau de mercur moartea se produce uneori mai repede, dar mai întâi deținutul (trimis, evident, în sectoarele cele mai periculoase) se îmbolnăveşte mai întâi de saturnism (nu se mai poate ține pe picioare; nu mai poate merge; nu mai poate respira; moare...). Pentru crime nejustificate sau nejustificabile, pedeapsa era de zece ani de temniță, efectuați ca muncă grea în mină; pentru crime pasionale, şase ani; pentru uciderea unei femei indiferent de motive, şase ani; dar pentru uciderea unei femei cu un copil în brațe, pedeapsa cu moartea, executată imediat; pentru bătai la beție, pentru lovirea unui polițist, a unui funcționar public sau a unui superior, trimiterea cu primul batalion pe frontul de Est, cel mai târziu a treia zi de la comiterea faptei. Pentru femeile care comiseseră infracțiuni, pedeapsa era munca la închisoarea de femei, unde țeseau covoare sau alte textile, se calificau infirmiere şi erau trimise în spitalele de pe front. Delictele scăzuseră cam de patru ori, iar pe unele ziduri, un afiş scris mare cu litere de o jumătate de metru te prevenea: ,,Cine limbă lunga are, cinci ani va săpa la sare"!

Îmi dau seama cu greu ce trebuie să fi simțit tatăl meu, când din ceilalți cinci demnitari executați odată cu mareşalul Antonescu făcea parte Alexianu, guvernatorul Transnistriei, care când ajunsese la Tighina telegrafiase la Bucuresti: ,,Trimiteți imediat mai multe trenuri

cu grâne şi alte cereale! Aici se moare de foame!".

Imediat după război, în 1945, unul din fruntaşii evreilor din România, îi trimisese o scrisoare de recunoştință lui Alexianu; în 1946, condamnat ca fiind criminal de război, Alexianu fusese executat. Nici un evreu din România nu fusese predat nemților; nici un tren încărcat cu evrei pentru a fi asasinați la Auschwitz-Birkenau nu plecase din România; în schimb din Transilvania de nord, aflată pe atunci sub stăpânire ungurească, fuseseră trimisei la Auschwitz 140000 de evrei, adunați de jandarmii unguri cu pană la pălărie; din cei 400000 de evrei din Ungaria nici unul nu a scăpat cu viață, fiind predați nemților; astăzi (după anul 2000) se aduc în sarcina românilor şi crimele făcute de regimul unguresc hortist. Ce trebuie să fi simțit tatăl meu când printre cei executați odată cu Antonescu, l-a zărit pe fostul lui coleg şi prieten, Picky Vasiliu, numit comandant al jandermeriei de către Antonescu; generalul Vasiliu venea din când în când la noi în casă „pentru a face curte fără succes celei mai frumoase soții de medic din România (aşa um scria „Realitatea Ilustrată" într-un număr din 1938; şi erau pe atunci 38 000 de medici în România!), mamă a patru copii, profesoară, gospodină şi cu care vreau să beau o cafea!". Aşa glumea generalul Vasiliu când venea uneori la noi „să-şi mai clătească ochii" şi să vadă „o căsătorie cu patru copii care merge!".

Funcția i se trăsese lui Vasiliu de la mareşalul Antonescu, acela care când fusese chemat de la mănăstirea Bistrița (avea domiciliu forțat în Oltenia) să scoată România din marasm (Ruşii luaseră Basarabia şi Bucovina de Nord; bulgarii Cadrilaterul, iar ungurii jumătate din Transilvania) îi răspunsese regelui Carol al doilea: „Da, dar dumneata trebuie să pleci!" Şi regele abdicase[12]! Fiind refuzat de către şefii partidelor național liberal şi național țărănist cărora le ceruse cadre calificate pentru a-i numi miniştrii, şi nemaiavând cadre calificate printre legionari (regele Carol al doilea ordonase execuția, (asasinarea a peste două mii de legionari în vara anului 1940, adică toți legionarii care aveau studii universitare sau cel puțin post-liceeale). Antonescu nu era un om care să se piardă cu firea; el se adresase armatei şi trecuse apoi pe la diferite ministere şi întrebase: „Care este cel mai bun, mai calificat şi mai harnic cadru din acest minister?" Şi dupa câteva consultări şi confruntări de opinii, îl numise ministru pe acesta. La cele trei ministere militare întrebase la fel: „Care este cel mai bun, cel mai calificat şi cel mai de încredere general?" Şi îl numise ministru. La aviație, unde fusese numit tizul (un Alexandru Ionescu) tatălui meu, întrebase la fel: „Care este cel mai bun?". I se răspunsese: Colonelul Alexandru Ionescu, care este şi inginer aero şi pilot!". Antonescu îl chemase şi îi spusese: „De mâine eşti general şi ministru al aviației! Se crează un nou minister dat fiind că războiul e în toi, şi nu vom scapă nici noi!". Pană şi Hitler ținea seama de cuvântul lui Antonescu; poliția germană nu arestase nici un evreu pe teritoriul României, nu se legase de nici un cetățean român, (deşi în restul Europei producea dezastre!) şi când Antonescu îi spusese: „Pentru grâne şi petrol vreau plata în aur! Pentru celelalte produse se poate plăti prin depuneri la Banca Reichului!", Hitler plătise. Nici un tren cu evrei nu plecase din România spre lagărele germane iar în România germanii se comportau foarte corect. Un exemplu: Se prezentaseră la cel mai mare magazin alimentar din Piatra Neamț (aparținând unui nepot al viitorului meu socru) şi ceruseră să vadă diferite mărfuri (băcănie, coloniale, brânzeturi, mezeluri, cărnuri şi peşte adus din Galați), pe urmă încărcaseră trei camioane şi se duseseră. Negustorul crezuse că e o rechiziție, dar o lună mai târziu, doi ofițeri germani plăteau, pe bază de tabel, mărfurile transportate de primul camion; după încă o lună, platiseră şi restul (Asta era în 1941).

După 23 august 1944, în retragere, dar tot la Piatra Neamț, un grup de germani intrase în curtea celui care avea să-mi devină socru şi care avea trei porci de peste 100 de kilograme; doi porci îi încărcaseră şi îi trimiseseră la trupă, iar pe al treilea l-au împuşcat şi l-au trimis la popota ofițerilor; acum eram inamici. Când au intrat ruşii în Moldova (acum eram aliați) toate fetele şi femeile s-au ascuns pe unde au putut; la Brăiloiu, ruşii din trupele de prima linie ne-au anunțat: „Noi trecem, dar vin divizii de sălbatici din Asia Centrală şi din Caucaz! Nici un animal (viței, purcel, cățel) să nu stea în uliță! Nici un copil, fată sau femeie să nu iasă în vreo stradă sau pe vreo uliță la taclale! Ăştia sunt călări şi iau totul cu sulița!" Câțiva

[12] 6 septembrie 1940.

ani mai târziu, un fost militar din forțele ruseşti îmi explica: „Ce vă mai mirați că noi spunem că cel puțin jumătate din copii voştri moldoveni sunt ruşi! Luați în calcul doar violurile din cel de-al doilea război mondial şi tot ieşiți la socoteală!"

Tatăl meu a murit imediat după marele cutremur din 1977; se apropia de 80 de ani, cam atât cât trăiseră bărbații mai longevivi din neam; cum de la o generație la alta se mai adaugă la speranța de viață cam zece ani, eu mă pregătesc să trăiesc vreo 90 de ani; sufăr de o infecție în gât de vreo 60 de ani, am avut o anemie pernicioasă prin 2013, mi-au extirpat fierea acum vreo treizeci de ani, am o arteră coronară din partea stângă semiblocată, şi ca tot omul: reumatism, insuficiență cardiacă, constipație şi aşa mai departe; s-ar putea deci să nu beneficiez de „Prima" (bonus!) de creştere a speranței de viață cu 10 ani; aş dori numai să mă detaşez de aceste memorii-amintiri mai înainte[13]; dar cum singura probă a utilității serviciilor este proba timpului, care se dă cam după 30-50 ani, eu nu voi mai fi ca să verific; dacă până atunci nu voi fi complet uitat, înseamnă că a meritat să fac acest efort şi să scriu; dacă nu... a fost degeaba.

Tatăl meu a murit tăcut, aşa cum a trăit. Când şi-a dat seama că are un cancer incurabil la cap, a hotărât să moară; după două săptămâni de post negru, a murit. Tot atunci a murit şi doctorul oncolog Gheorghe Chicoş, cumnatul meu, din cauza unui cancer obişnuit şi a unei epilepsii.Gurile afurisite din cartier au spus că „cei doi doctori mari din Uranus au murit de inimă rea! Casa Poporului (de fapt, împrejurimile!) stă cu o aripă pe casa lor! Ca să vezi cum se scrie Istoria Lumii!

Material scris de mine, George Ion Ionescu, în 2015, numai din întâmplări adevărate, aşa cum le-am văzut şi le-am trăit eu.

UNCHIUL MITICĂ

Unchiul Mitică, vărul mamei (mamele lor erau surori) era destul de înalt, robust, căpitan de cavalerie, ofițer ca mai toți fii mai mari din familia mamei; la mama fuseseră opt sau nouă copii, iar din frații mai mari făcuseră şcoala de ofițeri cinci; doi muriseră în luptele de la cotul Domnului; unul fusese grav rănit; se zice că un proiectil de brand îi sfâşiase la explozie mâna stângă de la umăr în jos; ca să nu se cangreneze rănile în frigul cumplit din Rusia, doctorii îi amputaseră mâna. Greşală fatală! În vestonul atârnat în salon, ofițerul avea un mic revolver „pentru orice împrejurare". Trezindu-se din anestezie invalid, frumosul ofițer, mare călăreț şi dansator, încă parțial anesteziat, s-a sinucis. Cei doi fii ofițeri ai cucoanei Păduraru (altă vară a mamei), cavalerişti, pieriseră în luptele de la Cotul Domnului. Nu ştiu cât a mai trăit Pădureanca dar n-a mai râs niciodată; în mai puțin de un an s-a dus definitiv la Ghencea, să-şi găsească fii, în mormintele cumpărate din prevedere de mătuşile mamei, pe la 1880. Al doilea fiu se făcea de obicei funcționar sau avocat, mai rar profesor sau medic; ceilalți, până la al zecelea ajungeau agricultori, ciobani (creşteau oi!) sau creşteau vite mari pentru carne, sau vaci cu lapte; Calea 13 Septembrie fusese poreclită cândva „Calea Lăptarilor" pentru că rudele noastre alimentau cu lapte, frişca, brânză proaspătă şi alte produse din lapte mai multe cofetării şi părți de cartiere din Bucureşti.

Conform tradiției din familie, pentru ca fiul cel mare să se facă ofițer, muncea toată familia iar la nevoie, se vindeau două-trei pogoane de pământ. Aşa că unchiul Mitică urmase şcoala de ofițeri, ieşise sublocotenent, fusese numit comandant de pluton, comandant de companie (la cavalerie se zicea de escadron) apoi fusese avansat locotenent şi pe urmă comandant de batalion şi unul din adjuncții comandantului Şcolii de Cavalerie din Sibiu. Doctorul îi recomandase să-şi păstreze condiția fizică (şi silueta ce-l „recomandase" domnişoarelor) alergând zilnic zece kilometri, de exemplu de la Cazarmă până la Cisnădie ținându-se de coada calului (ca să nu istovească nici calul, râdea doctorul). După două sau trei luni unchiul Mitică i-a spus doctorului: „M-ai nenorocit, doctore!"Alergând câte zece kilometri zilnic pe

[13] Zic: Mai înainte de a uita!

jos, ținându-mă de cal, ajungeam la Cisnădie sau mai ştiu eu unde la câte un han, ținut de câte două trei săsoaice nostime, care îmi pregăteau câte un kilogram de fleici sau alte fripturi cu murături şi un kilogram de vin roşu, că am luat în trei luni nu ştiu câte kilograme! Mai erau şi câteva văduvioare care mă pofteau să mă odihnesc la ele la sfârşitul săptămânii (ştii că unele săsoaice erau frumoase foc, pline de ,,carnație'' şi făceau față şi la mai mulți solicitanți la o şedință!'' Aşa că renunț la programul de slăbire şi la dietele care te îngraşă iremediabil! Şi mai trebuia să-mi fac şi datoria de bărbat şi de ofițer! Nouă, românilor ni se dusese faima că suntem nişte bărbați grozavi, fiind neam de ciobani hrăniți cu mult lapte şi brânză de oaie, ,,noblesse oblige!''

Când venea la noi unchiul Mitică (acum era căpitanul Dumitru Georgescu!) era sărbătoare! Pentru fiecare membru al familiei şi chiar pentru ordonanță (tata era pe post de criminalist al Capitalei şi colonel-medic de justiție, şi avea ordonanță, iar în timpul celui de-al doilea război mondial la şase dimineața venea o maşină cu două diferențiale ,,un tout terrain''; sau, aşa cum i s-a spus mai târziu, un ,,land rover'', care îl ducea la comandamentul garnizoanei Capitalei, (la Comenduire, cum i se mai spunea) la Tribunalul mare, la Morgă, la secțiile de poliție care raportau o serie de crime, iar după amiază la Uzinele Mari cum erau Laromet, Vulcan, Griviția şi altele. Capitala avea deja, cu refugiați şi concentrați cu tot peste un milion şi jumătate de locuitori şi abia vreo sută de medici militari care erau alergați zi şi noapte, de dimineață până noaptea, până la epuizare!). Pentru fiecare membru al familiei şi pentru fata în casă, pentru bucătăreasă şi pentru şofer (tata lua doar bărbați de peste patruzeci de ani, tați a patru sau cinci copii, ca să-i scape de front) unchiul Mitică avea un cadou, un zâmbet şi o vorbă bună. Fiecăruia îi mai făcea cadou şi un compliment sau o mulțumire. Noi, copii îl adoram şi ne țineam după dânsul, ca un ciorchine, avizi după o laudă oarecare!

Mai târziu, când eu mai crescusem îi spunea în derâdere mamei: ,,Didică! Dacă fiu-tău, ăsta micu', nu trage către şcoală, că n-are minte sau nu-i ajunge câtă are, mi-l dai mie să-l duc la Sibiu (fusese numit după război comandantul Şcolii de Cavalerie) să-l fac frizer! De trei ori m-a ras cu briciul în iarna asta şi nu m-a tăiat niciodată! Are vocație!!! Îl învăț şi să îngrijească de cai, face şi armata, şi dacă va fi în stare îl facem şi plutonier! Pe urmă om mai vedea, că văd că pentru şaisprezece ani e destul de zdravăn să rânească bălegarul la cai şi să alerge zece kilometri după ei, chiar dacă e nepotul comandantului, că aşa se cuvine!''

Între timp, frontul mergea prost. Eram (intrasem) în primăvara lui 1943, după Stalingrad. Cadrele ofițereşti, deşi completate cu generații de învățători şi de absolvenți de liceu declarați după trei luni de pregătire sublocotenenți, îşi răriseră rândurile; alți tineri plecau ca să moară în Răsărit, şi să nu se mai întoarcă niciodată. Au pierit în cel de-al doilea război mondial pe frontul de Răsărit peste şase sute de mii de români, morți, răniți sau prizonieri, degerați, dispăruți sau dezertori, invalizi, bolnavi incurabili sau nebuni... Alți trei sute de mii aveau să piară în acest al doilea război mondial pe frontul de Apus, ajungând până la Bratislava, Viena şi Praga; la aceste pierderi se adaugă aşa zisele ,,pierderi colaterale'' din spatele frontului, probabil alt milion de morți de boli, de foame şi de frig, de lipsuri şi de mizerie; guvernele au o adevărată pasiune a fățărniciei ca să reducă aceste pierderi la jumătate! Vorba tatălui meu criminalist de profesie: ,,dacă poliția spune că în ciocnirile cu grevişții, protestatarii sau răsculații au pierit atâția răsculați sau grevişti, înmulțeşte cifra cu cinci sau cu zece şi o să te apropii de realitate!'' Şi, evident, el ştia foarte bine ce spunea! Doar era criminalist, şi cadavrele ajungeau la Morgă!

Pe frontul de Răsărit lucrurile mergeau din ce în ce mai prost. După ce germanii, justificat sau nu, îi atacaseră pe ruşi şi realizaseră surprinderea, înaintaseră de la noua frontieră rusă până la Leningrad şi dincolo de Minsk doar în câteva săptămâni şi luaseră trei sau patru milioane de prizonieri; atunci interveniseră cei patru mari generali ruşi; distanța sau întinderea, gerul sau frigul, zăpada iarna şi noroiul primăvara şi toamna, la care se adăugau foametea şi bolile, lipsa de şosele (doar o singură autostradă în Europa, de la Leningrad la Moscova şi de aici până în Crimeea) a doua a fost construită de germani de la Minsk la Harcov şi Stalino; ruşii spuneau cu maliție că era singurul lucru bun rămas de la germani;

tot ce găsiseră în Rusia arseseră sau aruncaseră în aer. În decembrie 1941 iarna venise cu o lună mai devreme, iar trupele germane în echipament de vară tremurau aşteptând în faţa Moscovei, ordinele lui Hitler! În loc de manta aveau doar o rubaşcă (cămaşă mai groasă); nu aveau căciuli ci doar nişte băşti sau berete; Hitler credea că până în iarnă va intra în Moscova şi ruşii vor cere pace. Trupele germane ajunseseră, este adevărat, în faţa Moscovei în Noiembrie 1941, la cinci luni de la declanşarea războiului, străbătând cam opt sute de kilometri de la frontieră; dar acolo le întâmpinaseră trupele siberiene, perfect echipate şi antrenate la ger şi zăpadă; ceea ce era mai grav era însă faptul că tancurile, amortizoarele de la tunuri şi armamentul automat german era dotat cu ulei de vară; odată acesta îngheţat, toate armele încetau să tragă, tancurile înţepeneau, tunurile nu mai erau amortizate, armamentul automat individual se bloca. Cel mai ciudat este însă faptul că deşi pe frontul din faţa Moscovei, la doar douăzeci sau treizeci de kilometri, de grădinile de zarzavat de la Şeremetievo, Demidevo sau la Kalinin (fostul Tver) şi Dimitrieovo germanii au atacat şi de şaptesprezece ori (ca pe şoseaua dinspre Volocolamsc!). Ei au fost respinşi cu peste două sute de kilometri, pe un front larg de şase sute sau opt sute de kilometri pierzând şase sute sau opt sute de mii de ostaşi, învinşi de ger, zăpadă, frig şi oboseală. Se poate spune fără a greşi, că armata germană a fost învinsă de lipsa de prevedere a lui Hitler, de lipsa de informaţii cu privire la Rusia, şi de ştirea transmisă de Richard Sorge, (spionul sovietic de la Ambasada Germană de la Tokio), conform căruia armata japoneză se echipează cu echipament de vară tropical, deci va ataca spre sud, lucru care s-a şi întâmplat la 7 decembrie 1941; liberaţi de pericolul de a fi atacaţi dinspre răsărit de japonezi, sovieticii au reorientat peste patruzeci de divizii spre frontul de la Moscova, provocând germanilor prima lor mare înfrângere de pe frontul din Răsărit. Mareşalii germani se aşteptau ca Hitler să comande celor trei grupuri ale lor de armate (Grupul Leningrad, Grupul de Centru şi Grupul de Sud) să atace concomitent în direcţia Moscovei, pe care poate ar fi cucerit-o, punând capăt războiului. În loc de asta, relatează mareşalul Erich von Manstein (în cartea lui „Victorii pierdute" apărută după război), Hitler decide în 1942 că vrea să cucerească Ucraina, pentru a o cultiva şi a avea grâne, şi a război încă din 1942 către petrolul din Baku. Este adevărat că trupele germane au cucerit în 1942 Ucraina, că au răzbit până la Volga şi spre Caucaz; dar aici s-au oprit! Pe urmă au fost opriţi la Stalingrad, unde au pierit două sute de mii de germani, peste o sută şaizeci de mii de români, iar la Nord de Stalingrad, două sute de mii de maghiari, peste două sute de mii de italieni, iar gerul a terminat peste treizeci de mii de spanioli! Ruşii au luat cu totul încă o sută de mii de prizonieri, şi i-au împins înapoi pe germani cu peste cinci sute de kilometri până în vara lui 1943; în toamnă i-au înfrânt definitiv la Kursk, în cea mai mare bătălie de tancuri din istorie; când bătălia era încă în curs, Hitler a retras circa cinci sute de tancuri Tigru pentru a le trimite în Sicilia şi a stăvili ofensiva anglo-americană! Tancurile ruseşti T-34 au rămas stăpâne pe situaţie, şi deşi erau, poate, mai puţin reuşite decât tancurile germane Tigru, erau mai bine adaptate condiţiilor din Rusia, şi de două ori mai numeroase! Dar să revenim la armata română din Rusia. În 1942, armata română primise două sau trei sute de tancuri, de la germani (din cele comandate cândva, şi plătite, în Cehoslovacia), cu care generalul Korne (care avea să fie omorât câţiva ani mai târziu[14] de către nişte plutonieri inconştienţi în lagărul de la Sighet) spărsese frontul rusesc de la Melitopol, pe malul mării de Azov; prin spărtură năvăliseră germanii care cuceriseră Rostovul, al patrulea sau al şaselea oraş rusesc ca populaţie; Stalin făcuse crize de furie; pe urmă germanii ajunseseră la Volga, iar românii la Cotul Domnului, dar cu mari pierderi. Hitler i-a cerut lui Antonescu întăriri. S-a întâmplat atunci în România un episod care avea să-mi fie relatat de generalul Bălăcescu, pe atunci maior în Divizia sau Garda Regală[15] (erau, până la urmă, la 23 august 1944 două divizii în Garda Regală). Regele Mihai primise încuviinţarea Guvernului Român să o aducă pe „regina mamă Elena" la Palatul Regal din Bucureşti. Regele Carol al doilea abdicase şi fugise cu „Duduca" (aşa i se spunea la Palat doamnei Wolf, soţia căpitanului Lupescu, singura femeie

[14] Cu lovituri de cizmă fiindcă refuzase să se lase comandat de nişte plutonieri, dânsul fiind general.

[15] Care au dat lovitura de la 23 august 1944.

care rezistase priapismului lui Carol, şi cu care acesta fugise în Portugalia. Regina Elena, femeie tânără, (abia avea 40 de ani), educată şi foarte frumoasă, se considera liberă de orice angajament matrimonial, şi oferise o cameră în apartamentul ei din Palatul Regal celui mai frumos ofiţer din gardă; când aflase Ion Antonescu, explodase: „Ce e asta? Curvă sau Regină?!" Pe urmă, metodic îi chemase la el pe toţi ofiţerii din Garda Regală şi-i întrebase: „Cum te cheamă? Ce grad ai? Unde ai mai luptat?" Şi acela răspundea regulamentar: „Sunt căpitanul Popescu, în Garda Regală din 1940 (sau alt an) nu am luptat pe front!" Iar Mareşalul îi răspundea: „De mâine eşti maior! Comanzi Regimentul de Artilerie, Infanterie sau Cavalerie de la Cotul Donului, din Cuban sau din Crimeea! Ai câteva zile ca să te prezinţi la unitate! Pe urmă, pentru a completa pierderile de ofiţeri şi de ostaşi, trimisese pe front încă vreo două sute de mii de oameni. Aşa ajunsese pe front, plecând însă de la Sibiu şi unchiul Mitică, sau căpitanul Dumitru Georgescu.

Ajuns la Cotul Domului în plină toamnă rusească a lui 1942 se pare, căpitanul Dumitru Georgescu, vărul mamei şi unchiul nostru adorat, constatase că administraţia militară românească se comportase la fel de inconştient ca şi cea germană. Soldatul german, supraomul german va rezista la orice ger! El este deasupra solicitărilor comune cum este frigul, foamea, oboseala şi boala! Dar soldatul german degerase ca şi francezii în 1812, polonezii de două ori în Evul Mediu când au ocupat Moscova prin veacul XVII, dar nu au mai apucat să se întoarcă din Rusia, suedezii lui Carol al Xll-lea în 1710 la Poltava, şi toţi cei care au cucerit vreodată Rusia în decursul istoriei, cu excepţia tătarilor lui Gingis şi Batukhan la 1223 şi 1237; dar la 1380 ruşii şi-au luat revanşa şi i-au gonit apoi pe tătari până la Pacific, cucerind Siberia şi întreaga Asie de Nord de la 1584 până la 1648; la 1700 ajungeau în Kamciatka şi în China, pe fluviul Amur; între timp cuceriseră de trei ori Berlinul, de trei ori Varşovia (unde au şi rămas până în 1918), de două ori Parisul (în 1812 şi 1814), îi goniseră pe turci din Ucraina, din Cuban şi din Caucaz, cuceriseră Asia Centrală. Ştiind ceva mai multă istorie decât Administraţiile Militare, căpitanul Mitică Georgescu, în deplin acord cu tatăl meu, mă învăţa: „Cel mai important lucru este starea trupelor; echiparea lor; armamentul, echipamentul şi moralul trupelor; de viaţa trupelor depinde viaţa tuturor; pe urmă vine starea cadrelor de comandă; informaţia[16] şi starea de antrenare a soldaţilor". Aşa că domnul căpitan Mitică Georgescu a reuşit să-i comunice telefonic sau în alt fel, tatălui său: „Vinde recolta de vin pe anul ăsta (aveau patru hectare de vie cu viţă Hamburg), şi dacă e nevoie şi pe cea din anul trecut şi îmi trimeţi două sute de cojoace din blană de oaie! Două sute de perechi de cizme sau de bocanci vătuiţi! Două sute de căciuli din blană de oaie! Două sute de perechi de mănuşi! (Fusese numit la comanda unui escadron (detaşament) de 213 cavalerişti). Familia dânşilor avea patru hectare de viţă de vie nobilă, zisă „Hamburg" din care unchiul Chităloaşcă, tatăl lui Mitică, şi soţul adoratei mătuşi Niculina, sora bunicii mele (Mamaia!) mă învăţase că se scoate vin de primă calitate, tescovină (ţuică din vin), cel mai fin ulei pentru mecanisme de ceas (prin stoarcerea seminţelor), carbocif, (medicament pentru stomac, prin arderea seminţelor stoarse) iar cu boasca, adică amestecul care rămâne, se îmbată raţele şi gâştele de umblă bete toată toamna prin vie şi la fel porcii şi alte animale! „Până la Bug vino tu tată cu tot ce aduci, că este Administraţie Românească! Mai încolo trimite colonelul meu oameni!" La divizie s-a răspândit un zvon: „A înnebunit căpitanul Georgescu! S-a făcut... dresor!" Dar căpitanul Georgescu cerea soldaţilor să se spele între picioare ca să nu se producă răni din cauza călăritului; le cerea să aibă grijă de cai şi de arme; „De ele depinde viaţa noastră!" Zicea: „Un cavalerist cu răni de călărie între picioare este doar un invalid şchiop! Iar un escadron de răniţi şi invalizi, este doar o gloată! O gloată care se târâie! Spălaţi-vă cu zăpadă dacă n-aveţi altceva, dar să rămâneţi sănătoşi! Eu am să caut să vă ţin în viaţă!" Şi s-a dus cu soldaţii escadronului, şi după 23 august 1944, după retragere, până în Slovacia! După două sau trei luni de front în Rusia, i-a chemat pe armurieri şi le-a spus: „Am în escadron peste douăzeci de gradaţi! Să-mi spuneţi cât mă costă să-i dotaţi cu pistoale automate!" „Dar n-avem!" Au protestat ei. „Reparaţi din cele vechi!

[16] Din presă (Ziare!), Radio, din Diplomaţie, Spionaj şi Constaspionaj, Informaţii şi Contrainformaţii, etc, nu uitaţi: suntem în anii 1941-1945, nu existau încă Sateliţii de Spionaj.

Căutați în magazii! Luați de la morți! Cumpărați de la germani şi de la ruşi! Nu le vreau noi, nu te vreau lucioase! Dar să tragă bine! Şi plătesc ca orice negustor cinstit! Aş vrea să-i înarmăm bine pe ostaşi, că de ei depinde şi viața noastră!" Pe urmă i-a chemat pe cei şase sau şapte ofițeri din subordine: „Banii jos! De care şi câți aveți, că tot îi pierdeți la jocurile de noroc sau îi dați la curve! Şi să ridice mâna cine nu are „Nagan" sau „Walter"! Nu se poate să fii ofițer şi să fii nedotat!" Trebuie să explic aici că „Naganul" este un pistol rusesc greu, cu care se trage ținându-l cu ambele mâini, dar al cărui glonț omoară până la o sută de metri, iar „Walterul" este un pistol mai uşor, care se ține cu o singură mână, dar este o armă de mare precizie. Ostaşii îl adorau pe acest căpitan; acolo unde dormea sau se odihnea, organizau gărzi duble care se schimbau din oră în oră ca să reziste la teribilul ger rusesc de minus treizeci-patruzeci de grade, „Ca să nu pățească domnul căpitan ceva!", spuneau ei. Devenise cumva faimos acest căpitan Georgescu! Escadronul sub comandă devenise un regiment de cavalerie care nu se retrăgea decât la comandă, şi lupta bine comandat (dar şi apărat) de maiorul Georgescu! (Fusese avansat maior şi comandant de regiment!) Mă învăța pe mine: „Nu orice ordin trebuie executat! Se găseşte câte un nebun de locotenent-colonel care e în stare să trimită la moarte câteva sute de oameni ca să ia el o decorație şi un grad! Mi se cerea să trimit la atac trupe călări sub foc de mitraliere; eu aşteptam să vină noaptea şi plecam „la atac" pe furiş; Cum să atac cuiburi de mitraliere cu trupe călări?!) însemna pentru oamenii mei moarte curată; Unui asemenea clănțău care-mi reproşa că nu pornisem la atac ziua în amiaza mare, i-am spus: „Pornim mâine în zori de zi cu dumneata în frunte!" Nu i-a convenit şi a tăcut. Îmi povestea:

În 1939, vitejii polonezi, atacaseră tancurile germane călare şi fuseseră zdrobiți. La Monte Casino[17], în Italia, în 1943, trupele poloneze ale lui Anders atacaseră fortăreața în care se transformase mănăstirea de pe munte, jurând s-o cucerească; o cuceriseră, deşi era apărată de trupe germane de elită; paraşutişti... dar din cei treizeci de mii de polonezi ai lui Anders nu mai rămăsese nici măcar un regiment... De atunci aveam divergențe cu germanii. Luaseră prostul obicei de a se retrage fără să ne anunțe, considerându-ne trupe de acoperire, ca o ariergardă: „Voi aveți cai, puteți merge (sau fugi) repede!" Iar eu stăteam pe poziție şi rezistam fără să ştiu că nu mai am nici o trupă de sprijin în spate... Mai urât era când infanteriştii noştri încercau să se suie în maşini de transport germane; le tăiau degetele de pe camioane cu baionetele! Când Von Manstein a fost întrebat care au fost cei mai viteji (sau cei mai buni) soldați de pe frontul de Est, după germani, a răspuns fără să ezite: „ROMÂNII"! Armata italiană de pe frontul de Est a fost spulberată de ruşi în câteva luni; armata ungară la fel; diviziile germane de „voluntari" din Occident pentru „lupta împotriva bolşevismului" s-au dezintegrat din primul an; noi am rezistat, iar după 23 august 1944 am continuat să luptăm. Germanii au încercat să încadreze unele trupe româneşti în armata germană, ca unitățile de vânători de munte, aviație şi între altele, cavalerie. Am refuzat constant acest lucru. „De ce, unchiule?" L-am întrebat". „Nu aveam încredere în ei; şi iată de ce!

Am să-ți spun două întâmplări de pe front. Eram, deci, cred că pe undeva pe lângă Rostov. Mâncam la un fel de cantină-restaurant ofițeresc germano-român unde ni se servea o mâncare ceva mai bine gătită şi mai gustoasă, poate. „Vinovată" de acest lucru era o aşa zisă „bucătăreasă-administrator", refugiată, se zice din Polonia, ceva mai stilată decât erau bucătăresele de pe front. Până într-o zi, când cineva a pârât-o „unde" şi „cui" trebuie, că ar fi evreică. O evreică şefă la un restaurant german! Aşa ceva trebuia pedepsit exemplar. Acea femeie avea un băiat de 17 ani care mai ajuta la transportul alimentelor; l-au împuşcat în spatele unui grajd. Avea o fată în vârstă de 14 ani; foarte frumoasă, a fost trimisă la o casă ofițerească de prostituție germană. Pe femeie au împuşcat-o tot în spatele grajdului unde au adunat şi personalul, ca să vadă. Dar ce m-a impresionat cel mai puternic a fost execuția

[17] Fortăreața - mănăstire Monte Casino fusese atacată de trupe englezeşti, canadiene, franceze, marocane şi altele ...dar abia polonezii o cuceriseră cu prețul vieții lor. Din 40 de mi? de polonezi ai lui Andres, abia rămăseseră câteva mii.

copilului cel mic de trei sau patru ani al acestei femei. L-au omorât zdrobindu-i capul de un stâlp din acelaşi grajd. A fost ceva îngrozitor pentru mine, spunea unchiul meu, deşi văzusem destui morți pe front. „N-am lovit niciodată un ostaş sau un subaltern!" mi-a mai spus unchiul. Ştiam că nici tata nu lovise niciodată vreun subaltern sau vreun ostaş, şi nici nouă celor patru copii ai lui, nu ne dăduse vreodată vreo palmă; în schimb mama şi bunica...

Mama te articula ca la tenis, pe „dreif" (deschis) şi pe rever (cu dosul palmei) iar bunica aducea de Sfântul Niculae un mănunchi de nuiele aurite şi legate cu funde roşii. „Spre ştiință" spunea dânsa. „O să le rup pe toate!" amenințam eu. „Nu-i nimic!" îmi răspundea bunica, „Are balta peşte, şi nuiele! Numai că n-o să mai fie aurite!" Bunica „ne articula" când plecau părinții câteva zile în vreo excursie. „Mai ții pe servitoare?" întreba bunica. Jap, repezea nuiaua pe fundul sau spinarea goaiă. „Mai îi ceri ordonanței să-şi piardă timpul cu tine, făcându-ți jucării?" „Dar el vrea, bunico!" „O fi vrând el, dar nu e aici ca să te servească pe tine, ci doar pe tatăl tău!" Şi iar nuiaua... Dumnezeu să le binecuvânteze pe mama şi pe bunica... Ne-au crescut foarte bine! Trei am ajuns ingineri, iar sora mea doctoriță! Am făcut față la toate regimurile care s-au succedat! În fine, alte vremuri, alte principii de educație...

„Cu bucătarul, cum a fost unchiule?!" Am insistat. „Nu mai țin minte exact!" mi-a răspuns unchiul. Țin minte doar că i-am cerut să aducă hrană caldă trupei în linia întâi şi aproape că mi-a refuzat ordinul, zicând: „S-ar putea să rămâneți fără cel mai bun bucătar", adică ar fi putut să plece la altă unitate, sau şi mai rău, să dezerteze. M-am înfuriat, ceva îngrozitor. Adică eu şi ostaşii puteam să murim, dar el vroia să trăiască comod, să nu se deranjeze, să nu-şi rişte prețioasa lui viețişoară. Nu mai țin minte dacă l-am lovit, dar se poate s-o fi făcut... Cred că aveam toate motivele! Dar cazul care m-a făcut să mă țin departe de germani s~a produs tot la Rostov, şi tot prin 1943... Ştii că vorbeam curent franceza, germana, ceva italiană (ca orice român!) şi după anii din Rusia, destulă rusă ca să mă înțeleg cu ei. Eram deci cu doi ofițeri germani pe o stradă din Rostov. La câțiva zeci de metri în fața noastră au ieşit doi sau trei oameni mai curând tineri, în orice caz sub treizeci şi ceva de ani, dar cu părui de pe cap crescut fără a fi mai mare de un centimetru. Fără un cuvânt cei doi ofițeri germani au scos revolverele şi au început să tragă în ei, împuşcându-i pe toți trei, deşi unul se oprise şi ridicase mâinile. „De ce i-ați împuşcat?!" am întrebat. „Erau dezertori din armata rusă! Sau spioni!" mi-au răspuns ei. „Nu era mai bine să-i interogați?" Am întrebat. „Dar pentru asta trebuiau mai întâi arestați! Mai ales că voiau să se predea! Am rămas cu un gust amar. Nu cunoaşteți proverbul? Singurul rus bun este un rus mort!" Ştiam că unde ajunseseră trupele germane formaseră echipe speciale care-i executaseră pe toți cei bănuiți: 1) Că aveau studii superioare; 2) Că fuseseră comunişti sau făcuseră parte din administrație sau dintre funcționarii sovietici; 3) Că erau evrei; 4) Că sunt, sau că puteau fi spioni sau sabotori; îngrozitor mi se păruse faptul că la execuții luaseră parte şi soldați din trupă, şi chiar localnicii! (Ucraineni sau ruşi care executaseră ruşi comunişti sau politruci şi alte cazuri...) Atunci şi eu mi-am adus aminte că la noi la Bucureşti, prin 1944 cred, în fața vechii şcoli evreieşti de pe strada Salvator (care se află între strada Uranus şi Calea Rahovei), oprise o coloană de camioane transformate prin pereți de lemn în transportoare de persoane. Un coleg, Nahor şi nu mai ştiu cum, (eram în şcoala primară) care ştia câteva cuvinte germane, m-a luat să-i vedem pe germani; uneori el primea câteva dulciuri. Când ne-au văzut soldații germani i-au spus colegului meu: „L-ai adus pentru tratament"? Eu sunt de felul meu mai brunet, iar soldații se refereau la un „tratament" cu totul special; în cabina din spatele camionului se introduceau gaze de eşapament sufocându-i pe cei închişi în spate. „Dar tatăl lui e colonel!" le-a spus colegul meu. „Nu-i nimic! îl tratăm şi pe el dacă e colorat!" l-au asigurat râzând soldații. Am rămas cu un gust îngrozitor, iar în minte cu o groază şi o ură de nestins. „Deci ăsta ar fi fost „tratamentul!". Din nefericire pentru germani acest „sistem" de „tratament" s-a întors, nu numai odată împotriva germanilor. Astfel, în Ucraina de Vest, anexată de ruşi după căderea Poloniei în 1939, în unele locuri germanii au fost primiți ca eliberatori, ucrainenii catolici au ales primari, polițişti şi o administrație, dorind să colaboreze

cu germanii. Lucrurile au ținut câteva luni, până când un general german fanatic a fost numit „gauleiter" al Ucrainei de Vest, cu centrul la Lvov; acesta a dat ordin să se afişeze pe clădirile publice o declarație care anunța: 1) Trupele germane nu sunt trupe de eliberare, ci trupe de ocupație; 2) Ucraina de Vest nu este eliberată, ci va fi colonizată; 3) Se suspendă toate libertățile civile; 4) Nu vor funcționa în administrații decât organe germane sau numite de germani, şi aşa mai departe. Acest lucru s-a întors însă încă de la începutul lui 1943 împotriva organelor germane. După căderea de la Stalingrad, germanii nu au mai putut să cultive în linişte Ucraina. Atunci, având ei nevoie de forță de muncă în Germania, au cerut ucrainenilor să plece la lucru în Germania. (Trebuie să se ştie că un număr de străini lucrau încă din 1940 în Germania, a cărei populație după 1940 crescuse cu: 1) Două milioane de prizonieri polonezi, folosiți ca muncitori industriali; 2) Două milioane de prizonieri francezi, folosiți în acelaşi mod; 3) Patru sau poate şase milioane de prizonieri ruşi, ucraineni şi sovietici; 4) O jumătate de milion de prizonieri sârbi, altă jumătate de milion de prizonieri italieni, greci şi de toate naționalitățile; 5) Numai la Auschwitz (în poloneză, Oswteczim) lucrau o jumătate de milion de evrei producând muniție într-un lagăr care se întindea pe cinci kilometri de la Birkenau la Auschwitz. Cu toți aceşti „voluntari de nevoie" şi cu „protectoratul", Boemia şi Moravia; Slovacia şi Slovenia; Croația, ş.a.m.d, Germania depăşea în 1944 o populație de o sută de milioane de locuitori[18]. Cu Ucraina însă lucrurile au ieşit prost. După declarația prost inspirată a gauleiterilor (câți vor fi fost!) din Polonia de Răsărit, Ucraina de Apus etc, germanii au încercat să-i atragă la muncă salarizată în Germania pe polonezi, ucraineni şi chiar pe ruşi; am vorbit după război cu un polonez care lucrase în Germania în timpul războiului. „Eram aproape liberi" (sau aproape închişi)în nişte blocuri de găzduire; eram într-adevăr plătit, dar mâncam de fapt în cadru organizat, aveam îmbrăcăminte, asistență medicală, câte un film, dar nu aveam contact cu populația germană. Puteam merge în Polonia în cazuri de excepție (boli, decese; sau în Slovacia; Croația ş.a.m.d.) sau, după un raport, uneori anual etc. Dar în Ucraina n-a mers. Văzând că tinerii nu vor să plece în Germania la muncă, s-a încercat „mobilizarea" la muncă; tinerii au reacționat plecând la partizani, în mlaştinile şi pădurile de care Ucraina nu ducea lipsă, din contră! Atunci autoritățile germane au decretat mobilizarea forțată la muncă în Germania a unui număr de tinere ucrainence; atunci s-a produs o reacție generală a vârstnicilor care au plecat la partizani. Neavând ce mânca, neavând cu se îmbrăca, arme şi muniții, cu ce se încălzi, partizanii ucraineni, care se pare că depăşeau un milion de oameni fugiți, atacau orice mişca, şi în primul rând tot ce ținea de căile ferate, (transportul rutier nici nu funcționează în Rusia şase luni pe an, cel puțin, din cauza frigului şi înghețului); pentru a obține hrană şi alimente, combustibil, arme şi muniții şi tot ce le putea fi folositor pentru supraviețuire, ucrainenii luptau. La început, Stalin nu le-a dat ajutor; abia după vreun an şi mai bine de război, au primit câte ceva din partea sovietică; germanii însă, pentru a-şi proteja comunicațiile au trebuit să mobilizeze peste cinci sute de mii de ostaşi, la fel cum se întâmplase şi în Iugoslavia lui Tito, unde însă partizanii erau sprijiniți de englezi. Când trupele sovietice au trecut la eliberarea Ucrainei în 1944, toți aceşti luptători au fost mobilizați şi trimişi în prima linie.

Văzând că nu-i pot folosi pe ucraineni, germanii au început să folosească prizonierii ruşi. La început au înrolat voluntari, formând armata lui Vlasov, un general sovietic căzut prizonier la Leningrad în 1941 care avea un ghimpe împotriva lui Stalin; între aceşti „voluntari" s-au înrolat o sută sau două sute de mii de cazaci, care aveau de regretat multe privilegii pierdute, un număr de urmaşi ai ruşilor „albi", ai foştilor nobili şi ai celor douăzeci de milioane de culaci, preoți, ofițeri (şi destui alții!) executați pe drept sau pe nedrept de puterea sovietică. Aceşti „voluntari" ruşi au alcătuit armata lui Vlasov, folosită ca trupă de ocupație prin Europa cucerită de germani, şi condusă de un general german, Schorner şi de Vlasov, armată care ştia că dacă se predă va fi executată până la ultimul om de către Stalin. Germania a

[18] În 1937 populația Germaniei era de 66 milioane de locuitori; între aceşti locuitori fuseseră şi şase milioane de evrei, dar circa 3 milioane fugiseră deja din Germania.

capitulat la 9-10 mai 1945; cam pe la 13-14 mai armata lui Vlasov retrasă în Cehia încă discuta predarea ei la americanii care invadaseră Germania. Până la urmă se pare că s-au predat americanilor pe la 15 mai 1945; generalul german care-i conducea a fugit, nu se ştie unde, Vlasov a ajuns la americani iar cei o jumătate de milion de foşti voluntari ruşi s-au predat trupelor americane din Austria. Americanii i-au primit, i-au hrănit, i-au dezarmat, şi după un interval de timp de aproximativ o lună, i-au predat ruşilor (sovieticilor). Aceştia le-au intentat un proces de trădare lui Vlasov şi principalilor lui colaboratori, pe care i-au executat. O treime din cei ajunşi la sovietici au fost şi ei executați, fără să se mai facă uz de prea multe scrupule. Ceilalți au fost trimişi în lagăre de concentrare sau în mine, în general în Siberia. Existau pe atunci în Siberia (nu ştim dacă nu există şi în prezent, suntem în anul 2015) mine din care se scoteau minereu de aur, crom, cupru, mercur şi toate metalele prețioase care există; dacă deținuții scoteau cantitatea cerută, primeau hrană, combustibil, îmbrăcăminte şi ceva din cele necesare; dacă nu scoteau cantitatea cerută, mureau de foame şi de frig. Existau mine pe care nu le puteai părăsi nici mort; încă din vremea țarilor se considera că nu e bine să se cunoască poziția minelor de aur, cupru, diamante, metale nobile sau prețioase ş.a.m.d. Cei ce mureau, erau îngropați în mină; cei care se îmbolnăveau erau tratați acolo; în felul acesta nu mai erau atâtea probleme nici cu transporturile. Existau zone (desigur până la marea implozie a U.R.S.S. din 1991), cum era zona de la marea Ohoțc cu comunicarea doar prin portul Magadan, care nu mai puteau fi părăsite nici la isprăvirea (terminarea) pedepsei (dacă exista vreo condamnare). Odată terminat timpul de pedeapsă erai angajat pe loc, tot acolo, dar puteai să te stabileşti tot în aceiaşi zonă, cu calificarea dobândită în timpul condamnării sau după aceea. Puteai fi agent sanitar, sau tăietor de lemne sau brutar, sau orice, rămâneai unde erai, dar eventual salarizat. Ajunşi în asemenea condiții de existentă, foştii viasovişti, au ținut, au răbdat o vreme, s-au organizat şi... s-au răsculat! Fiind cu toții veterani de pe front, aveau experiența luptei armate; după răscoală au pus stăpânire peste o regiune mai întinsă decât România, şi au încercat să negocieze cu puterea sovietică, dar nu au găsit nici o înțelegere. Vremea negocierilor trecuse! Împotriva lor au fost trimise tancuri şi avioane, şi după mai bine de un an şi ceva de lupte au fost exterminați sau împrăştiați prin toată Siberia. După ani de zile tot mai era prins câte un ciudat care hoinărea prin Siberia ca vânător sau pescar independent, şi executat. În general în Rusia nimeni nu putea călători legal dacă nu avea cel puțin următoarele acte personale şi documente de călătorie: 1) Paşaportul intern (echivalent cu buletinul de identitate; în acest paşaport se indica adresa la care locuia, datele personale, calificarea, starea familiei şi întreprinderea la care lucra[19]; 2) Legitimația de serviciu de la întreprinderea sau instituția la care lucra; 3) Aprobarea sau delegația de călătorie, în care se indica scopul călătoriei, durata, ce instituție o aprobase şi cu ce scop; dacă era în scop personal (căsătorie, asistență la o înmormântare, ş.a.m.d.) cine îşi lua răspunderea; 4) Unde va locui în timpul deplasării; la rude, la hotel, cu programarea respectivă sau în ce loc; 5) Pe baza acestor acte, căile ferate, liniile aeriene, rutiere sau maritime, eliberau legitimația de călătorie. Dovada că respectivul şi-a rezervat un loc la un hotel, la un cămin sau rudele la care va locui, era un act absolut obligatoriu pentru a nu fi acuzat de vagabondaj. Fără aceste acte miliția te putea aresta şi condamna la închisoare pentru vagabondaj câteva luni sau un an! (Ştiu toate astea din experiență, din 1972 când am lucrat în Rusia şi am călătorit cu „Inturistul" prin aşa-numitele „zolotoe colțo" (inelul sau cercul de aur), care te ducea, după cum doreai, în Epoca Feudală (Riga, Kovno, Tvev, Minsk etc), sau în Orient (Taskent, Samarcand, Urghenci, Alma-Ata, Buhara etc). Mi se spusese: „Ce să mai căutați în Europa sau în altă parte a lumii? Mergeți cu Inturistul la Baku (pentru documentare), în Asia Centrală (pentru orice dorință asiatică sau orientală), în Nord, etc.)

În anii 1941 şi următorii, germanii făcuseră (luaseră) în Rusia milioane de prizonieri; numai

[19] Țăranilor, care alcătuiau peste jumătate din populația Rusiei, nu li s-au eliberat niciodată paşapoarte, ei neavând dreptul la deplasare, pentru a nu se putea angaja la fabrici în oraşe, ci doar pe şantiere sau în lagăre şi în păduri.

în 1941 şi 1942 luaseră peste trei milioane de prizonieri pe care îi disprețuiau, socotindu-i „untermensch" (rasă inferioară), greu de întreținut şi inutili, şi cu care nici nu ştiau ce să facă. Până în 1943, când lucrurile au început să meargă prost pentru germani, prizonierii sovietici considerați prea numeroşi fuseseră lăsați să moară de foame, de frig şi de boli, de rele tratamente şi de epuizare. Aproximativ din anul 1943 şi-au adus aminte că şi prizonierii ruşi sunt oameni, şi deci că pot fi folosiți ca atare. Aşa că prin lagăre au apărut germani care vorbeau rusa, şi care comandau la „Adunarea Prizonierilor": „Cine este specializat în radio, să se prezinte la comandant!" Sau: „Frizerii şi bucătarii un pas în față!", „Şoferii să se prezinte la comandant!". Odată ajuns la comandant bucătarul era distribuit într-un loc oarecare, şi i se dădea sau nu i se dădea o uniformă germană. Unii şoferi au raportat că nu erau calificați să conducă decât un camion în coloană; acestuia i se dădea automat o uniformă germană, era distribuit într-o coloană de camioane, şi vă puteți închipui ce „tratament" cu glonț îi aplicau ostaşii sovietici când dădeau peste el! Dar, de fapt, prizonierii nu aveau de ales. Am vorbit cu tatăl colegului meu din clasele primare, care fusese deportat în Rusia după război, ca etnic german din România (fuseseră câteva zeci sau sute de mii de deportări de germani din România) ca să ia parte la refacerea Rusiei şi Ucrainei şi să mai repare ceva din distrugerile totale (tactica pământului ars sau „pârjolit") lăsate în Rusia de armatele germane în retragere. Când au fost ridicați germanii din România, au fost luați inițial bărbații între 1 6 si 64 de ani şi femeile între 20 şi 56 de ani; se rugau saşii de țiganii din Transilvania să le ia fetele de nevastă şi averea ca să nu fie deportate! Tatăl colegului meu Tausch fugise; soția lui era unguroaică, aşa că n-avea grijă, iar colegul meu devenise „Tăuş" şi ucenic la C.F.R., unde lucrase taică-su; poliția însă nu se emoționase de atâta lucru (fuga mamei); tatăl fugise şi poliția o ridicase pe maică-sa! Atunci taică-su se predase, fiind deportat! Bătrânul îmi povestea că în primii doi ani de prizonierat primiseră drept hrană doar „capusta" (varză murată şi alterată) şi „barabule" (cartofi) stricați; un şobolan mort era o delicatesă; nici un fel de medicament, pâine din secară sau din alte diferite „clise" neidentificabile, tare ca piatra, la o lună odată, şi nimic altceva; nici un medicament, nici o pătură; prizonierii mureau pe capete; cam jumătate au murit în primul an de detenție. Erau însă cazuri şi cazuri! Când am început să lucrez la Politehnică, deci după 1956, l-am cunoscut pe magazionerul Ioniță care fusese prizonier şapte ani în Siberia, la Celiabinsk. Fost cizmar de lux, lucra numai încălțăminte de comandă pentru protipendada de acolo. Povestea că cizmarii siberieni făceau încă încălțăminte cu inserție din lemn (din lipsă de materiale), sau cizme din piele tăbăcită grosier; când „tovarăşele" descoperiseră ce ştie el să facă, adică încălțăminte europeană de lux din Transilvania[20], îl adoptaseră ca pe unul de al lor; „Niciodată în viață nu am dus-o mai bine ca în aceşti şapte ani" îmi povestea el; „Eram hrănit numai cu carne, peşte şi fructe aduse din sud, îmbrăcat cu haine îmblănite, veneau femeile la mine..., aşa încât mă convinsese o rusoaică să fac cerere ca să mă naturalizez! Cum nu ştiam să scriu ruseşte, cererea mi-a scris-o o cetățeancă cu care doream şi credeam că o să mă căsătoresc; abia cererea asta m-a adus în fata miliției care n-a vrut să mă creadă că nu făcusem şcoala în Rusia; m-au anchetat, a trebuit să le spun cine scrisese cererea (rusoaica a fost pedepsită prin exil în Iacuția, de unde nu mai exista drum de întoarcere în Siberia de Apus), iar eu am fost repatriat fără să o cer, odată cu ceilalți prizonieri români, prin 1952, Abia acum au urmat lipsurile şi mizeria; („Ce-ai căutat în Rusia"? eram întrebat. „Te-ai înrolat ca voluntar"? eram întrebat de zeloşii de la „Cadre"; „N-avem loc pentru dumneata!" mi se spunea. M-am îmbolnăvit de toate bolile, inclusiv tuberculoză, am zăcut, şi am început să plâng după perioada de prizonierat

[20] Când eu am fost la Moscova, prin 1970-1972, cei mai scumpi pantofi de damă erau pantofii de la Romarta şi Romlux din România, la care se formau cozi de zeci de metri. La Paris, câțiva ani mai târziu, am vizitat magazinele de încălțăminte de lux de pe Strada Regală de lângă Luvru, unde meşteri din Transilvania (André, Georges (români) sau Denis, Iuri (unguri)) făceau numai încălțăminte de lux, la prețuri corespunzătoare şi erau cei mai căutați din Paris! Completați cu ce ştiți dumneavoastră, şi comparați cu bârfeala de prost gust de la destule televiziuni în prezent!

când eram un domn căutat, şi bineînțeles plângeam şi după iubita mea din Siberia... Până când domnul Rector a descoperit că sunt om de încredere şi m-a angajat ca magazioner pentru materiale electrice... şi m-a salvat de la moarte... în România!

Dar să revenim la unchiul Mitică. Ajuns pe frontul de apus, a luat parte cu armata română la luptele din Ungaria, a ajuns să lupte până în inima Budapestei, de unde ruşii au retras trupele române ca să poată pretinde că ei au eliberat Budapesta, a fost avansat locotenent-colonel, pe urmă a fost trimis în Slovacia, care a fost eliberată de trupele române, şi a ajuns să lupte în munții Tatra, cu cavalerişti lui pe post de... vânători de munte! Îmi povestea un episod ciudat: „trupele noastre fuseseră ținute timp de o săptămână în nu mai ştiu ce trecătoare, printr-un foc de mitralieră slab, dar continuu;" primise ordin să dea un asalt sau atac deschis cu regimentul ce-l comanda, dar credincios principiului său de a nu expune trupele degeaba, unchiul Mitică ocolise zona, (oricum războiul era pe terminate!) mi-a spus dânsul; (de ce să moară oamenii degeaba?), aşa că după vreo trei zile am trimis câțiva ostaşi care proveneau din zone de munte să cerceteze de unde provine focul acela de mitralieră care îi oprise pe ruşi; ei au urcat pe căi diferite, au escaladat muntele, şi au descoperit că pe un vârf care domina trecătoarea era legat cu lanțuri de stânci un soldat german, care avea ceva provizii, muniții şi apă şi care trăgea din când în când, mai curând ca să-şi semnalizeze prezența şi să fie salvat, decât ca să se împotrivească trecerii noastre. Ruşii mi-au cerut să îl predau ca să-l împuşte, ca „sabotor"; eu l-am trimis la comandamentul nostru român, „ca să dea informații", am zis: era în felul lui un erou nefericit, condamnat să joace un rol mai important decât cel al unui simplu ostaş!

În fine, a trecut şi războiul, ne-am întors în România, şi zor nevoie să se facă comunism, că aşa vor noii noştri aliați, ruşii! Cam după 1948 au rămas la putere numai comuniştii; i-au luat localul tatii; i-au luat via şi l-au declarat chiabur, i-au luat localul lui cumnatu-meu, pe care-l chema Alexandru Ionescu, ca pe taică-tu, (tatăl meu!) dar soră-mea, Lizica, a început să vândă vin şi țuică în grădină, şi a fost denunțată, anchetată şi arestată! Cumnatu-meu era plecat în provincie după marfă, şi când s-a întors a aflat bucuria. Cum el ştia mai bine cum merg lucrurile pe aici mi-a spus: „Pune toți banii pe care îi avem într-un plic şi dă-mi-l!" Şi s-a dus la poliție. „Ce doriți?" a fost întrebat. „Am venit să mă predau!" „Cum aşa?!" a fost întrebat. „Nu Lizica Ionescu a vândut vin şi altă marfă în grădină, ci eu!" „Aveți vreo dovadă?" a fost întrebat. „Denunțul era pe numele doamnei." „Este o confuzie!" a răspuns Alexandru, cumnatu-meu. „Eu am fost, iar dovada se află în plicul ăsta!" şi le-a întins plicul cu bani. „De aceea am venit eu să mă predau în locul ei!" „A, atunci e altceva!" i-au răspuns. Şi l-au arestat în locul Lizicăi; ei i-au dat drumul iar pe el l-au condamnat la trei ani de închisoare şi confiscarea... pentru comerț ilegal; dar i-au dat drumul după numai un an şi jumătate pentru bună purtare, şi l-au învățat cei de la poliție ce să facă pentru ca să trăiască: „Creşte, domnule, niurci; niurcile nu sunt mofturoase, aduni de la piață toate resturile vegetale pe care poți pune mâna! Niurcile le creşti, le sacrifici, argăseşti pieile şi le vinzi la blănari, dai şi unul unde trebuie şi devii... crescător legal de animale cu blană prețioasă şi rare". „Chiar aşa ai făcut unchiule?" l-am întrebat. „Te-ai predat să faci puşcărie în locul lui tanti Lizica?! „Bineînțeles!" mi-a răspuns. „Eu făcusem doi ani de front! Am ajuns până în Austria! În unele locuri, (ce ciudat!) aşa zişii unguri care ne urau ne-au primit cu pâine şi sare! Ne ziceau că suntem ungurii din Transilvania! Lizica n-ar fi rezistat la condițiile din puşcărie; eu m-am prezentat voluntar, am spălat latrinele un an şi jumătate, eram pe urmă şef la spălătorie, şi... mi-au dat drumul după o jumătate din pedeapsă! M-au învățat să cresc nurci, am construit cuşti metalice din sârmă, cu bazine de apă, am adunat resturile vegetale din piață, pe urmă am vopsit basmale (tot în grădină!) din stambă (cu un evreu!) Le imprimam în culori vii, că asta plăcea, şi-am trecut, de obsedantul deceniu". Ticu, fiu-meu, a învățat şi a ieşit inginer... Şi gata! Creşteam câte treizeci de nutrii odată! Carnea era comestibilă, cam la fel cu cea de iepure dar erau vremuri de o mare lipsă şi o vindeam! (Se murea de foame la propriu după cei doi ani de secetă din 1946-1947). Din zece nutrii, una

mergea la primărie, pentru aprobări; una mergea la percepție, pentru aranjorii de impozite, şi una mergea la poliția devenită miliție, pentru... buna vecinătate! Munceam mult, nu mai aveam magazine sau localuri, dar hainele de blană de niurci şi mai ales căciulile erau foarte căutate! Dar cum a ajuns unchiul Mitică director la tramvaie?! L-am întrebat pe unchiul Alexandru, ,,întreabă-l pe el!" mi-a răspuns. L-am întrebat; iată ce mi-a povestit:

,,Era prin 1948! Se trecuse la confiscări, epurări, arestări, etatizări, naționalizări, şi mai ştiu eu câte! Tatei îi luaseră localul, via şi pământul (câteva hectare, trei sau patru pe care le mai avusese) îl declaraseră chiabur, cumnată-miu încă nu ieşise din puşcărie, dar casa nu ne-o luaseră; doar Lizica mai lucra ca un fel de casieriță pe unde apuca. Mă plimbam deci aşa amărât pe lângă cimitirul Ghencea ca să mă duc la mormântul mamei (ştii că ea a murit arsă de benzină când curăța nişte haine ale noastre în mod imprudent cu benzină încălzită la foc deschis!), când m-am întâlnit cu trei foşti ostaşi de-ai mei de pe frontul de Răsărit (sau de Apus, că avusesem destui ostaşi sub comandă!) care m-au întrebat voioşi: ,,Ce mai faceți dom' colonel?" că mă vedeau amărât. ,,Ce să fac, uite sunt amărât!". ,,Pe tata l-au declarat chiabur, i-au luat tot, mama a murit când eram pe front, iar pe mine m-au dat afară din armată!" ,,Nu se poate! Pe dumneavoastră, omul poporului?! O să vedem noi cum putem să îndreptăm una ca asta! Şi ne-am despărțit. După o săptămână sau două, am primit o scrisoare de la S.T.B. (adică Societatea de Tramvaie Bucureşti) o scrisoare care spunea: ,,Vă rugăm să vă prezentați în ziua cutare, la Societatea noastră; având în vedere lipsa de cadre, vă căutăm în vederea ocupării unui post la Direcția de Dirijare a Comunicațiilor prin Tramvaie din Bucureşti, bla, bla, bla..." M-am dus, şi unul dintre cei trei foşti ostaşi care era şef mare la Societatea de Tramvaie mi-a spus: ,,Vă vom numi Director cu circulația Tramvaielor din Bucureşti! După ce ați comandat atâtea trupe în Rusia; Cavalerie şi până nu mai ştiu eu ce tancuri pe frontul de Vest, o să puteți sigur să comandați şi nişte amărâte de tramvaie prin Bucureşti! Şi iată cum am ajuns director la tramvaie!"

Unchiul Mitică nu şi-a pierdut capul că e director; trăia modest, dormea tot pe un pat de scânduri şi o saltea din paie, (ca toți cavaleriştii!) cu un cearşaf din cânepă, dădea tot ce avea şi nu păstra nimic, era de o generozitate aproape bolnăvicioasă; îşi împărțea o bună parte la vecinii nevoiaşi, nu mai avea încredere în nimic; nu fusese rănit grav pe front, dar... se apucase cumva de beție; îmi zicea: ,,Uite eu am două paltoane; vino să-ți dau unul, că, eu nu am nevoie!" (Ştia că fratele meu făcuse doi ani de facultate într-un loden (pardesiu) în care îmi făceam veacul acum eu, care eram cu trei ani mai tânăr). Umblau femeile după el (îl storceau de bani şi sperau să se mărite cu el), ca muştele după miere; unchiul Mitică nu avea decât patruzeci şi ceva de ani era zdravăn şi perfect sănătos. Îl întrebam: ,,De ce nu te însori, unchiule?", îmi răspundea: ,,De ce să fac nefericită o femeie când pot să fac fericite mai multe! Ele abia aşteaptă!..." Şi nu s-a însurat niciodată! Cam asta este povestea lui unchiu' Mitică. După război a mai trăit vreo 10-12 ani şi pe urmă a murit; nu ştiu şi nu cred să fi împlinit şaizeci de ani. Mama care a murit la 46 de ani a murit înaintea lui; erau cam de-o vârstă şi aveau cele mai frumoase amintiri. A plâns-o, în sufletul lui, căci războiul îl secătuise de plâns. ,,Ce gaură şi ce jale ar face un obuz de artilerie sau doar un proiectil prin biblioteca asta a ta întinsă pe un întreg perete de cameră!" îmi spunea.

Unchiul Mitică este înmormântat într-unul din locurile noastre din cimitirul Ghencea, figura B.50.3, cumpărate de străbunicile noastre pe la 1880; eu am împlinit luna trecută 82 de ani şi sper să apuc să fiu înmormântat între unchiul Mitică şi unchiul Traian Tănăsescu, hâtrii neamului, cei mai veseli, generoşi şi simpatici dintre cei câteva zeci de unchi ai mei; până atunci, am considerat că aceste amintiri, în special din cel de al doilea război mondial şi de imediat după aceea merită să fie consemnate; un om şi un ofițer care îşi îmbracă ostaşii din averea proprie, eu cel puțin nu am mai pomenit şi nici nu am mai întâlnit vreodată. Dacă dumneavoastră considerați că merită, citiți-le; eu voi trăi a doua oară când dumneavoastră le veți citi. Dacă considerați că nu merită, uitați-le.

Viitorul va alege. Timpul nu iartă, şi dacă va considera că nu meriți altceva, vei fi uitat.

George Ion Ionescu Bucureşti, Octombrie 2015 (Cam la o lună după ce am împlinit 82 de ani.)

„TANTI" ELENA
şi câteva cuvinte despre MAMA MEA

A venit la noi, adică la mine şi la nevastă-mea, într-o zi din 1958, după ce 11 născuse dânsa, nevasta-mea, pe primul nostru copil, un băieţel frumos ca un înger, care avea să-şi facă o carieră din frumuseţe, veţi vedea cum. Mi-a spus: „Eu am fost colegă la Colegiul Robescu (Aşa-zisul Institut sau Pension pentru educarea tinerelor de neam nobil, frate!) cu mama dumitale! Am venit ca să-ţi cer să mă ajuţi!". „Cum pot să vă ajut?" am întrebat-o pe femeia nu foarte înaltă, slabă, suplă, rasată, încă frumoasă, cu păr roşcat, serioasă şi îngrijorată. „Pot să fac serviciu în casă, să am grijă de copil, să ajut la gătit şi la spălat..." Avusesem experienţe negative cu femeile care se angajaseră să aibă grijă de copil; o doamnă, Duca, adormea dimineaţa şi arsese câteva crătiţi, care au trebuit aruncate. „Ce s-a întâmplat?" am întrebat-o eu. „Aseară am jucat o partidă ca şi dumneata. Şi la dumneata era lumina aprinsă azi noapte!" „Eu învăţam! Am încă examene la Facultatea de Fizică!" i-am răspuns spus. „Da?" s-a mirat ea. „Credeam că v-aţi terminat studiile!" „Am terminat Electronica" i-am răspuns, „dar lucrând în domeniul Fizicii Atomice, mai am de învăţat!" „Până când?" s-a mirat dansa. „Până mor!" i-am răspuns. D-na Duca m-a întrebat apoi dacă vreau să-i reţin „paguba" (costul cratiţei) din salariu. Ea probabil aşa proceda! I-am spus că nu... Dar să revenim la tanti Elena, cum o vom numi de acum înainte.

M-am uitat către soţia mea, care a dat din cap. „Să încercam!" i-am zis. Eu aveam un salariu bunişor, de vreo două mii cinci sute de lei pe lună. „O mie de lei pe lună şi masa, vă convine?" am propus eu[21]. „Da" mi-a răspuns dânsa foarte ferm. „Putem începe de mâine dimineaţă" am stabilit.

Să lămurim acum ce era cu „pensionul" Robescu, pentru „tinere de neam nobil" cum se intitula. Iubita lui Cuza Vodă, Marioara Obrenovici, al cărui frate avea sa ajungă (să fie ales) rege al Serbiei în 1881, se îndrăgostise de energicul, frumosul, patriotul şi, cum au dovedit lucrurile, înţeleptul colonel (pe la treizeci şi ceva de ani) Alexandru Ioan Cuza, care avea să fie numit pârcălab (prefect) de Galaţi, şi ales domnitor al României Unite în 1859; frumosul ofiţer era adorat şi asediat de femei de neam mare; Marioara (sau Milița, Maria) Obrenovici îi dăruise doi băieţi, care aveau să moară de tuberculoză în timpul exilului din Germania, unde îl urmase nu Doamna Elena Cuza, care rămăsese la Castelul de la Ruginoasa, ci Milița (Marioara) Obrenovici, care l-a îngrijit până la moarte. La venirea la Bucureşti, dânsa aflase că în „Cartierul lăptarilor" (Numele cartierului; cu care locuitorii se mândreau, semnala faptul că ei alimentau mai multe alte cartiere cu lapte), sau Calea 13 Septembrie, numit aşa după data luptei pompierilor din „Dealul Spirii" cu turcii la Răscoala de la 1848, exista o parte mai mică, numita (poreclită) „Sârbăria", locuită de familii de români veniţi din Serbia (Timoc Vârşeţ, Biserica Albă[22], Banat), pe vremea lui Matei Basarab, ca să slujească pe post de „viteji", adică de ostasi plătiţi care luptau în fruntea ţăranilor chemaţi la „Oastea cea Mare" a Domnului Ţării, la năvălirea duşmanilor. Ţăranii „chemaţi la oaste" se înarmau cu ce puteau, de obicei cu coase, bâte, măciuci şi lănci, dar la ivirea duşmanului „dădeau dosul"; neştiind să se bată, fugeau. „Vitejii", soldaţi de meserie, plătiţi aveau sarcina să-i întoarcă, şi mergând în fruntea lor să-i ducă la luptă. Vitejii făceau de gardă (pază) la palat, slujeau în tinereţe trei ani în oastea Domnului (Oastei Domnului i se dădeau „merindea" şi „praful de puşcă"; restul, adică, armele şi calul îl privea pe fiecare) şi trebuiau să „iasă la război" ori de câte ori le-o cerea Domnitorul. În schimb primeau în folosinţă un lot de cultură, cam 20-30 de hectare de pământ pentru o familie, nu plăteau impozite (dări), puteau vâna, pescui, tăia lemne din pădure şi face comerţ, dar trebuiau să slujească în Oastea Domnului ori de câte ori acesta le-o cerea.

[21] O pâine (300 g) costa cam un leu şi ceva.

[22] Bela Ţrcva, în sârbeşte.

Marioara Obrenovici îşi alesese din „Sârbaria" din cartierul Ghencea (13 Septembrie după răscoala din 1848 şi lupta din Dealul Spirii cu turcii, unde era şi „Calea Lăptarilor") trei fete să-i slujească, dar cu obligația să le şi educe şi să le prezinte la curte, să le cunune ş.a.m.d. Cu două din aceste fete, care o „slujeau" adică îi îndeplineau ordinele, care fuseseră prezentate la curte, dar care cred că îi serveau la toate nevoile, inclusiv dusul „ploştii", plecase ea în Germania, iar înainte de moartea Marioarei Obrenovici, aceasta dăduse un ucaz cu de la sine putere, dar recunoscut după 1881 de fratele ei, devenit regele Serbiei, ca valabil, prin care aceste fete, „domnişoare de onoare" erau înnobilate şi numite „cneaghine", adică prințese; ordinul se transmitea şi urmaşelor, dar numai femeilor, nu şi bărbaților din neamul Velicu, al bunicului meu.

Bunica mea, căsătorită Cristoloveanu, cu un nobil român din Braşov, din neamul „Domnişor" luase „înnobilarea" asta în serios, o dăduse pe mama la „Pensionul Robescu" şi vânduse câteva hectare de pământ ca să-şi poată ține fata acolo. Aşa se face că mama fusese colegă de pension cu tanti Elena, din neamul boierilor Zamfireşti, liberali, cu moşii lângă Piteşti şi Conac la Cătearesca. Tanti Elena fusese căsătorită de tânără cu un boier frumos şi de neam nobil, dar sterp. Primise o zestre de patru sute de pogoane (două sute de hectare) de pământ arabil. Neavând copii, consiliul de familie hotărâse divorțul, pentru „nepotrivire de caracter". Noul soț se ridicase prin el însusi; avea două doctorate, de la Bucureşti şi de la Paris, unul în ştiințe juridice şi altul în ştiințe economice. Pentru meritele lui personale deosebite acest domn Silviu (sau şi Dumitru) Dragomir fusese promovat ca prim consilier (sfetnic) al regelui Carol al doilea. Nu ştiu din ce familie provenea, dar era sigur un „self-made-man". Refuzase să plece în străinătate după abdicarea regelui Mihai, (în iarna lui1947) şi fusese arestat de comunişti după venirea acestora la puterea deplină (cred că în 1948), fusese ținut arestat doar o lună, după care i se dăduse drumul. Ajuns acasă, după trei zile murise. L-am întrebat pe tata, medic criminalist: „Cum s-a putut una ca aceasta?! Nu avea nici o leziune, nu avea nici măcar o vânătaie!" „Uite cum se poate", mi-a răspuns. „Cel condamnat (la moarte n.n.) este bătut cu saci umpluți cu nisip, care nu lasă nici o urmă, dar zdrobesc toate organele interne. Moartea se produce prin hemoragii interne în câteva zile".

Tanti Elena locuia lângă Piața Romană, pe strada Cihovschi, într-un bloc cu patru etaje şi 16 apartamente. Blocul acela fusese al ei, ridicat cu acte de noul ei soț, consilier regal, din venitul lui profesional, cu acte în regulă. Mulți ani mai târziu, răscolind o colecție a revistei „Realitatea Ilustrată" (dinainte de cel de-al doilea război mondial) în căutarea unei coperte a unui număr al revistei, pe a cărei copertă mi s-a spus că apărea mama, cu explicația: „Cea mai frumoasă soție de medic din România", (şi erau atunci în România 38 000 de medici!), „O mamă model; patru copii la 25 de ani!", am dat de o copertă a unui alt număr al revistei „Realitatea Ilustrată", cu explicatja: „Doamna Elena Dragomir, soția istoricului Silviu Dragomir, la brațul mareşalului Palatului, generalul Sănătescu". Când i-am arătat revista, tanti Elena mi-a smuls coperta din mână şi a facut-o bucăți. „Ce faceți?" am întrebat-o; „Nu vreau să-mi amintesc nimic din tot ce-a fost, ca să pot trai. Mai am un copil de crescut". Doi dintre frații dânsei, foşti demnitari sau miniştrii, muriseră în închisoarea din Sighet, şi nu li se cunoştea nici mormântul, dacă exista vreunul.

Cel de-al treilea frate, care îşi luase doctoratul în Ştiințe Agricole, fusese numit consilier (apoi director!) la un IAS[23], unde ajunsese foarte repede să conducă întreaga activitate. Gospodăria începuse să funcționeze ceas, devenise foarte rentabilă şi un model pentru celelalte gospodării. Domnul Zamfirescu fusese numit director şi propus să fie avansat secretar de minister la agricultură, cu toată originea sa moşierească; refuzase, declarând că dată fiind vârsta, doreşte doar să iasă la pensie, şi atât. Să-şi ia alții, mai tineri, răspunderile!

Mai fusese un caz, de fapt mai multe; profesorul chirurg Burghele care din averea (veniturile) proprii ridicase spitalul Panduri, specializat în tratarea bolilor de rinichi, prostată, aparat urinar, etc. (deci era un capitalist) continuase să opereze bolnavii care aveau nevoie. Caz curios; procentul de vindecări la profesorul Burghele era cel mai ridicat din țară! Fiind întrebat cum de reuşeşte o asemenea performanță, doctorul Burghele a răspuns:

[23] IAS = Întreprindere Agricolă de Stat.

prima condiție a vindecării este igiena, la modul absolut, nu doar de ochii lumii; a doua este odihna; sunt şi boli care se vindecă prin somn; a treia condiție este îngrijirea cu mobilizarea bolnavului.

Şi astăzi, după mai bine de o jumătate de secol, Spitalul Panduri, şi aripa construită de Burghele, şi cele noi, îi poartă numele. De fapt, comuniştii nu erau proşti deloc; dacă la ordinele ruşilor îi arestaseră pe naționaliști şi pe patrioți, pe politicieni şi înalți prelați (apreciez la 300 000 numărul de morți din cele 800 000 de arestări din ,,obsedantul deceniu'', cam din 1948 până în 1962[24]), cu totul alta a fost atitudinea guvernanților comunişti față de intelectualii cei mai buni (,,de vârf''), care fuseseră promovați, avansați, recompensați... şi puşi la muncă!

Aşa, profesorul Tudor Tănăsescu, singurul inginer doctor în electronică din țară, dar care avusese o fabrică de aparate radio de emisie-recepție care fabricase aparate militare pentru armata română şi germană şi fusese ales academician, menținut profesor la politehnică, şi apoi trimis ca director la Dubna, în URSS, de fapt director-reprezentant al României la Institutul Unificat de Cercetări Nucleare de la Dubna, după ce fusese director la Institutul de Fizică Atomică de la Măgurele-Bucureşti. Profesorul doctor medic F., fost proprietar al marelui spital de pe Bulevardul 1 Mai (denumit ulterior Ion Mihalache, etc.) fusese numit directorul spitalului, iar profesorul Arsene (nebunul de Arsene, cum îl alinta tata), reclamat că cere onorariu pentru operațiile pe creier pe care le efectua, când un ofițer anchetator prea zelos i-a întocmit un dosar, pe care l-a prezentat lui Ceauşescu, acesta l-a întrebat: ,,Şi dacă îl dăm afară pe cine punem în locul lui Arsene?'' şi i-a respins ancheta. La anchetă, profesorul Arsene, care nu avea rude sau moştenitori, i-a chemat pe anchetatori în curtea spitalului 9 (faimosul spital de neurochirurgie, unic în Europa de Răsărit) şi i-a întrebat: ,,Ce vedeți acolo?''

,,Se construieşte noua clădire (aripă) a Spitalului 9! Ştiți cu ce bani?'' i-a întrebat Arsene. ,,Cu banii mei!'' i-a informat ironic Arsene. Şi astăzi, dar încă de atunci, spitalul 9 poartă denumirea de ,,Spitalul Doctor Arsene''.

Ironia soartei a făcut ca ofițerul care-i întocmise dosarul profesorului Arsene, să aibă o rudă cu un chist la creier, pe care numai profesorul Arsene îl putea opera. Dar profesorul Arsene a refuzat. ,,Nu am încredere în dumneata'' i-a spus ofițerului. ,,Ai fost în stare să-mi întocmeşti dosar de acuzare fără să mă cunoşti şi fără să stai de vorbă cu mine, cine ştie de ce rele mai eşti în stare!''. Evident, ruda aceea a murit (nici un alt chirurg n-a vrut să-şi asume o asemenea răspundere) iar profesorul Arsene a declarat: ,,Eu îmi asum răspunderea numai pentru cine merită!'' Istoriile (poveştile) astea cu intelectuali îmi amintesc de anecdota cu Lenin, care ar fi cerut: ,,Lăsați-i in pace pe ingineri! Nu-i mai împuşcați. De la un inginer mort ce poți să iei? Cel mult un stilou şi un ceas! Dar de la unul viu...!'' Iar pe inginerii germani îi plătim în aur.

Dar sa'' revenim la tanti Elena şi la mama. Legătura ei cu mama n-a putut fi păstrată; mama avea patru copii, tata era când pe front, când în misiune, fiind unul din acei lucrători care muncesc, realizează şi tac. Dar cea care îl lăuda cel mai tare era bunica. Mama ieşise de la faimosul ,,pension Robescu'' la 18 ani, după terminarea liceului. De ce era faimos ,,pensionul''? Pentru mai multe motive; mai întâi, pentru că pe lângă cunoştințele teoretice şi de cultură generală din liceu, aici fiecare cursantă învăța şi o meserie[25], de obicei croitoria; mama ,,ne îmbrăca'' pe toți patru ca pe nişte păpuşi în mai puțin de o lună, cu haine gândite şi croite de ea; fiecare cursantă învăța să gătească; fiecare cursantă învăța gospodărie; întrebat de ce le pune să spele pe jos cu cârpa, chiar şi pe tinerele din cele mai bogate sau mai nobile familii, directorul pensionului a răspuns: ,,Ca să ştie cât se poată curăța într-o zi de muncă şi să nu ceară mai mult; ca să ştie şi cât e munca de grea şi ca să deosebească chiulul şi lenea

[24] O cifră confirmată de Guvernul României abia în 2014! (Aprecierea a fost făcută de mine pe bază de calcul demografic.)

[25] Prinții din Casa Imperială Otomană erau obligați să învețe şi o meserie manuală. Astfel, marele sultan Suleiman Magnificul se calificate bijutier, alt prinț moştenitor armurier-fierar şi aşa mai departe.

de realitate!".

Mama cânta din gură şi la pian; era iute şi nervoasă şi ne „articula" cu palma (drif şi rever) (eu, fiind mai rebel, încasam corecția mai des, fie numele mamei binecuvântat, că ne-a scos oameni!). Pe vremea aceea şi mai apoi, se considera că la nevoie, este folositoare copilului recalcitrant şi câte o corecție părintească; Ministrul Educației şi învațământului, marele profesor de Chimie-Fizică, academicianul Ilie Murgulescu, avea să declare: „Noi nu suntem pentru bătaia în învățământ, dar suntem pentru o palmă părintească (adică venită de părinți, n.n.) dată la vreme!". Extinzând acest principiu de verificare, când mama, o frumusețe caucaziană clasică ieşită din pension, dar crescută cu asprimea unei educații severe, ieşise din pension şi venise acasă, fusese asediată cu cereri în căsătorie. Bunica, proprietara a doi „dogi" germani (sau danezi!) aproape cât nişte viței, îi verifica pe pretendenți... lăsându-i singuri cu câinii; dacă domnii câini de pază îi plăceau, discuția continua, dacă nu-l plăceau pe pretendent, îl fixau pe loc, iar dacă şi când începea „domnul" să se mişte, începeau să mârâie. Trebuia îndeplinită o condiție; pretendentul să nu se teamă. Dacă pretendentul dădea semne de teamă, bunica îl concedia (sau îl dădea afară!) cu comentariul: „Cum o să-mi dau fata după unul căruia îi e frică şi nu se poate (sau nu ştie!) să se apere nici de câini? Cum o să mai poată apăra şi pe altcineva?!".

Aşa încât, când tata, abia întors de Viena (la cererea profesorului Mina Minovici) venise să o ceară pe mama de nevastă, bunica, după obiceiul şi procedeul ei de verificare, îl lăsase cu cei doi câini; şi să vezi întâmplare! Întorcându-se, bunica i-a văzut pe cei doi câini (fiare) balauri, culcați la picioarele tatei şi foarte blânzi; parcă se cunoşteau de când lumea; ce le făcuse tata nu ştiu; dar să nu uitam că el crescuse şi la stâna de oi de la Moineşti, făcuse cu totul şapte ani de front şi de concentrare, din 1916 până în 1923 când plecase voluntar (soldat) cu trupele în Moldova, şi se întorsese la Bucureşti în 1923, căpitan! Bunica s-a uitat lung la tata şi la câini şi i-a spus doar atât: „Vino s-o iei când vrei! E a ta!".

Mama suferea de inimă; avea o stenoză mitrală, trahicardie şi cardiopatie ischemică; a murit în brațele mele la 46 de ani; sora mea cea mare, deja doctoriță, a căzut în prag şi a leşinat când a auzit vestea morții mamei; tata a alergat trei zile în jurul sicriului mamei, spunând: „Nu se poate să fie moartă!" (Era cu doisprezece ani mai tânără decât el). Când mama a avut criza de inimă care a omorât-o, am telefonat vecinului nostru din cartier, doctorul Stupcanu, de lângă biserica „Puişor"; în cinci minute a fost la noi, dar a ridicat mâinile: „S-a terminat!". Era în vara lui 1957. Şi în sicriu, mama era tot frumoasă şi neschimbată. Aşa se face că legătura mamei cu tanti Elena se rupsese, de data asta, definitiv. Dar să revenim la tanti Elena.

Ironia soartei a vrut ca unul din nepoții ei, istoricul Dan Zamfirescu, absolvent al facultăților de istorie şi de teologie, doctor în istorie cu o teză despre „ Istoria religiei catolice în România", autor al „Comentariilor la învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie", să-l cunoască mai îndeaproape pe Nicolae Ceauşescu, al cărui admirator necondiționat a devenit.

Venind la putere deplină în 1964, Nicolae Ceauşescu dăduse drumul din închisori celor două sute cincizeci de mii de deținuți „politici" câți mai rămăseseră[26], desființase puşcăriile, folosind clădirile pentru a înființa spitale, cazărmi şi şcoli, „renaționalizase" poliția şi securitatea numind peste tot români, decretase necesitatea industrializării, dar şi a românizării culturii; eu însumi fiind chemat pentru a doua oară să intru în „Partidul Muncitoresc Român", în 1964 am devenit membru de partid. Iată deci cum nepotul doamnei Dragomir („tanti Elena"), cu doi frați morți la Sighet şi cu soțul ucis pe căi ticăloase, a devenit „fan" Nicolae Ceausescu. Dar era un domn de o generozitate cu totul ieşită din comun, neobişnuită, (un adevărat boier!), un om luminat, credincios, deosebit de inteligent şi de amabil. Legat de asta, n-am să uit vreodată primul proverb învățat de la tanti Elena: „Mitocanul se naşte ofensat", la care am adăugat proverbul născut din înțelepciunea poporului român: „Pană nu e şi fudul, prostul nu e prost destul!". De la bunica ştiam că dacă esti la nevoie,

[26] Unii afirmă că Gheorghiu-Dej ar fi început acest proces; este posibil! Eu însă, care am lucrat în Ministerul de Interne, cunosc altfel realitatea.

cheamă nevoia să te ajute! Din armată am învățat că „Neamul prost la comandă se cunoaşte", ceea ce se verifica întotdeauna cu o precizie matematică! Iar din învățăturile mamei, pe cea de bază: „Când eşti chemat să judeci (şi să rezolvi) un caz, 1) ascultă mai întâi şi ce spune cealaltă parte („Auditer et altera pars" era deja un principiu de drept latin; 2) să crezi de la fiecare doar jumătate (50%), din ce spune, şi pe urmă 3) să judeci doar cu propria ta minte şi experiență („Ce ai în cap e numai al tău", spune învățătura şi înțelepciunea evreiască), să judeci cu experiența, inteligența şi puterea ta de pătrundere, 4) să tragi o concluzie şi 5) să ceri să se rezolve cazul aşa cum ai hotărât; pe urmă, 6) să controlezi ca totul a fost rezolvat aşa cum ai hotărât".

Când comuniştii au venit la mama ca să o facă „deputat de cartier", mama le-a spus: „Nu pot! Am patru copii şi un soț de îngrijit, sunt epitrop la biserica pentru ortodocşi de pe „Puişor", epitrop în Comitetul de la „Uniți", şi am simpatizat cu partidul național liberal!" „Nu-i nimic!" i-au răspuns. „Femeile din tot cartierul vin la dumneata să le judeci, săracii vin să le dai de pomană! Până şi țiganii vă respectă şi ascultă de dumneavoastră iar evreicele vin să le dați sfaturi! Ai patru copii studenți, soțul colonel de justiție, medic şi criminalist, esti profesoară particulară! De oameni ca dumneata avem nevoie (comuniştii duceau mare lipsă de cadre femei culte). La 46 de ani mama murea, dar era dusă la mormânt cu muzica militară de o mulțime de câteva mii de oameni (surorile mele au păstrat fotografii); De ce? Ce servicii făcuse şi cui?

Era prin 1956; comuniştii duceau mare lipsă de cadre, în special de cadre de conducere femei; mama era cunoscută ca o femeie foarte generoasă (nu gonise niciodată pe nimeni din cei care îi ceruseră sfatul sau ajutorul) era proverbial de generoasă, energică şi imparțială; la naționalizarea din 1948 sau mai târziu, când „se luase" un număr de case, la propunerea unora de a se naționaliza şi casa cu etaj şi mansardă a tatei, țiganii din comitet se opuseseră categoric: „Ăştia au patru copii şi sunt oamenii poporului!", aşa că ne ocupaseră doar etajul, în care aduseseră un văr al preşedintelui de la Centrala Sindicatelor (altă aventură!). Dar să revenim la tanti Elena!

Între timp, soția mea născuse al doilea copil (o fetiță, care avea să mă întreacă la indicele QI de inteligență[27]), iar pe tanti Elena... o ridicase miliția („poliția" vremii). Ne pomenisem într-o zi (nu ştiu cum, spre seară, dar eram acasă), cu un om relativ tânăr (către sau în jur de treizeci de ani) care venise să o convoace pe tanti Elena la sediul miliției capitalei pentru „o discuție" spusese el, dar adăugase: „Luați şi nişte schimburi! (Aşa spun ei, ne-a zis tanti Elena; te cheamă pentru două ceasuri şi te țin doi ani!). A doua zi soția a rămas acasă, eu am plecat la serviciu, dar am început să căutam în grabă peste tot, o înlocuitoare, pe post de îngrijitoare la doi copii; s-a prezentat până la urmă o femeie cam la patruzeci şi ceva de ani, care ne-a spus: „Pe mine mă cheamă Cristina şi sunt soră sau asistentă medicală specializată în creşterea copiilor mici; dacă ne înțelegem, mă pot ocupa şi de copiii dumneavoastră; deşi mă cheamă Cristina (adică „Creştina") sunt evreică!" „Puteți fi şi arăboaică!" i-am spus, „credințele religioase tot au să dispară!" (Pe atunci eram convins de asta; evenimentele care au urmat în lume m-au contrazis total, dar mi-au trebuit vreo douăzeci de ani ca să mă conving că nu am dreptate). Cristina a rămas la noi vreun an şi jumătate până când, pe neaşteptate, ne-a anunțat că pleacă, şi nu ştie dacă mai vine înapoi, fiindcă... se mărită! Ce se întâmplase? În oraşul ei de baştină, Cristina, cea mai frumoasa fată din oraş, fiică a unui negustor evreu destul de înstărit, fusese cerută în căsătorie de către un tânăr, să-i spunem... Costică Popescu. Se pusese problema, cum să se căsătorească Cristina, evreică, frumoasă şi bogată, cu un creştin sărac şi încă nerealizat? Pe urmă, Cristina se măritase cu un tânăr negustor, dar oraşul fusese ocupat de sovietici, apoi de trupe germane, iar tânăra pereche fusese dusă la muncă forțată în Transnistria. Avuseseră şi un copil, care murise. Între timp, Costică Popescu îşi

[27] Examenul psihologic fusese făcut la Universitatea din Haifa (Israel) unde fiica mea era căsătorită. Eu am luat 146 de puncte, iar fiica mea 152; de la 160 de puncte încolo, mi s-a spus, începeau geniile, frate! Sub 100% se aşează proştii, înapoiații mintal, idioții şi cretinii! În prezent, fiica mea lucrează la "Microsoft" în America, după ce a terminat Electronica la Bucureşti, facultatea de Calculatoare la Tehnion, Haifa (Israel); dar asta este deja altă poveste.

terminase studiile şi ajunsese inginer. Soţul Cristinei îşi luase lumea în cap, şi nu se mai ştia pe unde ajunsese; auzind că fata pe care o iubise cândva, Cristina visurilor sale e liberă, Costică Popescu se dusese după ea în Transnistria şi o ceruse din nou de nevastă; Cristina i-a spus: „Nu pot ... Sunt obosită! Nu ştiu dacă soţul meu mai trăieşte sau nu. Ce ar zice dacă s-ar întoarce şi m-ar găsi măritată cu altul?" Dar Costică Popescu i-a răspuns: „Vii cu mine în România!". A ajutat-o pe urmă să se califice soră de caritate (al doilea război mondial cerea cadre!) şi să-şi câştige existenţa. „Am să te aştept atât cât va fi nevoie!" i-a spus el Cristinei. Şi iată, după mai bine de douăzeci şi cinci de ani, ea consimţise să se mărite cu el! Pentru mine şi nevasta-mea însă plecarea Cristinei fusese o lovitură![28]

Nu numai că ne înţelesesem perfect (nu bine, pur şi simplu!) dar dânsa neavând aproape alte rude, o consideram ca făcând parte din familie! Venea, ziua şi noaptea dacă era nevoie, totdeauna găsea o soluţie, îl mai alerga şi pe Popescu, se mai răstea şi la mine; răbdam! De dragul copiilor, care erau bine îngrijiţi (şi iubiţi, pe deasupra!); fiul mei avea trei ani şi înţelegea mai bine germana decât româna; dar se exprima foarte clar când spunea despre surioara lui: „Ea ştie nu volbească", dar în fraze, chiar în româneşte, punea verbul la sfârşitul frazei, ca germanii; să mai spun că şi asta era tot „opera" Cristinei? Deşi nu-i cerusem să-l înveţe germana, ea asta făcuse; „Cine ştie când o să-i prindă bine?!" îmi spuneam. Aşadar Cristina la 45 de ani, pleca cu cel de care nu scăpase, inginerul Costică Popescu (ceva mai mare cu câţiva ani ca vârstă) în călătorie de nuntă în Deltă, pe litoral, şi... multe vor mai vedea cu ochii! Spuneau ei.

Cristina era un om de bază; când maiorul Oancea (adjunct al Comandantului Fortificaţiilor şi vărul soţiei mele) vrusese să lase la noi un geamantan (nu ştiu cu ce!), Cristina îi spusese serios: „Oricât ati fi de rudă, ori îmi arătaţi ce aveţi acolo, ori nu lăsaţi nimic aici!". Câtă dreptate avea! Câţiva ani mai târziu generalul Şerb, şeful (comandantul) fortificaţiilor din România primise domiciliul forţat într-o vilă din Predeal, pentru că predase sovieticilor planurile fortificaţiilor din România (aceştia le ceruseră expres, în calitate de aliaţi; Ceauşescu considerase acţiunea ca un act de trădare şi îi dăduse domiciliul forţat (mai mult nu îndrăznise din cauza sovieticilor) dar pe adjuncţii lui Şerb îi executase; colonelul Oancea, vărul nevesti-mii, fusese internat în Spitalul Militar, unde „se constatase" ca are „ulcer perforat", peritonită ec. şi decedase în câteva zile; fusese dus la Cimitirul Ghencea Militar şi îngropat cu onoruri, cu salve de puşcă şi gardă de onoare, cu „Nu te vom uita!", în timp ce eu, prezent la înmormântare plângeamamar în mine din tot sufletul („Băieţii n-au voie să plângă!" spunea bunica), şi îmi aminteam vorbele tatei: „Sunt (există) şi ordine pe care nu trebuie să le execuţi, sau să le aduci la îndeplinire, cu orice preţ"). Ca şi în cazul lui Filby, şeful englez al lui M.I.6[29], care fiind dovedit ca spion sovietic fugise prin Liban în Uniunea Sovietică, dar trimisese dupa vreun an în Anglia, la M.I.6., o fotografie care-l prezenta pe el, Filby, în uşa daşei[30] sale (vilă izolată, fortificată, cu pază armată şi o singură intrare, înconrată cu o împrejmuire de pari înalţi de doi metri şi ceva înălţime, groşi cât mâna unui bărbat solid) pe care o primise în dar de la guvernul sovietic şi în uniformă de general sovietic; în „cartea poştală" Filby îşi anunţa foştii colaboratori că se angajase în Uniunea Sovietică, le ura sănătate şi numai bine... O fotografie asemănătoare trimisese din Uniunea Sovietică şi generalul Şerb, îmbrăcat în uniformă de general rus (sovietic) cu urări de bine şi... atât, tot în pragul daşei sale pe care o primise în dar de la guvernul sovietic... Ce analogie!

Într-un singur caz nu reuşise Cristina; pe la vreo trei ani, fiul meu, frumos ca un înger şă grozav de vioi, a început să nu mai mănânce, să slăbească şi să se stingă văzând cu ochii, spre disperarea tuturor; nu suporta nici ceaiul, nu ştiam ce antibiotice să-i mai dăm... Erau acolo: doctoriţa de copii Roşioru, care se ocupa din oficiu de copii mei, (această doctoriţă de excepţie nu primea nimic, nici un fel de favoruri, venea şi noaptea dacă copii erau bolnavi şi era devotată tuturor copiilor pe care îi avea în grijă ca şi cum ar fi fost copiii ei), sora mea

[28] "Copilul plânge cu lacrimi!" i se plângea Cristinei nevastă-mea; "Şi ce ai vrea, doamnă? Să plângă cu pipi?" o punea la punct Cristina.

[29] M.I.6 este principala organizaţie de spionaj britanică.

[30] Daşă = Vilă, rezidenţă.

cea mare, doctor în medicină, Cristina, soră medicală specializata în creşterea copiilor, eu, soția mea, nu mai ştiu ce prieteni, doctori, şi copilul care se stingea ca o lumânare tot mai palidă. Până atunci nu crezusem în deochi, în puterea blestemelor,în puterea farmecelor sau a descântecului. În acelaşi apartament cu noi locuia un coleg, ing. Stancu, a cărui mamă, țărancă mai cultă din Panciu, era în vizită la fiul ei. Ea ne-a spus (întrebat): „Îmi dați voie să-l descânt?" (adică să descânte copilul), „Cineva l-a deocheat, cineva care vă invidiază!". Convins că descântecul nu are nici o putere, i-am spus: „Faceți tot ce puteți! Faceți tot ce credeți, că moare copilul!". Dânsa a luat un cărbune aprins şi l-a stins cu nu ştiu ce fel de apă; s-a învârtit şi a boscorodit vreun ceas prin casă şi în jurul copilului; a spus descântece numai de ea ştiute şi a fumigat cu un cărbune care se stingea până când copilul a adormit. A doua zi copilul a putut bea ceai; a treia zi se plimba prin casă de parcă nu ar fi fost niciodată bolnav.

De atunci, în ce mă priveşte declar cinstit că exista şi fenomene pe care nu sunt în stare să le explic, că în fața anumitor fenomene ale naturii suntem neputincioşi, că există probabil şi o ştiință a şamanilor şi o putere a vrăjitor şi a blestemelor şi fenomene pe care nu le înțeleg, dar a căror existență o neagă unii fără să fi făcut vreun experiment, şi în fața cărora mă simt neputincios: deochiul, vrăjile, blestemul şi puterea lui, descântecul, ce este câmpul bio-fizico-psihic, de care a început să se vorbească, puterea incantațiilor, a practicilor ioghine, a meditației... Ce putere are un blestem? Dar o binecuvântare? Dar o rugăciune? Unde se duc şamanii când fac incantații? Care dintre câmpuri generează (sau condiționează) producerea aurelor corpurilor? Cel electric, cel magnetic, biologic, sau o altă forma de câmp? Există oare şi alte „tărâmuri" în noi, în jurul nostru, sau printre noi?

Putem lua în derâdere, sau trebuie să luam în serios deochiul, invidia, puterea blestemului, descântecul, farmecele, tămăduirile, procesele de incantație, clarviziunea şi telepatia, aurele corpurilor, transmiterea gândurilor la distantă, atracția şi seducția, puterea urii şi a devoțiunii, binecuvântarea... Le putem nega existența, independența față de voința şi dorința noastră, le putem contesta, dar ele continuă să existe cu încăpățânare şi să constituie o lume pe care nu am studiat-o nici la facultatea de inginerie electronică, nici la facultatea de fizică a Universității, şi nici la facultatea de Matematică şi Mecanică, ale căror cursuri le-am urmat, nici când mi-am dat doctoratul în Fizica Radiațiilor (am dat şi am susținut o sută cincizeci de examene universitare şi post-universitare şi n-am pierdut niciunul, dar când mi s-a cerut un referat asupra unor fenomene de poltergeist, sau părerea asupra hipnozei, simpatiei sau nebuniei provocate, mi-am declinat competența. Când mi s-a relatat că anumite persoane (sau subiecți le zicem) pot fi excitați cu semnale lungi şi scurte (puncte şi linii Morse) la Moscova persoanele („subiecții") fiind de obicei într-o stare lipsită de conştiență (un fel de catalepsie) iar semnalele pot fi recepționate (au fost recepționate, mi s-a spus) la Leningrad prin echivalentele lor electrice în starea (sau în sistemul nervos) al altui „subiect", realizând astfel o legătură fără fir la distanță, mi-am spus că în aceste fenomene se manifestă probabil şi alte tipuri de „Câmpuri de forță" decât cele de tip electric, magnetic, gravitațional, chimic, atomic, nuclear, molecular, biologic, psihic, nervos şi emoțional, descoperite până acum, şi cu care am făcut deja cunoştință (mai bine sau mai rău); vor trebui zeci de generații şi multă răbdare şi putere de înțelegere pentru a studia aceste noi (sau vechi, din punctul de vedere al cunoaşterii) câmpuri de forță biologice şi psihice, nervoase, chimice, mentale şi aşa mai departe cu care începem să facem cunoştință şi de care va trebui să ne ocupăm. Există, evident şi un câmp de acțiune şi de forță al sentimentelor, componentă a câmpului psiho-mental, un câmp al emoțiilor care se manifestă prin diferite acțiuni ş.a.m.d. Dar să revenim la aventurile la care a luat parte şi tanti Elena.

Cum eram supărați şi îngrijorați din cauza plecării Cristinei (care alerga spre fericire cu inginerul Popescu) aud sunând la uşă (era către prânz, la sfârşitul săptămânii) deschid, şi intră... tanti Elena! Am crezut că visez! Nici n-a apucat să intre bine în casă că m-a şi întrebat: „Mă primeşti înapoi, Ionescule?", „Da, acum, imediat!" i-am răspuns, fericit că cea mai grea problema a noastră îşi găsea rezolvarea. Şi, întradevar, următorii şaisprezece ani, am avut un ajutor de bază, care de fapt ținea locul celor două bunici care pieriseră, deci lipseau. Într-un

singur caz am văzut cum îşi pierde firea şi tanti Elena. Soția mea, blondă, strălucitoare, şi numai zâmbet, tocmai coborâse din autobuzul care venea de la I.F.A.[31] (Măgurele-Bucureşti) şi mergeam să o întâmpinăm noi trei: tanti Elena, de mână cu George, care avea vreo trei sau patru ani, şi eu. Când a vazut-o pe maică-sa, fiul meu a scos un strigăt de bucurie, s-a smuls din mana lui tanti Elena, şi... s-a repezit în fața unui automobil, automobilul a frânat în ultima clipă, (nici n-a apucat să clacsoneze!) şi a oprit cam la douăzeci de centimetri de copilul care, inconştient de pericol, alerga fericit mai departe către maică-sa. A fost singura dată când am văzut-o pe tanti Elena albind la față. Nu stiu cum arătam eu, dar copilul trecuse la un pas de moarte şi zâmbea fericit agățat de mamă-sa!

Dar să revenim la ieşirea doamnei Dragomir („tanti Elena") din puşcărie. (Tanti Elena lipsise peste un an şi jumătate.) „Ați scapat? V-au dat drumul din puşcărie?" am întrebat-o. „Da! Am scăpat! Ne-au dat drumul după „numai" un an şi jumătate din trei, la care fusesem condamnată". „Cum s-a întâmplat?" am întrebat-o. „Păi să vedeți", mi-a răspuns; a apărut pe plan internațional un decret, (la Națiunile Unite, se pare, prin care nu mai puteai fi condamnat fiindcă deții aur" mi-a răspuns. „Altfel ar fi trebuit să închidă, numai în România vreo două milioane de țigani, care toti aveau aur, vreo cincizeci de mii de armeni, tot atâția (sau, şi mai mulți!) greci, evrei şi... alții! Pe noi, adică pe sora mea si pe mine, ne-a denunțat nu stiu cine ca avem aur; ca să afle dacă avem aur, ne-au bătut cu centurile, cu pumnii şi cu scânduri... până când sora mea a cedat şi a recunoscut că a îngropat douăzeci de „cocoşei" (de fapt, erau galbeni vechi) în dreptul celui de-al treilea stâlp de la conacul din Cătească, de la Piteşti; au săpat, i-au găsit, şi i-au dat soră-mii opt ani pentru... de fapt fără nici un motiv". „Şi dumitale?" „Mie mi-au dat trei ani, întrucât, după ei, încălcasem legea cu privire la „decretul de nedenunțare"; aveai dreptul să nu-ți denunți soțul, părinții sau copii, dar nu şi frații. M-au acuzat deci că n-am denunțat-o pe soră-mea şi mi-au dat trei ani". „Şi dumneata ce-ai făcut?" am întrebat. „De unde era să ştii ce făcuse sau avea să facă sora dumitale?". Tanti Elena le-a spus anchetatorilor: „De ce nu ne omorâți? Înaintaşii dumneavoastră l-au omorât pe țarul Rusiei cu toată familia, acum patruzeci de ani; eu tot nu mai vreau să trăiesc; pe frații mei şi pe soțul meu i-ați omorât, acum o omorâți şi pe sora-mea... iar eu nu mai am ce vorbi cu dumneavoastră. Şi am declarat greva foamei. La început nu m-au luat în serios. Dar după aproape două săptămâni au început să mă hrănească forțat, să-mi facă injecții, să mă convingă să renunț la sinucidere... Povestea asta cu aurul nu le convenea; erau prea mulți arestați iar pe plan internațional cel mai mare succes l-au avut țiganii, la care un om care nu are aur este de neconceput, ei au chiar şi un proverb: „Un om care nu are bani (aur) începe să semene (şi chiar să miroasă) a prost! Când iese în târg, nu se uită nimeni la el!"

Priveam uimit la această femeie mai mult decât curajoasă, care înfruntase bătăile şi amenințările, lipsurile şi moartea... Moartea fraților, moartea soțului... şi acum se prefigura moartea surorii ei - şi a ei. O rugasem: „Luați loc." „Nu pot!" mi-a răspuns. „M-am dezobişnuit. La puşcărie nu stăteam decât direct pe jos, pe podea". Purta o fustă țigănească lungă, cu lungimea de peste un metru, pe care se vedeau cercuri succesive late de 10-12 centimetri, de toate culorile... Şi-a ridicat fusta, a fluturat-o şi s-a aşezat direct pe parchet. „Dacă ai să mă primeşti înapoi să ştii o să vină de la securitate să mă dai afară!" „Treaba lor!" i-am răspuns. „De la noi nu mai pleci! Poate doar dacă te ridică, ştiu eu pentru ce motive!"

Şi într-adevar, peste câteva zile, a venit un bărbat destul de tânăr, ca să îmi ceară să o dau afară. Eu însă eram obişnuit cu polițiştii şi jandarmii încă din vremea celui de al doilea război mondial, când veneau cu maşina înainte de şase dimineața ca să îl ducă pe tata la anchete cu o maşina „tout terrain". Uneori mă lua şi pe mine. Aşa că l-am întrebat şi eu: „Nu şi-a ispăşit condamnarea? De ce i-au dat drumul dacă mai are încă de ispăşit?" „Nu e vorba de asta!" mi-a spus. „Dar nu e bine să o reangajați!" „Uitați ce e", i-am răspuns, „Există un principiu în dreptul latin: Nu se poate pedepsi de două ori aceeaşi pedeapsă." M-a părăsit foarte puțin convins, dar nici eu nu am concediat-o pe tanti Elena. După mai multe săptămâni mi-a spus că au încercat să o convingă: „De ce stai dumneata pentru o mie de lei pe lună la Ionescu? Noi îți dăm trei mii de lei pe luna, doar ca să ne spui ce se discută în cercurile sociale din

31 I.F.A. = Institutul de Fizică Atomică.

care faci parte!" „Doamne fereşte", le-a răspuns tanti Elena; „Vreți să-mi luați şi ultimul bun care mi-a mai rămas, cinstea? Refuz, indiferent de risc!". După o vreme, tanti Elena mi-a spus: „Iar a trebuit să dau afară (pretindeau că sunt ziarişti) un grup de inşi care voiau să mă intervieveze cu privire la cumnatu-meu, Angelescu!". „Care Angelescu, tanti Elena?" am întrebat-o. „Cel care a fost Rector la Academia de Ştiințe Economice din Bucureşti (i se mai spunea pe vremuri şi „Academia Comercială", pe urmă „Institutul pentru Studii Economice şi Politice, pe scurt ISEP! Noi cei de la Politehnică le tachinam pe fete că ele studiază la „Institutul pentru Salvarea Elementelor Pierdute!". Tanti Elena mi-a răspuns: „Le, spusesem aşa zişilor ziarişti cand am ieşit din puşcărie: Întrebați-o acum pe sora mea, soția lui, cât mai aveți pe cine. După ce ea a murit de cancer, au năpădit pe mine! Să le spun ce îmi mai aduc aminte de Angelescu", mi-au răspuns. „Le-am spus că Angelescu fusese fiul unui țăran foarte sărac, cel mai mare din cei şapte copii. Când a murit mama lor iar el a terminat şapte clase, taică-su i-a spus: „Vino să mă ajuți să-i cresc şi pe ăştia!" Dar viitorul Rector al Academiei Comerciale i-a răspuns: „Nu pot, tată! Soarta mea e alta! Consideră-mă mort! Eu trebuie să învăț!". Şi a învățat! A luat bursă, a terminat liceul, pe urmă facultatea, a luat licența, doctoratul, şi a ajuns Rectorul Academiei Comerciale! Prin anii treizeci a cunoscut-o pe soră-mea; amor uriaş, s-au căsătorit; el un self-made-man, ea o moşiereasă! Prin 1936 sau 1938 Angelescu a fost vreme de vreo trei luni şi prim-ministru al României! (*Am înghețat; fără voia mea; din nou, mă loveam de istoria „la vârf" a României!*). Când au venit comuniştii, Angelescu murise; altfel, cu o asemenea „origine socială sănătoasă" (cum se spunea pe vremea aceea) cine ştie ce ar mai fi ajuns acest Angelescu?". Sadoveanu, mare scriitor regalist, regele francmasonilor din România, a scris că „Lumina vine de la Răsărit" şi a ajuns preşedintele României, după ce fusese preşedinte la francmasoni! Şi astăzi, cea mai mare aulă de la ASE poartă numele lui Angelescu! Ce l-au mai iubit sora-mea, şi studenții, şi toate rudele, spunea tanti Elena; sau, poate, l-ar fi trimis să moară la Sighet! Orice e posibil, dar dintre mai multe posibilități, numai una se realizează, cea mai rea! Moartea!

Tanti Elena a plecat de la noi cand a ieşit la pensie; fiul ei, Radu Dragomir era deja la Paris, dar dânsa a refuzat să plece vreme de câțiva ani, după ce Radu ajunsese acolo. „Să mă țină el?", mi-a zis, „Niciodată!". Până la urmă a plecat totuşi, dar odată în Franța, deşi avea vârsta de pensionare, s-a angajat la Ministerul de Externe Francez, la un departament care avea sarcina de a strânge legaturile cu România. Când am ajuns eu prima oara în Franța, (mai târziu, prin 1968; aveam legaturi cu Institutul Francez pentru Cercetări Nucleare de la Saclay, la 35 de kilometri de Paris. Institutul avea de zece ori mai mulți salariați decât IFA, la Măgurele. A treia oară când am ajuns la Paris, tanti Elena ieşise la pensie şi avea peste 90 de ani. Stătea în „Place d'Italie" şi Primăria Parisului îi plătea chiria pentru locuința pe care o avea în momentul ieşirii la pensie. A murit prin 2014 când depăşise o sută de ani; câțiva ani, a fost considerată cea mai în vârstă persoană de sex feminin din Franța. Radu Dragomir, fiul ei, ne-a trimis câteva fotografii şi copii după anunțurile mortuare şi de la înmormântare.

Radu Dragomir, fiul doamnei Elena, a avut parte de o altă odisee. Când tanti Elena a fost condamnată la puşcărie Radu era student. L-am ajutat cu câteva sume de bani, dar nu prea grozave, fiindcă şi eu aveam doi copii mici de crescut, şi după obiceiul tatei țineam casa, plătind toate facturile şi piața, femeia la copii şi aşa mai departe. Niciodată nu i-am cerut soției mele vreun ban; dacă mi-a împrumutat vreodată bani, ca atunci când mi-am dat doctoratul şi nu mai puteam da meditații, i-am dat banii înapoi. Din cele câteva mii de cărți ale lui Silviu Dragomir, tatăl lui Radu, am cumpărat câteva cărți de istorie, plătind prețurile de la Anticariat.

Între timp Radu a terminat facultatea, studiind limba română şi franceza. A fost repartizat la Podu Turcului, în Moldova, de unde fratele meu l-a dus la Centrul Profesional de Meserii (unde era director) ca „instructor de cor şi dansuri populare". Când fratele meu trebuia să-i „critice pe profesori" (aşa era la modă pe atunci, să se realizeze comedia) se lua în discuție proasta funcționare şi conducere a activității corului şi a echipei de dansuri; toți profesorii se distrau copios când era „criticat" şi făcut arşice tovarăşul Radu Dragomir, „responsabilul activității"; dar „critica" asta făcea parte din „fişa postului". Pe urmă Radu Dragomir a mai

dat un număr de examene, şi a ajuns asistent universitar. În această calitate i s-a permis să organizeze îi vacanța mare, o excursie la Bruxelles, în Belgia. Numai că la terminarea excursiei de o lună la Bruxelles, Radu a cerut o prelungire pentru încă o lună (cu voie sau fără/voie) la Paris, de unde nu s-a mai întors. (O paranteză. „Uneori, profesorul Radu Voinea, ulterior preşedintele Academiei Române, care mă chema „pe post de magnetofon", să-i țin de urât şi să-i cânt la pian, în timp ce tria nişte cereri de plecare în străinătate, spunea: „Şi la toamnă o să vedem cine a murit, şi cine a fugit! Ăştia, care va să zică sunt nişte „înapoiați"!

Ajuns la Paris, Radu s-a prezentat la Forțele de Muncă, pentru ca să aibă din ce trăi. Şi, în înalta lor înțelepciune, autoritățile franceze (asemănătoare cu cele de pretutindeni) l-au întrebat ce stie să facă; şi când el le-a răspuns că la Bucureşti era asistent universitar la Catedra de Româna şi Franceză, i-au spus: „N-avem nevoie! De ăştia avem şi noi!" şi i-au pus în mană un mop cu o cârpă şi l-au trimis la Luvru, unde la marele Muzeu era nevoie de curățenie, deci de oameni culți, ca să spele podelele după plecarea sutelor de mii de turişti sau a vizitatorilor zilnici. Şi uite asa a mai trecut un an, şi încă ceva timp, până când, într-o bună zi, noua şefă a Secției la care făcea curățenie cu mopul asistentul universitar Radu Dragomir, băiat frumos, tânăr şi prezentabil, „noua şefă" spuneam, Janine adică, având proprietăți la Melun (la 50 de kilometri de Paris) şi doctorat de la Sorbona în Ştiințe Istorice vine în inspecție şi îl vede pe Radu Dragomir. Părându-i-se curios faptul că un simplu muncitor vorbeşte o franceza atât de frumoasă l-a luat cu ea spunându-i: „Dumneata nu ai ce căuta aici la mop, mopul este pentru negri şi tunisieni! Dumneata vii cu mine!". După numai doi ani, lui Radu i se recunoscuseră studiile de franceză, licența şi cunoştințele de limbă română şi germană făcute în România! După încă vreo doi ani, Radu îşi dăduse doctoratul cu o lucrare despre Evoluția Monarhiei Franceze; după încă un an, era profesor plin la Universitatea Sorbona V de la Paris şi soțul lui Jannine, care nu vrusese să ajungă „fată bătrână".

Janine era cu cinci sau şase ani mai mare decât Radu (cele mai fericite casătorii după mine) şi cum nu vroia să ajungă fată bătrână, dar nu găsise un soț care să i se pară potrivit, a trebuit să se lupte din greu cu o verişoară a ei care şi ea îl voia de bărbat tot pe Radu; Janine a continuat să lucreze la Luvru iar Radu la Universitatea Sorbona V; nu au avut copii. Când voiau să plece din Paris la sfârşit de săptămână mergeau la Melun. Cel mai frumos cadou pe care Janine i l-a făcut lui Radu a fost un pian (rusesc) nou-nouț (mai exact o pianină); pentru ca pianul să nu răsune în blocul în care locuiau ei, pereții au fost „tratați" special cu un acoperământ (înveliş) absorbant de sunete.

În 2001 am ajuns cu Tincuța, soția mea, şi la Paris; noi locuiam la Yeres, la 30 de kilometri de Paris (alt Yeres decât localitatea cu acelaşi nume din sudul Franței) la colegul meu Mircea Andrei. Andrei anunțase cu ani în urmă la Institutul de Fizică Atomică unde lucra, că dacă ajunge în Franța el nu se mai întoarce înapoi; şi aşa a şi făcut; numai că, odată ajuns în Franța aluat cu totul vreo 70 de brevete, a publicat, singur sau în colaborare, 140 de articole şi lucrări ştiințifice; şi a cumpărat vreo trei apartamente la Paris, şi şi-a clădit un soi de conac într-o livadă de meri; Andrei avea şi o „latură comercială" bine dezvoltată! În acest conac, într-o cameră de la etaj, am locuit eu cu Tincuța, prin 2001, vreo şase săptămâni, dintre care trei săptămâni le-am petrecut la Luvru, la Muzeul de Istorie al Franței, la cel de Oceanografie, şi aşa mai departe.

Mircea Andrei a murit, de epuizare cred, înainte de a împlini 70 de ani; noi, colegii lui, am propus sa fie ales, post-mortem, membru al Academiei Romane.

Radu Dragomir, îmi spunea: „Pe la vreo 60 de ani am luat Palmes D'or; mi se părea că mă plictisesc, aşa că am ieşit la pensie! M-am plictisit şi mai rău! Atunci Janine mi-a spus: Ia să iei tu un doctorat în Relații Internaționale! Am luat deci acest doctorat în doi ani, şi am primit postul de director pentru Relațiile Internaționale la un concern metalurgic cu centrul la Lille; când vrei, te aştept pe la noi!". Nu am mai apucat să mă duc, dar m-am gândit: Radu ar fi ajuns Şef şi în Noua Caledonie sau în Indochina! Să fie ăsta un semn de predestinare, sau o recunoaştere a destinului pentru cei care o merită?

În 2001, când am fost la el, Radu ne-a plimbat pe la Fontaine Bleu (la castelul reşedință regală devenit muzeu, unde Janine fusese numită director!), pe urmele pictorilor români la

Pădurea de la Barbizon, pe la vreo două restaurante celebre, ca să vedem şi noi (adică eu şi Tincuța) cum e!, la ,,Moulin Rouge" şi în alte locuri. Câțiva ani mai târziu primeam de la Radu anunțul morții lui ,,Tanti Elena". Avea 104 ani şi câțiva ani fusese considerată cea mai în vârstă persoană de sex feminin din Franța.

Corectură: Prin 2010 când am vizitat unul din Muzeele noastre de Istorie, atât de inspirat dotate cu foşti profesori de Istorie ca ghizi de muzeu, un asemenea domn profesor mi-a declarat că după ştiința lui nu existase niciodată un prim-ministru al României cu numele de Angelescu; poate că acesta ocupase doar un post de ministru sau vice-prim-ministru, iar eu am înțeles greşit situația acestuia de la tanti Elena. Dacă am greşit ceva, îmi cer scuze!

Rândurile astea le-am scris prin anul 2015, din amintiri.

,,ÎNTÂLNIRILE MELE CU MEMORIA REGINEI MARIA" (Amintiri)

Nu vă speriați! Suntem în 2015! În 1938 când a murit Regina Maria aveam 5 ani! Şi cu toate acestea, pot să afirm că m-am întâlnit totuşi, de câteva ori (şi nu numai odată!) cu continuarea existenței (sau, dacă vreți, a amintirii) celei ce a fost marea Regină Maria a României Mari.

Tatăl meu, care a fost medicul legist şef al Capitalei Țării vreme de câteva decenii, nu mi-a povestit aproape nimic din ceea ce a fost obligat să trăiască, să ancheteze, să vadă şi să constate, decât când a trecut de 78 ani; doi ani mai târziu a murit răpus de un cancer la cap, cu țeasta găurită de un cancer ciudat la oasele craniului şi la creier, îmi amintesc cum îmi dădea telefon şi îmi comanda: ,,Dă-mi-o pe nevastă-ta!", ,,Dar cu mine nu vrei să vorbeşti?" mă miram eu. ,,Ba da! Da' nu prea avem ce vorbi!" ,,Păi cum aşa?!" ,,Păi tu n-ai minte! Ce minte ai putut avea tu când ți-ai luat o nevastă cu cinci ani mai în vârstă decât tine, care ți-a făcut doi copii şi te-a pus sub papuci. Şi mai eşti şi din ce în ce mai îndrăgostit de ea, de parcă ar fi din aur! Ea a fost şi este o femeie deşteaptă, frumoasă, care a mai ținut doi bărbați pe care i-a lăsat pentru că nu erau vrednici de ea, ca să te ia pe tine! Bravo ei că a ştiut ce a vrut. A divorțat de ultimul şi te-a cerut de nevastă! Dă-mi-o să vorbesc cu ea, ca să am cu cine să vorbesc, că ceilalți (copiii) sunt prea mici!"

Cu aproximativ doi ani înainte de moarte[32], pe care a presimțit-o şi a primit-o ca pe o uşurare, a început să-mi vorbească. Şi într-una din primele sale relatări, iată ce mi-a povestit despre Regina Maria.

,,Eram pe front de aproape un an." (Trebuie să vă spun că tatăl meu n-a suportat ocupația germană a Bucureştiului, aşa încât în noiembrie 1916 plecase cu trupele în retragere în Moldova, deşi nu avea decât şaptesprezece ani, fiind în penultima clasă de liceu. Neavând 18 ani, nu fusese înrolat nici ca soldat! În 1916 era deci un simplu voluntar; când a fost trimis la studii medicale din armată, în 1923, era căpitan! Avea doar 24 de ani). Îmi povestea:

,,Era în vara lui 1917. Ruşii părăseau în masă frontul, lăsând pozițiile noastre descoperite. Aşa am ajuns noi eroi! La Mărăşeşti, aproape de gară, nemții ne-au atacat noaptea; oltenii, muntenii şi moldovenii noştri au ieşit la luptă în cămăşile de noapte, sau goi, doar cu arma în mână; germanii care ne atacaseră au spus că i-au atacat stafiile locului; fantomele îi străpunseseră cu baionetele în luptele care au urmat, respingându-i cu doi sau trei kilometri. Trupele noastre fuseseră încadrate de divizii ruseşti, bolşevizate, care se retrăseseră fără veste, lăsându-ne descoperiți. Lenin le promisese, prin două decrete, pace şi pământ; pacea ruşilor cu germanii a fost obținută un an mai târziu, prin cedarea către germani a aproape jumătate din Rusia

[32] A lucrat până la ultimul an dinainte de moarte.

Europeană; pământul a fost împărțit țăranilor până prin 1924 şi luat înapoi zece ani mai târziu, prin colectivizare şi aruncarea țăranilor în lagăre; dar asta avea să se afle mult mai târziu. Până atunci, în 1917, trupele ruseşti, bolşevizate şi răsculate, isterizate de speranța păcii şi a împroprietăririi, opriseră trenul regal care o ducea pe tânăra şi frumoasa regină a României la Iaşi, în cea de a doua capitală a țării, în triunghiul morții. Soldații ruşi nu ştiau prea bine ce vor, dar nici nu lăsau trenul regal român să plece. Şi atunci ce crezi că a făcut îngrijorător de curajoasa regină a României? A coborât din tren, în mijlocul trupelor răsculate! A vorbit cu soldații aproape două ore, pe înțelesul lor, într-un amestec de română, franceză, engleză şi rusă, sau ce-o mai fi fost; soldații aceleaşi mişcări bolşevice care aveau să execute un an mai târziu familia țarului, a împăratului Rusiei (acuzat de trădare), la Ecaterinsburg, în Siberia, la apropierea trupelor albe, constituite de fapt din foşti ostaşi cehi din armata austriacă.

După două ore de discuții cu soldații răsculați, trenul regal român care o ducea pe tânăra regină către triunghiul morții, părăsea gara în strigătele soldaților ruşi: „Trăiască Regina Maria a României! Da zdrastvuiet!" Această uluitoare relatare a tatălui meu din 1978 mi-a fost confirmată abia în 2014, printr-un articol apărut într-o revistă din acel an, ca un fapt binecunoscut, dar pe care trupele româneşti îl cunoşteau direct, atunci când poporul român avea două guverne, unul care încheia la Bucureşti Pacea de la Buftea, iar celălalt care primea la Iaşi sute de ofițeri francezi care aveau să reantreneze trupele româneşti, şi care aveau să-şi ia revanşa în 1918-1919. Dar nevoia te învață multe...

A doua mea „întâlnire" cu regina Maria avea să se producă în Israel, la Haifa, abia prin anul 1998.

Fata mea se căsătorise cu fiul unui prieten al meu, evreu, profesor de matematică şi rabin şi emigrase în Israel. La Haifa urma a doua facultate, celebra facultate de calculatoare de la Tehnion. În România absolvise Facultatea de Electronică de la Universitatea Politehnică din Bucureşti. La „Tehnion" făcea parte din echipa care cupla calculatoarele de putere medie ale Universității Tehnice, pentru a realiza un supercalculator; având o pregătire specială de matematică de acasă şi un H.Q. de peste 146 (mai mare ca al meu)[33] lucra la interfețele care urmau să cupleze calculatoarele. Aflând că la Haifa este sediul mondial al cultului Bahai (cel de-al doilea pe care îl vizitasem deja fiind la Bucureşti) şi fiind informat că sediul Bahai este un aşezământ deosebit de frumos, aflat pe o stâncă din vecinătatea mării Mediterane, m-am hotărât să-l vizitez. Cultul Bahai este un ordin religios înființat de un profet şi proroc indian, expulzat de englezi în Iran, apoi după peregrinări în Palestina, aflată atunci sub mandat britanic, unde i se dăduse o stâncă la Mediterană pe care ordinul Bahai îşi construise un splendid sediu. M-am dus deci pe lângă peştera în care se retrăsese profetul Ilie după ce îi înfrânsese şi-i ucisese pe preoții lui Baal si am cerut permisiunea să vizitez aşezământul Bahai. Consultându-mi paşaportul, paznicul israelian mă întrebă într-o engleză destul de fluentă: „Ştiți cine a fost ultimul conducător unic al cultului Bahai? Regina Maria a României! Dânsa a înființat şi Centrul Bahai de la Bucureşti! Dați-mi voie să vă salut pe Dv. ca român, cetățean şi supus al acestei divine regine!" Şi spre surprinderea mea, mă salută! Vă dați seama că am rămas surprins şi încântat! După o clipă de surprindere a urmat un moment de lămuriri (Ce este cultul Bahai, cum urmăreşte el realizarea păcii mondiale printr-o înțelegere între principalele religii,

[33] La un examen psihologic de la Haifa, eu obținusem un H.Q. de 146, iar fiica mea de 152! Un prieten al meu, mă întrebase: „Ce ai să te faci tu acum?" I-am răspuns: „Am să mă laud că fiica noastră este cea mai strălucită minte din familie!" Mi-a răspuns ironic: „Ştii, se zice că geniile încep la un H.Q. de 160! Pe urmă nu se mai cunoaşte!"

care nu sunt chiar atât de diferite pe cât par, scopul fiind deci, după unii militanți, realizabil)[34]. A urmat o scurtă slujbă, un fel de binecuvântare-împărtăşanie, şi aşa mai departe...

A treia mea întâlnire cu amintirea Reginei Maria s-a produs la câteva decenii după revoluția (loviluția) din 1989, când s-a permis din nou, vizitarea Palatului de la Cotroceni. Pentru vizitare era nevoie de o programare prealabilă, aşa că m-am dus la poarta palatului, cu buletinul în mână. În poartă, surpriză! Elena Udrea, într-o rochie vaporoasă de dantele roz şi roşii, se întâlnea cu un grup de militari, generali şi colonei, care îi sărutau mâinile până la coate! Era frumoasă ca o zână sau o prințesă din basme, încât şi eu i-aş fi căzut la picioare dacă mi-ar fi făcut un semn! Am salutat şi eu şi am trecut mai departe. Când mi s-a permis vizitarea palatului am fost conduşi (un grup familial) mai întâi în apartamentele regelui Carol I şi acolo m-a cuprins surprinderea când am văzut câteva camere modeste, nu prea mari, în care se afla o mobilă asemănătoare cu cele câteva piese modeste pe care le avusese şi soția mea când ne-am căsătorit: un dulap, o masă, un pat, toate din materiale modeste, o bibliotecă... Am rămas uimit. Ştiam că regele Carol I fusese excesiv de modest şi de econom, dar la o asemenea surpriză nu mă aşteptam. Singurul lucru care i se poate reproşa acestui mare Rege şi Om este topirea tăbliților de aur de la Sinaia ca să construiască Castelul Peleş. În rest fusese un model şi un exemplu. După câteva clipe de surpriză, am trecut mai departe. Camere mari, luminoase sau bine luminate electric, cele mai multe aurite, mobile masive din stejar sau lemn prețios, camera de primire aurită, un salon numai aur, camera de meditație celtică (sau druidică). Un cabinet al runelor. Un apartament demn de o regină: apartamentul Reginei Maria. A trăit prea puțin, dar a construit ca o adevărată regină. Discutând cu o conservatoare (prezentator) al Muzeului, am aflat că într-adevăr mă aflam în apartamentele Reginei Maria. Când i s-a reproşat că acest apartament costă prea mult, regina a replicat: „Este poate adevărat, dar nu am depăşit lista de cheltuieli a Casei Regale! Domnilor, le-ar fi spus ea miniştrilor, (cel puțin aşa ne-a relatat prezentatoarea muzeului), ați vrut o regină de neam mare; eu sunt nepoata împăratului Germaniei, a defunctului împărat al Rusiei, în fața dumneavoastră se află o nepoată a reginei Victoria a Angliei, împărătească a Indiei! Ați vrut o regină de neam mare; o aveți, dar trebuie să plătiți pentru asta!" Eu nu ştiu daca discursul a fost într-adevăr acesta dar este posibil să fi fost, şi este pe măsura reginei care a coborât în mijlocul trupelor ruseşti răsculate, al celei care a condus Cultul Bahai, al celei care a dat curaj trupelor române care au cucerit Budapesta în 1919 şi l-au debarcat pe Bela Kuhn, al unei adevărate regine, culte, motivate şi capabile, mamă a mai multor copii, între care doi băieți pretendenți la tronul României. Şi iată ca ajungem acum la cea de a patra „întâlnire" a mea cu regina Maria a României Mari.

.....

Ca orice persoană deosebită şi intelectuală, şi regina Maria şi-a dorit o casă la țară, şi a realizat-o simplu, fără multă cheltuială prin alăturarea mai multor case vechi într-o alcătuire care a fost numită ulterior „Castelul de la Balcic", în prezent în Bulgaria. Aici, într-o inițiativă demnă de toată lauda, de Regină şi Mamă, a aranjat o întâlnire între cei doi fii ai ei, în dorința unei pacificări, sau împăcări între aceştia. Din păcate, inițiativa aceasta s-a terminat prost, aproape tragic. În loc să se înțeleagă, cei doi frați au început să se certe; probabil că prințul Nicolae i-a reproşat lui Carol fuga de pe front la Odessa şi căsătoria (considerată morganatică de Casa Regală), cu fata generalului Lambrino; i-a reproşat lui Carol ceIe două abdicări, în urma cărora

[34] Cultul BAHAI are cel de-al doilea centru „mondial" la Bucureşti, într-un bloc de pe bd. Magheru, la un etaj 4!

principele Nicolae fusese ales regent, adică înlocuitor de rege; întoarcerea secretă cu acordul politicienilor care îl aduseseră înapoi, dar îl detronaseră pe regent... înfuriat, Carol a scos un revolver, probabil miniatură şi a tras în Nicolae, şi atunci minune! Mama atâtor copii din regina Maria s-a trezit în femeie şi ea a apărat cu propriul ei corp, trupul fiului agresat, primind în locului glonțul, probabil de calibru redus, dar suficient ca după mai puțin de doi ani regina să-şi dea sfârşitul. Întâmplarea a avut loc prin 1936. După tatăl meu, criminalistul şef al capitalei, glon□ul a lovit pe lângă ficat; era poate o lovitură mortală? Poate că nu, dar nu vom şti niciodată. Regina a murit în 1938, plânsă de o țară întreagă şi de un popor care o adora. Regele Carol al II-lea al României a mai domnit până la 6 septembrie 1940; a făcut ceva bun? Poate..., se zice că ar fi îndrumat Mişcarea Culturală din România; că a înființat Fundațiile Regale; că i-a sprijinit pe scriitori şi artişti; dar..., pe de altă parte se zice că şi-a însuşit fondurile Aviației şi fondul de fortificare a frontierei de vest, iar la fuga de după abdicare şi-a însuşit un număr de tablouri de mare valoare care nu-i aparțineau. Se mai spune că în încercarea din 1940 de a-l convinge pe Hitler (care cucerise aproape întreaga Europă de Vest), să-l recunoască führer al României şi conducător al Gărzii de Fier; când Hitler i-a cerut să-l numească prim-ministru pe Zelea Codreanu iar Carol a ridicat mâna să-l lovească pe Hitler, fiind oprit de anturaj, singurul rezultat pe care l-a obținut a fost că în vara lui 1939 legionarii lui Codreanu l-au asasinat pe primul ministru țărănist Armand Călinescu, care era pentru reprimarea dură şi fără menajamente a mişcării legionare, care asasinaseră deja alți doi prim-miniştri, pe Duca şi pe Madgearu. Pe scurt, Armand Călinescu era pentru represiune; primul-ministru, savantul Nicolae Iorga (şi acesta avea să fie asasinat de legionari în 1940, după înscăunarea primului guvern legionar) depusese o plângere considerându-se insultat după ce Zelea Codreanu care organizase nişte cooperative studențeşti (închise de Iorga pe motiv că „studenții trebuie numai să învețe"), îi adresase lui Iorga o scrisoare plină de reproşuri; profitând de aceste împrejurări, Carol al II-lea îl crestase pe Zelea Codreanu şi pe cei zece bărbați numiți „Decemviri" care conduceau mişcarea legionară. Imediat după întoarcerea din vizita la Hitler, din ordinul lui Carol, Zelea Codreanu fusese asasinat în închisoare, iar cei zece „decemviri", sub pretextul unui transport de la închisoarea din Râmnicu-Sărat la Buzău, fuseseră asasinați prin strangulare cu sforile de cânepă (pe vremea acea, în anii 1939-1940 nu se foloseau cătuşe de către poliție, ci sfori de cânepă prinse cu mânere de lemn) în camioanele ce-i transportau. În spatele fiecăruia din cei zece bărbați (decemvirii) stătea un jandarm care ținea sfoara de cânepă înfăşurată în jurul gâtului arestatului. La un semnal au strâns sforile şi i-au strangulat pe conducătorii legionari. La această mişcare (acțiune) legionarii au organizat un atentat în piața Sfântul Elefterie în care l-au asasinat pe primul ministru Armand Călinescu. Înfuriat, Carol al II-lea a ordonat arestarea şi asasinarea la intersecțiile principalelor bulevarde şi străzi din marile oraşe ale României, a tuturor celor două mii de legionari cu studii superioare (sau postliceale) pe care îi arestase poliția. Asasinarea s-a făcut după bătăi administrate în stradă, torturi şi rele tratamente în văzul populației. Un asemenea caz am văzut şi eu, la intersecția străzii Arionoaia cu Uranus, unde locuiam (acum în 2015 acolo se află Parlamentul!). Arestatul, un om de vreo treizeci de ani, era legat de mâini cu faimoasele sfori-cătuşe de cânepă şi doi torționari înfuriați îl loveau; l-au lovit, deşi era rănit deja şi plin de sânge, până a căzut în stradă; atunci mahalagii din strada Arionoaia au ieşit şi le-au spus bătăuşilor: „Ajunge! Plecați! Ce amintiri le oferiți copiilor ăstora?" (Aveam şapte ani, dar îmi aduc aminte totul). Tata, care era în timpul acela medicul legist al oraşului Chişinău, al doilea oraş al țării cu vreo cinci sute de mii de locuitori,

mi-a povestit un alt caz; şeful poliției din Chişinău, (în Basarabia) care era încă un om tânăr, avea un copilaş de câțiva ani, care s-a îmbolnăvit de anghină difterică. Moartea copilului se produce în acest caz prin acumularea de mucoase în gât, mucoase care împiedică respirația. Prin înlăturarea acestor pielițe se permite din nou respirația şi copilul scapă cu viață. Înlăturarea pielițelor se poate face numai de către medicii cu experiență, altfel însăşi acesta operație poate produce moartea copilului. Tratarea copilului şefului poliției din Chişinău (înlăturarea pielițelor) a fost efectuată de un medic de copii, care era şi unul din şefii legionarilor din Chişinău, şi de tata. Copilul a scăpat cu viață. Când a venit ordinul de arestare şi asasinare a legionarilor, şeful poliției i-a spus medicului care îi salvase copilul: „Dispari! Viața dumitale pentru viața copilului meu! Şi aşa a fost să fie!"

Când Carol l-a chemat pe generalul Ion Antonescu (pe care îl ținuse arestat la Mănăstirea Bistrița din Oltenia), să formeze guvernul, acesta i-a spus: „Eu voi forma guvernul cu legionari dar dumneata va trebui să abdici!" Când s-a format guvernul Ion Antonescu, a cerut oameni de la partidele politice ca să-i numească miniştri. Maniu şi Brătianu au refuzat să-i dea oameni; legionarii nu mai aveau nici măcar zece oameni cu studii superioare ca să formeze guvernul; prim-ministru a fost numit Horia Sima, care era profesor de sport; guvernul a fost format la 6 septembrie 1940 cu militari şi adjuncți ai foştilor miniştri. La refuzul politicienilor de a-i da oameni, Ion Antonescu trecuse pe la principalele ministere şi întrebase: „Care este cel mai capabil funcționar din ministerul acesta?" Şi i se recomandase o persoană; „De mâine eşti ministru!", îi spusese Ion Antonescu. Acolo unde nu i se recomandase vreo persoană, adusese un colonel şi îi spusese: „De mâine eşti general şi ministru al acestui minister!" O rudă a noastră mai îndepărtată, colonelul Alexandru Ionescu, pilot militar şi inginer cu studii de aviație la Charlotenburg, lângă Berlin în Germania, fusese numit ministru al Aviației! „Dar nu există încă un asemenea minister!", observase Alexandru Ionescu, tizul tatei. „De mâine există!", i-a răspuns Ion Antonescu. „Aviația merită cel puți un minister!" Soarta acestui general de aviație, Alexandru Ionescu, fusese cel puțin ciudată; luptase la Budapesta alături de aviația rusă, în echipă cu colonei şi generali ruşi; luase parte, din ordinul regelui Mihai, la arestarea mareşalului Ion Antonescu; după război, în urma unui proces fără acuzații, primise o condamnare de şase sau şapte ani de închisoare; după trei ani de închisoare, ani în care spărsese marmură şi se îmbolnăvise de inimă, fusese mutat la grădini, să ude vegetația, în noua calificare de grădinar! Fusese scos din închisoare de un colonel rus, invitat cumva la sărbătorirea zilei de 23 august; „Dar să fie şi Alexandru Ionescu, care a luptat, alături de noi, cu germanii la Budapesta!" ceruse rusul; „Va fi!" i se promisese. Iar lui Alexandru Ionescu i se dăduse înapoi uniforma de general, solda din urmă pe doi ani, gradul, şi fusese amenințat: „Dacă scapi ceva, te întorci înapoi în puşcărie!". Lui Bogdan, fiul lui Alexandru Ionescu, care pilota avioane de sport încă de la 17 ani, soarta îi rezervase alte încercări; ca să-şi poată întreține mama, cele două mătuşi profesoare, date afară din învățământ, şi să trimită pachete tatălui lui în închisoare, se angajase la transportul dinamitei cu un camion către minele din Munții Apuseni. Îmi spunea: „Filmele astea ca „Şoferii iadului", sunt doar o glumă! Când transportând dinamita prin păduri în flăcări mi se scorojea vopseaua de pe camion, eram mai aproape de moarte decât fusese tata în luptele aeriene." Bogdan considera că avea o datorie morală față de tatăl meu, care, cumva, îl scăpase de puşcărie! Amintiri...!

Primele isprăvi ale guvernului legionar au fost formarea unei poliții legionare şi asasinarea celor patruzeci de comisari şi judecători care comandaseră arestarea şi asasinarea legionarilor în vara aceluiaşi an la Jilava; tot la Jilava avusese loc şi execuția

acestora. Încă din primele luni de guvernare, organizaseră o echipă de asasini sub conducerea unui criminal pe care îl chema (ce ironie!) Boieru, ca să-l aresteze şi să-l omoare pe marele savant Nicolae Iorga; îmi amintesc cum îmi spunea tata că se urcau furnicile pe gura lui Iorga în pădurea de la Stejaru unde fusese asasinat! Şaizeci de ani mai târziu, un sobor de istorici americani (consideraţi cei mai mari..., şi care câştigaseră şi cele două războaie mondiale!) l-au declarat pe Nicolae Iorga „Cel mai mare Istoric al tuturor timpurilor si al tuturor vremurilor"; cu aproape cu o mie de cărţi, şi probabil treizeci de mii de note şi articole publicate, membru a zece sau cincisprezece Academii de ştiinţe. Cine îl putea egala pe Iorga? Iar tatăl meu, care a anchetat mai târziu moartea savantului, îmi povestea cum urcau furnicile spre gura fără suflare...!)

În luna Iunie 1940 se produce dezmembrarea României; ruşii iau Basarabia şi Bucovina, bulgarii Cadrilaterul (Dobrogea de Sud) în Septembrie, iar în August prin Dictatul de la Viena al lui Hitler şi Musolini, ungurii ne luaseră Transilvania de Nord, toate fără a se trage nici un foc (glonţ) de puşcă... Guvernul român a fost ameninţat de germani (care învinseseră Franţa şi Anglia la Dunkerque) că împărţirea ţării putea fi şi totală, cu desfiinţarea României ca stat. Se răzbuna Hitler pe regele Carol? Poate, dar ceea ce conta era petrolul României! Prin răpirea Transilvaniei de Nord, Axa ajungea la 60 de kilometri de Câmpina; în acelaşi timp, o treime din forţele ruseşti de pe frontul de răsărit aveau misiunea să atace pe frontul de sud România şi să le ia germanilor petrolul de la Ploieşti! Eram, cumva, între ciocan şi nicovală, aşa cum fusese şi Polonia!

În Ianuarie 1941 se produce rebeliunea legionară; conduşi de câţiva generali inconştienţi, legionarii ocupă unul sau două cartiere din Bucureşti, Prefectura de Poliţie şi câteva clădiri ale unor Administraţii şi începe jefuirea magazinelor evreieşti, incendierea unor sinagogi şi câteva violuri; casa noastră avea scările pline de familii de evrei până la mansardă (care putea fi numită ironic „etajul doi"); legionarii nu au îndrăznit să atace casa tatălui meu, medic criminalist dar şi colonel de justiţie! Tata declarase în public că dacă va fi nevoie, va face uz de armă şi va cere ajutorul comenduirii aflate la trei sute de metri de casa noastră! Totul s-ar fi putut termina în coadă de peşte (nedecis) dacă legionarii s-ar fi mulţumit cu atât, şi nu ar fi cerut şi demisia guvernului (mai târziu al autonumitului mareşal) Ion Antonescu. În afară de aceasta, au stropit cu benzina un ostaş şi i-au dat foc! La care Ion Antonescu şi-a luat zborul cu un avion special şi s-a dus la Hitler ca să-i ceară sfatul: „Ce să fac?" Se zice că Hitler i-ar fi zis: „Mai ţineţi minte ce am făcut eu cu căpitanul Röhm, şeful S.A. (Sturmabteilungen = Batalioanele de Asalt) care avea sub comandă trei sute de mii de oameni în Germania în 1934? Terminaţi cu ei!" La care Ion Antonescu s-a întors la Bucureşti şi într-o săptămână rebeliunea era terminată. Legionarii, care se mai mândreau şi cu faptul că alungaseră cu focuri de mitralieră trenul regal[35] special (două vagoane cu un automotor Diesel construit la Uzinele Malaxa, care atingea 140 kilometri/oră încă din anii 30') până dincolo de Timişoara, au fost spulberaţi într-o săptămână; pe urmă din închisorile lui Antonescu, legionarii au ajuns în închisorile comuniste, de unde nu i-a mai scos nimeni. (Se zice că Ana Pauker ar fi fost de acord cu convertirea câtorva legionari; legende...)

Carol al doilea a ajuns la început în Portugalia; din diferite surse s-a aflat că ar fi înfiinţat (şi finanţat) cele mai mari firme de navigaţie din Peninsula Iberică spre America de Sud; ar fi avut o avere imensă, scoasă din vreme din România... Dintre

[35] Care îl ducea pe regele abdicat Carol al II-lea şi pe „Duduca" Lupescu spre Timişoara şi de aici mai departe.

ceilalți copii ai Reginei Maria, două fete ar fi ajuns în America de Nord, în Statele Unite ale Americii; una ar fi ajuns stareța unei mânăstiri. Tot respectul! Despre cealaltă sau o urmaşă a ei, poliția nord-americană făcea cercetări şi proces că ar fi organizat lupte ilegale de câini şi de cocoşi. Păcat pentru ea, păcat pentru România! O altă ştire despre Regina Maria ne-ar fi parvenit tot prin anul 2010; se zicea că un „nobil" olandez (sau german!) scoate în vânzare Castelul Bran, proprietate (după toate legile naturale!) inalienabilă a poporului român; este adevărat că poporul român îl donase în 1936 reginei Maria în semn de recunoştință pentru marea ei contribuție la Unirea României Mari; dar acest castel, zidit de strămoşii noştri români, al unui Negru sau Basarab Vodă, nu putea fi înstrăinat ca o proprietate viageră oarecare; pentru acest castel pentru care protestaseră că l-am cumpărat (sau cucerit?) câțiva patricieni saşi din Braşov fuseseră traşi în țeapă de Vlad Voievod, devenit prin satanizare şi propagandă Țepeş Vodă, tiran şi vampir; prin scrisori false saşii îl convinseseră pe Matei Corvin că Țepeş duce tratative de trădare cu turcii; Matei îl ținuse în închisoare pe Vlad peste zece ani; acest voievod viteaz care pătrunse într-un atac de noapte în tabăra turcească de lângă Giurgiu (vorbea perfect turceşte) şi ucisese mai mulți comandanți superiori turci, sperând să-l omoare şi pe sultan (ceea ce ar fi dezorganizat armata şi imperiul turcesc) se veştejise degeaba în închisoare. Despre Drăculeşti se spusese că se închină diavolului, pentru că făcând parte dintr-un ordin mistic medieval, tatăl lui Vlad şi Vlad însuşi aveau mantia căptuşită cu mătase roşie, care flutura ca o flacără când îmbrăcau sau dezbrăcau mantaua. Cum să vinzi Castelul Bran?! Se spunea că este bântuit de stafii, că este blestemat... Jules Verne situase aici, în castelul din Carpați, descoperirea televiziunii cu un secol mai devreme decât avusese ea loc, dar oricum ar fi fost era al poporului nostru, român, şi nu putea nicicum să fie vândut la mezat ca o marfă oarecare! Regina Maria n-ar fi făcut nicicând un asemenea gest! Am rămas cu un gust amar la aflarea decăderii urmaşilor celei mai mari regine a României, nepoată a trei împărați (al Germaniei, al Rusiei iar regina Victoria a Angliei, care o crescuse pe Maria, era şi împărăteasa Indiei), prima suverană a României Mari, care trecuse prin destule urgii şi războaie, prin încercări impuse de soartă şi de urmaşii ei...

Aşa că pe lângă mândria de a fi un „Supus" al acestei mari regine, (aşa cum îmi spusese ostaşul israelian din Haifa) am rămas şi eu cu un gust amar, după toate aceste întâlniri...

Când i-am citit rândurile despre Regina Maria colegului meu Petrică Varlaam (mai mare ca mine cu doi ani ca vârstă) a exclamat: „„„Eu am fost la înmormântarea Reginei Maria! M-a dus bunica! Era o mare de steaguri violete! (Regina detesta negrul şi alesese violetul drept culoare preferată şi culoare de doliu!) Țin minte, spunea colegul meu, că era o mare de steaguri de culoare violetă şi o mare de oameni care se unduia şi plângea..."

George Ion Ionescu, (Amintire reactualizată în 12 octombrie 2015)

NAȚIUNI CONLOCUITOARE ȚIGANII
Întâmplări, Amintiri, Memorii

Îmi permit să îmi scriu amintirile (memoriile) care se desfăşoară deja de mai bine de şapte zeci şi cinci de ani, adică dinainte de vârsta de şase ani, când am învățat singur să citesc. Să scriu am învățat abia la şcoală (după ce implinisem şapte ani) şi, pentru că mă grăbeam, m-am ales (am rămas) cu o caligrafie mizerabilă. Şi, pentru că nu aveam răbdare, nici cu desenul artistic nu stau prea grozav, în schimb cu coloratul este cu totul altceva. Abia când eram student la politehnică am învățat desenul tehnic şi nu l-am mai uitat niciodată. Şi acum „desenez" orice cu rigla, compasul şi echerul. După ce fiul meu a intrat în şcoala primară,

a venit acasă odată cu o raniță plină cu dulciuri. „Ai dat lovitura la vreo cofetărie?" l-am întrebat eu. „Nu!", mi-a răspuns mândru. „Am luat premiul întâi la desen pe Capitală, la concursul pentru elevii de clasa întâia. Ranița asta e premiul meu". Mi-a desenat de atunci cavaleri în armură, ostaşi, preoți, castele şi regi; de colorat însă, mă ocupam eu!

Scriu rândurile astea de introducere ca să mă lămuresc eu însumi când şi dacă ai dreptul să scrii, consumând timpul şi energia celor care te citesc; la şaisprezece ani fiul meu şi-a pictat un autoportret, pe care îl păstrez şi acum; o figură de înger-demon auriu, pe un fond negru. Pe urmă eu l-am obligat să studieze ingineria la Politehnică, iar el s-a făcut muzician şi pianist în Canada. Avea el dreptul să se impună prin pictură? Probabil că da, odată ce s-a manifestat încă din copilărie. Când ai dreptul sau poate datoria (căci destinul, sau Dumnezeu, nu ți-au dat darurile degeaba) să te manifeşti, atrăgând atenția celorlalți? Cred deci că merită să scrii numai atunci când: 1) Ai ceva de spus; 2) Ceea ce spui sau scrii este de ajuns de interesant sau de folositor (sau poate numai plăcut); 3) Când nu devii plictisitor, deranjant sau banal; 4) Când interlocutorul (sau cititorul) este interesat, are de folosit ceva, sau nu se plictiseşte citindu-te sau ascultându-te; 5) Când nu eşti uitat imediat ce ai fost citit. Câți veleitari nu s-au căznit să urce spre Parnas sau către Olimp! Degeaba! Dacă nu ai flacăra, îndemânarea, experiența sau talentul, tot degeaba! Iată deci de ce am ezitat atâta eu însumi să scriu despre țigani. Eu însumi, fiind din naştere brunet, cu trei frați cu pielea albă şi surorile aproape blonde, am suferit asuprirea aproape bolnăvicioasă a celor din jur; studenții mei mi-au spus când eram profesor „Africanul". Dar a fost (există) şi „Scipio Africanul"[36]! În copilărie îmi spuneau „Țiganul, Cioara!", porecle la care reacționam violent, fiindcă, aşa cum vă puteți da seama, de fapt mă apăram, şi, prin clasa a doua primară, mă băteam cu băieții din clasa a patra! Aşa că ştiu cum e cu batjocura semirasială!

M-am decis să scriu despre țigani mai întâi, deşi nu ştiu prea multe lucruri despre ei, din motive de asuprire chiar în propria mea familie! Poate că pare ciudat, dar aşa a fost! Nu voi prezenta cazurile celebre, cum ar fi cel al violonistului Voicu, egalul lui Menuhin la vioară, cel căsătorit cu o doamnă boieroaică îndrăgostită de talentul lui, care făcea în casă o perfectă liniştite atunci când se odihnea Voicu, nici cazuri de lăutari la fel de celebri (Sile Dinicu şi Celibidache or fi fost țigani? probabil). Sau Barbu Lăutaru, cel admirat de Liszt pentru că a reprodus cu taraful o întreagă rapsodie (sau simfonie) după ce o ascultase doar o singură dată; nici despre atâția şi atâția lăutari, muzicieni şi instrumentişti mai puțin celebri, uitați prin sertarele vremii încă din timpuri imemoriale.

Se zice ci țiganii ar fi fost aduşi în Europa de tătarii lui Batu Khan, fiul lui Gingis; dar probabil că neamurile lor nomade băteau drumurile Eurasiei încă cu mult timp înainte; se mai spune că rădicinile lor ar fi în India, că bengaleza şi țigănească (limba romilor), cum îşi spun ei, ar avea elemente comune.

Un cumnat al meu, care, ca inginer agronom a trăit şi într-o comunitate de romi, m-a învățat că „Golful Bengal" din India înseamnă de fapt «Golful Dracului", că expresia „Bebelo benga" înseamnă de fapt: „Du-te Dracului" iar „Kaneş romaneş" înseamană „Vorbeşti țigăneşte?".

În Spania se vorbeşte despre o limbă romanşă; în lumea anglo-saxonă țiganii sunt cunoscuți ca gipsy, mari hoți de drumul mare, nomazi şi muzicieni lăutari; în Europa au o faimă îndoielnică, ba chiar proastă, de tâlhari şi hoți de cai; în Evul Mediu erau fie nomazi şi băteau drumurile Europei şi Asiei, fie robi la boieri sau la mănăstiri, dar erau o zestre însemnată odată ce erau trecuți în actele dotale, de donație şi în acte de succesiune, şi era normal să fie aşa într-o lume care abia ieşea din Noaptea Medievală, în care fierarul țigan făuritor de unelte, potcoave şi arme era socotit de săteni aproape ca un erou (sau chiar urmaş de semizei) pentru că scotea metal dur dintr-o piatră sfărâmicioasă; într-o lume în care transportul (rapid) se făcea doar cu căruțe de cai, iar cavalerii şi poştaşii mergeau călări, potcovitul era esențial, iar potcovarii erau țiganii. Tot țiganii, pe lângă unelte, arme şi potcovae făureau şi cele mai diferite obiecte (între care cuiele, caielele şi potcoavele nu

[36] Învingătorul cartaginezilor!

erau pe ultimul loc) meştereau şi căruțe, trăsuri, şei şi scări de şea (arma secretă a tătarilor încă necunoscută în Europa năvălitorilor tătari); ridicat „în scări", tătarul conducea calul cu picioarele, iar el, înălțat în scări îl săgeta de la douăzeci de metri pe cel care-l urmărea, acesta crezând (vai!), că tătarul fuge din laşitate! Cine nu avea robi țigani îi cumpăra, ca să aibă seceri, pluguri şi coase, căruțe şi trăsuri, pumnale, cuțite şi săbii! Robii țigani fierari îşi veau rostul lor şi, în contextul medieval, erau o mare bogăție! Asta pe lângă faptul că în acele timpuri nu existau magnetofoane (ca să se dea muzica la maximum), nici pick-up-uri, nici patefoane... dar existau viorişti țigani, cântăreții de foc, de dor şi de alean şi lăutarii satelor, care țineau loc de televizor şi de cinematograf, nelipsiți de la chefuri şi de la nunți, la boieri şi la iarmaroace[37]... Şi mai erau şi țigăncile! Cântărețe, dansatoare, ghicitoare, focoase şi frumoase (de neînchipuit) când erau tinere! Mai erau şi chitarele, iar în ultimele secole pianele săracilor, acordeoanele. Țiganii erau deci fierari, lăutari şi muzicieni, făurari şi hoți de cai! Umpleau târgurile, şi câteodată puşcăriile! Îndrăgostiți de libertate, cu focul depărtării în sânge, străbăteau drumurile Asiei şi ale imensei Rusii, învățau ceardaşuri ungureşti şi romanțe spaniole la chitară, entuziasmândsau aducând la disperare mulțimile şi câteodată femeile, armata şi câteodată polițiile! Pe urmă, cel puțin la noi, a venit Vodă Cuza şi le-a dat libertatea drumurilor dar le-a stricat rosturile fiindcă nu le-a dat şi pământ; cei care nu mai erau nomazi, au redevenit nomazi, hoți de cai şi hoți la drumul mare; unii au rămas ceea ce fuseseră şi mai înainte: fierari, rudari, potcovari şi lăutari iar femeile florărese, ghicitoare şi cărturărese, alții rotari, hoți de buzunare şi câte altele! Şi iar au pornit pe drumuri! *„Hai țigani la drumul mare! Că pleacă țigan călare! Să iasă la drumul mare, măi!"* Iar copiii au rămas tot separați de ceilalți copii, tot goi în frigul mare... şi tot fără carte, şi fără parte! Care trăia, trăia, care nu... Unii țigani s-au asimilat cu sărăcimea satelor, alții au plecat în lumea largă; câțiva au intrat în bande, în mafii, sau s-au strecurat printre bogătaşi, şi-au făcut castele cu multe turnulețe de prisos şi etaje asemenea, au intrat în comerț, în lumea mare, în muzică şi în arte; alții nu şi-au găsit nici acuma locul, dar şi-au păstrat şi acum obiceiurile, şi chiar limba!

Un romantism de nevindecat, un fatalism aprope demonic, o muzicalitate de neîmblânzit îi separă şi acum pe țigani de restul lumii. Unii încep să învețe carte şi muzică, alții învață să facă afaceri, să vândă fier vechi, flori, hârtie şi sticlă, haine şi băcănie, droguri, oameni şi femei. În lumea lară au devenit oameni de afaceri şi de încredere, administratori şi chiar polițişti; au dat oameni şi muzicanți de geniu şi hoți, tâlhari şi mari scriitori, actori şi muzicieni. Rudele lor apropiate, bengalezii, au dat o mare cultură, un alfabet, o mare literatură şi au format unul din marile popoare străvechi ale lumii, iar guvernele incapabile, leneşe şi egoiste, se vaită şi se plâng fiindcă nu ştiu, nu au învățat nici acum cum să folosească talentele, îndemânările şi focul, pasiunea şi curajul (sau poate încăpățânarea țiganilor)!. Aceştia şi-au zis romi şi unii au vrut şi chiar vor să-i confunde cu românii! Cu cel mai vechi popor din Europa! Care popor român i-a format pe Greci, pe Latini, şi pe Romani, pe Ahei şi pe turci, pe iliri şi pe pelasgi! Şi tocmai pe țiganii care au atâta personlitate şi bogăție de însuşiri! Mare greşeală! Dar, slavă domnului, nu fatală! Ca şi evreii, au lumea, limba şi cultura lor, bogăția, iluziile şi nebunia lor proprie. Asta rămâne!

Între timp lucrurile s-au mai lămurit; poetul național bengalez (indian) Rabindranath Tagore a primit marele premiu Nobel pentru literatură cândva în secolul XX, în anul 19... , iar Mama India i-a recunoscut, în fine, pe țiganii din toată lumea ca fiind fii ei sau urmaşii fiilor ei, India (împreună cu China) fiind de fapt țările mamă a aproape tuturor popoarelor lumii de astăzi.

În rândurile care urmează am să vă povestesc două cazuri de asemenea nebunie combinată, țigănească şi românească!

1. Cazul Mincu[38]

[37] Mai țineți minte tristețea expresiei: "Ca o nuntă fără lăutari!"?"

[38] Noi eram prieteni de familie de decenii.

Un urmaş al marelui arhitect Mincu/văzuse, o plăcuse şi se îndrăgostise de o tânără fată țigancă de vreo 15 ani, înălțuță şi frumuşică, cuminte, cu părul negru dar cu pielea albă, cum se mai întâmplă câteodată.

Conform tradiției familiei Mincu, el urmase (şi absolvise) arhitectura, dar absolvise şi facultatea de construcții civile ca să nu mai depindă de bunul plac al vreunui inginer. Lua lucrări în antrepriză, construia vile sau case meşteşugite, săli de spectacol sau chiar palate mai mici, câştigând foarte bine. Călătorea mult prin țară, şi, într-o asemenea călătorie, o văzuse poate pe fată; fata îl averizase: «Eu am fost promisă încă de la nouă ani lui cutare, dar acesta nu a avut bani (aur) să mă cumpere; eu l-am aşteptat, dar soarta mea o hotărăsc părinții meii!". Mincu şi-o fi spus ci fata face doar mofturi (fițe) ca să se pună în valoare!

Părinții fetei i-au cerut un preț mare, dar Mincu a plătit fără să se tocmenască; apoi i-a cumpărat un apartament în Bucureşti; fata a venit cu plăcere într-un asemenea oraş mare şi frumos, în acel apartament cu toate comoditățile la domnul arhitect, dar a pus o condiție: ca, din când în când, cel căruia îi fusese cândva sortită, să poată vedea, deoarece dânsa nu uitase primele angajamente, altfel nu se mărită. Mincu a acceptat condiția, fata s-a măritat cu el şi au avut două fetițe care, când am aflat eu povestea de la Mincu, mai erau deja copile de grădiniță. Trecuseră aşadar câțiva ani. Toate lucrurile au mers cum vor fi mers poate,până într-o zi... Mincu avea lucrări prin provincie, părinții fetei o vedeau (venind de la mare distanță) cam la două luni, soții Mincu aveau şi o femele de ajutor, până într-o zi, când, întorcându-se Mincu acasă, fata devenită soție prin cumpărare l-a întâmpinat în hol cu două geamantane şi i-a spus: „Te duci la hotel! Pui în gemanatane ce crezi că ai nevoie şi ne despărțim!". Mincu a simțit că îi cade cerul în moalele capului! „Dar ... fetițele?!" ar fi îngăimat el. „Ele nu sunt ale tale! Sunt ale celui căruia i-am fost sortită şi care va veni să locuiască cu mine! El e tatăl lor!".

Astăzi după atâția ani mă întreb dacă o fi fost adevărat sau nu! I-o fi spus doar aşa, ca să-l facă să plece. Iar Mincu a plecat... dar a plecat drept la balamauc! Fiindcă a înnebunit! Şase luni a stat foarte aproape de moarte, într-o stare de prostrație aproape de nebunie, în afara stării de conştiență normală pe care cei de la Spitlaul 9 (la nebuni) o tratau şi ei cum puteau, pentru că nu există de fapt două stări de nebunie identice, ci doar stări particulare, absolut proprii fiecărui nebun (ins).

L-am întâlnit pe Mincu vreo doi ani mai târziu, când fetița lui cea mare se pregătea pentru şcoala primară. El mi-a pomenit că trebuie să plătească[39]: 1) rata la casă; 2) pensie alimentară pentru cele două fetițe; 3) cheltuieli de întreținere (căldură, apă, electricitate, reparații); 4) pensia de însoțitor (fostei soții care îngrijea de fetițe şi mai ştiu eu câte! Nu l-am întrebat dacă divorțase; mi se pare că nu, sperând poate într-o normalizare oarecare... nici dacă fostul „predestinat" stătea în casa lor sau venea doar din când în când; nici ce are ea de gând; el era complet... dezorientat. Locuia, cred, într-o cameră mobilată; lucra mult, atât ca să plătească tot ce avea acum de plătit, cât şi (mai ales) ca să uite... Era ceva mai puțin îngrijit la înfățişare decât era pe vremuri. Îşi mai pierdea privirea în zare... Îşi vedea fetițele o dată pe lună, considerând că sunt „tot ale lui", şi nu voia să le piardă. Pe scurt, o afacere care se terminase prost, sau nu se terminase de loc... încă! Dar nu se întâmplă toate poveştile astea aşa! Se mai întâmplă şi altfel!

.....

2. Colonelul Vlad

Eram pe vremea aceea profesor de matematică şi fizică la Casa de cultură a Ministerului

[39] Pe vremea aceea daca aveai copil minori şi cu aîât mai mult sub 14 ani sau preşcolari, dacă divorțai, chiar dacă locuința îți aparținea, o părăseai cu ce era pe tine sau puteai lua în două gemanatane. Totul rămânea copiilor şi plăteai toate acele pensii, rate, taxe până la majoratul copiilor (18 ani) sau până la 24 de ani dacă urmau studii superioare; nici acum legile nu s-au schimbat, considerându-se că primează interesele copiilor care, prin lege, sunt dați mamei dacă au mai puțin de şapte ani. La fel era şi în SUA, în Europa de vest şi poate şi în rai!

de Interne de două decenii bune, pe lângă serviciul de la Politehnică, şi cel (nesalarizat) de Inspector General pe Țară pentru învățământul Superior Tehnic postuniversitar. Printre ofițerii de la interne mă simțeam extraordinar de bine; făceau tot ce puteau ca să mă simt ca acasă; cinematograf, restaurant, cenaclu literar şi câte altele; salarizare slabă însă (cam o treime din salariul unui profesor de liceu), ,,după buget''. Atunci am înțeles cât de lipsite de sens erau şi sunt anecdotele despre şi cu polițişti în comparație cu mințile brici ale ofițerilor superiori de acolo; de la căpitan în sus aveau şi o a doua meserie (calificare); erau avocați cu facultatea de drept terminată, pictori, scriitori (cu facultate de română terminată), ş.a.m.d. Toți cei care erau deja colonei, pe lângă şcoala de ofițeri, de detectivi, ş.a.m.d., făcuseră înalta şcoală de Stat Major la Bucureşti sau la Moscova, Academia Militară sau alte studii potrivite sau necesare pentru trecerea peste gradul de maior. Erau minți clare, cu judecată limpede, hotărâți şi eficienți în anii de activitate, loiali, dedicați profesiei şi serviciului.

Printre fetele de la curățenie era şi o tânără țigancă, feministă, care era hotărâtă să lupte pentru drepturile şi poziția femeii în societate, care era şi în penultima clasă de liceu la seral şi, culmea, nemaipomenit de frumoasă! (Se mai întâmplă!) Tânărul ofițer Vlad M., să-i zicem noi, fiul colonelului Vlad (cu funcție de general) o văzuse pe fată, o plăcuse şi-i spusese: ,,Tu la ce oră vii la serviciu?'' ,,Pe la şase dimineața'', i-a răspuns ea. ,,Nu vrei să vii mai devreme, să zicem la cinci?'' i-a spus el; ,,Cum vrei matale'' îi răspunse fata chipeşului ofițer. Şi venise fata o dată, şi venise şi a doua, şi a treia oară... până când rămăsese însărcinată...! Aşa că domnul colonel, tatăl ofițerului, se pomenise cu o delegație compusă din trei țigani mai vârstnici, politicoşi dar fermi, care îi spuseseră: ,,Fata noastră a rămas grea cu băiatul dumneavoastră! Şi a fost fatăcuminte, că altfel o omoram până acum noi!'' ,,Dar nu se poate face un avort... pentru ,,nepotrivire de caracter''? ... a încercat colonelul. ,,Nu, la noi nu se poate'' au continuat țiganii. ,,Ori o ia de nevastă ori îl omorâm ca să ne reparăm onoarea''. ,,Şi pe urmă?'' a întrebat colonelul. ,,Pe urmă cel mai tânăr dintre noi se declară drept ucigaşul, şi ia zece ani de zile închisoare; am zis ,,cel mai tânăr'', ca să aibă timp să facă cei zece ani de puşcărie; pe urmă, de fată şi de copil ne ocupăm noi; o măritățm, o înzestrăm, noi îi creştem copilul; la noi nu se face avort; ce ți-a dat Dumnezeu, aia să porți!

,,Aşa că tânărul domn locotenent s-a căsătorit fără prea multă zarvă ,,pe şest'', fata a născut copilul, a terminat liceul la fără frecvență (pentru tinerele mame sau gravide ,,se putea'' şi a rămas acasă să-şi crească copilul. Țiganii le-au închiriat tinerilor căsătoriți o garsonieră, pe urmă un apartament cu două camere, iar când a apărut şi cel de-al doilea băiat le-au cumpărat un apartament cu trei camere, undeva într-un cartier cu multe grădini. Erau aurari sau căutători de aur. I-au spus colonelului: ,,Noi avem doar pretenția să o vedem o dată pe lună; o să mâncăm la bucătărie ca să nu le facem deranj în casă. Vrem să se poarte bine cu ea, dar dacă îl înşeală poate să o şi omoare, e dreptul lui după legea noastră. Noi luăm crima şi copiii asupra noastră. Ea are datoria să crească copiii, să-i gătească lui şi să aibă grijă de casă!''. Când domnul locotennent a fost avansat căpitan, țiganii i-au cumpărat o Dacia 1300. ,,Cum să meargă Domn' Căpitan în misiuni, la anchete şi chiar la serviciu pe jos? Nu se poate!''

Când l-am cunoscut eu pe domnul căpitan l-am întrebat: ,,Mai divorțezi, domnule căpitan?'' ,,Ce-s nebun?'' mi-a răspuns. Am cunoscut-o mai târziu şi pe doamna care făcuse cândva curat în localul unde predam; făcuse şi liceul la seral, lupta şi acum pentru afirmarea şi emanciparea femeii, şi toate celelalte. Era mai frumoasă decât o vedetă de cinema, mai frumoasă decât o ştiam eu, (aproape că nu o recunoscusem!) şi mai frumoasă decât orice femeie ,,maură'' pe care o văzusem vreodată. Suplă, elastică, felină ca o panteră, cu nişte ochi de ametist. Căpitanul, cu care eram mai apropiat, mi-a spus că îi declarase: ,,dacă vreodată n-ai să mă mai iubeşti sau n-ai să mă mai placi, mă fac stewardesă de avion! Dar îmi iau şi copiii cu mine!''

Primul Post Scriptum.

La acest post-scriptum am să relatez din experiența directă de viață cu țiganii a familiei

mele. Când s-au făcut naționalizările în 1948 şi după aceea, s-au luat şi o serie de case, justificat sau abuziv; ca întotdeauna s-au găsit şi invidioşi, gata şi dornici să facă rău. Aşa se face că unor asemenea indivizi, deşi noi eram patru fraţi şi mai erau şi părinţii, li s-a părut prea mult să avem noi casă cu două apartamente a tatălui meu, aşa că au făcut un denunţ ca să fie naționalizată. ,,Casa doctorului, omul poporului? Cel care şi-a făcut din casă dispensar după bombardamentele din 1944 când au fost atâtea victime? Nu se poate! Până şi copiii lui bandajau răniţii! Dispensarul de stat fusese distrus; tata ne pusese să facem injecţii, să bandajăm răni, să oprim hemoragii; oprise camioane pe stradă ca să ducă răniţii grav la spitalul Brâncovenesc, şi aşa mai departe!

Atunci cel cu propunerea de naționalizare dispăruse. Cei care se opuseseră naționalizării casei noastre fuseseră ţiganii din cartier. Povestea cu ,,oamenii poporului'' se datora mamei. La ea veneau femeile din cartier ca să se plângă de bărbaţii lor, de vremuri, de vecini; de la mama învăţasem regula ,,de aur'': Să asculţi ce spune şi celalată parte... şi să crezi numai 50 la sută. Pe urmă să judeci cu capul şi cu experienţa ta de viaţă, să cântăreşti, să judeci şi să iei o hotărâre. Să-ţi faci cunoscute judecata şi hotărârea şi să insişti să fie aduse la îndeplinire. Să controlezi dacă a fost adusă la îndeplinire hotărârea şi dacă a fost rezolvat cazul aşa cum ai hotărât tu.

Al doilea Post Scriptum.

Alt caz. Unul din foştii mei elevi, apoi student, apoi doctorand la profesorul Amza, Adrian M., m-a invitat la secretariatul facultăţii de aeronave... să-i cunosc nevasta. Şi s-a repetat aceeaşi poveste. Soţia lui era neaşteptat de frumoasă; fusese stewardesă; pe urmă făcuse studii superioare şi lucra la secretariat ca ajutor al secretarei principale. Cu mine a fost totdeauna nemaipomenit de amabilă şi binevoitoare. Începuse imediat să îmi placă şi să o iubesc. Avuseseră pe urmă două fetiţe frumoase şi vioaie. Cea mai mare are acum (suntem în 2016) trei ani; când această fetiţă dansează după orice melodie aude, umple casa lor de sărbătoare. Adrian şi-a terminat doctoratul (l-a luat cu brio!), dar acum se ocupă de comerţ, fiind mai rentabil. Ana, soţia lui este în concediu pentru creşterea celei de-a doua fetiţe. Adrian ar vrea să-l ajut la educarea fetiţei celei supervioaie printr-o şcolire oarecare din când în când, acasă, dar este prea devreme. Cu ocazia unei vizite, am cunoscut-o şi pe mama Anei. Nu era ţigancă! Pe tatăl ei, tehnician român, l-am cunoscut mult mai târziu. Şi m-am gândit. Când fiica mea s-a căsătorit cu un evreu, fiul unuia dintre prietenii mei care m-a dus la templul evreiesc (numit ,,Coral'', nu ştiu de ce,) s-au găsit printre rudele mele unii care mi-au reproşat! ,,N-a găsit decât un evreu ca să se mărite?'' Dar eu, ca şi soţia mea, n-am ţinut seama de critici şi copiii au plecat în Israel. Cum de Ana, cu părinţi români, ieşise totuşi cu toate caracterele maure şi mi-am amintit de experienţele lui Mendel cu fasolea albă şi roşie; hibrizii au ieşit albi, roşii şi roz! Dar hibrizii a doi hibrizi roz, au ieşit tot albi, roşii şi roz! Se pare că legile geneticii mai trebuie aprofundate!

Cele mai bune trei prietene ale mamei mele erau evreice şi veneau la mama să se sfătuiască împreună asupra problemelor lor. După zece ani de căsătorie, fiica mea a divorţat de primul soţ... ca să se recăsătorească pe urmă... tot cu un evreu! Am fost foarte încântat! Când îi aud pe unii rasişti inconştienţi cum critică orice căsătorie mixtă, mă gândesc: Dă-le Doamne mintea românului cea de pe urmă! Toleranţa, convieţuirea şi împletirea destinelor este astăzi singura soluţie posibilă. Nu există alt viitor. Iar Ţigăncile astea, de regulă neaşteptat de frumoase, harnice, ambiţioase şi inteligente sunt nişte soţii neînchipuit de bune, răbdătoare şi credincioase şi nişte mame inegalabile.

L-am cunosocut odată, când a vizitat România, pe muzicologul româno-german şi după înfăţişare ţigan, Celibidache! Grecii spun că ar fi grec, fiindcă tatăl lui fusese ofiţer de cavalerie în armata grecească! Era... genial! Unul din cei ce făceau gloria României în Germania. Se aude? Unul din nepoţii lui îmi era student la Facultatea de Transporturi! I-am spus nepotului: Fă cum ştii, plătesc, dar să-mi faci rost de bilete la concert! Celibidache aflase, înainte de concert venise în sală într-un pulover şi ne invitase pe mine şi pe soţia mea în primul rând

de locuri rezervate, iar pe urmă se înfăţişase sălii într-un frac impecabil. M-am gândit: Câţi dintre ,,reuşiţi'' au reşedinţe şi în Germania şi în Franţa şi predau la Conservatoare în ambele ţări, şi dirijează concerte în Europa şi în toată lumea! Încă o dată: Se aude?

Material scris de mine, George Ion Ionescu, în vara anului 2016, după moartea soţiei mele.

Şi iată că soarta a făcut să continui aceste însemnări despre ţigani şi despre greşeala guvernelor de a nu şti să le folosească toate calităţile, inclusiv înclinarea lor spre magie, clarviziune şi şamanism, În rândurile care urmează, prezint doar câteva cazuri; despre baronul ţigan din Soroca, acela care a lăsat moştenire cea mai mare colecţie de arme din secolul optsprezece din Europa, şi care a spus unui reporter: „Fiecare trebuie să lase ceva în urmă pentru ceilalţi şi la care ceilalţi să se uite cu admiraţie!", am scris în volumul II de Proză.

ŢIGANII

Atunci când spun cum că guvernele sunt vinovate pentru nefolosirea deosebitelor calităţi ale ţiganilor, a îndemânărilor, muzicalităţii, capacităţii de a învăţa repede meserii şi meşteşuguri (încercaţi şi dumneavoastră să furaţi ceva din buzunarul soţiei, sau al unui prieten fără să fiţi simţit!), înclinaţia spre muzicalitate, magie şi hipnoză, spre exprimare şi dans şi veţi vedea că într-o foarte mică măsură şi numai puţini dintre noi au talent, sau cel puţin înclinaţii spre toate aceste îndemânări şi meşteşuguri. Unii ţigani au în mod natural o mulţime de talente şi îndemânări pe care guvernele nu vor, sau nu pot, sau nu sunt capabile să le folosească. Iată două exemple. Într-un mare oraş italian poliţia căuta cu disperare, în anii de după cel de-al doilea război mondial, două ţigănci care intraseră cu un desăvârşit calm în cel mai mare şi mai scump magazin de îmbrăcăminte şi bijuterii (foarte scumpe!) pentru femei, şi după ce probaseră un mare număr de rochii, bijuterii şi haine de blană, plecaseră din marele magazin îmbrăcate ca nişte prinţese sau mari bogătaşe, conduse de o bună parte a personalului magazinului în frunte cu câţiva şefi de raioane, cunoscuţi ca mari şi îndemânatici experţi în vânzări! Faptul senzaţional constatat abia după o vreme de personal şi casiere consta în faptul că ţigăncile nu plătiseră nici un ban pentru toate acele toalete şi mărfuri! Acum poliţia nu le mai căuta pentru furt, care părea un fapt mărunt în comparaţie cu operaţia magistrală de hipnotizare în masă a întregului personal al magazinului! Poliţia le căuta pur şi simplu ca să le angajeze în serviciile speciale, pe post de spioane sau alte funcţii potrivite unor aşa talente! Din istoria hipnozei, doar Mesmer a reuşit să treacă de gărzile CEKA ale lui Beria şi să ajungă la Stalin, prin trei rânduri de pază şi protecţie! Alt caz.

În cel de-al doilea război mondial posturile de ascultare telefonice (sau radio) germane au început să audă în căşti o convorbire constituită din... fluierături! Fluierăturile aveau frecvenţe şi intensităţi mai înalte sau mai joase, diferite tonalităţi şi modulaţii, se auzeau răspunsuri, poate întrebări, în fine, convorbiri în toată regula, dar într-un limbaj fluierat, pe care nu au reuşit să-l înţeleagă sau să-l descifreze vreodată! Ce se întâmplase? Serviciile speciale americane aflaseră că unul sau câteva (mai multe) triburi de piei roşii (amerindieni) din rezervaţiile Americii de Nord foloseau un limbaj compus din fluierături atunci când voiau să comunice la mari distanţe şi să nu fie înţeleşi de nimeni altcineva decât de cei ce cunoşteau limbajul. Serviciile speciale verificaseră informaţia, care se dovedise corectă şi îi angajaseră în armată pe cunoscătorii limbajului fluierat, aceştia putând comunica telefonic direct, evitând operaţiile de codare şi decodare (ceea ce conducea la economie de timp şi de spaţiu), fără a fi înţeleşi de germani! Aceste fapte întâmplate în timpul celui de al doilea război mondial pot fi comparate cu ,,limbile secrete'' ale copiilor, pe care adulţii nu le mai înţeleg, uitând că şi ei au fost copii şi ,,au vorbit'' în limba ,,secretă'', fluierată, cântată sau modulată prin anumite procedee speciale, de obicei modulate artistic! Se pare că există şi anumite limbaje ale păsărilor care ,,îşi vorbesc'' în anumite perioade ale existenţei (curtare, împerechere, hrănire, adunare sau chemare), răspunsuri sau diferite semnalări specifice

vieții în cârd, în roi sau în haită, la destul de multe specii de animale. În fine, recunoaşterea puiului, sau a perechii, folosind semne, mirosuri sau sunete, constituie şi el un soi de limbaj, specific anumitor specii (pinguini, foci etc. etc.). Înclinațiile țiganilor spre meşteşuguri, îndemânare, muzică, dans şi calitățile şi talentele deosebite ale unora dintre ei (dotați într-o măsură cu mult mai însemnată sau importantă decât la alte etnii, nu sunt folosite în mod corespunzător, şi la fel talentul şi înclinarea lor către magie, mai bine studiată şi înțeleasă în India decât în Europa, aplecarea spre şamanism şi vrăji vindecătoare (putem să le numim şi altfel, dacă vom găsi termeni mai adecvați), spre tehnici de vindecare psihică (popular numite brut „vrăji" de către cei care doresc nu numai să le denigreze, ci şi să le condamne, fără să le înțeleagă psihismul şi fără a ține seama de faptul că toată farmacopeea a trecut prin folosirea ceaiurilor, buruienilor, semințelor, fierturilor, legumelor şi fructelor şi a otrăvurilor (a rămas faimoasă otrăvitoarea romană Locusta), din care se trag cele mai multe din medicamentele naturiste de azi, chimice în parte, deja incluse în farmacie, dar folosite de mult, blamate şi la fel de mult utilizate în ştiința vrăjitoriei, unica ştiință a vindecării naturale folosită vreme de zeci de milenii de oameni şi de animale. Anumite specii de păsări folosesc instinctiv anumite tipuri de semințe (în mod obişnuit otrăvitoare) pentru a scăpa de viermii intestinali (vezi curcanii sălbatici, vulpea etc. etc.). Anumite specii de animale, cu deosebire insecte sau plante, devin otrăvitoare pentru a scăpa de urmăritorii ucigaşi, altele se colorează în culorile speciilor periculoase, scot sunetele amenințătoare ale celor periculoase, sau emană mirosuri urâte, ş.a.m.d. Din păcate, învățăm prea puțin de la natură şi trebuie să ne lovim serios şi grav de obstacole ca să înțelegem efectele vindecătoare ale salciei, ale chininei, producerea longevității de către salvie, conopidă, dovleac şi varză, şi să ne minunăm că indienii sud-americani (pieile roşii) cunoşteau anestezia cu câteva mii de ani înainte de a fi „descoperiți" de europeni, iar şamanii siberieni vindecau cancerul! Celebrul Soljenițîn, căpitan de artilerie în cel de al doilea război mondial, fusese condamnat la şase ani de lagăr pentru chemare la răscoală (răzvrătire, la întoarcerea de pe front; aşa se interpretase dorința lui de reformă în Marea Rusie); dar fiind bolnav de cancer (şi pe moarte) fusese eliberat din lagăr dar... fusese apoi vindecat de cancer de un şaman siberian! Câte tehnici de vrăjitorie sau magie ale şamanilor au fost studiate cu adevărat până acum? Niciuna! A învățat cineva tehnica tribului indian al hunzucuților din India? (Hymalaia) Sau ale unor triburi din Anzi, care străbat ca într-o vrajă (magie) distanțe de peste 100 km zilnic? Şi sunt folosiți ca soli purtători de veşti de atâtea milenii! La fel de multe mai avem (încă!) de învățat de la țigani. Şi până când atitudinea aceasta a noastră de semidispreț şi de semideclasare nu va dispărea, nu vom învăța nimic! Cum spune un proverb francez (citez din memorie): „Pe bunul ascultător îl salutăm, adică tot respectul nostru pentru cel care ştie să asculte şi să învețe de la alții! Ei vor fi stăpânii lumii! Salut!".

AU FOST OPT (OAMENI ŞI DESTINE)

Prefață (în loc de introducere)

Era în 1946... Războiul abia se terminase, ziarele erau pline de noutăți entuziaste; titluri mari anunțau ultimele relizări din Apus; „Ziarul Ştiințelor" anunța: „Observatorul de pe muntele Palomar a intrat în funcțiune... Observatorul de pe Mount Wilson a fotografiat constelația Casiopeea...". Manşete groase anunțau expediția amiralului Byrd la Polul Sud; fotografii ale navelor din expediție şi ale helicopterelor suspendate parcă deasupra ghețurilor făceau senzație. O reclamă la o scară fără precedent făcea cunoscute oamenilor realizările ştiinței americane: Jazz... Discuri Microsillon... Mințile se înfierbântau la auzul cuvântului misterios încă de pe atunci: Televiziune... În Anglia, apărea primul avion cu reacție; „maiorul C. din R.A.F. (Royal Air Force) zboară cu 1015 km/oră". (Se uitase deja că în 1944 şi apoi 1945 avionul german cu reacție Messerschmitt Me262 depăşise faimoasa „barieră a

sunetului" de 1024 km/oră.) Zborul supersonic devenise realitate. „Faimoasa Crimă din Gara de Nord!", „Pachetele Macabre", „Ancheta doctorului Grigore Ionescu!" anunțau cu litere groase ziarele de scandal în fruntea cărora se situa pe atunci ziarul „Momentul". Pe ecranele cinematografelor rulau pentru prima oară după război filmele americane cu gangsteri şi cu cowboy, interzise în timpul ocupației germane. „Mascatul în trei serii"; „Zona"; „Zorro"; „Învingătorul bandei..."; „Ultimul Mohican"...

În locul „Europei Unite" a lui Hitler se făcea reclamă Statelor Unite ale Europei, după model american. Zvonuri fantastice pomeneau de „armele misterioase folosite în decursul ultimului război"; se vorbea tot mai insistent despre „radar", se pomenea de bazele intacte pentru lansarea rachetelor V-2 şi V-4, capturate de aliați în vest, de „tunuri magnetice" şi de o mie şi una de alte denumiri despre care cei mai mulți nu ştiau încă ce înseamnă...

Pe marile bulevarde, reclamele cu neon îți luau ochii; iarna era frig şi lemnele se găseau greu; încălzirea centrală rămăsese un vis; copii zdrențăroşi şi flămânzi îşi lipeau năsucurile de ferestrele aburite ale băcăniilor, restaurantelor, tutungeriilor de lux şi ale cofetăriilor din centru; pe bulevarde se vindea „chewing-gum", țigări „Camel" şi obiecte din „nylon"; maşini luxoase strângeau grămezi de curioşi...

Am în față o colecție a „Ziarului Ştiințelor" din anii aceia: transatlantice, portavioane, (Lexington: 27 500 de tone, Dead-weight; vestitul portavion de neînvins „Enterprise", care poartă atâtea avioane, are două mii sau mai mulți oameni în echipaj etc. etc.), helicoptere, frigidere electrice, maşini de spălat rufe, noutăți astronomice şi atomice, tancuri, tunuri, avioane; mai multe decât în timpul războiului, mai puternice şi mai mari de parcă războiul mondial nu s-ar fi isprăvit de peste un an!

În Apus se auzeau declarațiile belicoase ale lui Churchill; se strângeau armele nemțeşti pentru... orice eventualitate, declara liderul-premier britanic, cel mai probabil pentru a fi folosite împotriva Rusiei.

Pe ascuns, Germania de Vest era golită de specialiştii şi de oamenii de ştiință germani, iar ziarele anunțau ştiri ca aceasta: Spania a importat două mii de oameni de ştiință germani, cu familiile lor cu tot, în special fizicieni, chimişti şi matematicieni care din Spania au emigrat în America (nu era permisă emigrarea directă din Germania din motive de propagandă). Von Braun, constructorul teribilelor V-2 şi V-4, care distruseseră Londra, reapărea misterior în America; el avea să se ocupe mai târziu de sateliții artificiali americani... Franța îşi revenea cu greu „Se lansa legenda celor două sute de mii de rezistenți francezi trecând sub tăcere cele peste două milioane de colaboraționişti cu germanii; Germania era distrusă, mai multe bombardamente, desigur, decât de trecerea frontului. Varşovia, Praga, Viena, Budapeste şi Bucureştiul renăşteau din ruine; oamenii curățau, demolau, degajau străzile şi făceau parcuri în locul fostelor cartiere; se refăceau cu greu căile ferate, telefoanele, fabricile, spitalele şi tot ce mai existase înainte de război. Economia distrusă de război îşi revenea cu foarte mare greutate.

Asupra Europei înfometate se revărsau cu o dărnicie prefăcută şi mai ales condiționată produsele giganticei industrii americane, neatinse de război; apare „Planul Marshall", „Bizonia", „Trizonia", şi în fine, Germania Federală după doi sau trei ani. În acea vreme din 1946 americanii făceau mult zgomot; dar monopolurile lor nu făceau nimic pentru a repune pe picioare industria europeană, iar în Germania, eventualul concurent, se juca comedia „decartelizării industriei"; în schimb, vagoane întregi cu brevete cumpărate cândva cu bani grei de către I.G. Farbenindustrie, erau transportate în grabă, fără nici o triere, în America; trenuri întregi cu brevete ale cercetărilor realizate la I.G. Farben erau îmbarcate şi transportate peste ocean.

Răsăritul nu putea opune încă nimic zgomotului occidental; oraşele distruse, comunicațiile neorganizate, fabricile sau uzinele ruinate erau însă repuse încet, încet în funcțiune; oamenii crâcneau, trudeau, şi flămânzeau.

În Bucureşti, manifestații grandioase doborau guvernele burgheze de la putere, unul după altul; unii înțelegeau şi luptau pentru cauza lor şi a democrației, alții se închideau în casă, iar şmecherii aşteptau să vadă... „ce va alege urma".

O literatură deşănțată de romane polițiste şi pornografice amețea mințile tineretului; anticarii vindeau „romane de 15 lei" şi „Dox-uri", adică „Aventuri ale echipajului submarinului cu acelaşi nume: DOX".

Ziarele de mare tiraj făceau mult tapaj pe chestiuni războinice; se fotografiau tunuri, tancuri, avioane, nave de luptă; omenirea îşi revenea cu greu din emoția provocată de exploziile primelor două bombe atomice; se spunea că pilotul care lansase prima bombă s-a călugărit... Nord-americanii se mai credeau încă stăpânii lumii şi tratau întregul glob cu o superioritate plină de sine...

În România era secetă. Oamenii flămânzeau, ce mai exista era confiscat şi trimis în Rusia: Bucureştiul sângera încă de pe urma războiului; Calea Griviței era un morman de ruine; ruine se aflau şi pe Calea Victoriei şi în spatele Palatului, pe atunci încă „Regal" şi pe strada Câmpineanu, devenită apoi strada 30 decembrie, aniversarea declarării Republicii; arsenalul din străzile Uranus şi Cazărmii fusese bombardat până când nu mai rămăsese din el decât un câmp de stâlpi, moloz şi ruine; ruinele fuseseră bombardate în mai multe rânduri de americani, iar apoi de nemți numai trei zile, de la 23 la 26 august 1944, o dată dar bine şi temeinic! Nici astăzi, după mai bine de zece ani, nu s-a mai construit nimic pe locurile acelea (N.n. rândurile astea au fost scrise deci prin anii 1950 şi ceva).

În vremea aceea, copiii simțeau, ca şi astăzi, nevoia să viseze; nemâncarea şi frigul le aprindeau imaginația... Oare ce se află dincolo de cerul sub care ne aflăm? Oare cum arată Egiptul faraonilor? Oare peste tot e frig şi foame? Şi năsucurile se lipeau tot mai stăruitor de vitrinele luminate feeric ale magazinelor de lux; urările de sărbători durau săptămâni întregi, căci erau singurul mijloc cinstit de câştig al acestor bieți copii care au fost... Iar în timpul acesta literatura de senzație înfierbânta mințile tinere; adolescenți şi aşa gata să se aprindă de dorul aventurii, citeau cu nesaț despre zborurile interplanetare şi despre aventurile lui Superman ... (Nu exista încă televiziune!)

„Lumea nu este numai atât cât se vede pe fereastră", spune un proverb. Ei voiau să ştie ce e dincolo, dincolo de orizontul lor sau chiar dincolo de orizontul vremii... Erau flămânzi şi zdrențăroşi; de unii nu avea nimeni grijă, cei care ar fi trebuit să aibă grijă de ei erau morți, în prizonierat sau în deportare; cine a văzut filmul maghiar „Undeva în Europa" are o imagine plastică asupra acelor sute de mii de copii vagabonzi care rătăceau de-a lungul drumurilor Europei în căutarea necunoscutului sau poate numai a unei bucăți de pâine; alții încercau să muncească, visau şi se zbăteau pentru a-şi schimba viața; amintiți-vă numai de tragicul filmului italian în care copiii deveniți lustragii suferă toate relele vremii, iar societatea burgheză îi trimite la şcoala de corecție, după care devin definitiv vagabonzi. Într-un alt film italian, se relatează furtul unei biciclete care aduce la mizerie o întreagă familie al cărei tată trăia din expediente. În Rusia devenită Uniunea Sovietică erau strânşi sute de mii de copii pentru experiențe de tip Macarenco şi se încerca reeducarea lor prin muncă forțată.

Toți aceşti copii voiau să lucreze, dar nu pot încă, sau muncesc ce apucă, dacă li se dă voie; le e foame şi le e frig; nu mai au nimic de pierdut şi de multe ori prea puțin de câştigat sau nimic care să-i țină de la orice fapte. Şi atunci încep evadările: fuga de o soartă nemiloasă către un necunoscut care li se pare că ascunde un viitor de aur, vagabondajul şi trecerea frontierelor, contrabanda şi prostituția, foamea şi bătaia, arestarea şi munca forțată; ce amintiri mai am şi eu!

Auzeam în vremea aceea că unul s-a angajat pe un vapor pe ruta Constanța-Beirut-Haifa-Alexandria... „Unde o fi oare Beirutul?" se întrebau micii mei prieteni şi imaginația li se aprindea la auzul acestor nume de porturi, oraşe şi țări necunoscute. Sau: cutare s-a dus la şcoala de paraşutişti, dar nu l-au primit... Era prea mic!

Când scriam rândurile astea aveam o vârstă cam între 16 şi 17 ani, dar parcă s-au întâmplat ieri şi acum am 84 de ani. La 17 ani am devenit student şi viața mea s-a schimbat definitiv. Prea multe cărți deschise, prea multă muncă şi legăturile s-au rupt.

Pe atunci, o vreme nu mai auzeai nimic de cineva, apoi auzeai că s-a întors din Australia şi se plângea că şi acolo o ducea greu, sau se entuziasma dacă norocul îl favorizase... Aceşti copii pe care războiul îi găsise prea mici pentru a-i prinde în hora lui ucigătoare, iar o

societate în ruină nu-i găsea suficient de apți pentru a le da de lucru şi de mâncare, prea săraci încă pentru a se întreține într-o țară distrusă de război şi bântuită de foamete şi de fantomele războiului, dar în care tam-tam-ul jazz-ului american răsuna frenetic, în care se vindea chewing-gum, droguri şi țigări şi rulau filme polițiste sau filme cu cowboy, se rătăceau prin lume fără nici o țintă. La vârsta aceea la care imaginația e mai aprinsă iar simțurile încep să se răscoale, aceşti adolescenți plini de visuri cărora viața nu le oferea încă decât mizerie, visau la fugă, oriunde, ca la o supremă salvare şi credeau cu tărie că nimic nu e mai frumos pe lume decât să pluteşti pe un vaporcătre undeva sau către nicăieri, închipuindu-şi că marinarii nu au toată ziua altceva mai bun de făcut decât să privească cum zboară pescăruşii, şi să dea de mâncare păsărilor călătoare; aceşti tineri buni şi îndrăzneți, aşa cum sunt toți tinerii, generoşi în pornirile lor şi sinceri, cu creierul înfierbântat de isprăvile filmelor polițiste, de „Bufallo-Bill" şi de mizeria din jur, doreau o eliberare, voiau să scape din cercul vicios în care se găseau, sau li se părea că se găsesc. Unii aveau o familie şi acestora le era mai uşor; şcolile îşi redeschideau pe rând porțile şi îi primeau în lumea oarecum închisă a celor care se perfecționează pe ei înşişi; alții nu aveau nimic. La şcoală nu mergeau, căci le-ar fi fost prea foame... De lucrat nu lucrau căci încă erau prea mici...

Seara, la lumina câte unui felinar cu gaz, aşa cum se găseau pe atunci în cartierele Bucureştiului, se încingeau discuții lungi cu privire la țările de dincolo de zare sau relativ la avioane şi la tancuri, la fete şi la mizerie; nici unul nu făcuse armata şi nu ştia prea bine ce înseamnă ea, dar oricare ar fi fost mândru să pună o tresă sau două pe umăr (echivalente cu stelele de azi) pentru a arăta cât de bărbat este el; şi se visau în mijlocul ghețurilor asemeni lui Byrd, sau în mijlocul nisipurilor ca „Vulpea Deşertului" (aşa i se spunea pe atunci mareşalului german Rommel, fără să mai ştie câți oameni au murit fără nici o glorie în pustiul Libiei, Egiptului sau Tunisiei pentru a satisface orgoliul de nebuni al câtorva conducători paranoici.

Majoritatea visau să se facă piloți. Fotografii ale avioanelor americane şi nemțeşti, apoi ale Iak-urilor, Mig-urilor ruseşti şi ale IAR-urilor noastre circulau sub formă de colecții. „Ziarul Ştiințelor şi al călătoriilor" (în subsidiar) prezenta în fiecare număr un alt tip de avion de obicei american, însoțit de explicații „tehnice"; bombardierul quadri motor „Boeing B-26", folosit deja în campania din Europa (echipaj: opt oameni. Viteza maximă: atâtea sute de kilometri pe ură. Rază de acțiune: atâtea mii de kilometri etc) Mulți dintre aceşti tineri au ajuns piloți americani în Vietnam, după ce au luptat în Coreea; vreo doi dintre foştii colegi ai cumnatului meu, care avuseseră asemenea visuri, l-au vizitat prin anii 60' întrebându-l „Blocul ăsta cu patru etaje în care stai, e al tău?", la care cumnatul meu care fabrica locomotive Diesel cu comandă hidraulică la fostele uzine Malaxa, dar visase şi el să fie pilot, tăcuse.

.....

În timpul acesta, în țară se petreceau prefaceri adânci; lua ființă aşa-zisul prim guvern democrat; Manifestații de sute de mii de oameni treceau prin fața adolescenților; unii înțelegeau câte ceva şi se încadrau în rânduri; alții treceau mai departe, indiferenți şi flămânzi, fără să ştie că însăşi soarta lor se hotăra acolo. Cei ce se recomandau drept reacționari, se recomandau în gura mare şi-i înjurau pe comnişti pe față sau pe la colțuri; Oportuniştii se dădeau bine cu toată lumea şi se țineau deoparte aşteptând. Economia se refăcea cu greu. Țara plătea „datorii de război" şi întreținea cinci sute de mii de soldați ruşi. Seceta a uscat câmpiile trei ani la rând; Oamenii murmurau. Americanii acaparau Europa apuseană în schimbul unui blid de linte. Răsăritul se refăcea cu greu; apoi viitorul a devenit ceva mai rapid şi poate mai sigur. Au apărut planurile economice; oamenii, şi din cauza terorii, dau nu numai, au încetat să mai murmure; s-au desființat cartelele de alimente iar epoca anilor 1946, 47 şi 48 a devenit o amintire.

Copiii şi adolescenții aceştia nu ştiau însă ce o să vină; ei nu ştiau ce e aia „societate comunistă sau burgheză", sau „luptă de clasă" dar ştiau că nu au pâine, încălțăminte şi lemne pentru încăzit iarna.

Pe strada noastră (sau în cartierul nostru) erau vreo douăzeci de asemenea copii; „făcusem ochi", adică intrasem în şcoala primară, la începutul sau în timpul celui de-

al doilea Război Mondial; câțiva deja încercaseră să fugă din țară; doi au fost prinşi la Timişoara, unul la Constanța, în cala unui cargobot grecesc, şi aşa mai departe. Erau copii din toate clasele sociale, cu sau fără părinți, părinți morți pe front sau duşi în deportare, care ajungeau tineri de toate vârstele, de la şapte-opt până la douăzeci de ani; seara ne strângeam sub un felinar din cartierul natal (spuneam deja „patria mea a fost un cartier de periferie", căreia alții îi spuneau „Cartier din Dealu' Spirii") şi discutam până la ore târzii literatura de popularizare ştiințifică sau polițistă; uneori mergeam la cinematograf să vedem de exemplu: „Ultimul Mohican", sau hoinăream prin Parcul Libertății (Carol pe atunci) şi ne jucam de-a hoții şi bandiții (sau vardiştii); pentru că nimeni nu voia să fie polițist, acei polițişti care ne scoteau de urechi de pe alei sau din tufişuri; fără prea multe menajamente, se bucurau de o faimă proastă de tot printre noi, iar a fi „gabor" sau „curcan" era pentru nişte copii de zece-cincisprezece ani ceva desigur foarte infamant. Ulterior, doi dintre noi au ajuns chiar ofițeri de poliție, unul dintre noi chiar locotenent-colonel la patruzeci de ani, altul şi-a deschis un atelier de reparat automobile, doi au ajuns profesori de sport, eu şi fratele meu ingineri, şi nici unul nu a ajuns ceea ce doreau în toate acele jocuri: hoți!

Şcoala ne lăsa, în acei ani, liberi până în lunile de iarnă. Cursurile începeau tocmai prin noiembrie sau decembrie, iar vacanțele lungi, în timpul cărora şcoala se închidea din lipsă de lemne iarna, ne bucura la culme; manualele lipseau, sau aveam doar câteva cărți vechi, care se găseau tocmai la târgul de cărți vechi de la Podul Mihai Vodă sau Vama Poştei, unde era „Anticariatul general", la care repetenții şi chiulangii îşi vindeau cărțile pe nimic şi unde găseai vechituri, dar al căror comerț se făcea cu mult tămbălău şi strigături, în special toamna, culminând prin lunile septembrie şi octombrie; negăsindu-se decât câteva cărți vechi puteam să pretextăm oricând că n-am învățat lecția pentru că n-aveam de pe ce. Profesorilor, care în majoritatea lor, erau foşti burghezi, le era frică de epurările comuniste, aşa că se temeau şi de umbra lor, nu numai de elevi şi de părinții acestora!

Se precizau pe atunci două tendințe: cei mai conştiincioşi se încadrau în organizațiile aşa-zis progresiste, în UTM, UAER, iar mai apoi în UNSR, care însemnau Uniunile Tineretului Muncitoresc, ale Asociațiilor Elevilor şi ale Studenților din România. Alții, se apucau de jucat poker, de fumat, de mode malagambiste şi de dansuri exotice, citeau cărți luate direct de la „Librăria Americană" şi făceau pe oamenii „cunoscători", iar mai apoi luau note proaste şi se apucau de băutură sau de femei; „se indignau" că „profesorii au devenit comunişti", înjurau guvernul şi zburau din şcoală. Cine a văzut filmul „Nota zero la purtare", are o imagine aproape autentică a acestor timpuri „eroice" ale învățământului nostru secundar; bine-nțeles, dacă mai adăugăm bătaia cu linia la palmă sau cu capul de tablă dacă „domnul" era furios, tabloul este mai complet; bătaia era încă socotită ca fiind... „ruptă din rai"!

În 1947 însă, când începe povestea noastră, erau mulți copii din afara şcolii (în România erau 82% analfabeți!), şi prea puțini urmau învățământul secundar; foametea îşi arăta colții pe câmpii şi în oraşe, oamenii erau ursuzi şi neîncrezători; aşa-zisele „stabilizări monetare" storseseră ultimele rezerve ale oamenilor, iar cheltuielie de război costau foarte scump România. În Ucraina apăruseră afişe: „Nu vă temeți de foamete; vine grâu din România!" Şi venea!

Copiii şi adolescenții gândeau sau visau aşa cum am văzut mai înainte şi desigur că foamea şi frigul nu erau făcute ca să le schimbe gândurile. Întâmplările pe care am să vi le povestesc sunt în cea mai mare parte autentice şi numai în mică parte născocite, tragice sau cu haz, dramatice sau ridicole, aşa cum însăşi viața ni le prezintă sau ni le prezenta pe atunci. Stau şi mă gândesc dacă vreun om ar putea avea atâta imaginație câtă are însăşi viața, şi dacă merită să descrii întâmplări care nu au avut loc sau de-a dreptul mincinoase, când în fiecare clipă se întâmplă cele mai ciudate şi neaşteptate lucruri, dincolo de orice putere de imaginație a cuiva.

Eroii povestirii noastre sunt acei copii care-şi lipeau năsucurile de vitrinele pline de bunătăți, care discutau cu aprindere despre marca preferată de automobil (pe care pantalonii lor găuriți sau cămaşa peticită nu le-ar fi justificat în nici un fel şi n-ar fi fost, desigur, o notă armonioasă). Ei îşi aminteau încă de bombardamentele americane, de trecerea frontului

peste localităţile în care se aflau (la dusul şi la întorsul frontului), de 23 august 1944 şi de groaznicul bombardament nemţesc final care a durat doar trei zile şi trei nopţi dar a ţinut capitala sub teroare; copiii se mai speriau încă în somn părându-li-se că aud răpăitul mitralierelor nemţeşti care asaltau aerodromul Pipera, sau tunurile ruseşti; eroii noştri sunt acei copii şi adolescenţi care auzeau atunci reclamele americane şi citeau titlurile groase ale ziarelor de scandal: Crimă sau sinucidere" şi se întrebau cu o justificată curiozitate: „Ce este aia... o... bombă atomică?!".

Era o lume pe care copiii noştri vor putea numai cu greu să şi-o închipuie, iar cei care au trăit cu intensitate acea epocă sunt poate încă prea tineri pentru a o caracteriza corect; admiţând că totuşi oamenii care ne citesc vor mai putea crede afirmaţiile celor mai în vârstă, pe care le vor considera probabil „exagerări" sau „amintiri romanţioase de flăcăi tomnateci", încercăm să descriem acea realitate devenită a unor fantome.

Lumea aceea de scandal, de coşmar, de confuzie, de foame şi de neîncredere, de teamă şi de speranţă a existat totuşi, iar eroii - copii şi adolescenţi - pe care îi veţi întâlni în aceste pagini sunt rezultatul războiului şi a acelor luni de tristă amintire atât de dureros evocată în nuvela „Hotel Tristeţe" a lui Francisc Munteanu.

Autorul acestor rânduri s-a născut într-o familie de aşa-zişi mic burghezi, într-unul din acele cartiere cenuşii unde începe „periferia" oraşului, unde a avut ocazia să cunoască într-o bună măsură viaţa de zi cu zi a proletariatului şi într-o şi mai bună măsură viaţa acelei lumi pestriţe şi dezmoştenite, cunoscută pe vremuri sub denumirea de mică burghezie - meseriaşi - lumpen proletariat, a cărei amintire este atât de dureros de evocat, dar atât de dureros de evocatoare, ca un tablou sumbru al lumii pentru care chiar şi literaţii englezi au inventat termenul de „slums" (ceva între mahala, rural şi mizerie orăşenească).

Voi lăsa deci eroii mei să vorbească pentru mine. Întâmplările, cum am mai spus, sunt aproape în totalitate autentice şi nu mai au nevoie de nici un comentariu. Concluziile şi le va trage cititorul singur. Fie ca aceste rânduri să aducă o oarecare lumină asupra visurilor generaţiei mele de evadare în raiul american sau în cel comunist, visuri pe cât de mincinoase , pe tot atât de înşelătoare, asupra cărora tinerii anului 1946 nu erau încă pe deplin lămuriţi. S-au lămurit ulterior, uneori prea târziu şi după lecţii dureroase, plătind scump - uneori cu viaţa - trecerea frontierelor, legală sau nu, evadarea, contrabanda, prostituţia şi teroarea umblând după himerele lansate de reclame, himere cel mai adesea mincinoase şi goale.

În cele ce urmează voi prezenta doar planurile marelui roman cu cei opt eroi ai mei, care ar fi trebuit să-mi supravieţuiască şi pe care nu-l voi mai scrie niciodată. Voi prezenta deci doar cele câteva notiţe sau schiţe ale acestui roman pe care mi le-am notat în decursul timpului, aşa cum au fost, fără să schimb aproape nimic fiindcă, cred eu, viaţa este un autor mult mai bun decât toată imaginaţia noastră. Intitulez aceste note:

NOTIŢE ŞI SCHIŢE PENTRU UN ROMAN CARE AR FI TREBUIT SĂ SE INTITULEZE „AU FOST OPT"

Aceste notiţe ar trebui să arunce o oarecare lumină asupra viselor, ideilor, decepţiilor, eşecurilor dar şi realizărilor generaţiei din care am făcut parte şi din care prea puţini mai trăiesc astăzi, ca să confirme sau să contrazică spusele mele. Avem deci doar atât: notiţele şi planul unei expuneri.

Erau vreo cincisprezece-douăzeci de tineri, numai băieţi; începuseră şcoala în timpul războiului. Începuse să se vorbească de „cortina de fier". Toţi aceşti tineri încercau să evadeze din mizerie. Unii s-au rătăcit, umblând în cămăşi verzi în „Legiunea Arhanghelului Mihail", şi-au înfundat puşcăriile din 1941 şi până când au murit, începând cu aşa-zisa lor „rebeliune". Alţii au devenit comunişti, ajungând să populeze un partid de patru milioane de oameni, a cărui judecată trebuie făcută lucid după ce au trecut încă douăzeci şi cinci de ani de la căderea acestui regim şi restaurarea vechilor legi sau fărădelegi. Voiam să descriu cartierul cu case joase şi cenuşii, cu faţade veşnic aproape murdare, cu o piaţă unde se vindeau legume, zarzavat şi fructe, plină de tarabe şi tejghele, cu un parc cu bănci cu îndrăgostiţi, pline de la

opt dimineața până a doua zi, cu fabrici de toate felurile în care se lucrau ciorapi şi textile, armament şi telefoane, lemnărie şi conserve, bere şi tot ce vă puteți închipui, un cartier cu băcănii, câteva cofetării; cu cârciumi şi cu beţivi, cu magazine cu prețuri ,,populare'', cu un teatru de mâna a doua denumit uneori ,,muncitoresc'', un cartier dintre acelea cu câteva străzi asfaltate şi altele pietruite, acea periferie pavată grosolan cu piatră de râu, în fine, cartierul meu natal, patria mea, cum îi spun eu, cu oameni ,,mai sărăcuți'' sau ,,sărăciți'' dintr-o mare metropolă burgheză.

Pentru caracterizare: ,,Şi dacă ar fi fost cineva care să le-o poată da, oamenii cartierului ar fi cerut şi luna de pe cer!''

Nu puteau să-şi scoată din minte bombardamentele aeriene, urletele sirenelor care sunau alarma, ,,magaoaia'' cum i se spunea, mulțimile care umpleau străzile când sirenele îi chemau la lucru şi care deşertau fabricile, când aceleaşi sirene sunau încetarea alarmei sau a activităților.

Unii mai filfizoni, de origine ceva mai burgheză, priveau cu multă plăcere şi o caldă admirație către Paris. Acolo, credeau ei, ar fi avut tot ce le trebuia; s-a scris mult în acest sens; alții credeau că trebuie să plece la Roma, altora aceste nume nu le spuneau nimic; pe unul într-o zi nu l-am mai văzut; a dispărut fără veste. Peste ani de zile, am aflat că se înhăitase cu nişte suspecți şi îşi defăima țara prin țări străine scriind ,,Istoria sau povestea unui popor care n-a existat niciodată''. Un altul care credea că idealul este să trăieşti veşnic dintr-o bursă de student, să mănânci la o cantină franțuzească şi să faci filozofie, francezii l-au declarat mare filozof şi a ajuns unul din cei mai cunoscuți filozofi francezi: Cioran.

Pe al doilea din cei opt de care aş fi vrut să mă ocup l-am întâlnit la Paris în 1968 la ,,Congresul de electronică nucleară'' la care fusesem invitat şi eu, autorul acestor rânduri, dar şi-a dat mult venin pe față când l-am întrebat de ce a plecat din țară.

Al treilea a ajuns inginer la un centru electric; nu dau nume aici; nu sunt semnificative.

Al patrulea (cel care descoperise ,,cazarma specială'' din Roma, fiind arestat ca spion), a fost până la urmă împuşcat de fratele lui, ofițer român, fiind lansat ca paraşutist în slujba serviciului de informații american, fiind trimis în România cu o echipă de spioni şi sabotori de la centru de spionaj din Germania Federală. Fratele lui l-a recunoscut cu greu.

Unul dintre ei, care se considera ,,luptător pentru libertate'' mi-a declarat: ,,Într-o epocă de teroare, locul oricărui om cinstit şi onest este închisoarea!'' ,,Dar cum poți să-ți mai serveşti poporul din închisoare?'', l-am întrebat, ,,Nu este mai logic să te-ncadrezi într-o formă oarecare de progres?''. Nu mi-a răspuns.

Al cincilea, cel mai vârstnic dintre noi, care a emigrat şi el, considera că ,,e ruşinos să te întorci'', şi că ,,lumea trebuie cucerită, chiar dacă începi să înveți fiind chelner, docher, dădacă, etc.''

Un altul ajunge specialist american în transmisiuni, în Vietnam, cere cetățenia americană şi este cât pe ce să o obțină; pleacă din Vietnam în urma unor certuri cu superiorul său, iar în SUA este luat drept ,,roşu''; pleacă în Anglia unde se căsătoreşte, de aici în Elveția şi până la urmă ajunge cercetător la Societatea Brown Boveri.

Al şaptelea, aproape de aceeaşi vârstă, nu poate face față condițiilor societății în care ajunsese şi se întoarce în România prin anii 50'; ajunge reporter la o revistă ilustrată din Bucureşti şi declară că-şi aminteşte cu groază de ,,raiul'' în care fusese silit să-şi urmeze studiile. Începuse să învețe împreună cu un prieten care-l ajuta şi băneşte, dar acesta se îmbolnăveşte şi acest al şaptelea din cei opt, ajunge şomer, muritor de foame, stă aproape doi ani fără serviciu întrucât nimeni nu voia să-l angajeze fiindcă era prea slab fizic, după care s-a întors în țară sătul de aerul apusean şi şi-a putut continua studiile. Dacă rămânea în străinătate, pierea. În România, face ziaristică, devine conştient de ,,drumul omenirii'' şi un foarte remarcat ziarist.

Al optulea, care ,,evadase'' în 1947, s-a întors în România, a declarat că s-a înşelat şi nu mai ştiu ce a făcut, aşa că am să înlocuiesc acest personaj cu un al optulea, cu care nici precedenții nu se mai înțelegeau şi care s-a angajat fugind prin Bulgaria şi Turcia în ,,Legiunea Străină'' din Africa de Nord, cu centrul în Algeria, unde deviza era ,,mergi

sau crapă!", căldură de iad, lipsa apei şi a femeilor, evadează din Legiune, este prins, face închisoare şi-l regăsesc trimis în Indochina unde se adresează unui specialist american; redau convorbirea: „Ce, se schimbă garda? Aţi venit să ne luaţi locul?", răspuns: „Nu vorbi prostii! Eu sunt tot atât de american pe cât eşti tu de francez!". „N-o să staţi nici voi mult aici, ascultă-mă pe mine!" „De ce?" „Nu vă rabdă pământul ăsta, şi nici voi n-o să puteţi răbda prea mult!" Trimis din nou pe front, declară: „Se încăpăţânează totuşi să ne omoare dobitocii aştia" îi spune un tânăr militar francez; până la urmă, românul nostru se predă cumva unor forţe care-l repatriază; aşa am ajuns eu să-i cunosc povestea, după cum zilele trecute m-am trezit cu un fost student al meu că-mi telefonează: „Domnule profesor, vreau să vă văd! Întâmplător am rămas şi fără bani, deşi am un salariu de două ori mai mare ca pensia dumneavoastră. Vin din Afganistan şi am făcut, de bucurie când am ajuns în România, numai prostii!". Comentariul meu: se pare că aşa se scrie istoria.

Alte notiţe pentru romanul pe care nu am să-l mai scriu niciodată.

Voi nota de data asta personajele cu numere (cifre), numărul unu, numărul doi şi aşa mai departe, şi voi porni tot de la cazuri reale pentru a justifica aşa-zisul meu roman; dar aceste cazuri reale merită să li se cunoască soarta cel puţin în rezumat.

Numărul unu. Fuge în străinătate, critică în toate părţile România, vechii lui prieteni consideră că şi-a trădat patria, dar primeşte şi scrisori de acasă cu comentarii de genul: „Bine-ai făcut", „ai fost genial, chiar de copil, dovadă faptul că ai fugit", expresii ce arată senilitatea accentuată a rudelor şi incapacitatea de a mai putea înţelege ceva a tatălui său.

Numărul doi. Nu pleacă nicăieri - îşi dă seama că nu are ce căuta în altă parte („dacă e ceva de făcut, am să-l pot face desigur şi aici!" îşi spune el la plecarea celorlalţi; ajunge medic chirurg, devine mic burghez şi aşa mai departe.

Numărul trei. I-a anunţat despre plecarea prin fuga pe mare pe ai lui dar nu o ia în serios; încearcă să-şi convingă fratele (ca frate mai mare) „să se lase de prostii", fără să izbutească dar nu-şi anunţă părinţii despre fuga fratelui. Abia apoi se îngrijorează şi îşi anunţă părinţii când află de la terţi că „nebunii" cum îi numea el, au fugit într-adevăr.

Numărul patru. Înflăcărat, student la Electrotehnică, nu ştie să distingă adevărul de minciună, muncitor, serios, îndurerat de plecarea fratelui său, închipuit şi îngâmfat însă, ia de bun tot ce i se spune, ajungând să se intereseze despre fratele său la un centru de spionaj. Se zice că ar fi spus: „Vezi dacă nu l-au stricat capitaliştii de tot! Sau poate alţi comunişti (titoiştii)! Şi comentariul recrutorilor: „E bun tânărul?" (cu ţigara în gură printre dinţi) Şi răspunsul: „Îl facem noi să fie bun!. E din cei ce trăiesc din închipuiri; nu va trebui să cheltuim prea mult cu el, vorbele îi ajung! Nici nu izbuteşte să distingă adevărul de minciună." Piere, atras sau otrăvit, de vorbe mincinoase şi de făgăduieli, ucis de fratele său, ofiţer de poliţie, pe când ataca cu o bandă de spioni şi diversionişti paraşutaţi cu avionul prin 1948 pe un şantier, deşi jurase să fie credincios RPR (cumplită întâmplare reală).

Numărul cinci. Era un om foarte serios, practic, cu soluţii imediate şi o voinţă de fier. „Întoarce-te", îi spune el prietenului său (numărul şase) „Lumea asta nu e pentru tine, aici trebuie să ai dinţi de lup ca să rezişi şi să poţi rupe o spinare de taur; altfel pieri fără nici un rost, fără să te ştie nimeni şi nici măcar câinii n-au să urle la înmormântarea ta".

Numărul şase. Acest personaj era un om de caracter dar prea delicat, foarte izbit de „legea junglei", dezamăgit de totalul dezacord dintre ceea ce visase şi realitate. „Mai bine de mine că nu am visat prea mult, îi spune numărul cinci. „Nu ţi-am spus de atâtea ori să nu te duci la pomul lăudat cu sacul mare? Dacă ai iluzii ai şi deziluzii şi toată kalimera.

Personajul numărul şapte a fost trimis în ţară la mămica şi la bunica, ca „navigant de bord". Iar „navigant de bord?" a întrebat puştiul care nu ştia nici măcare ce e aceea navigaţie şi cu atât mai puţin ce este un navigant de bord.

În Italia, personajul cinci îi spune lui şase: „Ce importanţă are că italianul ăsta face pe nebunul? Noi în orice caz n-avem ce-i face!" Dar „şase" îi răspunde: „Fac orice numai să n-am de-a face cu el; Nu pot suporta să mă privească de aşa de sus." În Italia era frumos şi puteau face lucruri frumoase, dar trebuiau bani iar ei erau flămânzi şi până la urmă fuseseră arestaţi şi condamnaţi pentru că li se adusese acuza că ar fi furat pantofii unui aviator american; ei

comentau: „Câte lucruri frumoase am putea face noi aici sau în Franța, la Paris, dacă am fi lăsați!"

Un alt personaj (cinci) spune: „În Anglia nu te întreabă nimeni nici de unde vii, nici cine eşti şi se interesează doar dacă poate să obțină vreun folos oarecare de pe urma ta. Culmea a fost că salariul pe care l-am avut mi se plătea cu treizeci la sută mai puțin (eram docher) pentru că nu ştiam să vorbesc franțuzeşte şi asta, repet, în Anglia."

Toate personajele noastre trec prin fel de fel de peripeții, întâmplări neaşteptate şi deziluzii şi suportă cu greu deprecierea lor ca emigranți. La o firmă, personajul cinci îmi povestea, că a fost întrebat: „Deci, ați colaborat şi dumneavoastră cu nemții?" „Plăteau bine." „Dar ştiți că până la urmă au bombardat Bucureştiul." „Era război; la război ca la război!" „Dar au încercat să distrugă Ateneul Român, blocul telefoanelor şi multe muzee!" „A la guerre, comme a la guerre!" „Bine, dar au bombardat spitalele!" (graseia francezul). I-am răspuns: „Şi ce mai contează câțiva bolnavi când mor atâția oameni tineri şi sănătoşi? Dar chiar dacă eşti tânăr nu trebuie să te iei după primele porniri şi impresii." Discuția s-a oprit aici, întrucât pozițiile şi felul de înțelegere erau complet diferite.

Fără o vorbă, personajul şase numără banii; „Ce crezi? Până unde am putea ajunge cu banii ăştia? Cât timp am putea-o duce cu ei?" La care interlocutorul dă cel mai semnificativ răspuns: ridică din umeri! Stătuseră în Franța trei luni şi nu câştigaseră nici măcar un franc. Trăiseră din ajutoare şi din expediente, lucraseră pe unde apucaseră; pe urmă se angajaseră fochişti pe un vapor şi fuseseră tratați mai rău decât negrii; ceea ce-i supăra mai tare era că salariul care li se dădea era cu trezeci la sută mai mic decât al celor care erau considerați „francezi"! Sâmbăta îşi numărau banii. După ce cunoscuseră viața de docher şi pe docheri, încetaseră să mai disprețuiască munca grea. Spuneau: „Orice muncă cinstită e demnă de respect, chiar dacă noi am fi vrut să devenim piloți de avioane de vânătoare!" Apoi, cel pe care l-am numit personajul şase, se îmbolnăveşte de tuberculoză, încearcă să urmeze liceul dar cade la examene, cei de acasă îi trimit bani şi până la urmă constată: „de ruşine o să ajungem în mormânt!".

Al cincilea personaj al nostru continuă să învețe. Se înscrie la o facultate „liberă", unde nu se cereau diplome la înscriere ci numai să aibă cunoştințele necesare ca să reuşească la examene; reuşeşte ca în patru ani să ajungă „batchelor engineer" (adică absolvent inginer) şi lucrează la „Broadcasting and Electronics". Pleacă în SUA ca specialist britanic şi ajunge în Canada atras de o ofertă mai mare de salariu (ziarele de prin 1960-1970 scriau că SUA importa anual peste 500 de ingineri şi specialişti din Marea Britanie). Ca atâția alții, în timpul războiului din Vietnam ajunge acolo la inginer de comunicații (adică ofițer de transmisiuni) şi se întâlneşte cu un alt român care rămăsese în Vietnam fiind racolat din fosta legiune străină. Ştia că americanii nu plecaseră din Franța după război, şi când reuşeşte să se reîntoarc în Europa, se stabileşte în unica țară neutră a continentului: Elveția. „Americancele, spunea el, sunt prea independente material şi prea interesate; sunt în stare să te calce cu maşina dacă nu faci ce vor ele sau să te considere „un prost" dacă te porți ca în Europa şi nu joci jocul pe care-l vor ele."

Concluziile personajului şase despre personajul unu la plecarea din Franța:

(şase) (acru): „O să ajungă rahat de frunte! Noi suntem în altă clasă, aşa că noi trebuie să muncim; pe de altă parte, nu cunoaşteți suficient de bine nici limba, în plus nici unul din cei de aici nu se încurcă cu cineva care vine dintr-o țară „comunistă"! Ascultă, (îi răspunde şase) ştii bine că noi nu de asta am plecat; noi am plecat ca să vedem America!" „Ha, ha, ha! Uite zdrențăroşii! O să vedeți voi America atunci când o să-mi văd eu ceafa fără oglinzi! Poate o să vedeți pe acolo vreun penitenciar!" „Ia ascultă, îi răspunde interlocutorul, crezi că dacă-l bați pe unul, are să înțeleagă ceva? Cel mult o să cheme poliția.". Şi pleacă.

Mai interesantă a fost povestea unui copil, considerat răpit, pentru care se plătea o mare sumă de bani ca pensie alimentară; era vânat de mai multe familii care doreau să-i devină tutori, tatăl adevărat fiind bănuit că are la banca Franței 6,3 milioane de franci aur; de unde atâta bănet? Dar banii tentau şi lupta pentru copil continua. Eu am aflat de treaba asta pentru că unii din tutorii „candidați", s-a refugiat în România unde a reuşti să obțină bani

din Franța pentru copilul pe care nici măcar nu-l cunoştea! Mi-am spus: ,,Aşa o escrocherie dija! (cum ar spune evreii mei) şi aşa un adăpost şi-a găsit pretextând că lucrează la o bancă, încât până la urmă şi autoritățile române îl lăsau în pace, câtă vreme veneau bani din Franța." Soția lui îi spunea: ,,De unde o fi având tatăl copilului ăstuia atâția bani?" El îi răspundea: ,,Păi n-ai auzit că are fabrică? Îi pune pe ăia să muncească iar el ia banii! Eu deja îl aştept în România pe acest băiețel numit Cristian; ehei, dacă aş fi ştiut eu de cazul ăsta când eram mai tânăr şi încă mai puteam stoarce ceva..." Ea (dânsa!): ,,Lasă că tot nimic n-ar fi ieşti din tine, tot cartofor, beţiv şi leneş ai fi fost!" Dar de atunci, aşa-zisele ,,rude" au început să îl iubească la nebunie pe micul Cristian, să-l alinte şi să-l răsfețe, iar domnul ,,tutore" începuse să-şi facă şi relații ,,la Paris", pe care le trâmbița cu surle şi fanfare în ,,lumea bună" din Bucureşti şi din România. Cei doi începuseră să țină casă mare, cu servitori, bucătăreasc, şofer şi fată în casă, risipind cu amândouă mâinile banii nemunciți ai unui aşa-zis bancher francez. Acest caz semăna grozav cu cazul unei doamne dactilografe de la Institutul Medico-Legal (unde lucra tata) care primea pensie alimentară de la vreo patru tați prezumați ai fetițelor ei? Un mare negustor evreu a cărei soție nu putea face copii şi se împăcase cu situația, de la inginerul şef al unui mare industriaş român care fabrica locomotive Diesel, al unui politician român şi ... din partea unui ofițer de poliție! Până la urmă, cazul a răsuflat, femeia a fost trimisă la închisoare iar copilul a ajuns într-un orfelinat.

Să revenim la cel ce primea ,,ajutoare" din Franța. Îl izolase pe micul Cristian, îşi izolase casa şi nimeni nu ar fi bănuit după aspectul cenuşiu al casei luxul din interior şi nici averea uriaşă pe care aşa-zisul ,,tutore" o strângea încet încet din alte țări, dându.se mare ,,om de afaceri" şi ,,funcționar de bancă". Se ştia doar că este coproprietar cu Statul Român al unei fabrici de cauciucuri, al unui combinat în care se fabrica aluminiu şi fiind legat de francezi şi deci cu afaceri rentabile, nu fusese naționalizat complet nici măcar de comunişti. Individului începuse să îi placă să se creadă o ,,eminență cenuşie a finanței", dar pentru ,,discreție" acum locuia într-un cartier de mâna a doua, avea un automobil modest şi spunea că deşi nu are chiar direct grija zilei de mâine, strânge bani pentru viitorul micului lui fiu. ,,Viața e o luptă", declama el, ,,Alții în locul meu ar face la fel dacă ar putea!". Iar îndrăzneala comuniştilor îl umplea de îngrijorare, dar rămânea în România. Avea bani depuşi în Elveția şi în Franța, de care nu se putea atinge nimeni. Ar fi putut pleca dar nu se îndura de fabrica de cauciuc şi de toate celelalte exploatări în comun cu Statul comunist. După naționalizare, a mai lăsat din pretenții şi s-a declarat contabil pentru tranzacții internaționale, expert de mare clasă şi aşa mai departe. Îi spunea soției lui: ,,Chiar dacă am un salariu mic, important e că am o bună situație socială, o stare de mijloc sigură, deşi cu comuniştii ăştia nu poți să ştii ce se mai poate întâmpla." În autobiografia obligatorie scria: ,,Eu am fost un mic funcționar de bancă, mai întâi la Marmoroş Bank (până la faliment), mai apoi am lucrat la secția financiară a ,,Astrei", şi o dovedea cu un contract în regulă, trecând cu ochii închişi prin verificări şi epurări care pe alții i-au ,,depolitizat" şi falimentat. A fost foarte mirat când într-o bună zi i s-a adus aminte de banii lui din Franța şi Elveția. A declarat: ,,A, o mică bagatelă!" Iar apoi a fost de-a dreptul scandalizat când, pentru o vreme, a fost scos din administrația de stat. ,,Cum? striga el, Se poate să se izbească în bieții funcționari care au muncit o viață întreagă pentru familiile lor, pentru salarii de mizerie, care au îndurat rigoarea regimului capitalist" (despre ce rigoare o fi vorbit, e greu de spus), etc. etc. etc., iar unui fiu al său, fugit în străinătate, îi scria: ,,Ai fost un adevărat inspirat când ai fugit; recunosc în tine geniul meu din tinerețe, când dădeam câte o lovitură de bancă; tu ai să ajungi departe!

Aici numai din când în când e de trăit; peste tot e doar politică, anchete, te scutură, te întreabă, te intimidează, ca şi când cine ştie ce-ai făcut, dacă ai strâns vreo două trei milioane de franci, acolo, ca omu', din economiile altora[40]! Şi mai apoi: ,,de-ar începe odată războiul (era prin 1949); ce dracu' fac americanii ăştia? ce aşteaptă? ei nu văd că ruşii au să acapareze întregul glob? Fac greşeli de diplomație de parcă ar fi copii! Ei nu văd că pierd trenul? Ce Dumnezeu mai aşteaptă naivii ăştia? Când comunismul o să debarce în America, fără tancuri şi fără avioane, dar cu partidul în frunte, ce o să mai facă cei de azi? Va fi vai de

[40] Vezi cazul recent al faimosului Sima, după anul 2000!

bancherii şi fabricanții din America." Şi adăuga profetic: „Într-o zi o să le pară rău că ne-au lăsat pe noi să pierim; dar va fi prea târziu!". Iar peste câțiva ani îi scria din nou fiului său devenit... (era de aşteptat!...) bancher, sau cel puțin director de bancă: „Noi am muncit ca funcționari o viață întreagă cu sudoarea frunții" şi ca întotdeauna se găseau naivi care să-l creadă! „Bietul bătrân", îşi ziceau ei, naivi, uitând că foarte mulți oameni munciseră ca acest „domn" să strângă peste şase milioane de franci-aur cu „sudoarea frunții"! Declama: „Ura e ridicată la rang de ideal; dar toată lumea vorbeşte despre pace! Ca să pot trăi, eu care am fost un om cinstit şi harnic, trebuie să fac două ceasuri cu trenul ca să lucrez în provincie! E de nesuportat când vin nişte țărani şi îmi cer socoteală pentru fiecare bănuț!" Iar mai apoi: „În jurul meu se face gol, cei ce n-au predat aurul - sunt în puşcărie, cei ce au complotat au ajuns în puşcărie; cei care au relații sau dau vreo informație în străinătate sunt acuzați că fac spionaj! Asta mai e democrație? S-au dus timpurile bune" iar nevastă-sa îl întreba: „Ce ai tu cu comuniştii? Ce? Mai eşti milionar în Elveția? Eu a trebuit să-mi pierd tinerețea şi să trăiesc cei mai grei ani din viața mea ca să ajung ce-am ajuns, adică o simplă funcționară, iar tu, un salariat calificat, adică un proletar intelectual ca ăia care serveau în legiunea străină, pe care o blestemau, pentru câțiva piaştri!" El îi răspundea: „Nu ştiu dacă ceea ce spui tu mai e adevărat; în orice caz, eu m-am săturat şi dacă comuniştii mai îmi dau voie să plec din România, o să văd ce mai e de făcut."

Iar alt personaj de-al meu se plângea: „De ce, în fond, să lupt eu în mlaştinile deltei fluviului Roşu? Şi pentru cine, mă rog? Pentru banca Indochinei? Mulțumesc! Ştiți ce spune cântecul țăranilor vietnamezi?

„Cine a făcut diavolul negru, a greşit!
El este blond ca şi cei care ne ard satele,
Ne ucid copiii şi ne batjocoresc femeile!
Dar nu peste mult timp îi vom goni!
Şi vom putea privi din nou florile de lotus..."

Iar în încheierea acestor rânduri pentru acel roman care ar fi trebuit să se intituleze: „Au fost opt" (adică cei care au fugit în străinătate şi au trecut prin toate nenorocirile), voi cita doar un epitaf alcătuit la moartea prematură a unuia dintre profesorii lor: „A murit ucis de munca fără preget depusă în folosul generațiilor care vin", trecătorule, ia aminte:

„Nu trăieşti, dacă trăieşti numai pentru tine.
Nu mori, decât dacă ai trăit doar pentru tine!"
(N.n. şi aşa mai departe... Ne întrebăm: aşa o fi?)